TEATRUL

REVISTĂ A CONSILIULUI CULTURII ŞI EDUCAŢIEI SOCIALISTE

„Moartea lui Vlad Ţepeş“ de Dan Tărchilă, în interpretarea artiştilor amatori din Giurgiu : Cornelia Săceanu, elevă (Drusa) şi Petrică Brezoi, sudor (Vlad Ţepeş)

STAGIUNEA ’77—’78
ÎN DISCUŢIA CRITICILOR

★

ÎNVĂŢĂMÎNTUL TEATRAL — PROMOŢIA ’78

SCAUNUL
comedie în două părţi
de
TUDOR POPESCU

Aurel Baranga — văzut din profil

Cronica literaturii dramatice ● Cronica spectacolelor ● Stagiunea estivală ● Meridiane ● Cartea de teatru ● Cenacluri ● Cronica inversă ● Retrospectivă ● Spectacolul sportiv

O comedie radiofonică :
DOAGA de DORU MOŢOC

Scenă din piesa scriitorului sovietic Ion Druţă, „Păsările tinereţii noastre“, în montarea Teatrului Dramatic din Braşov

www.ziuaconstanta.ro

TEATRUL

Nr. 7 (anul XXIII)
iulie 1978

Revistă lunară editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste și de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef
RADU POPESCU

Redactori-șefi adjuncți
FLORIN TORNEA
THEODOR MĂNESCU

* * * Angajare, calitate, eficiență . . . . . p. 1

STAGIUNEA '77—'78 (I)

VALENTIN SILVESTRU : Din perspectiva manifestărilor de cultură teatrală . . . . . p. 3
NATALIA STANCU : Pînă nu de mult, minimalizata solidaritate . . . . . p. 7
GEORGE GENOIU : Cîteva considerații . . . . . p. 10

COLOCVIUL NAȚIONAL DE LITERATURĂ DRAMATICĂ (III)

VALERIU RĂPEANU . . . . . p. 12
MIKÓ ERVIN . . . . . p. 14

SEMNAL

VIRGIL MUNTEANU : Aveți salutări de pe litoral . . p. 16

CRONICA LITERATURII DRAMATICE

LAURENȚIU ULICI : Teatrul Mariei Banuș, un „joc secund"? . . . . . p. 17

★

V. P. : Breviar A.T.M. . . . . p. 18
VALENTIN SILVESTRU : Aurel Baranga — văzut din profil . . . . . p. 19

FESTIVALUL NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI"

V. D. : O premieră și un creator schimb de opinii . . p. 20

CRONICA SPECTACOLELOR — semnează CONSTANTIN CUBLEȘAN, MIRA IOSIF, VIRGIL MUNTEANU, IONUȚ NICULESCU, CONSTANTIN PARASCHIVESCU, VICTOR PARHON, PAUL TUTUNGIU . p. 21

VIITORUL ROL

MARIA MARIN : Romel Stănciugel . . . . . p. 38

★

TH. MĂNESCU : Ștefan Berciu, 50 . . . . . p. 39

CONTRAPUNCT

HORIA DELEANU : Eliberarea spectatorului . . . . p. 39

STAGIUNEA ESTIVALĂ

CARMEN TUDORA : Spectacole. Dar ce spectacole ? . . p. 41

www.ziuaconstanta.ro

- *angajare*
- *calitate*
- *eficiență*

Iulie. Sfîrșit de stagiune, moment de tradițională cumpănire asupra realizărilor artistice de peste an, asupra stării actuale a mișcării teatrale, de stabilire a trăsăturilor care o definesc în momentul de față și a locului pe care îl ocupă, a orientării ei în viața cetății, în ansamblul procesului de dezvoltare a societății noastre. Coloanele și paginile feluritelor publicații de literatură și artă — așadar, și paginile revistei noastre — sînt generos puse la dispoziția comentariului actului artistic teatral, al răsunetului său în conștiința publicului. Sub acest raport — al confruntărilor și schimburilor de păreri și de experiență — dezbaterile și luările de poziție de acum, sintetizatoare, nu fac decît să aducă la un punct culminant numeroasele discuții — organizate sau spontane — care au însoțit, mai mult și mai substanțial decît altădată, faptele de artă consumate pe scenele țării, pe tot parcursul stagiunii. Acestea, discuțiile, au conferit, dealtfel, stagiunii, mai evident decît în alți ani, un caracter distinctiv, larg cuprinzător, de sporită animație și de responsabilitate, sub aspectul judecăților de valoare, dar mai cu seamă sub raportul integrării creației artistice propriu-zise în actul general de creație în care este angajat tot omul muncii, de la orașe și sate, din țara noastră. Mai subliniat și mai decis decît altădată, ideea de artă politic angajată, de artă actuală — așadar, activ prezentă în procesul de redimensionare continuă și revoluționară a vieții și realităților noastre — a încărcat aceste discuții cu o semnificație ce tinde să depășească hotarele teoriei, pentru a pătrunde în practică și pentru a fertiliza cu germeni specifici și a grăbi edificarea lumii noi și a omului nou pe pămîntul țării noastre.

În acest context de dezbateri — care, în fond, se deschid spre noi căutări de prielnice drumuri și orizonturi — slujitorii artelor află, ca în toate momentele de răscruce ce i-au întîmpinat de-a lungul anilor noștri de construire socialistă, busola și călăuza sigură, în partid, în cuvîntul tovarășului Nicolae Ceaușescu. Recent, în cuvîntul de deschidere a Conferinței Naționale a Uniunii Artiștilor Plastici, și, mai recent, în concluziile cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu a încheiat lucrările plenarei C.C. al P.C.R. din această lună.

Cu adresă directă la problemele de creație ale mînuitorilor penelului și lutului ; apoi, la oamenii muncii, în genere, răspunzători de problemele economice și industriale, de creșterea bogăției materiale a țării, bogat substanțialele directive ale secretarului general al partidului au răsunat, și de astă dată, cu un viu și stimulator ecou, și în lumea oamenilor de teatru. Lucru firesc. Fiindcă teatrul se revendică, prin însăși natura lui, de la

www.ziuaconstanta.ro

toate genurile și formele de manifestare artistică ; fiindcă, prin însăși funcția lui primordială, teatrului nu-i poate fi străin, nu trebuie să-i fie străin, dacă ține la propria lui demnitate, nimic din ceea ce e omenesc, din ceea ce ține de viața, de preocupările, de aspirațiile omului, de problemele conviețuirii, ale dezvoltării sociale. Fiindcă, prin excelență, materia primă a teatrului este existența, modul de a fi și efortul de a deveni al omului. Așa fiind — deopotrivă cu muncitorii angrenați în procesul de producție industrială sau agricolă, în trebile bunei gospodăriri și dezvoltări a avuției naționale — scriitorul de teatru și, alături de el, plasticienii dinamicii teatrale, care sînt regizorii, actorii, scenografii, tehnicienii de lumină, reflectează, în acest ceas al bilanțurilor și al pregătirii viitoarei stagiuni, la prețioasele noi îndrumări și chemări ale partidului. Ei reflectează la relația de interferență dintre economic și artistic, relație care trece, ca un fir roșu, prin cele două magistrale cuvîntări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. Ei reflectează la rolul creației populare în ansamblul creației artistice, rol dintotdeauna marcat, astăzi, însă, în plină afirmare și solicitînd o maximă luare în seamă ; ei reflectează la necesitatea apropierii din ce în ce mai calde a creației profesioniste de creația amatoare. Gîndul lor se pătrunde de reciproca determinare dintre procesul de modernizare a vieții materiale și dezvoltarea culturii, de modul în care se cuvine înțeleasă — în contextul dinamicii și al cerințelor de creștere a gradului nostru de civilizație — libertatea de creație, ca o libertate lucid orientată și dominată de această dinamică, de aceste cerințe. Ei se simt pătrunși, în aceeași ordine de idei, de necesitatea de a trece, și în domeniul creației artistice — ca și în celelalte domenii de activitate ziditoare — de la satisfacțiile, de multe ori înșelătoare și înșelate, față de cantitatea realizărilor, la satisfacțiile reale, de real folos general, pe care le iscă valorile autentice, calitatea realizărilor. Înțelesul imediat pe care calitatea nouă, superioară, spre care sîntem chemați, îl împrumută, li se arată din clipa în care aceasta se încorporează în lucrări de înaltă utilitate socială, de deosebită pregnanță istorică și artistică.

Chemînd pe slujitorii artelor să se pătrundă de problemele și perspectivele creației lor, tovarășul Nicolae Ceaușescu a stăruit asupra strînsei legături existente între eficiența și rentabilitatea economică și rezultatele eficiente artistice și ideologice ale creației. „Fără o activitate economică eficientă și rentabilă — ne arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu putem desfășura nici activitatea de creație ; dar, la rîndul lor, creația, activitatea politico-educativă, au un rol foarte important în creșterea eficienței economice, în ridicarea nivelului general al întregii noastre activități sociale". Se precizează, astfel, însuși conceptul funcției formative a actului artistic.

Din perspectiva acestor mari linii directoare, se invederează, ca factor de hotărîtoare răspundere, și rolul criticii artistice în statornicirea și promovarea unei estetici revoluționare — luminată, în esența ei, călăuzită, în normele ei, de concepția materialist-dialectică despre viață —, în aplicarea programului și în slujirea politicii interne și externe a partidului, în modul și în spiritul cum — continuator și purtător de cuvînt al celor mai nobile și înaripate visuri de milenii ale poporului — partidul îndrumă și înalță națiunea, viața țării, spre cea mai umană afirmare. Și nu e, poate, semn mai grăitor, în această privință, decît faptul că unanimul și însuflețitul efort al oamenilor muncii din țara noastră, fără deosebire de naționalitate, de a înfăptui planul cincinal elaborat de Congresul al XI-lea al P.C.R. și programul suplimentar stabilit de Conferința Națională pentru realizarea, în acest cincinal, a unei producții sporite cu cel puțin o sută de miliarde lei, se îngemănează indefectibil cu elanul spre frumos al întregului popor, cu afirmarea și intrarea tot mai puternică în lumină a vocațiilor și virtuților artistice ale poporului, cu puternica manifestare spirituală, cuprinzînd toată țara — Festivalul național „Cîntarea României".

Oamenii artei vor ști să dea viață, în tot mai valoroase fapte de artă, acestor îndrumări venite în ajutorul lor în toiul febrilelor pregătiri pentru anul teatral al cărui gong de inaugurare va fi auzit în toamnă.

„T"

www.ziuaconstanta.ro

Stagiunea '77–'78
(I)

■ VALENTIN SILVESTRU

Din perspectiva manifestărilor de cultură teatrală

Anul 1977—1978 a fost reprezentativ sub raportul mişcării ideilor, în contextul bogatelor manifestări de cultură teatrală. Urmărind palmaresurile festivalurilor din ţară şi problematica fiecărui colocviu, vom căpăta şi un conspect real asupra stagiunii.

Au contribuit aceste fecunde reuniuni la afirmarea şi confirmarea dramaturgiei româneşti valoroase? (Folosesc termenii de *afirmare* şi *confirmare*, şi nu cel de *promovare*, deoarece literatura dramatică originală e azi o realitate cuprinzătoare, care se cere, pur şi simplu, pusă în drepturile ei firesti, prin înscenarea celor mai edificatoare scrieri, nu a încercărilor nevoiaşe, ce au, adică, nevoie de ajutor, înainte de premieră, imediat după şi pe tot parcursul prea modestelor lor existenţe.) Răspunsul' e pozitiv. La Festivalul de teatru contemporan de la Braşov (întemeiat în ianuarie), unde centrul de atenţie a fost repertoriul, s-au aflat în prim-plan drama *Noaptea cabotinilor* de Romulus Guga şi comedia *Bocet vesel pentru un fir de praf rătăcitor* de Sütö András, o diplomă a revistei „Teatrul" consemnînd contribuţia deosebită a Teatrului din Tg. Mureş, cel ce a prezentat în Festival aceste două premiere absolute cu piese româneşti de actualitate. Prin premiile acordate celei mai bune interpretări a unui rol feminin, celui mai bun rol episodic, scenografiei, a fost subliniată încă o dată ca reuşită piesa *Interviu* de Ecaterina Oproiu. La Festivalul spectacolelor pentru tineret şi copii de la Piatra Neamţ s-a impus, cu proeminenţă, *Muntele* de Dumitru Radu Popescu. La Colocviul teatral '78 de la Sf. Gheorghe, Marele Premiu l-a obţinut spectacolul cu piesa lui Sütö András *Floriile unui geambaş*, aici relevîndu-se, de asemeni, prin premiul acordat interpretei principale şi scenografului, *Matca* de Marin Sorescu (în versiunea secţiei maghiare a Teatrului din Oradea). La Săptămîna teatrului scurt de la Oradea s-au evidenţiat, prin premii şi menţiuni, piese-parabolă de Dumitru Solomon (reunite sub titlul *In ceasul al 13-lea*), *O sărbătoare princiară* de Teodor Mazilu, *Rochia* de Romulus Vulpescu.

După cum se vede, au fost puse în lumină, ori ratificate de mişcarea teatrală, lucrări remarcabile şi s-a validat din nou mai ales importanţa acelor scriitori din generaţia nouă, pe care critica teatrală i-a susţinut, prin ani, cu neclintită convingere.

Desigur, prezenţele evocate nu epuizează scrierile de însemnătate care au apărut, ori s-au jucat, în sezonul expirat. Piese noi — *A treia ţeapă* de Marin Sorescu, *Autobiografie* de Horia Lovinescu, *Rugăciune pentru un disc-jockey* de Dumitru Radu Popescu, *Alibi* de Ion Băieşu, *Piatră la rinichi* de Paul Everac, *Cain şi Abel* de Sütö András, *Scene din viaţa unui bădăran* de Dumitru Solomon, *Avram Iancu* de Mircea Micu, *Noaptea pe asfalt* de Theodor Mănescu, *Clipa* de Virgil Stoenescu (după romanul omonim al lui Dinu Săraru), *Schimbarea la faţă* de Paul Cornel Chitic şi altele, printre care cîteva ale unor debutanţi, se inserează şi ele, pe trepte diverse, în momentul dramaturgic. Cine va întocmi bilanţul critic al literaturii destinate scenei va mai avea a înre-

www.ziuaconstanta.ro

gistra și aparițiile întîmplătoare, piesele de strînsură, lucrările nevertebrate sau cu malformații din naștere, precum și debuturile fără nici o perspectivă.

Dar în distincțiile festivalurilor sînt consemnate creații veritabile, ceea ce demonstrează o *orientare* în domeniul dramaturgiei naționale actuale și o *exigență* călăuzită de criterii din ce în ce mai statornice.

Dezbaterile și simpozioanele de la Brașov, Oradea, Galați, Piatra Neamț au investigat minusurile unor capitole repertoriale, sesizînd carența comediei satirice actuale, improvizațiile care domină dramaturgia pentru copii, îndesirea textelor mediocre ori aliterare în zona piesei într-un act, mimarea actualității în lucrări de conjunctură, irevelante în contextul dramaturgiei actuale, însă proliferînd pe mai multe scene decît lucrările de anvergură și complexitate, care rămîn, nu o dată, suporturi ale cîte unui spectacol singular.

Nu s-a discutat, însă, îndeajuns asupra pieselor originale deficitare și nici asupra minusurilor de substanță și de construcție din drame, altfel, merituoase. Aici se învederează o anume sfială a criticii teatrale, care nu vede prea pătrunzător raporturile de contiguitate dintre dramaturgie și literatură, nici obligațiile sinalagmatice dintre literatura dramatică și arta teatrală. Critica are și felurite rețineri față de autorii mai înverșunați în asigurarea posterității lor încă din timpul vieții, ba chiar și de la prima lucrare. Dar criticul nu răspunde numai de integritatea sa, ci și de judecata generală, care transcende clipa. E o calitate indiscutabilă a criticii noastre teatrale, că se dedică, aș zice cu îndărătnicie, actualității imediate, dar o anume extensie a privirii spre viitor e și ea necesară ; împotmolirea în propoziții rutiniere, referitoare doar la ce cade deîndată sub ochi, înnămolește posibilitățile de ierarhizare sub specie istorică. Aici e și capcana unei zădărnicii. „Cînd văd pe unii autori — zice George Călinescu — vînînd cu atîta îndîrjire titlul de maestru alături de încă două sute de maeștri, sau roșind de plăcere la cea mai neînsemnată laudă, mă cuprinde un gol biblic. Anul gloriei noastre face parte dintr-un veac care se va topi... Apoi vor veni nisipuri peste milenii. Pămîntul o să se lipsească de soare și soarele are să ardă ca un scrum. Și atunci, mă întreb, ce înseamnă mulțumirea lui Protopopescu și lui Vasilescu ? Firește că într-o astfel de stare de spirit nu mai e loc pentru sentimentul de valoare. Încît criticul are a ține seamă și de izbînzile de o zi, dar va trebui totdeauna să le proiecteze pe drumul ipotetic al infinității, pentru ca să știe să se rupă de valorile prea efemere". Tot astfel cum, atunci cînd descoperă metalul prețios, are îndatorirea, chiar dacă stingherită de incomodități vremelnice, să raporteze valoarea inedită la întreg și la seria continuă, neistovită, arătînd — cum atît de exact zice Eugen Lovinescu — „o deosebită îndrăzneală de cuget, pentru a închega cel dintîi o părere și a o apăra cu înverșunare înaintea tuturor". Acestea sînt responsabilitățile esențiale și indivizibile ale oricărui critic.

Pentru unii dintre noi e încă deschisă problema asumării lor depline.

Festivalurile și colocviile anului au urmărit, întrucîtva, felul în care e recuperată și reintrodusă în circuitul viu al scenei vechea dramaturgie națională. Realizarea principală, pe acest făgaș, a constituit-o emoționantul spectacol orădean *Uciderea lui Grigore Ghica Vodă*, în regia lui Ion Olteanu, conceput ca un ritual scenic, vădind surprinzătoare conjuncții cu modul nostru de a gîndi, azi, istoria, în imagini teatrale (a fost distins cu Marele Premiu). Din relatările presei rezultă că un tînăr actor brăilean, Marin Benea, a strălucit (și a fost distins) la Gala recitalurilor dramatice de la Bacău, prin modalitatea de reinterpretare a unor cîntecele de Vasile Alecsandri. S-a apreciat, la Festivalul artei actorului de la Satu Mare, reprezentația caragialeană de la Sf. Gheorghe cu *D-ale carnavalului*.

Dezertorul de Sorbul (Botoșani), așa cum s-a înfățișat la Colocviul regizorilor (Bîrlad-Vaslui). *Dracul* de Sorbul (Botoșani), comedie concurentă la Festivalul de la Galați, *Confrații* de Gib Mihăescu (premieră absolută a piesei, realizată de trupa băimăreană, văzută tot la Galați), *Gaițele* de Kirițescu, de la Teatrul Național (de asemeni, la Galați), au convins doar parțial sau deloc. A fost pus în discuție, la un moment dat, gestul valorificator, îndoielile vizînd posibilitatea unor piese vechi de a mai acționa azi asupra cugetelor noastre. Evident că aici montările aduc (ori nu aduc) argumentul hotărîtor. Dar ezitarea principială n-are temei. Nu fusese *D-ale carnavalului* socotită „cea mai slabă lucrare a lui Caragiale", pînă la vestita reprezentație regizată de Lucian Pintilie ? Nu fuseseră înmormîntate *Hagi-Tudose* de Delavrancea, *Ciuta* de Victor Ion Popa, dramaturgia lui Lucian Blaga, comediile ciudate ale lui G. Ciprian, iar unele, chiar înainte de a se fi născut pe scenă — ca *Jocul ielelor* și *Danton* de Camil Petrescu ? Să nu se fi adus la rampă teatrul lui Eminescu ? Ori piesele lui Iorga, Bogdan Amaru, Anton Holban, Hortensia Papadat-Bengescu ? Să nu se fi dat la televiziune *Ludovic al XIX-lea* de George Călinescu, și la radio, savuroasele sale piese scurte ? Dealtminteri, și în alte țări, teatre și regizori și-au cîștigat mari merite, nu numai față de specialiști, ci și față de public și față de cultura teatrală națională, redescoperind creația dramaturgului Balzac, cum a făcut Jean Vilar, reintegrîndu-l în viața artei actuale pe uitatul Angelo Beolco il Ruzzante — opera lui Giorgio Strehler, în Italia —, punîndu-se puternic în valoare poemele dramatice ale lui

www.ziuaconstanta.ro

Witkiewicz (în Polonia), scrierile lui Büchner (în numeroase teatre germane). În Anglia, Franța, Uniunea Sovietică, această atitudine creatoare e curentă și indiscutabilă. Istoricii noștri literari, criticii teatrali și mulți oameni de teatru manifestă azi un interes susținut, cu roade evidente, față de ceea ce numim moștenire dramaturgică, și nu o dată s-au obținut revalorificări senzaționale, în sensul detectării, în faptul de creație, a continuității esențiale și a actualității perene a dramaturgiei naționale, pe distanța a două secole.

Anul trecut n-a fost, însă, concludent din acest punct de vedere, poate și pentru că reiterarea are loc adeseori fără studiu prealabil și fără motivație stringentă, cu o înțelegere limitativ culturală, în cel mai bun caz. În lipsă de idee contemporană și cu refacerea condițiilor scenice de la vremea piesei vechi, se ajunge, fatal, la exerciții gratuite, de un demonstrativism pîslos. Aici e necesară o operație spectacologică, nu una arheologică, cu integrarea literaturii de odinioară în conceptul de teatralitate modernă, cu proiectarea ideii dramatice pe fondul gîndirii actuale.

Putem reconstitui itinerarul artei teatrale după reperele calitative oferite de competițiile republicane din țară? Cred că da. Cel puțin, în linie generală. *Muntele* (Piatra Neamț), apreciat și drept cel mai bun spectacol pentru tineret, *La Lilieci*, după Marin Sorescu (Teatrul „Bulandra"), consacrat la Gala de la Bacău, *Romulus cel Mare* (Teatrul Național din București), premiat la Galați, *Emigranții* de Mrożek (Teatrul din Oradea), socotită cea mai interesantă montare la Colocviul regizorilor, *Efectul razelor gamma asupra anemonelor* de Paul Zindel (Teatrul Mic), cucerind Marele Premiu la Brașov, *Floriile unui geambaș* (Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca), distinsă la Sf. Gheorghe, *Arden din Kent*, interesantă metaforă scenică realizată de Aureliu Manea la Ploiești, prețuit drept cel mai bun spectacol al Festivalului de la Satu Mare, sînt printre operele scenice care configurează stagiunea și dau satisfacții înalte tuturor. Sînt, deopotrivă, spectacole de idei, ilustrînd concepții teatrale și metodici ale organizării scenice, iscînd meditații prin intermediul unor stări poetice.

Nu e vorba de succese întîmplătoare. Teatrul din Piatra Neamț se găsește, în continuare, în ascensiune : la Festivalul ce a avut loc aici a fost premiată și regia spectacolului *Răfuiala* de Massinger (semnată de foarte tînărul Alexandru Dabija). În a doua parte a stagiunii, aceeași scenă a produs două fapte de artă care au stîrnit un interes deosebit : *Nevestele vesele din Windsor* (regizor, Alexandru Tocilescu) și *Somnoroasa aventură* de Teodor Mazilu (regizor, Nicolae Scarlat). Trupa, tînără, e omogenă și efervescentă, climatul de creație, fertil. Teatrul „Bulandra" continuă să strălucească prin admirabilul său colectiv, relevat, ca grupuri și ca individualități, și prin *Anecdote provinciale* de Vampilov (la Satu Mare au obținut premii de interpretare Octavian Cotescu și Virgil Ogășanu). Teatrul din Oradea a dobîndit distincții la toate competițiile unde s-a prezentat (regizorului Alexandru Colpacci i s-a decernat și premiul Secției de critică a A.T.M. pe anul 1977), și-a regăsit publicul, la ambele secții, iar directorul său, scriitorul Mircea Bradu, a întocmit un substanțial program de perspectivă. Teatrul Mic se află, de asemeni, într-o zodie nouă, s-a profilat cu temeinicie pe repertoriul secolului XX, a oferit spectacole prestigioase, a angajat regizori tineri, iar directorul său, criticul și scriitorul Dinu Săraru, a pus în practică, chiar din primul an de directorat, un ambițios și complex program de acțiuni extrascenice, menite să redimensioneze instituția, ca pondere în viața artistică a Capitalei. La Teatrul din Tg. Mureș — unde, alături de *Noaptea cabotinilor* și *Bocet vesel...*, s-au mai produs excelente montări cu *Moartea lui Tarelkin* de Suhovo-Kobîlin, la secția română (regia, Gheorghe Harag), și *Don Carlos* de Schiller, la secția maghiară (regia, Kincses Elemer) — directorul (și regizorul) Dan Alecsandrescu și-a ales colaboratori eficienți, a dat din nou viață studioului, a invitat artiști bucureșteni în recitaluri de poezie, a pus (și pune) în scenă piese românești autentice. La Brașov s-a petrecut o schimbare binefăcătoare ; în afară de *Interviu* (regia, Anca Ovanez) s-a dat în premieră europeană piesa argentiniană *Maria și copiii ei* de Osvaldo Dragún, într-un spectacol somptuos, a avut loc cea mai interesantă reevaluare Caragiale a anului, *O scrisoare pierdută*, și s-a prezentat în premieră românească *Eduard al II-lea* de Marlowe — toate, semnate de Mircea Marin, regizor serios și inventiv, căutînd necontenit soluții scenice noi. Directorul (și regizorul) Eugen Mercus a fost printre inițiatorii Festivalului de teatru contemporan, e el însuși autor al unui bun spectacol cehovian și vădește receptivitate generoasă față de colegii mai tineri. Teatrul din Galați, a cărui reprezentație cu *Domnul Puntila și sluga sa Matti* de Brecht a fost remarcată și premiată (pentru regie, Adrian Lupu, și pentru interpretare, Mihai Mihail, Mitică Iancu și Liliana Lupan), a optat, ulterior, pentru atrăgătoarea comedie satirică nouă a lui Dumitru Solomon, *Scene din viața unui bădăran* (regizată de Alexandru Colpacci) și dă și alte semne de reviriment, printre care foarte merituosul final de stagiune cu *Rugăciune pentru un disc-jockey*. Cu Teatrul Național din București, lucrurile sînt ceva mai complicate, aici, creații impunătoare alternează cu gesturi repertoriale și spectaculare fără nici o însemnătate, pentru care și clădirea, și emblema, și disponibilitățile trupei sînt, categoric, prea mari. Totuși, cînd densa parabolă a lui Dürrenmatt s-a întîlnit cu regizorul-

www.ziuaconstanta.ro

artist care e Sanda Manu și cu extraordinarul actor care e Radu Beligan, înconjurat de cîțiva colegi redutabili, slujiți, toți, de scenograful atît de sensibil și de personal care e Ion Popescu-Udrițte, s-a realizat o performanță ce i-a adus (și protagonistului) Marele Premiu la Festivalul de comedie. Bacăul prezintă și el unele simptome de revenire la o viață teatrală normală, căci atît experiența de studio cu *Domnișoara Iulia* de Strindberg, în regia lui Cristian Pepino (discutată cu participare la Colocviul regizorilor), cît și diploma obținută la Oradea (unde a fost premiată și Letiția Popa, pentru regia spectacolului *În ceasul al 13-lea*), precum și distincțiile conferite unor actori, la Brașov (Liviu Manoliu, pentru un rol din *Emigranții*) și la Gala recitalurilor, vorbesc despre un tonus mai ridicat al activității și despre o tendință mai ambițioasă de implantare în actualitatea artistică.

Ar putea fi citate și alte patru-cinci teatre (Constanța, de pildă, care a organizat un moment al teatrului politic și pregătește, pentru luna august, Serile de teatru antic ; Brăila, unde regizorul Gheorghe Miletineanu a făcut un neașteptat *Don Carlos*, apoi un *Rosmersholm*, iar toți actorii trimiși la Gala recitalurilor s-au întors acasă cu diplome ; Ploiești, Reșița), după cum alte cîteva, din București și din țară, n-ar putea fi citate în nici un chip, ele aflîndu-se într-o îndelungată hibernare, propunînd spectatorilor deplorabile subproduse literare și manufacturi scenice.

Dacă spectacolelor premiate le adăugăm *Întors din singurătate* de Paul Cornel Chitic (Teatrul „Ion Vasilescu"), *Timon din Atena* (Teatrul „Nottara"), *Romeo și Julieta* (Studioul Institutului de teatru), *Dealul cu fîntînă arteziană* de Y. Ritsos (Sibiu), *Fata din Andros* de Terențiu (Teatrul Național din București), *Tango* de Mrožek și mai ales *Acești nebuni fățarnici* de Teodor Mazilu (la Iași), poate și alte două-trei titluri, avem și o imagine a frontului regizoral, dominat acum de valori indiscutabile, mai ales ale generațiilor mai noi, și a frontului scenografic, înglobînd tineri talentați și cutezători. Despre ei s-a discutat în amănunțime și cu aplicație la Colocviul regizorilor și, mai mult în generalități și abstracțiuni, uneori chiar în fleșcăreală de poncife „pro" și „contra", în alte cîteva circumstanțe. Procesul de creație regizorală, arta regiei teatrale, personalitățile regizorale nu sînt analizate așa cum s-ar cuveni, iar apostrofele jurnalistice adresate, la anumite intervale, unor idei regizorale, sau chiar profesiei însăși, în examen pretins istoric și teoretic, cu note descalificante pentru păcate fictive, produc și blocaje mentale unor oameni mai slabi de înger și de convingeri. Cum contribuția teoretică a regizorilor din generația matură și cu experiență prestigioasă (Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Dinu Cernescu, Gheorghe Harag, Horea Popescu, Lucian Giurchescu și alții) s-a redus simțitor, în lungi perioade fiind întru totul nesesizabilă, iar aportul tinerilor (Alexa Visarion, Dan Micu, Aureliu Manea, Cătălina Buzoianu, Anca Ovanez, Alexandru Colpacci, Alexandru Tocilescu, Ioan Ieremia, Kincses Elemér, Mircea Cornișteanu, Letiția Popa, Olimpia Arghir și numeroși alții) nu găsește decît arareori spațiu publicistic (iar spațiu editorial — încă nu s-a pus problema...), e de la sine înțeles că, în afara unor onorabile excepții, cîmpul rămîne ori viran, ori năpădit de buruienișul a felurite aproximații.

O latură pozitivă a manifestărilor de cultură teatrală e stimularea, tocmai, a tinerilor regizori, scenografi și actori, a căror muncă se verifică și în dezbatere, în amplul conclav de specialiști. Elena Albu (Ploiești), Mircea Constantinescu și Radu Vaida (Oradea), Horațiu Mălăele și Rozina Cambos (foști actori ai Teatrului Tineretului din Piatra Neamț), Banyai Irén (Oradea), Paula Ionescu (Brașov), Marin Benea, Ruxandra Petru și Emil Schmidt (Brăila), Gheorghe Dănilă (Piatra Neamț), Anca Alecsandra (Bacău), Despina Marcu și Sebastian Comănici (Botoșani), Adele Radin (Teatrul German de Stat din Timișoara), Melania Cîrje („Nottara"), Cristina Deleanu („Ion Vasilescu"), și nu numai ei, sînt printre actorii evidențiați, care s-au găsit în confruntare (și pe listele de premii, ori în agreabilă și emulatorie alăturare) cu Radu Beligan, George Constantin, Olga Tudorache, Silvia Popovici, Gilda Marinescu, Ștefan Iordache, Lohinszky Loránd, în formula firească în care se află, în fond, împreună și în viața artistică de toate serile. În aceleași prilejuri au fost subliniate unele debuturi : regizorii Alexandru Dabija (Piatra Neamț), Irina Niculescu („Țăndărică"), actorii Rodica Negrea (studentă, în reprezentație la Teatrul Mic), Andrei Ralea (Satu Mare), Mirela Gorea (studentă — într-un spectacol al Studioului Institutului), scenografa Ana Pușchilă („Țăndărică"). Cîteva dintre competiții au instituit și un premiu special, pentru debut.

Un fenomen caracteristic l-a constituit adeziunea publicului (în unele locuri, impresionantă), cu participarea vie și stenică a spectatorilor la lucrările juriilor, cu interferențele efective între profesioniști și amatori. Seminarul aferent Festivalului de la Satu Mare a propus, pentru prima oară, o inițiere metodică a spectatorului, pe parametrii educației estetice specializate, nu în ședințe, ci în grupe mici de lucru. Experiența s-ar cere continuată și ameliorată.

Organizate, în cea mai mare parte, din inițiativa Asociației oamenilor de artă, împreună cu comitetele județene de cultură și educație socialistă, cu teatrele locale și cu revistele de cultură, sub egida și cu sprijinul real al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, manifestările de cultură teatrală din țară s-au completat fericit, în acest an, cu Colocviul național de dramaturgie (organi-

www.ziuaconstanta.ro

zat de Uniunea Scriitorilor, la Cluj-Napoca), cu jubileele, însoțite de reunini teatrologice, ale Teatrului Național din Iași și teatrelor din Brăila, Baia Mare, German din Timișoara, apoi, cu Zilele Sorbul, la Botoșani, cu Zilele Caragiale (la Craiova, sub egida Societății „Caragiale"), astfel că pulsația ideilor teatrale s-a putut simți în multe centre, într-o ambianță de conlucrare și seriozitate. Iar dacă, uneori, această ambianță a fost stînjenită de veleități surde și de mărginiri individuale, de blajini logoreici iremediabili ori de retori țîfnoși, cu parapon prealabil, venit din insatisfacții cronicizate, ca și de carențe organizatorice, de imperfecțiuni ale selecției festivaliere, decizii ale juriilor părînd, ori poate fiind, neconforme pentru unii etc., e de netăgăduit că munca uriașă care a dus la închegarea acestei experiențe românești, unice, în felul ei — în desfășurare continuă, cu manifestări de ordin republican instituționalizate și în ritm mensual — s-a fructificat pe deplin, înscriind o secțiune teatrală individualizată în marele Festival național „Cîntarea României".

Stagiunea 1977—1978 a cuprins, după părerea mea, această întreagă experiență — al cărei suflet a fost critica teatrală — într-un chip emblematic, iar presa, radioul și televiziunea au făcut din rezultatele ei prețioase, mai mult ca niciodată, un notoriu bun public.

■ NATALIA STANCU

Pînă nu demult, minimalizata solidaritate...

Pentru mine, cel mai important eveniment al acestei stagiuni nu este un spectacol. Deși au fost și — unele, destule ? — montări care mi-au produs o impresie deosebită. O impresie nu foarte depărtată de aceea, rară, pe care ți-o dă adevăratul teatru.

Pentru mine, cel mai important eveniment al acestei stagiuni rămîne Colocviul regizorilor de la Bîrlad (una dintre cele mai vechi acțiuni inițiate de A.T.M.). Și nu pentru că acolo am văzut *Emigranții* de Mrożek, jucat de orădeni, spectacol care continuă să se situeze în prima linie a clasamentului acestei stagiuni. Ci pentru că acolo, la acea întîlnire, tinerii noștri regizori, care formau majoritatea participanților, au discutat, cu forța analitică a profesionistului și cu îndrăzneala realei stime reciproce, cîteva spectacole-problemă.

Sintetizînd lucid, fără sentimentalisme, drumul în teatru parcurs de ei (adevăratii pași înainte, dar și cei greșiți, și cei pe loc, și cei înapoi), Alexa Visarion, Dan Micu, Al. Colpacci și-au fixat coordonatele profesiei la cel mai înalt nivel de exigență. S-au declarat partizani categorici ai unei arte angajate politic. Au susținut valoarea de semn a invenției teatrale, vorbind despre bicele și frînele Pegasului fanteziei. Au susținut prevalența ideii, a mesajului, asupra mijloacelor, a eventualei lor frumusețe gratuite. Au pledat pentru o relație mai evidentă, necesară, mai bine motivată, între viziunea regizorală și deschiderile posibile ale textului. S-au referit la aportul interpreților, insuficient fructificat, la colaborarea cu aceștia ; la necesitatea unei metodologii de lucru cu actorii, de natură să le identifice și să le stimuleze posibilitățile, contribuția — fără de care nu există adevărat spectacol și adevărată afirmare regizorală.

Stagiunea 1977—1978 a reconfirmat o aserțiune lansată cu cinci-șase ani în urmă și suspectată, poate, atunci (cel puțin, în cazul în care criticii care o susțineau erau de aceeași vîrstă cu creatorii), de o subiec-

www.ziuaconstanta.ro

tivă solidaritate de generație. Stagiunea recent încheiată a întărit, mai întîi, faptul că ponderea tinerilor regizori în teatrul românesc e foarte importantă ; centrul de greutate al vieții noastre teatrale se situează în activitatea lor. Tinerii regizori realizează majoritatea spectacolelor, contribuind substanțial la diversificarea stagiunii și, sub alt unghi, la omogenizarea ei (omogenizare care, azi, înseamnă că provincia nu numai că se ridică la nivelul Capitalei, ci chiar o concurează, cu mari șanse de izbîndă).

Regizorii fac evenimentul. În actuala stagiune, evenimente au fost *Efectul razelor gamma...*, la Teatrul Mic, în regia Cătălinei Buzoianu, *Goana* de Paul Ioachim, la Teatrul Giulești, în regia lui Alexa Visarion, *Arden din Kent*, la Teatrul Dramatic din Ploiești, în regia lui Aureliu Manea, amintitul spectacol al lui Al. Colpacci, de la Oradea, montarea *Somnoroasei aventuri* de Teodor Mazilu, la Piatra Neamț, de către Nicolae Scarlat, *Scrisoarea pierdută*, alături de *Maria și copiii ei*, realizate de Mircea Marin, la Brașov, *Domnul Puntila...* de Brecht, pusă în scenă de Adrian Lupu, la Galați.

Un eveniment, deși discutabil și parțial, a fost *Romeo și Julieta* la Studioul I.A.T.C., în regia Cătălinei Buzoianu. Chiar dacă, după mine, contestabil, dar, oricum, eveniment, prin impactul excepțional cu publicul, *Nevestele vesele din Windsor*, realizat, la Piatra Neamț, de Al. Tocilescu, autor și al altei montări de referință (*Amurgul unui cocor*, la Pitești). Printre spectacolele cele mai rafinate sub raportul explorării unor efecte estetice se află montările lui Silviu Purcărete, la Teatrul „Țăndărică" și la Teatrul Mic.

Cele mai interesante montări de la Timișoara, Tg. Mureș, Iași, Brăila, Sibiu, Baia Mare sînt semnate de Ioan Ieremia, Kincses Elemér, Cristian Hadji-Culea, Nicoleta Toia, Gh. Miletineanu și de foarte tînărul Bogdan Berciu. Revirimentul Teatrului din Petroșani e legat de efortul celor mai tineri regizori.

Angajarea regizorilor mai tineri în cristalizarea și în valorificarea piesei românești nu este de neglijat, străduniile lor fiind solidare cu eforturile de promovare a unor lucrări originale noi, făcute de Dan Alecsandrescu, C. Dinischiotu, Gh. Harag, Sanda Manu, Eugen Mercus, Valeriu Moisescu. Astfel, Alexa Visarion a propus atenției, prin *Goana*, vocația dramaturgică a lui Paul Ioachim, Al. Colpacci, N. Scarlat și C. Hadji-Culea au contribuit la afirmarea comediei românești — primul, printr-o premieră absolută (Dumitru Solomon), ultimii reluînd bune și foarte bune texte de Teodor Mazilu. Mircea Cornișteanu a preferat *Excursia* de Theodor Mănescu (pusă în scenă la Naționalul craiovean) *Emigranților* lui Mrożek. Olimpia Arghir a readus în atenția bucureștenilor interesanta piesă a lui Paul Cornel Chitic consacrată lui Vlad Țepeș (Teatrul „Ion Vasilescu"), Anca Ovanez și Cristian Munteanu au montat *Interviu* de Ecaterina Oproiu (la Brașov și la Ploiești).

Ca să fiu sinceră, este și nu este destul. Dar, știu eu dacă, după climatul de suficiență și de ingratitudine față de teatru, manifestat la Colocviul de dramaturgie de la Cluj-Napoca, să continuăm a cere, cu atîta îndîrjire, regizorilor și actorilor, să stimuleze, să perfecționeze, să completeze, să transforme etc. lucrările eminenților dramaturgi, sau să cerem, totuși, dramaturgilor, mai categoric, piese cu adevărat bune, pe care oamenii de teatru să le valorifice prin chinurile firești ale unei nașteri normale, din părinți deopotrivă normali, vitali ?

Mai înclinată sînt să reproșez acestei (acestor) generații de regizori, pe care îi mai numim tineri, altceva : că, lucrînd, încă, puțin, ei nu susțin, în suficientă măsură, atît de necesara varietate a speciilor abordate, diversificarea mijloacelor de expresie : modalitățile teatrului politic, deschiderile spre teatrul poetic, diversele posibilități de a concepe metafora scenică ; precum și spectacolele de grup, tentativele de implicare — la niveluri diferite — a publicului în joc etc. De asemeni, că nici ei nu sprijină corespunzător deschiderea spre universal a repertoriului nostru.

Augurii cei mai buni, rostiți la Colocviul de la Bîrlad, anunțînd un prețios progres al stagiunii (deși doar în parte *țintă* atinsă, și mai mult *direcție*), se referă la reconsiderarea și la stăpînirea funcției actorului (în sensul unei relații de colaborare, și nu de subordonare), într-un proces de creație teatrală cu adevărat integrator (regăsindu-se și reîntărindu-se acea „cale major" a teatrului românesc din ultimii cincisprezece ani, marcată de *Livada de vișini*, *Nepotul lui Rameau*, *Leonce și Lena*, *Baltagul*, *Danton*, *Hamlet*, apoi de *Procurorul*, *Peer Gynt*, *Prințesa Turandot* și, poate, *Rosmersholm*).

Iată-i, așadar, pe acești tineri regizori, îmblînzind talentul puternic, dar greu de mulat, al unor monștri sacri. Iat-o pe Cătălina Buzoianu, colaborînd perfect cu Olga Tudorache, spre marele succes al montării *Razele gamma*, și iat-o pe Olga Tudorache, într-un proces de reexaminare a propriilor ei posibilități și de prefacere a unor mijloace care tindeau spre manieră. Iată-le, tot la Teatrul Mic, după o foarte utilă — din acest punct de vedere — colaborare cu Laurențiu Azimioară, pe Rodica Tapalagă, Leopoldina Bălănuță, Tatiana Iekel, lucrînd rodnic, cu neobișnuită solicitudine, cu Silviu Purcărete. Iată-l pe Adrian Lupu, cucerind premiul Festivalului de comedie de la Galați, cu un spectacol în care protagoniștii erau încercații actori Mitică Iancu și Mihai Mihail. Iată-l pe Colpacci, într-un spectacol gîndit polifonic și admirabil „filat" pe scene, cîștigînd competiții, la Bîrlad și la Piatra Neamț, solidar

www.ziuaconstanta.ro

cu doi actori tineri necunoscuți, deveniți, subit, faimoși : Mircea Constantinescu și Radu Vaida. Atît Nicolae Scarlat cît și Al. Tocilescu, care au lucrat la Piatra Neamț, au meritul de a fi cîștigat, parcă, „pe viață și pe moarte", această trupă care, la viața ei, a văzut și a făcut multe. Pe terenul atît de ciudat, neobișnuit, accidentat și sublim, al scrisului lui Sorescu, reușita *Răcelii,* în regia lui Dan Micu, stă tocmai în acordul deplin (vizînd jocul măștilor, sensurile, dozajele compozițiilor) dintre directorul de scenă și interpreți de talia lui Virgil Ogășanu, Ion Caramitru, Ileana Predescu, Mircea Diaconu, Dan Nuțu. Ascultîndu-l și citind declarațiile programatice ale lui Manea, continui să cred că nu atît viziunea lui, întotdeauna neobișnuită, asupra unei piese sau a unei partituri e aceea care poate fascina (nu „obsesia răului" etc.), ci o anume modalitate de a-i cuceri, hipnotiza și conduce pe actori, de a-i ține sub tensiune și „în credință".

Prin ce au cîștigat tinerii regizori această (desigur, primă rundă) a tăcutei, dar importantei bătălii de reconsiderare a aportului actorului (reconsiderare făcută de către ei și de către actor însuși, concomitent) ? Răspunsul cel mai cuprinzător este autoritatea argumentului. Prin armătura teoretică, prin luciditatea lor, prin cultura teatrală (Cătălina Buzoianu ar putea să facă nu numai spectacole, ci și cronica lor), prin cultura lor artistică multilaterală și de calitate, prin fantezia și, mai ales, prin lupta lor cu fantezia, sacrificată pe altarul valorilor semnificative ale teatrului și al cît mai denselor semnificații ale spectacolului. Aici este diferența — și prăpastia de netrecut, după părerea mea — dintre talentul lui Dan Micu și manierismul lui Al. Tocilescu (steril, sub raportul ideii, și pretențios, pe deasupra, dar soldat cu montări cuceritoare prin ritm — și, mai ales, prin ritmuri pop — prin culoare, prin libertate fără margini, gratuită bucurie a jocului).

Această autoritate a argumentului presupune profesionalizare, dar și războiul cu rutina, nu numai a altora, ci și cea proprie, război ce se cere intensificat. Și, aici, mi se pare că și Cătălina Buzoianu, în *Romeo și Julieta,* prin balastul de imagini nesemnificative, ce bruiază sublimul teatral al unor scene, prin deplasarea, exagerată, de la sentiment și natură către sex și civilizație degradată ori de la idealitate către realitate demitizată, prin transformarea operei lui Shakespeare într-un scenariu cu multe elemente de „déjà vu", plătește un tribut în acest sens.

Regizorul cel mai consecvent cu ideea unui teatru înnoitor, teatru care trebuie să-și integreze marile noastre valori actoricești, rămîne Alexa Visarion. După întîlnirile „de lucru" cu George Constantin, Victor Rebengiuc, Constantin Adamovici, Valeria Seciu, niciodată încheiate prin conflict, dar nu întotdeauna pe deplin finalizate, sau de un succes aleatoriu, iată-l pe Alexa Visarion fructificînd, treptat, o acțiune de durată, desfășurată la Giulești (în timpul lucrului la *Pasărea Shakespeare, Năpasta, Da sau Nu, Goana).*

Problemele de interpretare care-l preocupă pe Alexa Visarion sînt concentrarea, interiorizarea, tensiunea, adevărul reacției celei mai mărunte, decupajul fin, cu valoare de semn, al gesturilor, al grimaselor, al inflexiunilor, al ritmurilor respirației, care exprimă aceste reacții și ceea ce se ascunde dincolo de ele. Un decupaj atent al detaliilor, selectate atît de exigent și într-atît reduse la necesar, la esențial, încît se trece dincolo de convenția pur realistă.

Luptîndu-se, parcă, între nevoia de a vorbi și aceea de a tăcea, personajele, în montările lui Alexa Visarion, sparg mereu, cu greu, tăcerea (o tăcere densă, și ea semnificativă). Dialogul lor are tensiunea unei înfruntări de la om la om și efectul unei fascinații reciproce, între hipnotizatori dotați, care se incită și se paralizează, care cedează, o clipă, izbînda argumentației, pentru a o cîștiga, în clipa următoare.

Interpreții *Goanei* nu transmit decizii luate, adevăruri știute, cristalizate, ci dau senzația că descoperă adevărul în chiar actul comunicării, că, răspunzînd la o întrebare, află, în sfîrșit, un răspuns pentru ei înșiși.

Alexa Visarion e singurul care a creat o echipă ; în plus, dominată de actori ai generației sale. Spunînd „a creat", mă gîndesc că va crea (o va crea) în continuare. (Cînd, oare — ieri ? —, îmi spunea cineva, că unul dintre „greii" acestei echipe va pleca la „Bulandra" ?) Și, totuși... Să-i urăm lui Alexa, și colegilor lui, succes.

În privința lor, stagiunea 1977—1978 mi se pare mai mult decît una de tranziție : una de stabilizare de direcții majore. Pasul a fost făcut.

www.ziuaconstanta.ro

■ GEORGE GENOIU

Cîteva considerații

O stagiune a cărei producție obișnuită de premiere alternează cu festivaluri și colocvii, cu tematică distinctă, nu e ușor de aflat, în altă parte a lumii. Experiența românească, în acest sens, va interesa, sînt sigur, pe mulți teoreticieni și practicieni ai scenei. Festivalul național „Cîntarea României" exprimă modul consecvent în care oamenii de teatru înțeleg să răspundă sarcinilor trasate de secretarul general al partidului, cu doi ani în urmă, la Congresul educației politice și al culturii socialiste. Majoritatea acestor festivaluri și colocvii sînt rodul inițiativei Asociației oamenilor de teatru (A.T.M.), a secției sale de critică. Îndrăznesc să afirm că și acest an teatral a demonstrat că nu avem o critică de cabinet, prezență întîmplătoare și capricioasă la actul artistic, ci un conclav de breaslă omogen, activ, participant la mișcarea de idei, preocupat să înregistreze, la zi, temperatura teatrului și s-o comenteze cu obiectivitate.

După cum era și firesc, s-au impus atenției repertoriul, textul-mesajul și valoarea estetică a acestora. Piesa românească de actualitate și poezia noastră de azi au căpătat pondere pe afișe. Trebuie să relevăm și prezentarea în premieră absolută, după două secole, a unui text din anul 1780, printre primele în limba română, intitulat *Uciderea lui Grigore Vodă în Moldova, expusă tragic... (Occisio Gregorii in Moldavia Vodae tragedice expressa)*. Chiar în zilele Colocviului de dramaturgie de la Cluj-Napoca, revista „Tribuna", prin George Franga, ne semnala prima piesă păstrată în manuscris, cu titlul *A scolasticilor de la Blaj*, datată 1761. Încercăm, însă, un regret că teatrul lui Eminescu este adus pe scenă abia după un secol, iar aceste texte ale începuturilor literaturii noastre dramatice, de acum două veacuri, au rămas necunoscute pînă în zilele noastre. Problema „piesei uitate" — formulă consacrată de un confrate — rămîne deschisă pentru un festival ce urmează să debuteze în stagiunea viitoare.

Referitor la valorificarea dramaturgiei interbelice, să nu trecem cu vederea că pe afișul a două Teatre Naționale (Iași și Timișoara) a revenit *Jocul ielelor* de Camil Petrescu, în spectacole semnate de regizorii Tudor Florian și Ion Ieremia.

Așa cum spuneam, stagiunea teatrală a oferit publicului piese de Paul Everac și Horia Lovinescu (pe mai multe scene), de Teodor Mazilu (Craiova, Iași și Piatra Neamț), Romulus Guga (Tg. Mureș), Th. Mănescu (Bîrlad), Sütö András (Cluj-Napoca și Tg. Mureș), Paul Cornel Chitic (la Teatrul „Ion Vasilescu"), Ion Băieșu (la trei teatre din Capitală), Dumitru Solomon (Botoșani și Galați), Ovidiu Genaru (Piatra Neamț) și alții. Dacă piesa pentru copii și tineret cunoaște o criză, comedia, în schimb, a căpătat o oarecare pondere în repertoriu, o contribuție în acest sens avînd și Colocviul de la Galați. Teatrul politic a cîștigat de pe urma dezbaterilor de la Constanța, iar spectacolul cu dramatizarea lui Virgil Stoenescu, după romanul „Clipa" de Dinu Săraru, în regia lui Constantin Dinischiotu, a fost un argument revelator. Aș mai menționa, ca valoare deosebită, recitalul Teatrului „Bulandra", *La Lilieci* de Marin Sorescu, și cel al Teatrului Mic, intitulat *Omul — continuați să puneți întrebări*.

Din păcate, nu putem spune că debuturile în dramaturgie au fost notabile. De pe afișe au lipsit și multe nume de dramaturgi care ne obișnuiseră cu o prezență activă.

Anul teatral românesc a avut deschidere spre universalitate, iar dramaturgia țărilor socialiste a fost mai bine reprezentată decît altădată.

Spectacolele valoroase ale stagiunii atestă, implicit, creația regizorilor. Vreau să-l menționez, în mod special, pe Harag György, autorul montărilor *Floriile unui geambaș* (Teatrul Maghiar din Cluj-Napoca) și *Bocet vesel pentru un fir de praf rătăcitor* (secția maghiară a Teatrului din Tg. Mureș), ambele piese de Sütö András. Un regizor din generația mai tînără, care își confirmă mai vechiul succes (*Martin Luther și Thomas*

www.ziuaconstanta.ro

Müntzer de Dieter Forte, la Satu Mare), este Mircea Marin. El semnează, la Brașov, două spectacole de referință — *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale și *Eduard al II-lea* de Marlowe. Interesant evoluează regizorii Nicolae Scarlat (*Somnoroasa aventură* de Teodor Mazilu — Piatra Neamț), Letiția Popa (*Ceasul al 13-lea* de Dumitru Solomon — Bacău), Cristian Hadji-Culea (*Tango* de Mrožek și *Acești nebuni fățarnici* de Teodor Mazilu — Iași), Anca Ovanez (*Interviu* de Ecaterina Oproiu — Brașov) și Magda Bordeianu (două experimente, la Botoșani și la Bîrlad, din păcate, nefinisate).

Cu toate că nu au fost spectacole excepționale, se remarcă un interes sporit pentru potențarea mijloacelor de creație în domeniul artei spectacolului, școala de regie românească tinzînd să-și recapete forța de expresie, originalitatea, discernămîntul în afirmarea valorilor autentice. Tînăra generație de regizori se dovedește ceva mai atașată de destinul dramaturgiei originale.

Participarea celor 75 de actori, din 22 de teatre, la Gala națională a recitalurilor dramatice de la Bacău, ne îndeamnă să conchidem că și școala noastră de interpretare scenică trăiește o emulație, că actorul român de azi încearcă să se autodepășească. El simte nevoia ca, în afara prestației în distribuțiile pieselor din repertoriu, să-și controleze disponibilitățile latente, să-și mobilizeze potențialul, pentru a putea face față solicitărilor artistice novatoare, exigențelor diferitelor orientări stilistice ale dramaturgiei și viziunii regizorale, experimentelor legate de expresivitate, de comunicare, dar, mai ales, pentru a putea aborda marele repertoriu.

Nu putem omite din acest tur de orizont cartea de teatru, instrument util atît pentru practicianul, cît și pentru teoreticianul scenei. Așa cum s-a remarcat și la Colocviul național de literatură dramatică, piesa de teatru continuă să lipsească din activitatea editorială. În ce privește teoria teatrală, lucrurile stau ceva mai bine ; Editura Eminescu a pus în circulație (sub îngrijirea Violei Vancea și a lui Virgil Petrovici) scrierile lui Tudor Vianu și „Micul îndreptar de teatru" de V. I. Popa. Mai remarcăm, din producția aceleiași edituri, „Clio și Melpomena" de Valentin Silvestru și „Momente din istoria teatrului românesc" de Nicolae Barbu. Ion Cocora a publicat volumul II din „Privitor ca la teatru". Colecția „Arlechin" a Editurii „Junimea" din Iași a lansat, recent, scrieri despre teatru de Petru Comarnescu, Otilia Cazimir și Carol Isac. Totuși, cartea de teatru este încă departe de a reflecta potențialul publicistic real, ea nu concordă cu preocupările dramaturgilor, ale teoreticienilor și istoricilor, nu exprimă mișcarea de idei existentă în viața noastră teatrală.

Premiul pentru dramaturgie al Academiei Republicii Socialiste România

Premiul „I. L. Caragiale" al Academiei Republicii Socialiste România, pentru anul 1976, a fost atribuit uneia dintre cele mai interesante și mai viguroase lucrări dramatice apărute la noi în ultimul timp.

Prețuim dintotdeauna scrisul nervos, bătăios, inteligent, polemic, acid, pătimaș al colegei Ecaterina Oproiu, ne-a bucurat s-o vedem, cu ani în urmă, lăsîndu-se ispitită de scenă, pentru care a scris Nu sînt Turnul Eiffel *— ce intrare triumfală în lumea teatrului ! — ne-am grăbit, încrezători — și încrederea noastră s-a dovedit a fi întemeiată ! — să-i cunoaștem și să facem cunoscută cititorilor noștri noua piesă,* Interviu, *ale cărei reprezentații — toate, excelente ! — le-am consemnat.*

Este și marea noastră bucurie, să-i adresăm felicitări pentru meritata recunoaștere, pentru cuvenita răsplată.

Și să-i urăm, ce altceva ? ... decît să mai scrie și alte piese vrednice de premii.

„T"

---

www.ziuaconstanta.ro

Colocviul național de literatură dramatică (III) *

VALERIU RÂPEANU

Desfășurarea Colocviului național de literatură dramatică, la numai cîteva luni de cînd, în Capitală, criticii și istoricii literari s-au adunat să dezbată problemele specifice breslei, atestă instaurarea unui spirit nou, sănătos, în Uniunea Scriitorilor. Mă refer, anume, la trecerea de la polemici mărunte, uneori neprincipiale, la convocarea pe genuri a breslei noastre scriitoricești, pentru a dezbate problemele de fond ale creației literare, problemele care ne preocupă pe toți și care — să nu ne amăgim — nu-și pot găsi rezolvarea astăzi, aici, acum, dar care, prin ecoul pe care îl vor avea, sperăm să joace un rol activ în îmbunătățirea, pe de o parte, a creației literare, pe de altă parte, a modalităților de promovare a creației literare, prin toate formele existente astăzi în țara noastră.

Referatul atît de incitant, atît de bogat, pe care l-a prezentat aici Paul Everac, constituie, după părerea mea, una dintre cele mai interesante și mai vii sinteze care s-au scris despre un gen al literaturii noastre, în ultima vreme.

Referatul acesta a început prin a discuta relația teatrului cu publicul. Nici nu se putea altfel.

Fără îndoială, publicul este acela care a apreciat, de-a lungul a 33 de ani, operele majore ale literaturii noastre contemporane, ale dramaturgiei noastre contemporane, publicul este acela care s-a și înșelat. Va valida el, în continuare, operele majore ? Va valida, vai, în continuare, și operele minore ! Nu avem un public omogen, un public omogen nici nu există și nu va exista. Nu avem un public ideal, iar un public ideal nu se va putea forma la comandă. Avem categorii ale publicului, cu gusturile, cu formația lor intelectuală, categorii ale publicului pe care noi, în special criticii, dar și creatorii, căutăm să le ridicăm la o înțelegere mai înaltă și — de ce nu ? — mai subtilă a artei.

Acesta este, însă, un proces care nu ține numai de dramaturg sau de scriitor, și nici numai de critic ; acest proces ține — aș spune — în primul rînd de calitatea literaturii pe care noi o oferim publicului.

Ceea ce s-a întîmplat în proza noastră, în ultimii ani, este foarte elocvent. O literatură curajoasă, o literatură politică, profund angajată, dar și bine scrisă, o literatură aparținînd unor nume, dar și unor oameni care abia atunci își făceau un nume, o literatură, deci, aparținînd tuturor generațiilor care au avut posibilitatea să spună adevărul despre istoria recentă și despre istoria mai veche, este validată de public, într-o măsură pentru care nu există termen de comparație, nu numai în trecutul apropiat, dar nici în trecutul mai îndepărtat al culturii noastre.

Același lucru se întîmplă și cu dramaturgia noastră. Dar nu trebuie să ne amăgim, trebuie să vedem și modul în care se formează publicul de mîine. Noi trebuie să vedem și ceea ce se poate întîmpla, sau ceea ce s-a întîmplat în anumite domenii ale vieții noastre spirituale, cînd, din pricina osificării, din pricina ruperii punților cu tineretul, un gen care nu este prea îndepărtat de teatru, opera, a încetat să aibă influența pe care trebuie s-o aibă și locul pe care trebuie să-l aibă în viața spirituală a unei țări.

Și fenomenul acesta se prelungește sub ochii noștri. Publicul se reînnoiește, dar reînnoirea publicului trebuie realizată nu așa cum se înțelege astăzi, prin obligativitatea, pentru elevi și pentru tineret în general, de a merge la teatru. Dimpotrivă, în modul în care se procedează acum avem toate șansele să pierdem această generație pentru dramaturgia noastră, iar lucrul acesta nu ne poate fi indiferent. Avem toate șansele să o pierdem, și din cauză că învățămîntul românesc îndepărtează din ce în ce mai mult tineretul de literatură.

Nu sînt unul dintre aceia care, prin natura profesiei, să aibă veleități de a figura în programa analitică. Vă rog să mă credeți. Dar o spun fiindcă trebuie să ajungă la cunoștința factorilor responsabili din Ministerul Învățămîntului ; nu e vorba de dorința scriitorului de a figura în programa analitică, de a-și vedea fotografia într-un manual didactic, ci de dorința noastră, a tuturor, de a nu lipsi tineretul de astăzi de pîrghia cea mai importantă pentru educarea patriotică, pentru educarea cetățenească, pentru înfru-

---

* *Vezi „Teatrul" nr. 5 și 6/1978.*

www.ziuaconstanta.ro

mușcțarea sufletului — pîrghie care este, va fi, și a fost dintotdeauna, *literatura*.

Dar, trecînd mai departe, să ne întrebăm, cum s-a întrebat și Paul Everac, cum s-au întrebat și alții : ce spune dramaturgia noastră tineretului de azi. În cadrul întîlnirilor pe care le organizăm cu scriitorii, tinerii ne întreabă acest lucru. Tineretul, vîrsta tînără durează pînă pe la 30 de ani, poate și mai mult. Ce spune dramaturgia de astăzi, ce spune literatura de astăzi, despre succesiunea generațiilor ? Am mai avut ocazia să spun că la noi au existat teoreticieni, sociologi, care au mers pînă la a susține ideea aberantă a inexistenței generațiilor în socialism. Unitatea, în socialism, nu este o unitate artificială. Ea înseamnă dialog, înseamnă discuție, înseamnă dezbatere, și înseamnă contradicție, și luptă, pentru rezolvarea acestor contradicții.

Cum ne-am închipui că fiecare generație nouă primește de la noi, cei care sîntem mai în vîrstă, cu bunăvoință și fără nici un spirit critic, tot ceea ce am făcut, că acceptă tot ceea ce am acceptat, că această generație nu ne întreabă de ce am făcut așa și nu invers, de ce am greșit, de ce mergem pe un anume drum și nu pe altul, că această generație nu ne pune întrebări nouă și nu-și pune întrebări ei, că această generație nu are un spirit critic mai îndrăzneț, mai curajos decît noi ?

Foarte puține asemenea teme apar în dramaturgia noastră. Aș aminti aici doar *Simple coincidențe* de Paul Everac.

Deci, tineretul așteaptă un teatru al dezbaterii, bineînțeles, nu numai al fenomenelor secundare, dar și al realităților de care se izbește în viața de fiecare zi, nu în sensul dramatizării unor întîmplări curente, ci în sensul marilor pasiuni de viață, care implică curaj, răspundere, care pun problema lașității, a conformismului. Este o generație tînără de la care se cere foarte mult, care este supusă unei exigențe maxime. Și, nu o dată, ea își dă seama că generația dinaintea ei nu a fost supusă aceleiași exigențe ; la un moment dat, aceasta o împiedică să dea tot ce ar putea da, de teamă să nu se vadă că unii nu pot să țină pasul cu progresul.

Iată cîteva probleme prin a căror dezbatere dramaturgia noastră va ajunge, într-adevăr, la tineret.

S-a vorbit despre dragoste, despre instinct; cred că putem imputa și medicinei, și filozofiei noastre, faptul că nu se ocupă nici acum, sau se ocupă foarte puțin, de problemele subconștientului. Vom discuta foarte mult și despre teatrul istoric ; dar, în același timp, este și de datoria istoricilor să clarifice (au făcut-o și pînă acum, dar nu în toate cazurile) aspectele contradictorii și complicate ale aportului unor personalități, despre care generațiile mai tinere au învățat numai și numai lucruri negative, iar acum descoperim că prezența lor în istorie nu a fost numai, sau nu a fost în primul rînd, de ordin negativ.

Va trebui să avem tăria să recunoaștem că s-au comis erori, să restabilim locul unor anumite personalități, locul lor adevărat, în istoria României de ieri și de astăzi.

Sînt probleme care nu țin numai de dramaturgie, sînt probleme care se reflectă în dramaturgie, în literatura noastră. Dramaturgia, literatura o pot lua, însă, înaintea științei. Se spune că istoria e un roman care a fost, pe cînd romanul este istoria care ar putea să fie.

Și încă un cuvînt, tovarăși, despre cîteva chestiuni practice.

S-a vorbit aici despre editarea teatrului. Fără îndoială, teatrul trebuie să-și aibă, în politica de editare, locul pe care-l au celelalte genuri. Sînt cîteva inițiative, în ultima vreme, care atestă că publicul dorește cartea de teatru. Dacă vreți să vă convingeți, la standul pe care Centrul de librării Cluj-Napoca l-a organizat aici, nu există nici o carte de teatru : ele sînt epuizate. Faptul că o colecție precum „Rampa" va sărbători în curînd al patruzecilea număr, deși a apărut numai de trei ani ; faptul — unic în istoria editurilor noastre — că o colecție precum „Masca", închinată criticii dramatice, va apărea în cel de-al douăzecilea număr, pe cînd inițiativele foarte generoase din trecut nu au reușit să treacă de al cincilea număr; faptul că, de curînd, luînd-o, poate, înaintea prozei și a poeziei, s-a inițiat colecția „Teatru comentat", în care, după Dan Tărchilă „Aurel Baranga, Horia Lovinescu, vor apărea Mircea Ștefănescu, Corneliu Leu, Ion Băieșu etc., continuîndu-se într-un ritm de cinci autori pe an ; faptul, deci, că teatrul își ocupă locul în viața noastră editorială atestă încrederea pe care și editurile și publicul o arată. Fără îndoială, este loc de mai bine.

S-au dat aici cîteva cifre, luate chiar din anuare publicate de noi, în legătură cu numărul de titluri apărute. Sigur, cifrele sînt cifre, nimeni nu le poate contesta. Aș vrea să aduc, însă, un corectiv ; anume, corectivul calității.

Se tipăresc 3 000 sau 4 000 de titluri pe an. Dacă am spune : se tipăreau 3 000 sau 4 000 de titluri pe an, în anii '50, și ne-am întreba ce apărea, am vedea că apăreau și cărți foarte bune (atunci a apărut și Călinescu), dar că media era foarte scăzută : dar, cînd, printre cele trei sau patru mii de titluri pe an, sînt cărțile lui Barbu, ale lui Preda, ale lui Țoiu, ale lui D. R. Popescu, Titus Popovici, Augustin Buzura, Dinu Săraru, ale tuturor scriitorilor noștri, prima întrebare (pe care eu, personal, mi-o pun) este ce exprimă această cifră. Dacă exprimă o înaltă calitate a literaturii noastre, cum este în proză și cum este în teatru, acum, atunci nu e

www.ziuaconstanta.ro

cazul să ne îngrijorăm că nu apar 5 000 sau 6 000 sau 7 000 de cărți. Ar trebui să ne îngrijorăm dacă anumite cărți foarte bune, bune, anumite cărți ale autorilor tineri, nu apar, întîrzie să apară ; ceea ce nu este cazul. Sigur că erori vor fi oricînd ; dar să medităm asupra progresului în calitate pe care l-a făcut literatura noastră în ultimii ani ; or, acest progres, indiferent de gen, este o realitate care nu poate fi negată de nimeni. Aceasta se datorează și celor care lucrează în domeniul culturii, unui spirit nou, care s-a instaurat, de cîtva timp, faptului că există mult mai multă operativitate, că erorile pot fi repede înlăturate ; esențial este — și cu aceasta aș vrea să închei — că, în ultimii ani, calitativ, literatura română, în toate domeniile ei, a făcut un adevărat salt, trăiește unul dintre momentele cele mai favorabile. Depinde de noi, toți, ca, în spiritul unor discuții tovărășești, colegiale, pline de grijă și de respect pentru fiecare dintre confrații noștri, să fructificăm acest moment ; și, cînd ne vom întîlni din nou, la un colocviu național de literatură dramatică, să putem spune că am dat mai multe opere, și mai bune, care au luat-o înaintea celorlalte genuri, așa cum potențialul dramaturgiei noastre actuale ne îndreptățește să sperăm.

MIKÓ ERVIN

Aș vrea să spun că la noi, la Cluj-Napoca, ca și în alte orașe ale țării noastre, copiii merg dimineața nu numai la școală, ci și la teatru, la teatrul de păpuși, unde spectacolele încep la ora zece și continuă toată ziua. Acest cult al teatrului, căruia i se pun bazele de la cinci sau chiar de la trei ani, este demn de amintit aici, ca un omagiu adus acelora care, în teatrele pentru cei mici, pregătesc spectatorii teatrelor pentru cei mari.

Din perspectiva mea, a unui spectator cu o vechime de o jumătate de veac, vă mărturisesc că teatrul românesc contemporan, privit în ansamblul lui, reprezintă unul dintre cele mai înaintate domenii ale culturii, ale spiritualității românești, fapt confirmat de succesele memorabile despre care s-a vorbit și în țară, și în străinătate.

Permiteți-mi, în primul rînd, să evoc cîteva dintre marile personalități care au știut să slujească, cu atîta devotament, acest teatru : Lucia Sturdza Bulandra, George Vraca, Birlic, Ștefan Braborescu, Kovacs György, Andrasi Marton, iar dintre cei care ne încîntă și azi, să-i amintesc măcar pe aceia despre care am avut prilejul să scriu : Fory Eterle, Florin Piersic, George Motoi, Silvia Popovici, Silvia Ghelau, Ana Széles, Sebök Klara, Senkalszky Endre, László Gerö, Csiky András, Liviu Ciulei, Harag György.

Desigur, literatura, scriitorii oferă un text actului teatral ; dar, înainte de a vorbi despre asta, să nu-i uităm nici pe cei ce slujesc textele, pe acei slujitori ai teatrului care l-au înălțat pe treapta pe care se află, precum și pe aceia care i-au construit moderne lăcașuri, spre mîndria culturii, spre mîndria arhitecturii noastre, dăruindu-i acestei țări, acestei literaturi teatrale, acestor actori, niște săli ca Teatrul Național din București, Teatrul din Tîrgu Mureș, atîtea alte scene din orașe și din sate, casele de cultură și căminele noastre culturale.

Cu vreo trei săptămîni în urmă, la București, la Casa scriitorilor, am vorbit cu Marin Sorescu despre premiera piesei lui, *Matca,* la Oradea, el spunîndu-mi cît de bine s-a simțit acolo, ce spectacol frumos i s-a oferit de către secția maghiară a Teatrului din Oradea, ce interpretă deosebită a avut în Banyai Irén, care poate fi pusă alături de Leopoldina Bălănuță și de interpretele lui din țări străine ; la rîndul meu, am evocat ambianța orașului de pe Criș, unde marele Ady Endre a făcut cronică teatrală, la începutul carierei sale ; i-am povestit cum Ady mergea în fiecare seară la teatru, iar imediat după spectacol, la cîrciuma de vis-à-vis, scria cronica, o dădea la tipografia de alături, și dimineața apărea cronica semnată de Ady Endre. Marin Sorescu a spus : ce fericit este acel autor de teatru care se bucură de un asemenea cronicar !

L-am citat pentru a vă aminti că și aici, în Cluj-Napoca, există un „colț" ce poartă amprenta unei relații de o deosebită tensiune spirituală, investit cu o înaltă semnificație ; mă refer la Ciucea, unde doi mari scriitori, spirite creatoare, au vegheat asupra literaturii : poetul maghiar Ady Endre și poetul român Octavian Goga, care au sfințit locurile și cu prietenia lor, predîndu-ne un mesaj în privința cultivării acestei prietenii, cu rădăcini adînci în trecut.

Aș vrea să amintesc că Goga este marele traducător al poemului dramatic al lui Madach, *Tragedia omului.* Tocmai acum a apărut la noi traducerea lui Goga. Madach scrisese această tragedie sub impresia înfrîngerii Revoluției din 1848, iar Goga a simțit amărăciunea lui, așa cum simțea, la rîndul său, amărăciunea nedreptății sociale. *Tragedia omului,* atît de frumos tălmăcită de Goga, ar trebui să-și aibă locul în teatrul românesc, și aș fi foarte bucuros dacă directorii de teatre s-ar gîndi la punerea ei în scenă.

La acest spirit al frăției — și aș vrea să insist asupra ideii — o contribuție de seamă își aduce și teatrul din orașul nostru ; personalități de seamă ale teatrului au servit și servesc ideea frăției. Lucian Blaga, Kós Károly, Nagy István, Dumitru Radu Popescu, Mircea Zaciu, Vasile Rebreanu, Sütö András, Alexandru Căprariu, Viorel Cacovea-

www.ziuaconstanta.ro

nu, Deák Tamás, Kocsis István, Marton Lili, Csávossy György, Méhes György, Veress Daniel, au folosit tribuna teatrului pentru a contribui la adîncirea prieteniei dintre naţionalităţi. Să nu uităm că pe scena clujeană a jucat neuitatul actor Kovacs György ; el a ştiut să ducă departe, peste hotare, în limba maghiară, mesajul piesei *Moartea unui artist* de Horia Lovinescu, şi, într-adevăr, moartea sa a fost moartea unui artist, în ajunul unei premiere.

Pentru noi, aceşti oameni reprezintă tradiţii scumpe, exemple pe care trebuie să le urmăm şi pe care le cinstim.

Vreau să spun că Clujul contribuie şi prin critica dramatică la progresul culturii teatrale. Ion Cocora, Marosi Peter, Rácz Győző, Kántor Lajos, Páll Arpad, Krizsán Zoltán, Liviu Călian, sînt merituoşii cronicari care, zi de zi, săptămînă de săptămînă, se străduiesc pentru propagarea culturii teatrale, pentru cîştigarea publicului. Cronica susţinută de ei ne implică nu numai în fenomenul teatral din Cluj-Napoca, ci şi în fenomenul teatral din ţara întreagă.

Aş vrea să aduc mulţumiri şi acelor critici din Bucureşti — Natalia Stancu, Valentin Silvestru ş.a. — care scriu despre munca teatrelor din Cluj-Napoca, inclusiv a teatrelor maghiare, servind aceeaşi idee a prieteniei.

...Aş vrea să spun două-trei cuvinte despre problematica piesei istorice. Nu pot decît să-l felicit pe Mircea Micu, pentru strădaniile sale de a aduce pe scena teatrului pe acest mare luptător şi erou al poporului român, Avram Iancu. Chiar aici, la Cluj, Avram Iancu şi-a făcut şcoala, împreună cu Simion Bărnuţiu şi cu remarcabilii revoluţionari maghiari, cum ar fi Mikes Kelemen, care a avut aceeaşi soartă ca şi alţi luptători pentru popor şi a murit în surghiun. (...)

Să vă spun un epilog la această piesă, în legătură cu Buteanu, cu care sînt copămîntean din Ţara Chioarului ; Buteanu, cel omorît pe scenă, este bunicul lui Aurel Buteanu, fost director al Teatrului Naţional din Cluj-Napoca, şi care este unul dintre cei mai străluciţi traducători români ai literaturii maghiare.

Văzînd această piesă şi admirînd figura Pelaghiei Roşu şi pe actriţa Lucia Moga, care a jucat-o foarte bine, nu puteam să nu mă gîndesc la acea doamnă a moţilor care a fost Ecaterina Varga, care şi-a dat viaţa pentru dreptatea socială şi naţională a moţilor ; în treacăt fie spus, sper să apară în curînd o carte a mea dedicată memoriei Ecaterinei Varga şi Ecaterinei Teodoroiu.

(...) La un moment dat, s-a vehiculat ideea că literatura dramatică ar avea un rol de avangardă, faţă de alte genuri. După mine, în acest tren al literaturii române nu sînt bilete cu locuri, ci se circulă foarte lejer, prozatorii se duc la dramaturgi, dramaturgii se duc la prozatori, în compartimentele lor, şi-şi mai fură reciproc ideile. Aşa că, fără proză, fără poezia românească, desigur, nu puteam să ajungem nici la dramaturgie.

(...) Cred că Uniunea Scriitorilor ar trebui să iniţieze un cenaclu interdisciplinar, la care să invite şi prozatori, şi dramaturgi, şi oameni de teatru, şi regizori, şi unde să se discute cărţi, nuvele, care ar putea să dea subiectul unor drame ; să fie ajutaţi scriitorii, aşa cum au fost ajutaţi şi în altă parte. De pildă, scriitorul Kocsis István nu ar exista ca dramaturg fără Teatrul de Stat din Satu Mare, fără directorul Ács Alajos, fără regizorul Gyöngyössy Gábor, care l-au impulsionat să facă, din nuvelele sale, nişte drame. Acelaşi lucru s-a petrecut, tot la Satu Mare, şi cu tînărul scriitor Soltész József, iar la Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca, cu Csiki Laszlo ; ei au pornit de la propria lor proză şi au fost îndemnaţi să decanteze materialul dramatic, să pună în evidenţă conflictul.

„Luceafărul" — la 20 de ani

Revista tinerilor scriitori a împlinit în această vară douăzeci de ani de apariţie. Faptul este un eveniment nu numai pentru istoria şi publicistica literară, ci şi, mai ales, pentru politica de afirmare şi de desăvîrşire a culturii noastre socialiste, pe care partidul o susţine şi o îndrumă cu strălucire. Ceea ce înseamnă astăzi nume nou, reprezentativ, în literatura română contemporană, a colaborat sau a debutat în revista tinerilor.

În ciuda faptului că revista „Luceafărul" şi-a primenit colectivul de redacţie de mai multe ori (ceea ce, în ultimă instanţă, oglindeşte chiar necesitatea de a fi fidelă spiritului publicaţiei, fidelă, adică, menirii ei) există o linie directoare unică a acestui hebdomadar : lansarea unui număr impresionant de „stele fără nume", care au sfîrşit prin a străluci tot mai original, nu numai în poezie, ci şi în proză, critică literară şi dramaturgie. Marin Sorescu, Radu Dumitru, Iosif Naghiu, ca să alegem la întîmplare trei exemple din teritoriul dramaturgiei, au debutat în revista „Luceafărul" nu doar ca poeţi, ci şi ca autori de teatru.

Promovînd cu consecvenţă umanismul revoluţionar, pe baza politicii culturale a partidului, colegii noştri de la „Luceafărul" au contribuit nemijlocit, ca redactori şi, în acelaşi timp, ca autori, la apariţia acelor opere reprezentative ale literaturii noastre de azi, la menţinerea unui climat de reală emulaţie creatoare în viaţa publică a scriitorilor.

Ne face plăcere să salutăm acum, cu ocazia aniversării „Luceafărului", această revistă prestigioasă, de literatură şi de cultură, tribună cu acut simţ politic a Uniunii Scriitorilor. Şi îi urăm, cu acest prilej, tradiţionalul şi, desigur, caldul „La mulţi ani !"

„T"

www.ziuaconstanta.ro

S e m n a l

VIRGIL MUNTEANU

Aveţi salutări de pe litoral...

Ce bine e cînd plouă! Dimineaţă a fost soare, acum plouă. Dimineaţă eram răstignit pe plajă, cu ţepile soarelui înfipte în piele, acum stau la „Popasul pescarilor" şi-mi refac viaţa cu o blondă. E destul de rece, blonda, şi are guler bogat, ca Maria Stuart, de Schiller.

Ce mi-o fi venit? Sînt în vacanţă, mă prăjesc la soare, beau bere şi ronţăi guvizi, ce mi-o fi venit cu Maria Stuart, *cu Schiller, cu teatrul clasic, doar am jurat să-mi şterg din minte orice preocupare legată de... Dar, poţi? Rămîi şi în vacanţă robul patimii tale, preţuite interlocutor, V. M.! „Arată-mi omul care să nu fie robul patimii sale şi-l voi purta în inima mea, în inima inimii mele"... Asta-i din* Hamlet. *Iar? Gata, jur. Uite-l pe Matei Alexandru, cu barbă şi caniche, dacă vine la masa mea, îi torn blonda pe frumosul lui şort, nu vine, se uită fix la mine, se face că nu mă cunoaşte, deştept băiat şi drăguţ, ce mai, şi talentat, păcat că joacă aşa de rar, parcă ce, numai el? Cîţi îşi irosesc talentul acolo... Iar?*

S-a încălzit blonda, nu mai e bună, ia să cer cu alta, să cer, dar cui? Fata asta apare rar de tot, ca premierele la Teatrul de Comedie... doamne păzeşte, că urît năravam... Uite-i pe ăia doi, cum se privesc prin Murfatlar, ce şi-or fi tăcînd, unul altuia, de atîta timp? Şi de ce sînt încruntaţi, doar sînt în vacanţă, sîntem cu toţii în vacanţă, sîntem Copiii soarelui... *Nu, că-i un blestem! Gata... Tipul cu sfrijita, ăla de colo, cu mustăcioară, e hărţuit de muşte, toate s-au strîns la el şi îl atacă în valuri succesive, ca eriniile în piesa lui Sartre... Ptiu!... Dumnezeule, ce picioare, păi, cu picioarele astea, să stai la Soveja şi să aştepţi troleibuzul de centru, nu-i păcat de Dumnezeu? Să meargă şi ea la Neptun, la Jupiter, la Venus, poate-o vede Sergiu Nicolaescu, sau Mircea Drăgan, să facă din ea actriţă, că destule ca ea umplu pelicula, de nu mai încape una de meserie în filmele noastre, na, că tot acolo am ajuns... Blonda e caldă bine, trebuie s-o schimb cu alta de la gheaţă, dar unde o fi umblînd fata aia care ţopăia adineauri cu halbele pe tavă, ca un cangur... Marele premiu al criticii! — şi aici lasă totul vraişte, că, de vreo două stagiuni, n-a făcut mai nimic, la el acasă... Uite, să-mi piară setea, dacă mai pomenesc o vorbuliţă despre... Ajunge. Sînt sătul, sînt obosit, am înghiţit de stule, am văzut pe săturate, mi-o fi şi mie, am venit să mă odihnesc, să uit, să ascult muzică, să visez, să mă bronzez la soare... Să mă bronzez, nu să mă prăjesc, nu să mă rumenesc în halul ăsta, că mă frige cămaşa, iau foc ca Jeanne d'Arc... chiar, de cînd nu s-a mai jucat* Sfînta Ioana? *Şi cîte nu s-au jucat, şi cîte zac uitate, şi actriţele se trec, şi actorii îmbătrînesc, în vreme ce dumnealor plîng că au greutăţi cu repertoriul! Dacă nu citesc, dacă nu scormonesc, dacă nu... dacă nu încetez odată cu aiurelile astea, îmi trag singur palme! ...Parcă a mai stat ploaia, se face iar frumos, norii s-au mai răzbunat spre apus — asta am voie, e poezie! — dar stau grămadă peste sat. Peste satul de vacanţă, unde bă team planul să merg deseară cu băieţii să bem un vin, să mîncăm un grătar, pe urmă nişte plăcinte de-alea grozave, nu, fără plăcinte, că mă fac cît George Constantin... chiar, de ce n-or fi venit cu* Timon *pe litoral, de ce nu aduc, domnule, cele mai bune spectacole, de ce trimit toate şuşanelele, că-i piere omului pofta de... hotărît lucru, nu-s întreg la minte. Va să zică, plec în vacanţă, predau toate materialele la timp şi fără pierderi, jur, pe peronul Gării de Nord, să uit ce fac unsprezece luni pe an şi... poftim! Fac ce fac, şi tot cu gîndul la... În condiţiile astea, nu mai vreau nici o blondă, trei ajung, mă îmbrac mai ca lumea şi mă duc la Teatrul de vară din Mamaia, să văd un spectacol.*

Poate-mi trece, mai ştii?

Aşa că, aveţi salutări de pe litoral!

www.ziuaconstanta.ro

■ LAURENȚIU ULICI

Teatrul Mariei Banuș, un „joc secund"?

Al treilea volum din „opere definitive" de Maria Banuș, cuprinse în seria ediţiilor de autor a Editurii Minerva, este dedicat dramaturgiei. Mărturisesc a-l fi deschis cu sentimentul — decurgînd, probabil, dintr-o prejudecată — că reprezintă un „joc secund", o formă de manifestare a ispitei totalităţii, a tendinţei scriitorului român de a fi „total", de a se afirma în cît mai multe genuri literare, de a face, cu alte cuvinte, *literatură*. Pînă la un punct, sentimentul acesta s-a confirmat în lectură, semn că prejudecăţile au, uneori, puterea axiomei şi validitatea teoremei. Spun „pînă la un punct", fiindcă, în ciuda evidenţelor de „totalitate", teatrul Mariei Banuș trece dincolo de ispita polimorfiei literare, ambiţionînd să fie nu numai formal, dar şi substanţial, altceva decît o adaptare (la rigorile rostirii dialogate) a materiei afective şi intelectuale ce domină în genul care a consacrat-o pe autoare : poezia. Departe, deci, de a fi teatru poetic, piesele din acest volum (patru la număr) sînt departe şi de temele, implicit, de viziunile, ce au caracterizat, succesiv, excepţionala creaţie a poetei, de la „Ţara fetelor", prin „Ţie-ţi vorbesc, Americă", la „Portretul din Fayum". Caracterul de „joc secund" al teatrului, în raport cu poezia, se conservă, însă, într-un înţeles cît se poate de propriu, imediat ce aducem în discuţie valoarea. Faţă în faţă cu poezia, dramaturgia Mariei Banuș are un aer oarecum ocazional. Să vedem despre ce este vorba în piese.

Oaspeţii de la mansardă evocă un moment istoric tulbure (decembrie 1942), privit din perspectiva luptei antifasciste, în condiţii de ilegalitate. Cadrul social : familia mic-burgheză ; cadrul dramatic : trecerea treptată la „stînga" a capului de familie, sub influenţa fiicei sale, studentă la Belle-Arte, aceasta, la rîndu-i, intrată în mişcarea antifascistă mai puţin din motive politico-ideologice, şi mai mult din considerente de amor, pentru un aprig şi devotat vizionar al unei lumi mai bune ; cadrul conflictual : disputa eroticului cu politicul ; cadrul ideilor-forţă : dezorientarea politică a intelectualului mic-burghez în anii războiului, aptitudinea aceluiaşi de a fi convertit prin argumente sentimentale. Cam schematică, destul de superficială în motivaţii, cu multe replici inteligente „la modul cultural", piesa, deşi scrisă în 1944—45, aduce aminte, prin stil şi viziune, de modul literar caracteristic anilor '50—'55. Este, deci, în felul ei, o lucrare de avangardă.

Revelion aduce în scenă, sub pretextul tradiţionalei agape de la cumpăna anilor, un număr de personaje interesante, în primul rînd, ca „voci" ale unor teze şi concepţii curente în viaţa social-politică a anilor '46—'47. Se schimbă replici inteligente, se fac observaţii subtile, se discută mult şi bine, se consumă drame vorbite, dar vorbele sînt pe cît de frumoase, pe atît de palide, nu curge sînge prin arterele lor, aspectul de simpozion domină. Cadrul social e asemănător cu cel din piesa precedentă, numai că, de data aceasta, intelectualul mic-burghez se află în plin efort de adaptare la noua realitate : cadrul dramatic şi cel conflictual sînt, acum, inseparabile şi conţin, iarăşi ca în piesa anterioară, disputa eroticului cu politicul, consolidarea opţiunii politice prin argumente sentimentale. Scris în 1947 şi revizuit în 1976, textul acesta, dacă nu e mai dramatic decît cel anterior, e mult mai puţin schematic, şi, în orice caz, rezistent sub raportul stilului şi al viziunii.

Ziua cea mare este o piesă aproape ratată, prin abundenţa locurilor comune, falsitatea situaţiilor, a raporturilor umane, ba chiar a prezenţelor umane, şi nu înţeleg de ce autoarea, deşi conştientă de imperfecţiunile textului, l-a publicat, totuşi. Într-un „avertisment", ne anunţă că a operat serioase modificări în varianta iniţială, fără folos, însă, de vreme ce impresia generală rămîne aceea de artificial şi de ultraschematic. Acţiunea e plasată în mediul ţărănesc, la începutul cooperativizării (1949), şi, în afară de interferenţa erotic-politic (se pare, o temă preferată a Mariei Banuș), nimic nu poate fi reţinut : ceea ce este adevărat în piesă ţine de locul comun, iar ceea ce vrea să fie original nu reuşeşte să fie şi autentic.

Magie interzisă, lucrare despre care se precizează că este o „comedie în două acte", scrisă în 1968, rezistă cu succes examenului

www.ziuaconstanta.ro

critic. Un decor spațio-temporal specific literaturii de science-fiction găzduiește o dramă a incomunicării și, totodată, o comedie a atrofierii afective. Personajele au mai multă viață, paradoxal, într-o lume a viitorului hipertehnicizat pînă la apariția roboților umanoizi ; o lectură la nivelul simbolurilor presupuse în recuzita S. F. ar deconspira actualitatea, așa-zis eternă, a temelor pe care le dezvoltă, mai mult sau mai puțin relevant, discursul dramaturgic. În întregul ei, piesa e o meditație, și gravă și ironică, despre iluziile și deziluziile libertății umane ; dialogurile au profunzime, eroii prind contururi caracterologice prin ceea ce rostesc, conflictul — privind categorii etern disjunctive — nu pretinde motivațiuni detailate, efectul brechtian al distanțării face ca ordinea convenției teatrale să nu sufere de pe urma presiunii subiectivității autoarei. O piesă bună, tot timpul interesantă.

De o factură, în general, modestă, teatrul Mariei Banuș, dacă nu rezistă la o comparație cu poezia, are, totuși, o interesantă semnificație istorico-literară : fiecare piesă este (exceptînd micile retușuri) o oglindă fidelă a mentalității literare din epoca în care a fost scrisă, primele trei, pentru anii '50, a patra, pentru deceniul șapte. Publicîndu-le, mai cu seamă pe cele dintîi, fără a le revizui radical, Maria Banuș a dovedit nu spirit critic, desigur, dar, cu siguranță, o desăvîrșită onestitate în raport cu propria-i evoluție literară. Îi prețuim această calitate morală, deși știm că judecata timpului nu poate lua în considerare, ca argument axiologic, onestitatea. Maria Banuș, cunoscînd, fără îndoială, acest lucru, și-a asumat riscul.

Breviar A. T. M.

14 iunie : se discută turneul Teatrului Dramatic din Constanța, cu *Clipa* de Virgil Stoenescu, după romanul lui Dinu Săraru, și un spectacol de studio, cu două piese într-un act de constănțeanul Hristu Limona.

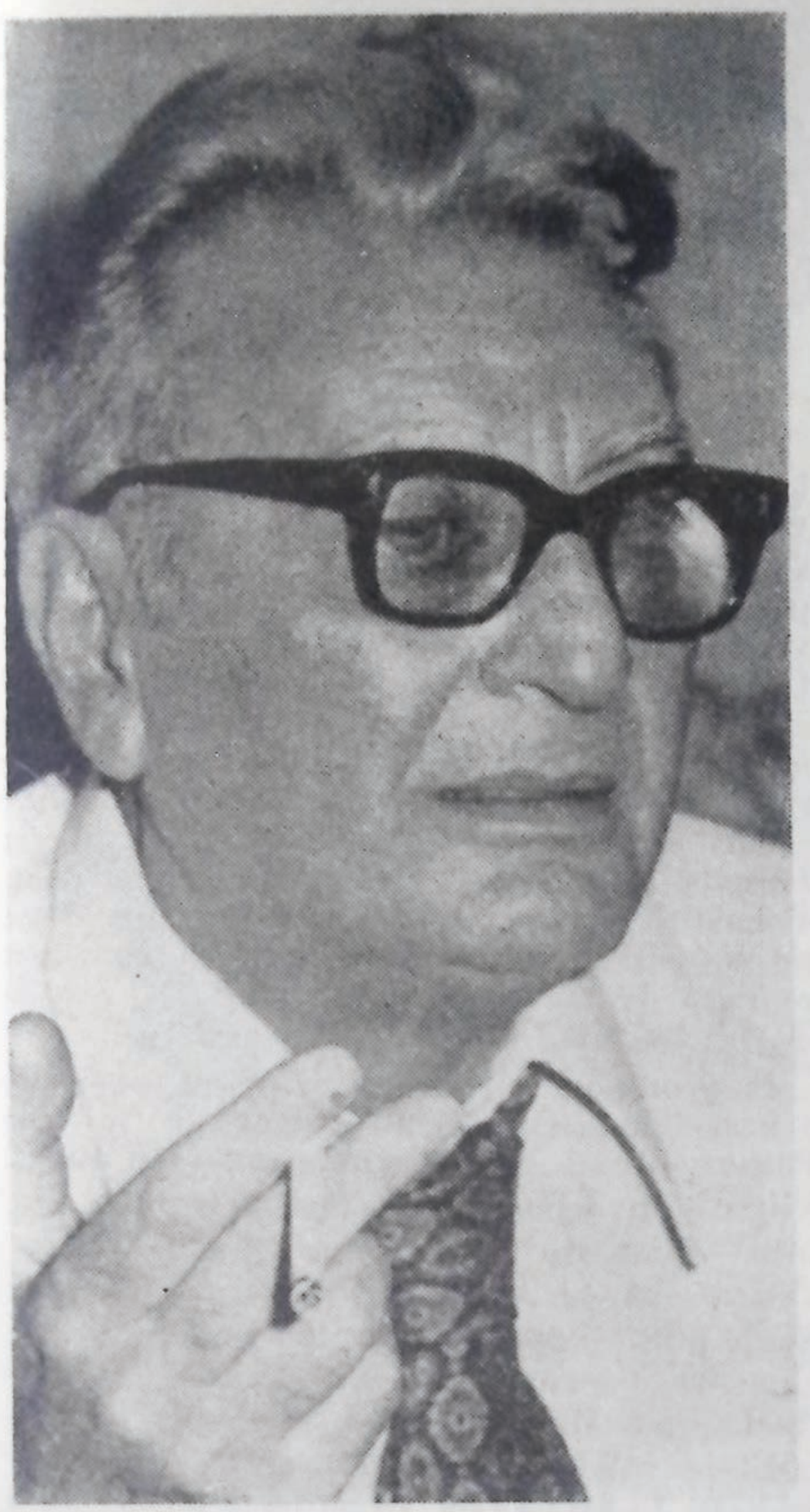
Iau cuvîntul Constantin Dinischiotu, Rodica Sanda Țuțuianu, Margareta Bărbuță, Theodor Mănescu, Victor Parhon, Ileana Ploscaru, Virgil Stoenescu și coordonatorul discuțiilor, Valentin Silvestru. În privința pieselor lui Hristu Limona și a stimulării autorilor locali, criticul Valentin Silvestru atrage atenția că „localismul" nu este specific culturii românești, considerînd că asistăm prea des la investiții de efort în piese lipsite de perspectivă. Prin simplitate, eleganță și esențializare, *Clipa* este, însă, unul dintre cele mai bune spectacole ale lui Constantin Dinischiotu. Momentul bun al teatrului constănțean se datorează și colaborărilor regizorale din afara colectivului, care au rolul de a împrospăta atmosfera de lucru.

22 iunie : are loc, la Ploiești, discuția pe marginea premierei europene a piesei *Ce a lăsat furtuna* de autorul venezuelean Cesar Rengifo. Participă actori ai Teatrului Municipal din Ploiești, directorul instituției, Corneliu Revent, regizorul spectacolului, Hary Eliad, traducătorul piesei, prof. univ. dr. Paul Alexandru Georgescu, precum și, din partea A.T.M., un numeros grup, din care fac parte artista emerită Dina Cocea, vicepreședinte al A.T.M., regizoarea Sorana Coroamă, prof. univ. dr. Ion Toboșaru, criticii Margareta Bărbuță (coordonator al discuției), Natalia Stancu și Victor Parhon, autorii dramatici Paul Cornel Chitic și Radu F. Alexandru. S-a relevat continuitatea unui program de largă deschidere repertorială (atent și la zonele geografice mai puțin prezente pe scenele noastre), precum și realizarea unui spectacol de certă calitate artistică, remarcabil, deopotrivă, prin patosul revoluționar, prin patetismul și vibrația poetică a expresiei scenice și, nu în ultimul rînd, prin valorile plastice deosebite ale scenografiei lui Vittorio Holtier. Între creațiile actoricești ale reprezentației a fost apreciată în mod special aceea a Silviei Năstase, în rolul Brusca ; de asemenea, au fost menționate realizările Olgăi Dumitrescu și Eugeniei Laza, ale lui Nicolae Praida, Andrei Bursaci, Dumitru Palade și Fabian Gavriluțiu.

1 iulie : premiera pe țară a piesei *Rugăciune pentru un disc-jockey* de Dumitru Radu Popescu, în interpretarea Teatrului Dramatic din Galați, este urmată și ea de o dezbatere, animată de o numeroasă participare a criticilor dramatici și a oamenilor de teatru. Reprezentația e apreciată ca un eveniment al stagiunii de către Dina Cocea, Mira Iosif, Margareta Bărbuță, Ion Lazăr, Ștefan Iureș, Radu F. Alexandru și Victor Parhon. Sînt reliefate valoarea și importanța piesei, pregnanța scenică a ideilor ei, în spectacolul, de maturitate artistică, al regizorului Nicolae Scarlat ; se formulează aprecieri pozitive la adresa cadrului plastic al reprezentației și observații critice vizînd realizarea costumelor. Coordonatorul dezbaterii, Valentin Silvestru, subliniază calitatea de teatru politic a reprezentației, acuitatea și actualitatea dezbaterii ideologice pe care o propune noua piesă a lui D. R. Popescu.

V. P.

www.ziuaconstanta.ro

Aurel Baranga — văzut din profil

Au început să apară copii după scrieri de ale sale. Ce semn mai bun pentru confirmarea originalității lor ? Piesele sînt în permanență pe scenă. Ce simptom mai edificator, de popularitate ? La 65 de ani, scriitorul merge pe strada notorietății cu două volume de comedii sub braț, aproape opt sute de pagini, adnotate de teoreticieni și practicieni teatrali, prozatori și poeți celebri, actori și regizori iluștri, chiar și critici, niciodată adjectivabili pozitiv, dar certificînd, prin ce spun, aderența opiniei publice ; căci mercurul convingerilor lor indică temperatura contemporaneității în raport cu o operă dată.

A intrat această operă în istoria literaturii române, prin efectul valorii ei ; autorul n-a avut nevoie să-și denunțe în scris confrații ca înlăturabili, pentru a-și face loc mai larg printre ei și înaintea lor, nici să-și potopească în scris cronicarii cu măscări, pentru ca ei să-i dea, de frică, note bune cu parcelă biografică pe aleea principală. A intrat și în istoria universală a teatrului contemporan ; domnul Vito Pandolfi, de pildă, consideră, în cartea lui italiană cu numele de mai sus, că opera e de o teatralitate abilă, avînd cu precădere un caracter satiric și agresiv, temperat uneori de o sinceră adeziune a autorului la natura personajelor pe care le prezintă.

Într-adevăr, această comedie a timpurilor noastre e esențialmente satirică, adică născută din indignare veritabilă, și fundamental veselă, deoarece vede friabilitatea tristelor mizerii ale existenței. Faptul că e arhitecturată după un plan clasic nu se mai cere demonstrat. Cu toate acestea, deși dramaturgul a manifestat alertă teoretică ori de cîte ori i s-a părut că scena vrea să se modernizeze, în mai fiecare piesă a sa e vizibilă aspirația constructorului către o modalitate nouă de dialog cu publicul. Sentimentul său novator în literatură e capital.

A întîmpinat, nu o dată, și rezerve. Unele, politice — mai de demult ; rămîne de văzut ce politică anume făceau cei în chestiune. Altele, critice, cu privire la neîmplinirile vreunei piese — îndreptățite ; ori posibile ; normale. A avut parte, cîndva, și de o campanie de desființare ; s-a desființat, deși nu chiar de la sine, campania în cauză. Ca orice satiric, cu ironia ascuțită în bandulieră, ca orice autentic pamfletar, în a cărui călimară e cerneala fluidă a ideilor, nu zațul gros al autoafirmării, a avut și va avea de întîmpinat reacții piezișe ori fățișe. El scrie însă mereu, cu forță comică și îndrăzneală civică, cu conștiință critică fierbinte și voioșie naturală. În fața hîrtiei albe mîna nu-i tremură, deciziile sînt totdeauna luate și coala scrisă se face scut.

La 65 de ani, Aurel Baranga e o personalitate a culturii noastre socialiste, un reper al rîsului românesc, membru marcant al academiei inefabile a spiritului, în care, dacă ești ales, rămîi irevocabil.

Valentin Silvestru

www.ziuaconstanta.ro

O premieră și un creator schimb de opinii

Premiera piesei *Moartea lui Vlad Țepeș* de Dan Tărchilă, realizată de colectivul de teatru și de cineclubul Casei de cultură a municipiului Giurgiu, reprezintă un moment important în istoria acestei echipe artistice de amatori, cu vechi state de activitate, împrospătată mereu cu oameni talentați din întreprinderile și instituțiile orașului. Distribuția spectacolului reunește sudori și economiști, pensionari și tineri strungari, învățători și telefoniști, elevi și profesori, muzeografi și subingineri. După un repertoriu axat, îndeosebi, pe actualitate (*Cititorul de contor* de Paul Everac, *O zi de odihnă* de Valentin Kataev, *Comedie cu olteni* de Gh. Vlad, *Arta comediei* de Eduardo de Filippo), colectivul a optat pentru o pagină dramatică inspirată din istorie, răspunzînd prompt chemării adresate, deopotrivă, profesioniștilor și amatorilor, de a contribui cît mai direct și mai cuprinzător la opera de educare patriotică a publicului, întipărind în memoria generațiilor contemporane o imagine vie a faptelor de glorie ale trecutului.

Piesa lui Dan Tărchilă nu e ușor de montat. Dificultăți de reprezentare s-au ivit în montările anterioare, datorită multiplelor planuri ale acțiunii, vastei galerii de personaje, în care se întîlnesc figuri istorice : Ștefan cel Mare, Matei Corvin, Hamza Pașa etc.

Spectacolul artiștilor amatori din Giurgiu, pus în scenă de regizorul profesionist Ion Simionescu, se cuvine subliniat cu laude : în mod evident, aceste dificultăți au fost învinse, lumea piesei și ideile care o animă au fost traduse într-o imagine scenică expresivă și convingătoare. Datorită unui procedeu de tehnică combinată, împletind mijloacele de expresie teatrală cu cele cinematografice, s-a obținut o aprofundare și o sporire a dramatismului acțiunii, o sugestivă perspectivă asupra conjuncturii istorice. Secvențele filmate cu talent de către operatorul Gabriel Gebăilă, tehnician la Combinatul chimic din Giurgiu, au constituit un liant în stare să pună în valoare efortul regizorului și al interpreților. E adevărat că există și un oarecare exces de tehnică, iar unele formule pleonastice sînt stînjenitoare, dar, dincolo de asemenea neajunsuri, reprezentația se desfășoară sobru și echilibrat, cu patos reținut, demonstrează maturitate în exercițiul artistic.

În prim-plan s-a impus, așa cum se și cuvenea, Vlad Țepeș, întruchipat de sudorul Petrică Brezoi cu o emoționantă simplitate. Vii și convingătoare au fost portretele scenice înfățișate de Marga Constantinescu (Voica), Ancu Damian (Prelatul), Viorica Moise (Prințesa), Cornelia Săceanu (Drusa), Camelia Popescu (Doica), Stelian Berbec (Ștefan cel Mare). Chipuri expresive de boieri, de călugări și oșteni, de căpitani, au realizat firesc și cu sinceritate : Jean Clonaru, Doru Popescu, Dan Valentin, Florian Bătrînache, Adrian Psepolschi, Ilie Clement, Trifu Constantin, Marin Croitoru, Ion Mandu.

Se cuvine să menționăm în mod special, pentru calitatea contribuției și pentru zelul lor, pe tehnicienii, mașiniștii, realizatorii decorului, unii dintre ei, și interpreți talentați: Emil Mihai (coordonator tehnic), Ion Rotaru (lumini), Dinu Florian (regizor tehnic), C. Constantinescu și Ilie Gogoașă (executanți decor), Alexandru Dan Gomoescu (ilustrație muzicală, scenariu și regie de film).

Din inițiativa Comitetului județean de cultură și educație socialistă Ilfov și a Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale (A.T.M.), după spectacol a avut loc o întîlnire între amatori și artiștii profesioniști. Artista emerită Dina Cocea, actorul Dinu Ianculescu, autorul piesei, Dan Tărchilă, criticii Natalia Stancu și Valeria Ducea, ziarista Dorina Bădescu au făcut un creator schimb de opinii cu interpreții.

www.ziuaconstanta.ro

CRONICA SPECTACOLELOR

PIESA ROMÂNEASCĂ PE SCENĂ

TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI" DIN IAȘI

ACEȘTI NEBUNI FĂȚARNICI

de Teodor Mazilu

Data premierei : 22 iunie 1978.
Regia : CRISTIAN HADJI-CULEA.
Scenografia : DOINA SPIȚERU.
Distribuția : PETRU CIUBOTARU (Iordache) ; CORNELIA GHEORGHIU (Camelia) ; LIANA MĂRGINEANU (Silvia) ; FLORIN MIRCEA (Adam) ; IOAN CHELARU (Dobrișor) ; GHEORGHE MARINCA (Sublimul) ; VALERIU ROBU (Bărbatul cu capul în nori) ; GELU ZAHARIA (O lichea întîrziată).

Ne-am deplasat la Iași pentru a vedea reeditarea scenică a uneia dintre lucrările reprezentative ale dramaturgiei lui Teodor Mazilu, dramaturgie, o vreme, evitată, iar cîndva interpretată unilateral, pe filiația teatrului absurdului, în jurul căruia s-au făcut multe speculații. O etichetă care pune o amprentă convențională asupra unei opere și o poate ține, o bucată de vreme, departe de cuvenita aprofundare.

La un moment dat, cam prin partea a doua a spectacolului, am avut impresia că se dezvăluie adevărata natură a partiturii interpretate : un text politic, un pamflet politic de o virulență actuală extraordinară ! Iată cheia citirii exacte a textului, într-un context schimbat, contextul zilelor noastre, cînd nu ecourile unor curente și ale unor tendințe cataloghează un fapt de artă, ci realitatea, în complexitatea și în devenirea ei dialectică. Da, *Acești nebuni fățarnici* e în primul rînd un text politic, pentru că nu modalitatea parabolică și paradoxală în care e scris dă cheia înțelegerii sale, ci esența registrului comic. Întreaga poveste a „nebunilor fățarnici" e o expresie a *neintegrării*, caracterul de pamflet privește tocmai *ruperea* intenționată a *condiției individuale de condiția socială* și totul vrea să spună, spune, de fapt, cît de jalnică și dezumanizatoare e o asemenea inadvertență, pentru că omul se împlinește numai cu condiția integrării, în contextul realizării vocației sale sociale. Altfel, e exclus din real, ia calea aristofanescă, a „norilor" sau a „păsărilor" grotești, de care rîdem și pe care le satirizăm cu pornirea sănătoasă a îndreptării lucrurilor. A naturii lucrurilor. S-a discutat prea mult

www.ziuaconstanta.ro

despre apartenența dramaturgiei lui Teodor Mazilu la teatrul absurdului ; dar nu asta e problema dramaturgiei sale și nu doar atît trebuie văzut din ea, pentru că atunci nu mai putem face distincția dintre expresia grotesc-parabolică a pieselor sale și cea a pieselor bătrînului Aristofan, care se folosea de aceleași mijloace, fără a avea de unde să știe de curentele secolului 20.

Un pamflet politic, deci.

Exagerăm, cumva ?

În partea a doua a spectacoluiui, cînd acțiunea (cu multe trimiteri la realitate) se desfășoară „în biroul lui Iordache", la locul de muncă, am avut rezerve față de tonul interpretării, nepotrivit cu fondul confruntării dintre cele două personaje, Iordache și Dobrișor, cu sensul cuvintelor și atitudinilor lor. Moment important în structura piesei, moment care implică și explică mecanismul ruperii, al despărțirii, piesă cu piesă, a insului de natura sa, de esența sa. Moment revelatoriu — dramatic și estetic. Dacă-l joci urmărind logica acestei demontări, obții și tonul și elocința semnificațiilor pamfletului. Cu o anumită detașare și morgă. Cu autoritatea celui ce, inconștient, emite aberații, convins că exprimă o poziție intransigentă față de destin, destinul pe care și-l semnează singur. Dacă joci numai efectele acestei demontări, motivația personajelor rămîne ascunsă, neînțeleasă, neexplicată, iar drumul lor pînă aici, ca și de aici încolo, echivoc. Semnificațiile, multiplele semnificații politice contemporane, se pierd. Comicul oscilează între aforism și aluzia cu „bătaie scurtă". E ceea ce s-a întîmplat, din păcate, în partea a doua a spectacolului ieșean, cu interpreții Petru Ciubotaru și Ioan Chelaru, care au eșuat într-un registru ieftin, banal, fără nuanțe, fără a ierarhiza ideile, într-un joc zgomotos, neliniștit, incert, care n-a putut să le definească poziția. De aici, tonul și limitele spectacolului. Regizorul Cristian Hadji-Culea n-a urmărit esența, atît de actuală, a piesei, ci a rămas la stratul ei aforistic, vizînd imagini și semne care schițează o linie caricaturală, dar nu se integrează într-un ansamblu decis, dirijat, în cadrul căruia ar contura ceva coerent. El n-a citit piesa în context actual : a interpretat-o prin prisma ecourilor altui context.

Acțiunea scenică se petrece într-un ou. Lăsăm la voia fiecăruia să desprindă înțelesurile semnului, pentru că, în ceea ce ne privește, el ne-a stimulat efectiv fantezia (socotindu-l propriu structurii comice a piesei, ca și văzduhul pentru păsările lui Aristofan sau crengile copacului pentru „rățoii" lui Ciprian), dar ne-ar fi imposibil să alegem o explicație anume. În interiorul acestui ou se află și interiorul real al lui Iordache, sau, să-i zicem noi, interiorul moral, înghesuit și anapoda, și cerul cu stele, și perspectiva citadină ș.a.m.d. Coaja oului se desprinde, ca într-un balet, cînd protagoniștii o iau pe calea „absolutului", și imaginea plastică a oazei paradisiace e una dintre cele mai savuroase din cîte se pot imagina, cu portocali care se apleacă grațios peste universul fad al personajelor, fad și pustiu, ca și albul cearșafului de sub care apar și pe care se mișcă, în această zonă de imponderabilitate umană. Dealtfel, aici și jocul actorilor e savuros, creînd, poate, cel mai expresiv moment al parabolei și cel mai apropiat de sensurile piesei, prin tonalitatea rostirii și prin gesturile încetinite ale tuturor — Cornelia Gheorghiu, Liana Mărgineanu, Ioan Chelaru, Petru Ciubotaru și bubuitul de tunet al apariției lui Valeriu Bobu, „bărbatul cu capul în nori", care caută mereu Cîmpina, ca un leit-motiv al desincronizării. În celelalte momente, de „interior", se pedalează prea mult pe meschinăria spațiului ; Cornelia Gheorghiu și Liana Mărgineanu izbutesc să creeze două prototipuri ale femeii fatale, una care distruge moralul bărbaților, alta care reface moralul, pe linii caricaturale inspirat alese și cu o bună știință a efectelor scenice. Dar năvala lor în universul îngust al eroului, insinuantă și fatală, n-are și corespondentul de efect din partea victimei, Petru Ciubotaru desfășurînd mai mult un joc al aparențelor, îngroșat și extravagant, decît al esențelor subtile. E o victimă care se zbate asemeni unei insecte într-o plasă de păianjen, nemailăsîndu-ne nouă timp să înțelegem că, de fapt, zbaterea lui nu e expresia avîntului spre eliberare, spre zbor, ci a înrobirii conștiente, dată fiind lipsa totală a unui asemenea avînt. Interpretul se mișcă mult, se agită mult, se urcă pe scaune și pe dulapuri, dar nu izbutește să creeze personalitatea eroului, care să-l definească în raporturile cu ceilalți și cu sine însuși. Din pricina acestei nedefiniri scenice, nici morala spectacolului nu se definește clar.

O încercare, deci. Cu reușite parțiale, actoricești și plastice (din acest punct de vedere, e foarte sugestivă scenografia Doinei Spițeru), cu accente caricaturale savuroase, cînd regizorul a fost mai aproape de conținutul scenelor (paradisul, de exemplu), dar care nu se încadrează, în cele din urmă, într-o concepție artistică actuală.

C. Paraschivescu

www.ziuaconstanta.ro

TEATRUL DE NORD
DIN SATU MARE
— SECȚIA ROMÂNĂ

SCENE DIN VIAȚA UNUI BĂDĂRAN

de D. Solomon

Data premierei : 11 mai 1978.
Regia : MIHAI RAICU. Scenografia : DELIA IOANIU.
Distribuția : ANDREI RALEA (Al) ; CAROL ERDÖS (Filip) ; CAZIMIR TĂNASE (Osman) ; ORTANSA PANA-MARENCO (Ema) ; VIOLETA BERBIUC (Cela).

Carol Erdös (Filip), Cazimir Tănase (Osman), Andrei Ralea (Al)

Cu „expediția în nord" (cum o numește autorul), înregistrăm a treia variantă scenică a comediei lui Dumitru Solomon, într-o singură stagiune, și cine a avut prilejul să le vadă pe toate are posibilitatea să verifice cîteva aserțiuni privind factura particulară a textului și modalitatea de a o fructifica mai bine.

Ceea ce ni s-a părut a se confirma, în primul rînd, este caracterul aparte al piesei, faptul că ea nu se poate încadra rigid și categoric în specia satirei, ci atinge această specie prin cîteva ascuțite elemente satirice, dar, în întregul ei, este altceva, este mai mult, sau mai puțin, mai degrabă un paradox al genului, în manieră eseistică ; de aici derivă faptul că nu situațiile, nu personajele sînt importante, ci ideile, opțiunile, atitudinile fundamentale față de viață și de societate. E ceva voltairean în această scriere, simți tot timpul că scenele și acțiunea sînt dirijate de un filozof ; dacă, după voia lucrurilor, ele ar fi putut să se desfășoare într-un fel sau în altul, ele se desfășoară, însă, numai într-un fel, cu intenția, precisă, a parabolei, pilduitoare pentru unele atitudini anacronice în comportamentul oamenilor, dar, mai ales, pentru efectele păgubitoare ale fanatismului, ale lipsei de măsură — mai bine zis, ale nesocotirii măsurii — și într-o direcție, și în cealaltă : exacerbarea condiției sociale, în dauna integrității condiției umane (ca în cazul lui Osman) ; și exacerbarea condiției umane, în dauna integrității condiției sociale (ca în cazul lui Al). Fiecare dintre ei e, în acest fel, un prototip de neconcordanță. Măsura e condiția devenirii.

Să rememorăm : la Botoșani a fost un spectacol incert, la Galați, o reprezentație inteligentă (la premieră !), cu subtilități aforistice, care prelungeau, inspirat, imaginea oferită de text. La Satu Mare se joacă, pur și simplu, o variantă certă, care încadrează exact datele piesei și le transmite tot exact, fără tendințe de re-încadrare într-o viziune originală, personală, dar trezind rezerve în ce privește monotonia, sau livrescul, sau inexpresivitatea unor momente. Regizorul Mihai Raicu a lucrat cu o măsură realistă verificată, a dat spectacolului partea lui de sobrietate, de lirism și de satiră, a obținut un efect sigur și corect, din păcate, nu integral și nu cu ecouri, pentru că în ritmul ascuns al acestei partituri e ceva ce se cere valorificat printr-o vervă a fanteziei, care, aici, n-a constituit obiectiv principal. Echilibrat — am zice noi. Cu suficiente momente de joc bun și de expresivitate artistică, și cu suficiente momente de joc tern și lipsit de expresivitate, în funcție de valoarea mai mult sau mai puțin scenică a respectivei părți din text. Și, totuși, un element de fantezie a existat în spectacol : decorul (o bibliotecă uriașă, cu pereți pînă la cer), imaginat de Delia Ioaniu. Să tot privești, așa, un cadru care depășește dimensiunile obișnuite și o evoluție actoricească în dimensiuni obișnuite, e ceva ce stinghерește și nu se leagă. Aici, dacă n-a fost să fie o încăpere obișnuită, e de întrebat : ce simbol a vrut să fie ? Pentru că pereții aceia, care se prelungesc ca niște stînci, închid perspectiva, sufocă și dau o imagine cam persiflantă a preocupărilor protagonistului, care nu sînt de persiflat. Turnul de fildeș ? E o idee. Dar, atunci, tot spectacolul ar fi trebuit axat pe ideea

www.ziuaconstanta.ro

existenței turnului de fildeș, în alt ton și la alte dimensiuni decît acelea naturale, curente, obișnuite, în care a fost conceput.

Dintre protagoniști, am reținut-o pe Ortansa Panamarenco (dealtfel, a reținut-o și juriul Festivalului de la Satu Mare, care i-a atribuit un premiu de interpretare). Ea a jucat foarte expresiv și cu multe nuanțe complementare personajul Ema, ferind-o de frivolitate sau de cochetărie, sugerînd o integrare mai francă, și a unor asemenea trăsături, într-o atitudine voluntară, mai pe potriva cerințelor firii. A jucat într-un registru studiat Andrei Ralea, interpretul lui Al, și a dovedit stăpînire a mijloacelor de expresie și destulă maturitate în definirea precisă a personajului său. A avut o evoluție bună și Violeta Berbiuc, în rolul Celei, cu prestanță și cu treceri abile de la un registru la altul. Cam rigid ni s-a părut, în rolul lui Filip, Carol Erdös, prezență corectă, dar neintegrată ; iar în ceea ce-l privește pe Cazimir Tănase, vom spune că aparițiile lui, în Osman, din prima parte, au priză la public, datorită modului inedit în care se insinuează personajul, dar că în partea a doua efectul începe să scadă, din pricina unor ticuri verbale și de mișcare.

Ce teatru va juca, oare, piesa, la toamnă ?

C. P

TEATRUL MAGHIAR DE STAT
DIN CLUJ-NAPOCA

CAIN ȘI ABEL

de Sütö András

Premieră absolută.

Data premierei : 16 iunie 1978.
Regia : HARAG GYÖRGY. Decorurile : NAGY ENDRE. Costumele : EDIT SCHRANZ-KUNOVITS.
Distribuția : CSIKY ANDRÁS (Cain) ; HEJJA SÁNDOR (Abel) ; DORIÁN ILONA (Eva) ; SEBÖK KLÁRA (Arabella) ; VADÁSZ ZOLTÁN (Adam).

După *Floriile unui geambaș* și *O stea pe rug*, apărute într-un volum de teatru în anul 1975 și preluate imediat de scenă, *Cain și Abel* (1978) pare să încheie o trilogie, în care Sütö András abordează polemic, utilizînd schema unor parabole istorice și mitologice, însăși condiția existenței umane. Întoarcerea sa spre epoca medievală a Reformei și Contrareformei (în primele două) și spre un moment de închegare a primelor structuri caracterologice umane, din mitologia biblică (în cea de-a treia) — în care figurile unor Calvin, Michael Kolhaas sau Cain pot dobîndi, prin exemplul protestului lor, valențe simbolice, general valabile pentru ideea dialectică a angajării omului dintotdeauna, în raport cu probleme vitale, ca sensul dreptății, al puterii, al libertății sociale etc. — spun, deci, această întoarcere se face în favoarea unei dezbateri ideatice aprofundate, cu orizonturi de deschidere filosofică ample, generoase. Autorul ne propune, așadar, o reinterpretare, dintr-un punct de vedere nou, o reevaluare polemică a datelor istorice sau mitologice, sublimînd, în contextul ansamblului lor, acele semnificații conflictuale fundamental dramatice care pun în evidență, în primul rînd, o marcată rezonanță de ordin politic. Tratată astfel, confruntarea tragică dintre Cain și Abel, dintre răul și binele uman, pe care ne-o furnizează mitologia biblică, ia, în drama lui Sütö András, proporțiile unei autentice parabole pe tema puterii, a dominării și a supunerii.

Adam și Eva, copleșiți de culpa izgonirii din rai, trăiesc, împreună cu fiii lor. Cain și Abel, rudimentar și frust, undeva pe pămînt, într-o lume a elementelor materiale primordiale, muncind din greu pentru a-și putea asigura existența. Adam pare blazat ; el caută să uite totul, îmbătîndu-se zilnic și acuzînd-o continuu pe Eva pentru soarta ingrată ce le-a fost hărăzită. Eva s-a resemnat, dar în atitudinea ei — o veghe maternă asupra lumii înconjurătoare — se deslușește mai mult nevoia de calm și de echilibru vital. Între acești poli, oarecum pasivi, ca să nu spun amorfi, existența celor doi fii, Cain și Abel, se consumă, în schimb, cu adevărat activ și plenar. Abel își păstorește cu hărnicie animalele, mulțumindu-se cu puținul agonisit și aducînd pentru aceasta jertfe de laudă lui Dumnezeu ; Cain, care nu este mai puțin destoinic în a-și munci pămîntul, nu dobîndește, totuși, roadele pe care le scontează, iar jertfele lui nu sînt primite la cer. Pînă aici, *punerea în scenă* nu se deosebește aproape cu nimic de ceea ce ne oferă, esențial, mitul în sine. Dar, cîteva întrebări tulburătoare vin să dinamiteze această relație primordială. De ce, dacă amîndoi acești oameni erau egali în fața forței supreme, unul dintre ei era iubit de aceasta, iar celălalt, nu ? Numai pentru că Abel era bun, iar Cain era rău ? Dar, ce înseamnă bunătatea și ce înseamnă răutatea, la acest nivel de esențializare a datelor existențiale, a stărilor sufletești, a atitudinilor umane ? În piesa lui Sütö András, Abel

www.ziuaconstanta.ro

apare ca tip al omului docil, al omului îngenuncheat, care acceptă condiția umilă a supusului, care este mulțumit că poate, că este lăsat să trăiască, iar pentru această favoare el ridică osanale lui Dumnezeu. Cain, dimpotrivă. El este omul răscolit de întrebări, de setea de cunoaștere, de nevoia de a se manifesta liber în toate, de a fi în toate el însuși ; mereu nemulțumit de propria-i soartă, de propria-i condiție existențială. De aici, divergențele dintre ei, conflictul dintre cei doi frați ; de aici, atitudinea diferențiată a Atotstăpînitorului față de ei. Căci, dacă îi place să fie lăudat și lingușit de primul, nu poate suporta protestele și înfruntarea celui de-al doilea.

Sütö András aduce încă un element nou în această confruntare : Arabella, trimisă de Atotputernicul, urmează a fi soție aceluia dintre frați pe care ea singură și-l va alege. Cain refuză competiția aceasta, cu mîndrie trufașă ; Abel, în schimb, o imploră pe Arabella să-i fie soție. Aceasta primește, dar curînd va fi dezamăgită de soțul ei, care își închină viața, cu umilință, numai Atotputernicului. Pe acest fond nou de tensiune, confruntarea dintre frați crește, raportată la atitudinea lor față de Dumnezeu. Cain se revoltă cînd fratele său îl îndeamnă la supunere. „Toate au fost ale Lui și El ni le-a dat nouă", spune Abel, la care Cain răspunde tăios, făcînd o „trimitere" la raiul celor dintîi oameni : „Dacă ni le-a dat, de ce era interzis să te atingi de ele ?" Dar Cain nu-și pune numai întrebări ; el caută și răspunsuri. „Nu pe tine te iubește Dumnezeu — îi replică el lui Abel — ci umilința ta". Martoră acestei înfruntări, Arabella va ajunge să-l iubească cu adevărat pe Cain. Cunoscînd dragostea, Cain se va simți mai bogat, iar cîmpiile lui vor deveni, în sfîrșit, fertile. Dar dragostea aceasta era înșelătoare, vicioasă ; cînd păcatul este dat în vileag, Cain dispare. Cu toții îl vor crede mort ; în fața acestei nedreptăți, pe care o pune pe seama Atotputernicului, care a îngăduit-o, Adam strigă spre ceruri, cuprins de mînie și de indignare: „Fiul meu nu dorea să-Ți ia locul. Nu voia să-Ți uzurpe existența, ci doar să fie el însuși. Trebuia să Te gîndești la asta, în clipa cînd ne-ai ridicat din rîndul dobitoacelor inconștiente, cînd ai pus gînduri în mințile noastre și sentimente — uneori frumoase — în inimi. (...) Sîntem fiecare făcuți altfel. Chiar și ierburile, păsările și cedrii Tăi dovedesc frumusețea acestei diversități a lumii. Ce mai spui, atunci, despre oameni? (...) Ce rost ai hărăzit picioarelor noastre ? Să stea tot timpul în genunchi ? De ce ai dat oamenilor graiul ? Numai pentru ca să se roage Ție ? Dar capetele noastre ? Să le ținem plecate ? (...) Niciodată, fiul meu n-a dorit sîngele vreunei vietăți, cît de mici, iar dacă mocnea în el ura, aceasta era îndreptată numai asupra propriei ființe, căci nu

Hejja Sándor (Abel), Dorián Ilona (Eva) și Csiky András (Cain)

de Tine era scîrbit, ci de umilința pe care Tu o hărăziseși neamului nostru !" Cain, însă, nu este mort. El revine din lunga sa călătorie, în care căutase drumul întoarcerii spre Paradis, fără a-și pierde, totuși, încrederea că acesta trebuie să existe. „O, nu — îl va dezamăgi Eva, cînd Cain va întreba încotro s-o apuce. Paradisul nu există. Pur și simplu, nu există Paradis". „Și-atunci — întreabă Cain — unde se află ceea ce nu există ?" „În noi — îi răspunde Eva. Totul e în noi."

În acest timp, Abel ajunge la concluzia că numai Arabella e vinovată pentru dezbinarea dintre ei și hotărăște s-o ucidă, pentru a elimina, astfel, motivul discordiei, neținînd seama că Arabella purta în pîntece vlăstar de viață nouă. Așezîndu-și soția pe lespezi de piatră, ca pe-un adevărat eșafod, Abel oficiază un autentic ritual de sacră jertfire. Cînd ridică, însă, cuțitul, să lovească, Cain intervine prompt. El nu poate îngădui o asemenea crimă. Între cei doi frați se dă o luptă scurtă, din care Abel cade înfrînt. Crima lui Cain nu este, deci, premeditată ; ea vine să împiedice crima odioasă, pe care Abel era pe cale s-o săvîrșească, în umilința îngenuncherii sale fanatice ; ea vine să apere viața Arabellei și a fătului ei ; ea vine ca

www.ziuaconstanta.ro

un act de supremă răzvrătire împotriva laşităţii. Finalul piesei este memorabil. Privind în sus, spre cel Atotputernic, Cain se rosteşte demn, copleşit de responsabilitatea existenţială ce şi-a asumat-o prin fapta sa : „De-acum, blestemul meu va fi să-l port în mine pe cel ce-a fost Abel. Şi nu-mi va fi uşor. Dar, Doamne, chiar dacă noi am fost zămisliţi din ţărînă, să ştii, noi nu putem rămîne mereu tot în ţărînă !“

Am insistat intenţionat asupra factologiei piesei, întrucît elementele noi pe care dramaturgul le aduce în dezbaterea ideatică a mitului biblic mi se par a da o nouă dimensiune şi noi sensuri simbolului vieţii şi al morţii, ce stă la baza acestei parabole.

Drama lui Sütö András, *Cain şi Abel*, ilustrează polemic ideea necesităţii afirmării plenare a omului ca OM, liber şi supus doar propriei sale conştiinţe, demn şi tranşant în toate relaţiile sale cu forţele ce-l înconjoară. Aici, în această sugestie uşor de sesizat, aflăm însăşi angajarea politică, de actualitate, a piesei.

Spectacolul clujean, realizat de Harag György, are atmosfera misterioasă şi fascinantă a unei descinderi autentice în universul pur al paginilor de mitologie. Dar el nu aduce nici o clipă rezonanţe evocatoare ori baladeşti. O montare concepută în liniile sobre ale unei dure confruntări de atitudini, într-un vast proces de decantare a conştiinţelor. Ritmul sever, în limitele unei largi respiraţii a sensurilor subtextuale, pune în evidenţă, limpede, întreaga încărcătură de idei a textului literar. Regizorul a accentuat latura polemică a dramei, care se detaşează astfel din canoane, devenind o coliziune modernă, esenţializată, o luptă de idei angajate, contemporane.

Decorul lui Nagy Endre exploatează plastic, stilizat, austeritatea ; un platou cu lumini şi umbre, pardosit cu lespezi mari de piatră, dă primei părţi a spectacolului cadrul propice înfruntărilor măsurate, reci, dintre protagonişti. Valuri învolburate la malul mării şi o ploaie fertilă învăluie apoi, sugestiv, clipa unirii prin dragoste a lui Cain cu Arabella ; în ultima parte, un cîmp roditor, cu holde în pîrg, transmite un calm profund deznodămîntului tragic al acestui cumplit conflict, de viaţă şi de moarte.

În distribuţia pe care Harag György a ales-o pentru spectacolul său figurează cinci dintre cei mai buni actori ai Teatrului Maghiar de Stat din Cluj-Napoca. Abel, în interpretarea lui Hejja Sandor, are tristeţea unei umilinţe deliberat acceptate ; dar, el ştie să fie pătimaş şi cald în dragoste, în rostul muncii sale ; fidel şi bun, dar slab şi temător în faţa celui puternic. Această dedublată personalitate este jucată subtil, în variate faţete, de-a lungul întregului spectacol. Cain şi-a găsit, în persoana lui Csiky András, un interpret ideal pentru formula de spectacol propusă de Harag. Un Cain lucid şi cenzurat în toate pornirile sale ; capabil să transmită emoţia unei continue nelinişti iscoditoare. Csiky face un rol incitant şi dur, protestul său dobîndind forţă şi convingere deplină. În Arabella, Sebök Klára izbuteşte un rol frumos nuanţat, trecînd firesc şi dramatic de la candoarea şi puritatea fetei neştiutoare la perfidia adulterină şi, apoi, la resemnarea demnă în faţa pietrei eşafodale, unde îşi aşteaptă pedeapsa pentru vina de care nici măcar nu încearcă să se disculpe. Dorian Ilona, în Eva, şi Vadász Zoltán, în Adam sînt prezenţe scenice zbuciumate de puternice frămîntări lăuntrice, bine puse în valoare de o expresivă plasticitate. Cuplului lor i se rezervă funcţia de martor, în toate momentele importante ale spectacolului ; ei sînt, ca atare, mînaţi de un dramatism bine stăpînit, dozat cu inteligenţă, atît în scenele tensionate cît şi în cele în care înfruntarea e latentă.

Cain şi Abel de Sütö András, în regia lui Harag György, poate fi socotit un spectacol de vîrf al scenei clujene şi, poate, unul dintre cele mai interesante ale întregii stagiuni.

Constantin Cubleşan

TEATRUL „ION CREANGĂ“

BĂIATUL CU FLOAREA

de Tudor Popescu

Numele lui Tudor Popescu se impune tot mai mult în lumea teatrului, aşa cum s-a impus — şi, încă, de destulă vreme — în literatură, cu cele vreo douăsprezece romane, de foarte largă circulaţie printre tineri. Coautor al comediei *Nuntă cu dar*, reprezentată la Braşov, autor al dramei *Uneori liliacul înfloreşte şi toamna*, reprezentată la Baia Mare, autor al piesei de anticipaţie *Terra 2*, pe care o joacă Teatrul Tineretului din Piatra Neamţ, în sfîrşit, autorul comediei *Scaunul*, care se publică, tocmai acum, în revista noastră. Tudor Popescu nu-şi dezminte preocupările privind tinerii, cu această lucrare plină de sinceritate, avînt juvenil şi poezie, pe care o prezintă publicului Teatrul „Ion Creangă“.

www.ziuaconstanta.ro

Premieră absolută.

Data premierei : 24 mai 1978.

Regia : CORNEL TODEA. Scenografia : ELENA SIMIRAD-MUNTEANU. Muzica : NICU ALIFANTIS.

Distribuția : SIBYLLA OARCEA (Valy) ; JEANINE STAVARACHE (Nely) ; NICU SIMION (Grigore) ; ION GH. ARCUDEANU (Duca) ; NATALIA LEFESCU (Voica) ; PAULA FRUNZETTI (Iulia) ; ANCA ZAMFIRESCU (Ieti) ; VICTOR RADOVICI (Tiri) ; GABRIEL IENCEC (Vlad) ; RĂZVAN ȘTEFĂNESCU (Mihu) ; LUCIAN MUSCUREL (Tedy) ; NICOLAE SPUDERCĂ (Viteză).

Băiatul cu floarea este o piesă care vorbește despre integrarea sau reintegrarea în muncă, în viață, în societate, a unor tineri aflați, o vreme, în derivă, cum se spune. Este povestea unor „păsări de noapte", fete amatoare de distracții ieftine, și a unor băieți dornici să ducă un trai ușor, care sînt îndrumați pe un șantier, să-și redobîndească demnitatea cetățenească și să-și cîștige pîinea cinstit. Nu le va fi ușor, se arată, vechile deprinderi nu se lasă lesne smulse din rădăcini, mai cu seamă că pe șantier ei nu întîlnesc numai oameni exemplari, ci și lichele, procesul readaptării este anevoios, iar tentația vieții de chiul e prea mare, unii vor eșua din nou, alții, însă, vor înțelege care e adevăratul lor drum. Autorul evită schematismul și căile bătătorite, el încearcă să surprindă mai adînc realitatea și, de aceea, situațiile, personajele sînt mai convingătoare decît în alte piese consacrate acestei teme. Celor deprinși cu lenea, viața pe șantier li se arată aspră, dură, oamenii sînt, ca peste tot, feluriți, uneori, sub masca principialității, se ascunde un carierist, așa că munca de recuperare a celor rătăciți nu dă, nu poate da rezultate imediate, dar mediul își spune cuvîntul și ce e mai bun în tineri dobîndește cîștig de cauză. Dramaturgia noastră e încă datoare tinerilor, piesele care să reflecte viața, preocupările, problemele lor sînt puține și nu întotdeauna izbutite, întîlnim personaje tinere în cele mai valoroase scrieri ale dramaturgilor de azi, dar nu avem destule, nu vor fi niciodată destule opere închinate generației care acum se formează, se maturizează, își dobîndește personalitatea, așa că salutăm apariția acestei piese, care, fără să atingă parametrii exigențelor maxime, investighează o zonă pe cît de generoasă, pe atît de puțin explorată.

Textul are și stîngăcii, mai cu seamă de construcție (și mă gîndesc la rezolvarea finalului, nu tocmai limpede, nu tocmai inspirat), dar are un patos tineresc convingător, lirism de foarte bună calitate, are personaje veridice, cu psihologie complexă,

Sibylla Oarcea (Valy) și Jeanine Stavarache (Nely)

calități care-l situează printre cele mai reușite de acest gen și justifică pe deplin înscrierea sa în repertoriul unui teatru.

Regizorul Cornel Todea a realizat un spectacol bun, cu excelente momente, un spectacol luminos și tonic, valorificînd poezia, dar expediind unele scene de înfruntare dramatică. Nu i-au reușit unele scene din partea a doua, nu i-a reușit nici finalul, dar reprezentația are ritm, vioiciune, tinerețe. Scenografa Elena Simirad-Munteanu a propus un cadru suplu, cu un fundal nu pe deplin exploatat, poate, și pentru că proiecțiile au fost realizate fără dibăcie. Muzica lui Nicu Alifantis este melodioasă și vivace. Dintre interpreți, am remarcat-o, în primul rînd, pe Sibylla Oarcea, care a compus un personaj afectat, marcat de vulgaritate, instabil, blazat, obosit, totul realizat cu mijloace sigure, convingătoare, într-o notă de subtilitate și bun-gust demnă a fi subliniată. O fată care duce dorul dragostei adevărate, pure, deși s-a lăsat ușor prinsă în mrejele atmosferei de bar, interpretează, cu exce-

www.ziuaconstanta.ro

lente rezultate, Jeanine Stavarache. Lucian Muscurel este și el foarte bun, într-un personaj greu recuperabil, Gabriel Iencec înfățișează cu discreție și cu farmec un tînăr timid și simțitor, Victor Radovici este exuberant și produce bună-dispoziție (cu mijloace, uneori, forțate), Natalia Lefescu, în rolul unei femei cumsecade, e bunătatea întruchipată, Nicu Simion și Ion Gh. Arcudeanu se cantonează în limitele corectitudinii. Realizări mai palide, mai anemice, mai șterse, au Anca Zamfirescu, Paula Sorescu, Răzvan Ștefănescu. Din cu totul alt spectacol pare a se fi rătăcit Nicolae Spudercă, în dezacord stilistic cu ceilalți interpreți.

Virgil Munteanu

TEATRUL „A. DAVILA"
DIN PITEȘTI

CONFRAȚII

de Gib Mihăescu

Data premierei : 9 iunie 1978.
Regia : MIHAI RADOSLAVESCU. Scenografia : MUGUR PASCU. Distribuția : ION FOCȘA (Stroe Vîlceanu) ; PETRE DUMITRESCU (Scarlat Veniamin) ; ION ROXIN (Mușoiu) ; PETRE TANASIEVICI (Gașpar) ; MARIN ALEXANDRESCU (Aprodul) ; PETRE DINULIU (Puiu) ; ANGELA RADOSLAVESCU (Caliopi Vîlceanu) ; CARMEN ROXIN (Micșunica) ; ELENA ȚUȚULAN (Netty) ; MARGA DRUGA (Clienta I, Clienta II) ; GIGI IONESCU, PAUL ROMANO („Deus ex machina").

Gib Mihăescu a fost un scriitor de succes și continuă să fie, salvîndu-se de pecetea autorului de ediții de serie prin drama profundă a personajelor din nuvelele sale, prin insolitul unor proiecții în ideal, prin simbolistica de semnificație universală (mă gîndesc la „Rusoaica") și, în fine, prin romanul caleidoscopic al intelectualității mărunte, „Zilele și nopțile unui student întîrziat."

În prelungirea prozei sale, cu motive obsesive, cu exacerbări analitice, Gib Mihăescu a scris, în 1926, pentru Maria Ventura, drama *Pavilionul cu umbre,* debutînd, astfel, ca dramaturg, în entuziasmul multor oameni de teatru. Dar producția ulterioară a dramaturgului va aștepta cîteva decenii, în cartoanele arhivei familiale, lumina tiparului ; piesele sale, restituite prin tipar în 1973, n-au surprins. Prozatorul a transferat în dialog gama tipologică știută din nuvele, cu stăruitoare portretizări prin cuvînt, cu acțiuni nervoase, menite să trădeze firi aprige, cu neliniști secrete. Caricaturalul și grotescul sînt infuzate dramaticului.

Piesa *Confrații* (scrisă în 1927—1928), care a generat, imediat după moartea autorului, și un conflict de presă, este un dibaci exercițiu de tipologie avocățească și mondenă, din lumea barourilor de altădată. Retras la Drăgășani, unde practica avocatura, Gib Mihăescu, avînd vie în memorie schema dramaturgică a *Scrisorii pierdute,* investighează o lume ce-i este familiară și creionează cu ușurință siluete pline de vigoare, ades malefică. O lume rapace și mercantilă, făcînd din lege un pretext pentru speculații trădînd o etică suspectă, trimite și la excelenta lui nuvelă, „La Grandiflora" ; dar, ceea ce frapează este structura caleidoscopică a piesei, echivalent tehnic al mobilității morale a eroilor. Această subtilă plăcere de dramaturg a fost înțeleasă perfect de regizorul piteștean Mihai Radoslavescu. Spectacolul său, realizat cu mijloacele vodevilului, evidențiază portretele piesei.

Într-un decor aluziv, marcat, și el, de cupiditatea și de setea arivistă a eroilor, realizat cu fantezie de Mugur Pascu, actorii au dovedit că lecția vodevilului nu e uitată, că acest gen, înțeles inteligent, implică fertile mijloace satirice.

Stroe Vîlceanu, personaj cu șireteniile unui Trahanache, a fost interpretat de Ion Focșa. Ni s-a dezvăluit o prudență avocățească, îmbîcsită, dar încă activă, țesînd intrigi cu surîsul bonom al pensionarului resemnat ; o mască inofensivă ascunde diabolicul stigmat ale perfidiei. Actorul, gîndind îndelung și la Trahanache, a reușit să fie în spiritul personajului. Scarlat Veniamin, un palid Tipătescu, cu suferințe de nerealizare pusă pe seama „confraților" și afișate zgomotos, a fost portretizat admirabil de Petre Dumitrescu. Setea ascensiunii sociale a lui Mușoiu a fost interpretată, cu crisparea cerută de rol, de Ion Roxin. Angela Radoslavescu, în Caliopi Vîlceanu, o suavă Joițică, risipește grația unei prezențe inge-

www.ziuaconstanta.ro

nue. Petre Tanasievici, în rolul fostului aprod, decăzut, cu funcție de intrigant în tribulațiile amoroase și de afaceri, a găsit expresive accente grotești pentru caricatura lui Gașpar. Carmen Roxin, Petru Dinuliu și Elena Țuțulan au evoluat corect, întregind fauna care l-a pasionat pe Gib.

Spectacolul piteștean a înfățișat „confrații" de bară ai unui mare prozator și dibaci dramaturg, fiindu-i fidel în intenția de a surprinde tipuri umane marcate de agresivitate arivistă.

Ion Roxin (Mușoiu)

Ionuț Niculescu

ALTE PREMIERE

TEATRUL „NOTTARA"

FAMILIA TOT

de Örkeny Istvan

Data premierei : 28 iunie 1978.
Regia : VALERIU PARASCHIV. Decorurile : DORINA ȘORTAN. Costumele : LIDIA RADIAN. Versiunea românească : CONSTANTIN OLARIU. Distribuția : HORAȚIU MĂLĂELE (Maiorul) ; MARGARETA POGONAT (Marișka) ; MELANIA CÎRJE (Agika) ; VALENTIN TEODOSIU (Tot) ; DAN NASTA (Cipriani) ; ANDA CAROPOL (Poștărița) ; RUXANDRA SIRETEANU (Gizi Bezane) ; VASILE LUPU (Tomaji) ; LUCIAN DINU (Proprietarul) ; ION POPA (Lörincke).

Örkeny Istvan, dramaturg maghiar de faimă europeană, destul de mult jucat pe scene occidentale, s-a impus publicului românesc într-o cronologie inversă : mai întîi cu *Joc de pisici*, piesă remarcabilă prin fina analiză a psihologiei „celei de-a treia vîrste", și abia acum, la ultimul gong al stagiunii, prin *Familia Tot*, operă scrisă în urmă cu două decenii, care i-a adus scriitorului — reputat prozator — o nouă notorietate. Această tragicomedie „neagră", pe care, în sfîrșit, un teatru bucureștean a înscris-o în repertoriu, ne reamintește de curentul literaturii dramatice postbelice, numit, global, „farsa tragică" sau „farsa absurdă", curent teatral în care au excelat Dürrenmatt și Frisch și al cărui motiv central este *lumea răsturnată*, universul degradat, unde aberația e considerată normală. Comedie, la primul nivel, dramă, în subtext, farsă tragică, prin deznodămînt, această piesă a lui Örkeny condensează în fabulă experiența fascismului, a dictaturii, sursă inepuizabilă pentru transpunerile dramatice dedicate raportului dintre individ și putere, într-un univers totalitar. În căsuța pompierului Tot, echilibrul casnic se modifică, viața devine coșmar, odată cu instalarea — într-un concediu — a Maiorului, superiorul fiului ce se află pe front. Un coșmar, inițial, ilar, ce se transformă, insidios, într-unul terifiant, de nesuportat. Familia pompierului acceptă cu stoicism capriciile și deprinderile tiranice ale militarului, dezechilibrat mental (insomniac, obsedat de atacurile partizanilor), în speranța de a obține ușurarea traiului fiului, fără să știe că, între timp, tînărul soldat „a căzut eroic la datorie". Poștărița satului, personaj cu funcție simbolică, refuză să transmită veștile triste, asumîndu-și rolul destinului. Chinuit de Maior, ce nu lasă pe nimeni să doarmă și pretinde „activitate" neîntreruptă (pentru ca, în timpul liber, oamenii să nu fie furați de idei), pompierul

www.ziuaconstanta.ro

Tot, într-un moment de paroxism, îl taie în patru ; maşina de tăiat cartoane, unealta de muncă şi de tortură a familiei Tot, „îl înghite" pe micul tiran în uniformă, iar familia, eliberată, îşi reia paşnicul trai cotidian şi aşteptarea veştilor bune de la fiul plecat. Rizibilul, absurdul situaţiilor au o finalitate puternic incriminatorie, stratul de fapte mărunte e răvăşit de vîntul de nebunie al „ordinii" fasciste. Privită ca o alegorie, familia Tot reprezintă structura obişnuită, anodină, care, în contact cu reprezentantul unui sistem anormal, îşi preschimbă calitatea şi funcţiile. Scriitorul denunţă, în primul rînd, nu demenţa dictaturii şi arbitrariul puterii (formele lor sînt groteşti), ci mecanismul inerţiei, acceptarea, care transformă sensul tuturor lucrurilor. Lumea se întoarce pe dos, gesturile fireşti, obişnuitul, par stranii, de neînţeles, în timp ce insolitul, acţiunea bizară, anormalul se instaurează trainic şi intră în firea lucrurilor. Finalul — crima, de fapt — apare ca o consecinţă firească, ca unicul gest raţional într-o lume absurdă.

Familia Tot conţine un material dramatic dificil de înscenat, esenţialul fiind găsirea cheii, a tonalităţii partiturii. Jucată în urmă cu zece ani de trupa maghiară din Tîrgu Mureş, cu marele şi regretatul actor Kovacs György (Cipriani) şi cu Lorand Lohinszky (Maiorul), montarea înfăţişa personalităţi actoriceşti, pe vectorul comediei. În spectacolul Teatrului „Nottara", piesa cîştigă, acum, în organizare regizorală, în coerenţa demonstraţiei teatrale, dar n-are suficient stil, nu e încadrată într-o viziune. Tînărul regizor Valeriu Paraschiv, în vizibil progres profesional faţă de montarea cu piesa lui Vampilov *(Întoarcerea fiului risipitor)*, a tratat piesa ca pe o satiră, adăugîndu-i, însă, suavităţi lirice. Tonul tranşant al piesei trece în degradeuri, linia grotesc-tragică şerpuieşte incert, apelîndu-se cînd la caricatura naivă, cînd la melodrama colorată... Caracterul dur, atroce, al farsei tragice e convertit în bufonadă amuzantă. Piesa „neagră" a devenit „roz", comedia „scrîşnită", agreabilă, demonstraţia „neplăcută", plăcută. Ca atare, spectacolul e reconfortant şi blajin, ca o comedie uşor bizară. Distribuţia cuprinde capete de afiş ale Teatrului şi cîţiva actori foarte tineri, dar de pe acum cunoscuţi, şi chiar dacă omogenitatea stilistică nu s-a obţinut, un joc unitar e, totuşi, cîştigat. Rolurile-cheie ale piesei, Pompierul Tot şi Maiorul, au fost încredinţate tinerilor : proaspătului absolvent Valentin Teodosiu şi stagiarului Horaţiu Mălăele. Cel dintîi se achită conştiincios şi trece bine examenul debutului, realizînd un Tot masiv şi inocent, un om de rînd cu paşnice tabieturi ; dar exasperarea lui n-are destulă gradaţie şi nici suficient relief, iar „declicul" dramatic care-l modifică pe ţeapănul pompier nu se aude distinct. Mălăele s-a dorit un virtuoz în reprezentaţie ; deşi pitorească şi elaborată, compoziţia lui n-are adîncime şi e prea săracă în semnificaţii ; hiperbolarea patologicului scade din acuitatea tezei şi a demonstraţiei artistice. Rolul poştăriţei, al „mesagerei", decupat cu grijă regizorală, rol ce alcătuieşte „coperţile" spectacolului, e interpretat de Anda Caropol într-un registru singular, prea patetic şi neclar ; într-un stil personal, extrem de elegant, dar desprins de jocul celorlalţi, creează Dan Nasta rolul doctorului Cipriani, al psihiatrului care simulează nebunia, de fapt, adevăratul raisonneur al piesei. Margareta Pogonat este o corectă doamnă Tot, iar Melania Cîrje, o fermecătoare fetiţă Tot, care, din păcate, nu apasă pe clapa ce face personajul antipatic prin supunerea fascinată la magnetismul ordinelor. În spectacol circulă o întreagă lume a satului, pitorească şi totodată, grotescă, din care se reţine silueta creionată de Ruxandra Sireteanu ; hazul şi ironia inteligentă dau subţirime unui personaj grosier, de vodevil ieftin. Ceilalţi utilizează prea mult culorile pastelate, amintind de operetă, ceea ce, probabil, regizorul n-a dorit.

Poate că, după o premieră care a tras ultima cortină peste stagiunea 1977—1978, în toamnă, montarea îşi va consolida stîlpii de rezistenţă şi îşi va preciza stilul.

Mira Iosif

TEATRUL GIULEŞTI

O FAMILIE ÎNDOLIATĂ

de Branislav Nuşici

Tema constantă a comediilor clasicului dramaturgiei iugoslave din veacul nostru, Branislav Nuşici, este procesul intentat familiei burgheze. Comedia sa este satirică, de o virulenţă proprie scriitorilor din şcoala realismului critic, interesaţi, cu precădere, de aspectul moral al societăţii. Personajele lui Nuşici, burghezi preocupaţi de onorabilitate, au caractere puternice ; firea lor este arivistă şi mercantilă. Este o burghezie nu în ascensiune, ci în consolidare, într-o acumulare grotescă visînd averi şi onoruri. Aceste pasiuni devoratoare se dezlănţuie în clanul familial, pentru a se adînci perspectiva şi pentru a se dovedi că nici sentimentele, nici legătura de sînge, nu pot opri escalada venalităţii. Alături de *Un individ suspect*, *Ră-*

www.ziuaconstanta.ro

posatul, *Doctor în filosofie*, *Doamna ministru*, piesa *O familie îndoliată* reia, de data aceasta, exclusiv cu mijloacele satirei, portretul în aqua forte al unei familii, asemănătoare, în manifestările ei colective, hienei ce devorează un cadavru. Numai că, aici, oamenii încearcă, zadarnic să păstreze aparențe umane, jelind parodic un mort, în fond, detestat, repezindu-se, ori de cîte ori se ivește prilejul, să dosească obiecte de preț din rîvnita somptuoasă vilă a răposatului.

În frumoasa și draga nouă, tuturor, sală Majestic, cortina s-a ridicat într-o seară cam neculară, puțin propice teatrului, pentru a marca un fapt lăudabil — întîia premieră estivală, datorată Teatrului Giulești.

Decorul Eugenei Bassa-Crîșmaru a fixat riguros, dintru început, cadrul acțiunii : un salon cu etaj, mobilat cu rafinament, sugerînd că „răposatul" avea gust, în dezacord cu vulgaritatea familiei hrăpărețe.

Regizoarea Letiția Popa a urmărit să evidențieze decăderea morală a personajelor. Ea a accentuat, așadar, caracterul documentar al textului — document despre o lume stigmatizată de istorie. Au ajutat-o din plin excelenții actori ai trupei. Trebuie citat în primul rînd Ș. Mihăilescu-Brăila, care, prin personajul său, conduce acțiunea. Fostul pretor Agaton, alternînd lașitatea cu violența, venalitatea, cu duioșia suspectă, devine arbitrul situației, forțînd toate notele, pe întreaga gamă a perfidiei. Sebastian Papaiani, într-un rol de compoziție (Micia, un amorez ilar), și-a studiat atent detaliile interpretării, desfășurînd cu vervă gestica desuetă a personajului. Un arhivar cu violențe de comportament, în goană după himera moștenirii, creionează Corado Negreanu. În rolul Sarcăi, văduva ahtiată după mondenități pe care condiția ei i le refuză, Olga Bucătaru izbutește să dea măsura unui talent demn de apreciere. Ana Trofin o înfățișează cu inteligență pe Danita, un suflet cinstit, rătăcit, vremelnic, în jungla „familiei". În rest, galeria moștenitorilor este animată, cu forță portretistică, de cunoscuții actori giulești — „veterani" ai ansamblului — Mircea Cruceanu, Ileana Codarcea, Luiza Derderian, precum și de tinerii Nicolae Ivănescu, Șerban Celea, Lucia Cristian.

E o reprezentație echilibrată, cu idei limpezi, în care satira și comicul conlucrează eficient la potențarea mesajului piesei — bine aleasă pentru o destindere, într-o seară de vară.

I. N.

Data premierei : 2 iulie 1978.
Regia : LETIȚIA POPA. Decorurile: EUGENIA BASSA-CRÎȘMARU. Costumele : DANIELA CODARCEA.
Distribuția : Ș. MIHĂILESCU-BRĂILA (Agaton Arsici) ; CORADO NEGREANU, ION CHIȚOIU (Proca Purici) ; SEBASTIAN PAPAIANI (Micia Stanimirovici) ; NICOLAE IVĂNESCU (Tanasie Dimitrievici) ; MIRCEA CRUCEANU (Trifun Spasici) ; ȘERBAN CELEA (Dr. Petrovici) ; LUCIA CRISTIAN (Simca) ; ILEANA CODARCEA (Vida) ; LUIZA DERDERIAN (Ghina) ; OLGA BUCĂTARU (Sarca) ; ANA TROFIN (Danita).

TEATRUL „ION VASILESCU"

POVESTE DE IUBIRE

de Aleksei Arbuzov

Data premierei : 14 iunie 1978.
Regia : NICOLAE FRUNZETTI. Scenografia : EVA ȘORBAN. Versiunea românească : STELA NICOLAU și ALEXANDRA CONSTANTINOV.
Distribuția: CONSTANTIN RĂȘCHITOR (Baliasnikov) ; ADINA POPESCU (Viktoșa) ; SORIN POSTELNICU (Kuzma) ; ION HIDIȘAN (Hristofor Blohin) ; DANIEL TOMESCU (Liovușka) ; IULIAN MARINESCU (Durduliul).

Povestiri din vechiul Arbat, jucată de Teatrul „Ion Vasilescu" în premieră pe țară, cu titlul — zice-se, mai comercial ! — *Poveste de iubire*, e departe de a fi un simplu *love-story*, supus canoanelor piesei lacrimogene, cu succes de casă. Sigur, există o poveste de dragoste, mereu aceeași și de fiecare dată alta, dar Arbuzov, așa cum n-a scris *Poveste de dragoste*, ci *Poveste din Irkutsk*, n-a scris nici *Poveste* sau *Povestiri de iubire*, ci *Povestiri din vechiul Arbat*, tocmai pentru că personajele sale sînt puternic marcate de un anume spațiu spiritual, iar povestea nu e doar de dragoste, ci de viață, ca și în *Tania* sau în *Bietul meu Marat*, ca să ne referim numai la cele mai cunoscute piese ale acestui autor de notorietate mondială.

www.ziuaconstanta.ro

Un artist (aici, creator de păpuși într-un teatru, dar și la o fabrică de jucării) și-a păstrat intactă disponibilitatea fizică și sufletească, deși se află în pragul bătrîneții. Viața îi scoate înainte, din nou, dragostea și tinerețea, în persoana Viktoșei, de care se îndrăgostește, însă, și fiul său Kuzma, la rîndul său, plastician talentat, dorind să-și depășească profesional tatăl. Realizînd că amîndoi sînt îndrăgostiți de ea. Viktoșa nu are posibilitatea alegerii : deși îl iubește pe tînărul Baliașnikov, își dă seama că acceptarea dragostei lui l-ar face nefericit pe tatăl acestuia, pentru care are o nețărmurită admirație. Neputînd să-l sacrifice pe unul în favoarea celuilalt, Viktoșa are tăria să renunțe la propria ei dragoste, lăsîndu-le deschisă celor doi posibilitatea înțelegerii și a colaborării artistice. Arbuzov n-a scris, însă, o dramă, ci o savuroasă comedie lirică, destul de amară, pînă la urmă, o comedie ce nu se lasă povestită schematic și simplificator, așa cum dragostea de viață a personajelor piesei e mai presus de vîrstă și de recunoașterea ei.

Spectacolul Teatrului „Ion Vasilescu" e curat, demonstrînd o lectură regizorală aplicată, atentă la nuanțele psihologice ale raporturilor dintre personaje, chiar dacă lucrul acesta se face, uneori, în detrimentul ritmului pretins de o comedie de situație. Regia, semnată de Nicolae Frunzetti, lasă, deci, textul să curgă, fără să-și permită imixtiuni ostentative, dar și fără să se implice decis în sublinierea reliefului comic. Decorurile Evei Șorban par să fie cam ceea ce trebuie, păpușile sînt chiar frumoase și au haz, în schimb costumele sînt, uneori, de o inexplicabilă lipsă de fantezie, contravenind, astfel, identității personajelor.

În dificilul, dar generosul rol al lui Baliașnikov, Constantin Rășchitor trece pe lîngă o veritabilă creație, interpretarea sa rămînînd onorabilă și de bun-simț, dar fără strălucire artistică. Personajul este, fără îndoială, puțin cabotin, dar nu prin îngroșări se poate ajunge la farmecul lui irezistibil, fără de care nu poate fi înțeleasă reacția Viktoșei. Adina Popescu convinge prin sinceritatea și prin naturalețea pe care știe să le confere personajului, în cele mai neașteptate situații. Foarte bun, și de această dată, în rolul lui Kuzma, Sorin Postelnicu se dovedește unul dintre actorii dotați ai colectivului, iar Ion Hidișan ne oferă surpriza unor bogate resurse compoziționale, în rolul lui Hristofor Blohin. Iulian Marinescu (Durduliul) și Daniel Tomescu (Liovușka) întregesc distribuția acestei reprezentații reușite, în limitele nivelului scenic curent.

Victor Parhon

TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI" DIN IAȘI

TANGO

de Slawomir Mrozek

Data premierei : 12 ianuarie 1978.
Regia : CRISTIAN HADJI-CULEA. Scenografia : DAN JITIANU. Traducerea : IRINA PÎSLARIU-LUKASIK.
Distribuția : ANNY BRAESKY (Eugenia) ; SERGIU TUDOSE (Edek) ; MARCEL FINCHELESCU (Eugen) ; EMIL COȘERU (Arthur) ; LIANA MĂRGINEANU (Eleonora) ; TEOFIL VÂLCU (Stomil) ; CORNELIA GHEORGHIU (Ala).

Într-o stagiune în care s-a jucat mult *Emigranții*, Naționalul ieșean ne propune un Mrożek și mai vechi, piesa *Tango*, jucată, odinioară, într-o singură versiune, ce-i drept, strălucită. Tînărul regizor Cristian Hadji-Culea s-a angajat, așadar, într-o antrepriză dificilă și nu mai puțin ambițioasă, convingîndu-ne că are talent și personalitate. Text dificil, acest *Tango*, extrem de specific spațiului cultural polonez, unei antropologii filozofice și istorice marcate decisiv de experiența fascismului și a celui de-al doilea război mondial. Piesa expune, din perspectiva autorului-martor, unele idei-forță vehiculate în societatea burgheză în prima jumătate a secolului nostru. Idei încorporate în caractere, abstracții întrupate în personaje, coliziuni între atitudini estetice și curente socioculturale, între diverse modalități de înțelegere a libertății în artă : de la accepția ei nietzscheană la nonconformismul suprarealist, de la proclamarea haosului formelor artistice la descătușarea extaziată a iraționalului. Concluzia scriitorului e tranșantă și fără drept de apel : alianța superintelectualului (Arthur) cu bruta (Edek), supunerea nonconformistului estetizant dictaturii oarbe, puterii primitive, duc la uciderea culturii, la dezlănțuirea ororilor împotriva omenirii. Tangoul din final, dansul înfricoșător, bezmetic, dintre unchiul Eugen, intelectual abulic, reprezentant al valorilor tradiționale ale vechii Europe, „santinelă a ideilor", încarna-

www.ziuaconstanta.ro

rea „toleranței monstruoase", și Edek, „îngerul negru al abstracției", simptom al degenerării tuturor valorilor, reprezintă, cum bine se știe, o imagine-cheie a dramaturgiei contemporane, o metaforă atotcuprinzătoare, remarcabilă ca putere de sinteză și de demonstrație. Piesa e mult mai bogată în idei și în trimiteri decît ar rezulta din acest schematic rezumat, iar scriitura ei, într-o particulară fuziune de modalități ale teatrului absurdului (cu rădăcini în dramaturgia lui Witkiewicz-Witkacy), cu replică de tip giralducian și cu situații de tragicomedie grotescă, pretinde o lectură familiarizată cu formele dramaturgiei moderne occidentale, o citire trecută prin experiențele artistice vizate.

Hadji-Culea s-a luptat cu complexitatea materialului dramatic și a căutat să ordoneze întîmplările și dezbaterea pe un singur sens, director, propunîndu-ne să medităm asupra unui „război al formelor", montarea fiind centrată pe raporturile personajelor față de Artă (personificată printr-un Shakespeare înrămat, faimoasa litografie), semn teatral cu care eroii intră în continue relații, în felurite momente hotărîtoare pentru evoluția lor. Viziunea e amuzant simplistă, evident restrictivă, dar are avantajul de a oferi unui public neavizat, străin de implicațiile piesei, puncte de sprijin întru înțelegere. Repere oferă și scenografia (Dan Jitianu), în care se recunosc, de asemenea, cîteva obiecte-semn, ce trimit la istoria individului (căruciorul noului născut, hainele de nuntă catafalcul etc.) și a unor relații stratificat burgheze. Decorul, frumos desenat, rafinat umplut cu recuzită, suferă, însă, de o anume fixitate ateatrală, ne avertizează asupra unei realități grotești, dar e rezistent la prelungirea sensurilor dincolo de imediat, la subtila metamorfoză a ciudatelor personaje care populează încăperea. O distribuție bine gîndită echilibrează judicios reprezentația, lăsînd ca lumina reflectoarelor să cadă egal pe toți interpreții, uniți în efortul de a juca într-un stil omogen. Actorii compun minuțios personajele, atenți la caracterologie și la motivația gesturilor, chiar a celor extravagante. Cei mai apropiați de spiritul și de atmosfera lui Mrożek ni s-au părut Marcel Finchelescu (Eugen) și Cornelia Gheorghiu (Ala). Ea, mai ales, în rolul unei adolescente perverse, cu o tinerețe sfidător impudică, emană o undă de mister, creează tensiune. Anny Braesky (Eugenia), veterană a scenei ieșene, aduce nota candid-grotescă necesară, transmițînd o spaimă ilară în fața acestei reprezentante gingaș-decrepite a unei „permissive society", a unei lumi înspăimîntătoare, tocmai fiindcă „totul este permis". Liana Mărgineanu (Eleonora) compune femeia fatală a bulevardului occidental de altădată, cu mult aplomb și farmec copt, dar se rezumă la această ipostază, în ciuda măștii albe cu care este înzestrată în partea a doua. Teofil Vâlcu (Stomil) încarnează un personaj emfatic și ridicol, faimosul artist „liber și gras", folosind mijloace comice verificate, dar atinse, din păcate, de rutină. Emil Coșeru (Arthur) n-a înțeles exact paradoxul rolului său și i-a rămas cu mult dator. Sergiu Tudose (Edek) creează un personaj interesant, în limitele viziunii regizorale, care plasează rolul pe o direcție estetică, estompîndu-i pericolul social. Un Edek cu destule nuanțe în portretul făcut grosolăniei, imbecilității agresive, turpitudinii mînate de instincte primare, dar căruia îi lipsește culoarea sinistră și, mai ales, perspectiva dezastrului istoric provocat de specia sa.

Bine articulat scenic, minuțios elaborat profesional, *Tangoul* ieșean ridică, însă, la suprafață anecdotica piesei, desenează hotărît realitatea ei figurativă, dar pierde din idei, sau nu le atinge, rarefiază satira suav-feroce a lui Mrożek și scade din adîncimea meditației sale asupra destinelor culturii și artei, într-un context istoric dat.

Mira Iosif

Personajele „Tangoului" pe scena ieșeană

www.ziuaconstanta.ro

TEATRUL NAȚIONAL
DIN CRAIOVA

FILFIZONUL PEDEPSIT

de John Vanbrugh

Data premierei : 22 aprilie 1978.
Regia : MIRCEA CORNIȘTEANU. Scenografia : VIOREL PENIȘOARĂ-STEGARU. Muzica : IOSIF HERȚEA. Versiunea românească : ANDREI BANTAȘ.
Distribuția : TUDOR GHEORGHE (Lord Filfisonson) ; VALENTIN MIHALI (Tom, fratele lui) ; VASILE COSMA (Sir Burduhan Dintopor) ; PAVEL CÎSU (Sir John Amicus) ; LUCIA DARAC (Domnișoara Zbengy) ; JOSEFINA STOIA (Doica) ; CONSTANTIN SASSU (Mediator, Petitor) ; REMUS MĂRGINEANU (Taurin) ; EMIL BOZDOGESCU (Cap) ; CONSTANTIN FUGAȘIN (La Vérole) ; EMIL BOROGHINĂ (Pantofarul) ; ANGHEL POPESCU (Croitorul) ; PETRE GHEORGHIU-DOLJ (Peruchierul) ; CONSTANȚA NICOLAU (Lenjereasa) ; MIRCEA HADÎRCĂ (Barcagiul) ; PETRE ILIESCU-ANATIN (Servitorul lui Burduhan) ; DUDUȚĂ TUDOR (Un scamator).

N-ar fi nimic de obiectat, dimpotrivă, ne-am bucura cu toții, dacă, alături de marele repertoriu universal, alături de cele mai importante, mai semnificative opere ale literaturii dramatice clasice, teatrele noastre s-ar întrece în a aduce piese uitate, neglijate, neștiute, îmbogățind neobosit zestrea de spectacole. Ne bucurăm doar pe jumătate, cînd avem de-a face cu o piesă neștiută încă la noi, ne bucurăm doar pe jumătate, cîtă vreme Shakespeare, Shaw, Molière, Beaumarchais, Tolstoi, Schiller, Racine, Eschil, Plaut, Lope de Vega sînt, vai, atît de rar reprezentați. Ne bucurăm, totuși, să mai cunoaștem un dramaturg englez, contemporan cu William Congreve și cu John Farquhar ; un dramaturg din epoca Restaurației, pre numele lui John Vanbrugh, flamand de origine, arhitect de profesie, fost militar, implicat în afaceri de spionaj, autor al unui oarecare număr de comedii, reprezentate cu succes, la vremea lor, cunoscut în teatrul englez mai cu seamă prin polemicile purtate cu Jeremy Collier, care, se știe, a avut un rol hotărîtor în stagnarea vieții teatrale din Anglia sfîrșitului de secol 17 și începutului de secol 18, prin broșura sa „Scurtă prezentare a imoralității și a impietății teatrului englez". Acesta este John Vanbrugh.

Comedia sa, o comedie de moravuri cu momente scînteietoare, ia în derîdere, deopotrivă, pe nobilii scăpați, ca și pe țăranii înavuțiți, pe popii fustangii și pe tinerele năbădăioase. Moda, „nebunia modei", cum o numesc contemporanii autorului, moda vestimentației și a comportamentului, a fost obiectul multor comedii ale vremii, filfizonii și apucăturile lor fiind neiertător ridiculizați. Dealtfel, pe unul dintre principalele personaje ale comediei *Filfizonul pedepsit* — iată că, în sfîrșit, am numit-o ! — îl cheamă Lord Filfisonson, celelalte chemîndu-se, de asemenea fără echivoc, Sir Burduhan Dintopor, Domnișoara Zbengy, capelanul Taurin, ca să se știe despre ce e vorba. Țintind de aproape, John Vanbrugh lovește în plin, dar nu ucide, săgețile lui nu provoacă răni, ci usturime. E oarecare superficialitate în ce scrie, dar multă inventivitate, multă vervă și destulă, destulă grosolănie, destule situații deșucheate, destule vorbe fără perdea, de care să se fi putut agăța numitul Jeremy Collier, făcîndu-se că nu vede încotro bate John Vanbrugh.

Mircea Cornișteanu, regizorul spectacolului, a avut o stagiune bună. După *O sărbătoare princiară*, spectacol mult apreciat în Săptămîna teatrului scurt de la Oradea, realizează, cu această piesă inedită, un spectacol încîntător, plin de fantezie și de culoare ca un foc de artificii, ametitor în verva lui neobosită, proaspăt și viu, sprinten și voios. Regizorul a muncit serios, dar lasă impresia că s-a jucat, senzația mereu prezentă e că toată trupa a împărtășit bucuria jocului. În decorurile clădite pe verticală, din lemn crud, decoruri datorate lui Viorel Penișoară-Stegaru, a căror schimbare însăși, de la un tablou la altul, se urmărește cu reală plăcere, se întrec, în pofta lor de joc, excelent conduși și armonizați de regizor, Tudor Gheorghe și Vasile Cosma, Lucia Darac și Constantin Sassu, Josefina Stoia și Remus Mărgineanu, Emil Bozdogescu și Constantin Fugașin, fiecare portretizînd rapid și precis, pentru a se arunca în vîrtejul acțiunii gălăgioase, dar deloc zgomotoase, cuceritori în exuberanța lor tinerească.

Virgil Munteanu

www.ziuaconstanta.ro

TEATRUL DRAMATIC
DIN BRAȘOV

■ PĂSĂRILE TINEREȚII NOASTRE

de Ion Druță

Data premierei : 13 mai 1978.
Regia : MIRCEA MARIN. Scenografia : ION CRISTUDOLO.
Distribuția : GETA GRAPĂ (mătușa Ruța) ; DAN DOBRE (Pavel Rusu) ; MARIA RUCSANDRA DOBRE (Mama lui Pavel) ; COSTACHE BABII (Un ostaș) ; GEORGE FERRA (Medicul) ; NAE CRISTOLOVEANU (Andron) ; PAULA IONESCU (Paulina) ; MAYA INDRIEȘ (Artina) ; DONA COTRUBAȘ-BREAZU (Dochița) ; C. VOINEA-DELAST (Un om cu ochelari) ; PETRE LUNGU (Un lăutar) ; LULI CRĂCIUN (O femeie mai în vîrstă) ; GHEORGHE BRATU (Șoferul) ; I. SCHÖNWETTER (Profesorul).

O nouă premieră pe țară, între multele, ale acestei stagiuni — și, în același timp, o surpriză — ne-a oferit, în apropierea vacanțelor de vară, Teatrul Dramatic din Brașov. Este vorba de piesa unuia dintre cei mai înzestrați scriitori contemporani sovietici, prozatorul și dramaturgul Ion Druță. Alături de regretatul Vampilov, de neostenitul Arbuzov, numele lui Ion Druță a împlinit în mod fericit selecția operelor de teatru sovietic, în această stagiune, pe scenele românești.

Ion Druță este un autor cu „biografie". Acest fiu de țărani moldoveni, astăzi scriitor cu notorietate europeană, a fost tractorist și pădurar. Piesele *Casa mare*, *Păsările tinereții noastre* și *Sfînta sfintelor* (aceasta din urmă, publicată, fragmentar, și în revista „Tribuna" de la Cluj-Napoca) au o particularitate anume, pe care unii critici au considerat-o ca derivînd din caracterul politematic al teatrului practicat de Ion Druță, alții, din simbolismul neîndoios al faptelor, și chiar al personajelor dramaturgiei sale. Mi se pare că această particularitate este, la Ion Druță, continuitatea, în literă și în spirit, a unei comunități culturale originale, aceea a satului.

Personajele lui Ion Druță sînt caractere ferme și își păstrează neștirbit fondul spiritual specific. Ele evoluează în noi condiții, pe alte coordonate ale veacului, dar sînt devotate geografiei lor sufletești, rămîn aceiași oameni fideli pămîntului pe care s-au născut și au crescut. Nașterea, viața și moartea sînt integrate, în teatrul lui Ion Druță, într-un substrat al permanențelor.

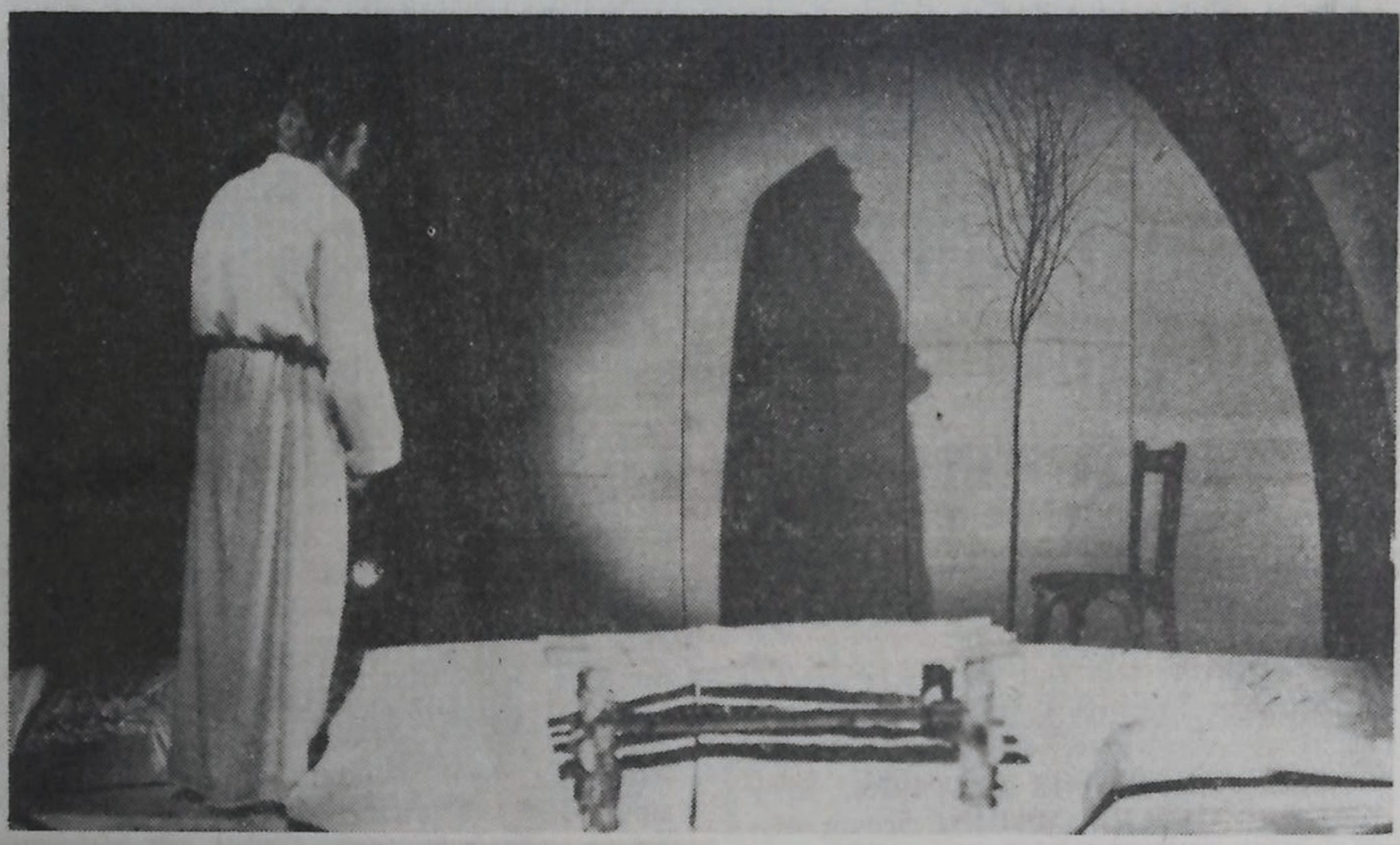
Mătușa Ruța nu este nici pe departe o biată babă înapoiată, rămasă la datinile ei obscure, incapabilă să înțeleagă rostul vremurilor ; ea este ca matca albinelor, se străduie încă să polarizeze (și se pare că satul nu este indiferent la opiniile ei, la priceperea ei tămăduitoare și chiar la tîlcul tiziculuí cu care-și încălzește cuptorul, după un ritual străvechi) viața comunității, neacceptînd ideea că niciodată nu se vor mai întoarce cocoarele, nici gîndul că s-ar putea ca păsările să nu-și mai recunoască așezarea. Deși casele sînt acum din cărămidă în localitatea rurală Valea cocoarelor, bătrîna Ruța nu se înduplecă să-și dărîme locuința ei din lut „pe stil vechi". Nu este aici o contradicție factice, ci un cadru realist și, totodată, simbolic, menit să sublinieze măreția unor caractere.

Pavel Rusu, președintele cooperativei agricole, trage să moară. Pe terenul acestei situații-limită, Ion Druță schițează chipul tragic al transformărilor umane, lumina speranței, sugerează aroma perpetuu inedită a rememorărilor. Întîmplările din sat, traversînd lunga agonie a lui Pavel Rusu, își dezvăluie sensul, mai mult sau mai puțin actual, dar tot ce se petrece în comunitate nu modifică opțiunea mătușii Ruța, așteptarea cocoarelor, care, poate, cum repetă ea insistent, se vor mai întoarce, vreodată, la această veche vatră omenească.

Păsările tinereții noastre este, în ultimă instanță, un poem și, totodată, o sublimă lecție de istorie : dragostea pentru obîrșie, încrederea într-o lume mereu mai bună, perfectibilă.

Intuind adevărul artistic al operei, regizorul Mircea Marin a socotit că — aflîndu-se nu în fața unui text clasic, eventual uzat, ca formulă, ci, dimpotrivă, în fața unui text cu mesaj încă proaspăt, cu un semnal uman, prin excelență, inedit — ideea spectacolului, adică a directorului de scenă, nu trebuie să pună în umbră ideea dramaturgului. Înzestrat cu simțul lecturii, Mircea Marin a transpus în scenă lumea profundă a satului, aplicînd o tehnică a dilatării timpului, astfel încît moartea și nașterea, evenimentele înseși, să dea impresia stranie de nesfîrșit, de eterni-

www.ziuaconstanta.ro

Scenă din spectacol

tate. Acea „veșnicie care s-a născut la sat", cum sună un vers de Lucian Blaga, capătă, în spectacolul lui Mircea Marin, o „întrupare". Deși s-a ferit să-l înscrie într-un perimetru strict delimitat (spectacolul e în mod firesc traversat de rîul de sunete al Baladei lui Ciprian Porumbescu — prezentă, dealtfel, și în montarea-premieră de la Moscova), regizorul n-a anulat, prin expresia scenică, identitatea textului.

În întreprinderea sa, Mircea Marin a fost acompaniat, într-o manieră de bun augur, de scenograful I. Cristodulo ; pe imensul soare care domină fundalul, trecerea timpului e marcată cu mijloace regizorale pe cît de interesante, pe atît de „rupte din viață". Acest uriaș soare, apunînd și răsărind, i-a permis să actualizeze plastic ritualul străvechi al strigărilor din deal în deal, acea formă arhaică de comunicare a veștilor, accentuînd, în felul acesta, faptul că lumea evocată de Ion Druță, deși este a zilelor noastre, își păstrează rădăcinile, specificitatea.

Am mai remarcat, și cu alte ocazii, acele întîmplări fericite (dacă, totuși, este vorba de o întîmplare, și nu de opțiunea savantă a regizorului), cînd un actor este distribuit într-un rol pe care nimeni altcineva nu l-ar putea valorifica mai bine. Aceasta este, acum, și situația actriței Geta Grapă : în seara premierei, a fost o mătușă Ruța cum, probabil, autorul însuși a gîndit-o. Avantajată de datele personajului, Geta Grapă are și experiența necesară unei creații. Pericolul, pentru această interpretă, este șarja, tendința de a supralicita. În spectacolul pe care l-am văzut, într-un rol dificil, Geta Grapă a impus un personaj dominant, cel mai important, dintr-un anumit punct de vedere — pe mătușa Ruța, matca datinilor din satul Valea cocoarelor.

Nepotrivit ni s-a părut actorul Dan Dobre, distribuit, pare-se, în grabă, în rolul muribundului Pavel Rusu. În locul geometric al textului, și al spectacolului, desigur, Pavel Rusu nu este un simplu manechin, ci un personaj de echilibru axiologic, un „rival", o „forță de opoziție", chiar la nivelul aparențelor, în raport cu mătușa Ruța. El trebuie să devină energic, așa cum o impune contextul, ținînd piept „suprasolicitărilor de sus", luptînd ca grîul să mai rămînă și în sat, la producătorii lui ; el nu renegă satul, ci este adeptul modernizării vieții în așezarea natală. Nu putem spune că Dan Dobre n-a depus eforturi, dar inexpresivitatea evoluției lui în scenă n-a slujit spectacolul.

O anume prezență a avut, în primele scene, Nae Cristoloveanu. Paula Ionescu și-a luat personajul în serios și, ajutată de partenera de replică, Geta Grapă, a desenat o țărăncuță sinceră și în bucurii și în dezamăgiri. Lui Costache Babii îi stătea bine cu casca aceea de ostaș în cel de-al doilea război mondial. Petre Lungu a executat cu vibrație partitura antologică a lui Ciprian Porumbescu, ca un adevărat lăutar, din breaslă.

Nu putem încheia fără a aduce o laudă celor care au propus și sprijinit intrarea în repertoriul stagiunii a piesei lui Ion Druță.

Paul Tutungiu

www.ziuaconstanta.ro

TEATRUL MUNICIPAL
DIN PLOIEȘTI

CE A LĂSAT FURTUNA

de Cesar Rengifo

Data premierei : 20 iunie 1978.
Regia : HARRY ELIAD. Scenografia : VITTORIO HOLTIER. Versiunea românească : PAUL ALEXANDRU GEORGESCU.
Distribuția : OLGA DUMITRESCU (Teresa) ; EUGENIA LAZA (Begona) ; MANUELA MARINESCU-CODRAT (Rosalia) ; SILVIA NĂSTASE (Brusca) ; NICOLAE PRAIDA (El Perro) ; ANDREI BURSACI (Maiorul federal) ; EFTIMIE POPOVICI (Ofițerul federal) ; ȘTEFAN PISOSCHI (Ofițerul oligarh) ; FABIAN GAVRILUȚIU (Necunoscutul) ; HORIA GEORGESCU (Olegario) ; MARIUS IONESCU (Francisco) ; CORNELIU CIUPERCESCU (Vicente) ; GH. MIRCEA ARAMĂ (Comisarul) ; MIRCEA HENDRICH (Soldatul I) ; MIRCEA CÎRLIG (Soldatul II) ; VICTOR BUCURESCU (Alt ofițer federal) ; DUMITRU PALADE (Zamora).

O inițiativă lăudabilă a Teatrului Municipal din Ploiești a prilejuit spectatorilor acestuia întîlnirea cu dramaturgia unei țări prietene — Venezuela — și, implicit, cu dramaturgia continentului sudamerican. Este vorba de recenta premieră cu piesa *Ce a lăsat furtuna* de Cesar Rengifo, publicată anul trecut în revista „Secolul 20", din inițiativa și în versiunea românească — de o aleasă distincție — a eminentului hispanist Paul Alexandru Georgescu. Știm încă prea puțin despre literatura popoarelor sudamericane, cele mai trainice cunoștințe le avem despre proză și poezie. Dramaturgia, mai cu seamă cea eliberată de influențe europene sau necontaminată de spiritul comercial, ne este mai puțin cunoscută. *Ce a lăsat furtuna* ilustrează tendințele cele mai înaintate ale literaturii dramatice sudamericane și, în multe privințe, stă alături de admirabilul poem dramatic al chilianului Pablo Neruda, *Gloria și moartea lui Joaquin Murieta*.

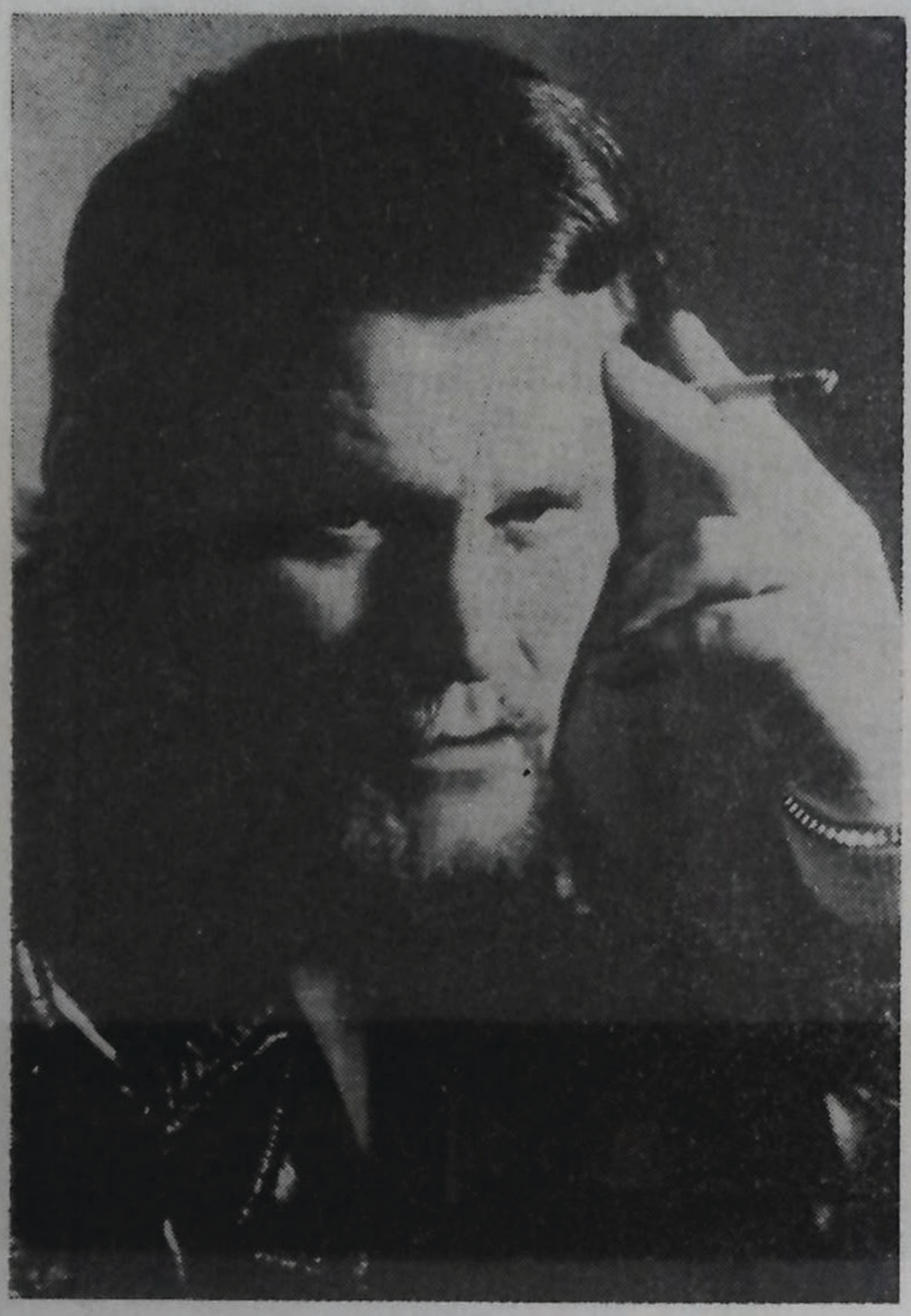
Cesar Rengifo este un om cu multiple valențe artistice, cunoscut în țara lui, și, de-altfel, pe întreg continentul sudamerican, ca un fervent ziarist, ca un remarcabil pictor, sculptor și arhitect. Opera lui dramatică numără peste treizeci de piese, în majoritatea lor, inspirate din istoria — mai îndepărtată sau mai apropiată de zilele noastre — a Venezuelei. Despre această operă, criticul Leonardo Gimenez scria : „Un teatru istoric ca cel al lui Rengifo este, înainte de toate, o încercare de a redescoperi Venezuela prin propria sa istorie, singura modalitate pentru ca istoria să fie viabilă, trecutul retrăind prin prezent".

Ce a lăsat furtuna face parte dintr-o trilogie intitulată *Fresca războiului federal* și vorbește despre lupta poporului venezuelean împotriva exploatării, despre revolta maselor țărănești conduse de Ezequiel Zamora. Structura ei este poematică ; acțiunea pendulează între momentele următoare înăbușirii revoltei populare și evocarea luptelor în care a fost asasinat Zamora, iar revoltații au fost reprimați sîngeros. Ne este, astfel, înfățișată bătălia poporului venezuelean pentru libertate și dreptate socială, ideea care se desprinde fiind că această luptă este o stare permanentă a claselor asuprite, iar un conducător de felul lui Zamora, simbolul celui mai scump ideal al maselor.

Decorurile lui Vittorio Holtier sugerează atmosfera sumbră a încleștării și au simplitatea monumentală corespunzătoare caracterului poematic al piesei, de o vigoare împletită cu cel mai înflăcărat patetism. Scenografia hotărăște stilul spectacolului, care este nervos, tensionat, fierbinte, foarte potrivit acestui text, caracterizat prin atitudine deschis politică, amintind, fără urme de influență, tragediile optimiste ale teatrului sovietic din primii ani de după revoluție și spectacolele lui Piscator. Regizorul Harry Eliad a înțeles spiritul piesei și l-a păstrat întocmai, ajutat fiind și de actori, dintre care am reținut cu totul deosebita realizare a Silviei Năstase, interpreta unei femei care și-a pierdut mințile pentru că bărbatul și copiii i-au fost uciși. I se alătură Olga Dumitrescu și Eugenia Laza, în rolurile unor femei lovite, la rîndul lor, de represalii, Andrei Bursaci, care retrăiește convingător o altă dramă, apoi Nicolae Praida, Fabian Gavriluțiu, Horia Georgescu, Eftimie Popovici; o impresionantă apariție face Dumitru Palade (Zamora).

V. M.

www.ziuaconstanta.ro

VIITORUL ROL

ROMEL STĂNCIUGEL

Romel Stănciugel și-a făcut debutul la Teatrul „Mihai Eminescu" din Botoșani, interpretînd din primul an roluri grele pentru un absolvent, ca : Higgins (*Pygmalion* de G. B. Shaw), Petrucchio (*Femeia îndărătnică* de Shakespeare), Tipătescu (*O scrisoare pierdută*), Rică Venturiano (*O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale). Din 1961, joacă pe scena Teatrului Dramatic din Constanța, cultivîndu-și calitățile într-o muncă de echipă, hotărît la un antrenament complex și de durată. Aci, el s-a impus prin modul original de abordare a unor personaje, dintre care amintim : Marchizul de Posa (*Don Carlos* de Schiller), Mat Burke (*Anna Christie* de Eugen O'Neill), Un străin (*Femeia mării*) și Kroll (*Rosmersholm* de Ibsen), Horace-Frédéric (*Invitație la castel* de Anouilh), Satin (*Azilul de noapte* de Gorki), Ulise (*Nu va fi război în Troia* de Giraudoux), Necunoscutul (*Mascarada* de Lermontov). Tot la Constanța, s-a produs în cariera lui un interludiu liric (a fost solist al Teatrului muzical, unde a deținut partituri principale în *My Fair Lady*, *Soarele Londrei* etc.).

Premiat la Festivalul de poezie „Eminescu" de la Botoșani și la Gala recitalurilor dramatice de la Bacău, azi, după 18 ani de la debut, Romel Stănciugel a dobîndit o reală maturitate artistică, fiind un fruntaș al teatrului său, o vedetă iubită de public.

„După ce, în ultimii ani, am jucat multă comedie și am cîntat în spectacole de operetă, părîndu-mi-se, la un moment dat, că m-am specializat în «arta divertismentului», întîlnirea cu rolul unui secretar de comitet județean de partid — Dumitru Dumitru, în *Clipa* de Virgil Stoenescu, după romanul lui Dinu Săraru — n-a fost deloc ușoară. Încrederea pe care mi-a acordat-o regizorul Constantin Dinischiotu, spiritul de echipă cu care s-a lucrat, au stîrnit în mine o neîntrecută rîvnă de a izbuti ; venită într-un moment cu adevărat crucial al carierei, reușita a însemnat, poate, cea mai mare bucurie artistică pe care am încercat-o pînă acum. A da viață scenică unui «om de omenie», cum îl caracterizează tovarășul Nicolae Ceaușescu pe comunist, a întruchipa modelul pe care îl întîlnești adeseori și vrei să-l întîlnești la fiecare pas înseamnă, pentru actor, o adevărată regenerare, în spiritul creator al epocii noastre. De la *Clipa* am trecut la alt rol într-o piesă originală, *Sîmbătă la Veritas* de Mircea Radu Iacoban".

Pentru spectacolul de deschidere a Serilor de teatru antic ce se vor inaugura la Constanța, la sfîrșitul lunii august, i s-a încredințat rolul Horațiu din *Fîntîna Blanduziei* de Vasile Alecsandri, montare a teatrului-gazdă.

„După ce l-am interpretat pe Ovidius din piesa cu același titlu a poetului constănțean Grigore Sălceanu, mi se pare o evoluție firească distribuirea mea în *Fîntîna Blanduziei*.

Cred că Horațiu este un personaj căruia maturitatea și seninătatea îi dau o aură aparte, înălțîndu-l pe acea treaptă pe care poate renunța la propriile satisfacții, în favoarea binelui pe care-l dăruiește altora și a poeziei pe care este conștient că o lasă posterității. Un olimpian, în viziunea lui Alecsandri, Horațiu și-a găsit în istoria teatrului nostru interpretări ilustre, dintre care păstrez și acum imaginea marelui George Vraca. De aceea, sînt îndreptățite emoțiile cu care pornesc la drum într-un spectacol ce ne va confrunta din nou cu viața artistică a țării, prefațînd Serile de teatru antic, ce se vor desfășura aici, pe malul mării".

Maria Marin

www.ziuaconstanta.ro

Ștefan Berciu, 50

Circulă în jurul literaturii polițiste o părere potrivit căreia influența ei în plan educațional ar fi, mai degrabă, nocivă. Un tînăr infractor, întrebat fiind cum de i-a venit „ideea", răspunde : „așa am văzut la film" sau „așa am citit". Așa să fie ? Nu cumva un elementar instinct de conservare îi dictează să arunce o parte din propria-i răspundere asupra *altcuiva ?* Mai exact, chiar asupra societății care produce și difuzează teatru, film și literatură polițistă, izvoare, chipurile, ale „tehnicii" infracționale sau, cel puțin, factori de facilitare a acesteia.

E, probabil, ceva adevărat în această opinie. Totuși, influența literaturii, a artei nu poate fi supraapreciată. Și, cu atît mai puțin, înțeleasă simplist. Dacă literatura polițistă ar favoriza, neapărat, infracțiunea, atunci, la polul opus, după *Othello* ar fi dispărut gelozia, după *Hamlet* n-ar mai fi avut loc nici o crimă născută din adulter, după *Avarul* ar fi dispărut arghirofilii !

Influența literaturii și a artei, în rău și în bine, e uriașă. Dar nu așa. Altfel.

La toate acestea m-am gîndit, amintindu-mi, cu afecțiune, că Ștefan Berciu împlinește 50 de ani.

A scris 14 piese. Amintesc aici cîteva dintre ele. Cele mai bune : *Cine a ucis ?, Acuzarea apără, Hipnoza, Oameni și umbre, Pisica sălbatică.* Merită să fie reluate. Inclusiv pentru virtuțile lor educative. Ca să nu mai vorbesc de forța lor de captivare. A scris și cîteva „acte". Jucate pe zeci de scene ale amatorilor. A publicat și romane polițiste : *Jos masca, domnule Dib, Insula spionilor, Ipoteze judiciare.* Pentru *Fantastica aventură 2101* a fost distins cu premiul „Pana de aur" și cu Diploma Consiliului Național al Organizației Pionierilor.

O dată a păcătuit, scriind o piesă de evocare a răscoalei din 1907. O piesă importantă : *Răfuiala.* Dar genul lui, vocația lui, e „polițistul".

Cîteva condeie de talent bat la ușa acestui gen. Unii au și trecut-o. Dar, cel puțin pînă acum, nimeni n-a scris teatru polițist mai bun decît Ștefan Berciu.

Îi doresc, de-aici, de la oarecare depărtare, dar cu inima aproape de el, ca a doua jumătate de veac a vieții lui să-i fie și mai rodnică.

Iulie, 1978

Th. Mănescu

CONTRAPUNCT

HORIA DELEANU

Eliberarea spectatorului

O experiență interesantă, la Satu Mare. S-a imaginat — urmărindu-se în paralel o suită de spectacole valoroase și diverse din întreaga țară — un colocviu sui generis *pe tema : „Arta actorului contemporan în dialog direct cu publicul". S-au constituit mai multe grupe de spectatori, cu o premeditată compoziție eterogenă : muncitori, intelectuali de formație umanistă și tehnică, artiști amatori și profesioniști. Cu aceste grupe s-au purtat mai multe discuții, pornindu-se de la reprezentațiile urmărite și ajungîndu-se la probleme generale, de inițiere în tainele artei teatrale. În ultima zi, toți cei care conduseseră, separat, discuțiile pe grupe, s-au adunat și, împreună cu publicul, au încercat, fără mari pretenții, dar cu o mare dragoste pentru arta de la luminile rampei, să schițeze cîteva idei de sinteză referitoare la aspecte semnificative ale mișcării teatrale românești, ale teatrului vremii noastre.*

A fost un simplu exercițiu de testare a publicului, a vocațiilor sale critice, a predilecțiilor sale ? A fost o tentativă de studiu, pe un spațiu relativ restrîns, a unei teme destul de ample și importante de sociologie a teatrului ? A fost o încercare de fixare, în instantaneu elocvent, a raporturilor reale stabilite astăzi între scenă și spectator ? Desigur că toate acestea, dar și mai mult decît atît.

Prin forța împrejurărilor create, au fost implicate în dezbatere, într-o dezbatere care, fără îndoială, nu s-a sfîrșit acolo, rațiunea perenă și actuală a teatrului, esențele sale fundamentale.

www.ziuaconstanta.ro

Spectatorul se găsește într-o dublă relație cu actorul. Într-un prim sistem de legături, directe, el se întîlnește cu interpretul care evoluează la luminile rampei, îi identifică existența artistică, căutînd totodată și găsind de multe ori afinități temperamentale, sensibilități înrudite. În al doilea sistem de relații, indirecte, actorul îi mediază spectatorului și întîlnirea cu regizorul, care a desenat — subordonîndu-se creator geniului propriu al interpretului — linia expresivă a prezenței și evoluției acestuia în scenă.

În acest dublu și productiv sistem de relații, actorul și regizorul contractează imense, splendide obligații față de spectator. Unii vor să creadă că interpreții inspirați ai textului dramatic trebuie numai să emoționeze publicul, sau numai să-l incite la reflecții profunde. Teatrul modern, teatrul autentic nu rămîne cantonat, de cele mai multe ori, în exclusivitatea obsedată a uneia dintre cele două alternative ; el preferă să alterneze numai elementele lor predominante, ținînd seama de o serie de parametri variabili, de aptitudinile, înclinațiile specifice ale autorului, actorului, regizorului.

De aceea, pare valabilă nu o specializare de prestații, ci un cumul de obligații ale celor de pe scenă, care ar trebui, în același timp, să-i placă spectatorului, să-l tulbure, să-l convingă, să-l electrizeze, să-l instruiască.

În acest chip, publicului i se înlesnește intrarea într-o sublimă plasă de păianjen, în sistemul de bună complicitate al realității unice a teatrului, în care se întîlnesc, nemijlocit, actorul cu spectatorul, mediind și contactul foarte apropiat cu autorul și cu regizorul.

Jacques Copeau, în 1930, în „Revue des Vivants" scria : „Invenția dramatică și punerea în scenă nu sînt decît două momente ale unui act unic. Nu există, deci, un conflict, sau măcar o diferență între ideile poetului, acelea ale actorului și acelea ale regizorului. Mai mult decît atît, există între ele o identitate de expresie." În mod logic, necesar, teatrul se străduiește, și izbutește de cele mai multe ori, să includă pe spectator în acest circuit armonios al „identității de expresie", al unității în prețuirea frumuseții și a adevărului.

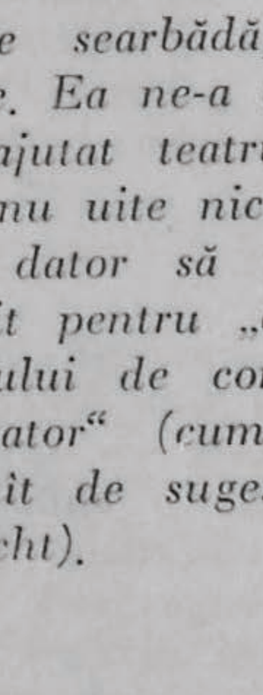
În spiritul acestei identități de expresie, pe calea care duce la realizarea ei desăvîrșită, se poate distinge o gamă nuanțată de fertile înrîuriri reciproce între actor, teatru și spectator.

Istoria teatrului își amintește mai multe întîmplări elocvente în acest sens. Așa, se relatează că în Anglia vremii lui Shakespeare, după reprezentarea unei piese în care era vorba despre un asasinat, un spectator și-a făcut loc în primele rînduri, a mărturisit săvîrșirea unei crime neidentificate încă și s-a pocăit cu sinceritate în fața lumii. În „Însemnări din casa morților", Dostoievski povestește cum un spectacol de teatru improvizat, în pragul sărbătorilor Crăciunului, îi transfigurează pe actorii și spectatorii prizonieri în închisoare, transformîndu-i parcă în cu totul alți oameni. În ambele situații — și se mai pot cita multe, descoperindu-se mereu altele noi — este confirmată teza brechtiană, care opune tristei inerții a unui teatru mortificat („Omul este imuabil") adevărul teatrului vitalității și al speranței : „Omul se schimbă și poate fi schimbat".

Rezultă, în mod simplu, că spectatorul este puternic influențat de actor, de teatru. Dar și reciproca este perfect valabilă. Meyerhold și Grotowski consideră că o reprezentație devine relativ finită abia după douăzeci-treizeci de întîlniri cu publicul, timp în care se verifică, se perfecționează. Dar și după acest termen convențional, reprezentația teatrală, componentele ei se modifică, adesea imperceptibil, ținînd seamă de continua comunicare sensibilă dintre actor (același, dar în stări de spirit uneori diferite) și spectator, mereu nou în sala de spectacol.

În general, spectatorul dobîndește în mod justificat o însemnătate din ce în ce mai mare în teatrul contemporan. Este adevărat că spectatorul de teatru reprezintă o minoritate față de consumatorii mijloacelor de mass media, *dar această minoritate este foarte influentă, păstrînd o esențială greutate specifică în viața societății moderne.*

Experiența de la Satu Mare, întreprinzînd un dialog direct *al actorului cu publicul, reconfirmînd pe viu acest dialog, care a devenit un adevăr axiomatic al teatrului de azi, a reamintit existența, necesitatea* funcției active *a spectatorului. Ea a contribuit la spulberarea unei prejudecăți desuete, care situează, cu totul nemotivat, publicul numai în zonele unor contemplații de searbădă, inutilă pasivitate. Ea ne-a ajutat pe toți, a ajutat teatrul românesc să nu uite nici o clipă că este dator să trudească necontenit pentru „eliberarea spectatorului de condiția sa de spectator" (cum se exprima atît de sugestiv Bertolt Brecht).*

www.ziuaconstanta.ro

Spectacole. Dar ce spectacole?

De zece ani încoace, noţiunea de stagiune estivală s-a definit cu tot mai multă fermitate. Dar, dacă, în mare, ştim cam ce anume cuprinde, ce semnifică, care îi sînt ţelurile programatice, nu-i mai puţin adevărat că, de la an la an, ea s-a îmbogăţit continuu cu noi nuanţe, potrivit sporitelor exigenţe ale artei şi publicului, tinzînd a-şi cuceri un statut propriu şi reprezentînd, astfel, un capitol distinct, în ceea ce numim, îndeobşte, cultura românească contemporană.

Spectatorilor români şi străini le sînt înfăţişate, pe scenele litoralului, spectacole de tot mai aleasă ţinută artistică, interpretate de reprezentanţi prestigioşi ai scenei româneşti. Prezenţa unor colective şi a unor personalităţi artistice, care înţeleg să facă din fiecare întîlnire cu publicul o sărbătoare, un eveniment memorabil, a ridicat şi ridică stagiunea estivală de pe litoral la nivelul calităţii. Şi, de fapt, acesta ar trebui să fie în permanenţă nivelul stagiunii, dacă admitem, nu numai ca pe un nobil deziderat, ideea că ea este o oglindă a ceea ce are mai bun şi mai reprezentativ arta românească, la un moment dat. Din acest punct de vedere, stagiunea trecută s-a impus prin manifestări de real interes — şi mă gîndesc la Zilele muzicii româneşti, la Festivalul interbalcanic de folclor, la Festivalul naţional de folclor etc. — şi a impus un criteriu de calitate, de la care stagiunile următoare nu pot, în nici un chip, abdica. Stagiunea estivală în curs, cu un demaraj cam chinuit, cu nenumărate spectacole suspendate (sînt invocate o serie de motive... obiective, printre care, în primul rînd, Campionatul mondial de fotbal), nu mai are, însă, ca puncte de susţinere, acţiuni de anvergura celor amintite (primele două manifestări de care vorbeam au loc, cum se ştie, din doi în doi ani). Cît despre unele festivaluri şi concursuri, ce-şi cuceriseră, la timpul lor, o binemeritată faimă, un public şi un loc aparte pe afiş, nu se mai aude nimic (e vorba de festivalul-concurs de muzică uşoară, de festivalul filmului de animaţie etc.). Or, atît cîntecul cît şi desenul animat au un limbaj universal, merg direct la inimă, n-au nevoie de translator şi ar fi putut atrage, în continuare, mii de turişti din ţară şi de peste hotare...

Dar, poate că îi este dat stagiunii estivale curente să demonstreze că, fie şi în lipsa „monştrilor sacri", conţînd mai ales pe filmele, concertele, revistele şi spectacolele programate, se poate realiza un lucru bun. Într-adevăr, prin spectacole ca *Efectul razelor gamma asupra anemonelor* (Teatrul Mic din Bucureşti), *Romulus cel Mare* (Teatrul Naţional din Bucureşti), *Nevestele vesele din Windsor* (Teatrul Tineretului din Piatra Neamţ), *Clipa* (Teatrul Dramatic din Constanţa), stagiunea estivală cunoaşte momente de autentică trăire artistică. Să mai adăugăm concertele şi spectacolele susţinute de ansamblurile folclorice „Ciprian Porumbescu" din Suceava, „Căluşul" din Scorniceşti, „Ţarina" din Alba Iulia sau încîntătoarea „Fiesta de España", spectacolele unei formaţii budapestane ori cele prezentate de ansamblul „Ambasadorii prieteniei" din S.U.A. şi de Ansamblul folcloric al pionierilor din R. P. Chineză etc. De o bună primire se bucură şi spectacolele muzicale şi de revistă. Aici, poate, e locul să punem întrebarea: de ce, dacă tot evoluează, în acest interval, în spectacole, pe litoral, toate colectivele teatrelor de revistă din ţară (cu o singură excepţie: Teatrul muzical din Ploieşti), nu s-ar fi realizat şi acel mult dorit festival al instituţiilor de acest profil, însoţit şi de un colocviu, care să ia în discuţie probleme specifice ale artei revuistice?

Dar, fiindcă am atins coarda atît de gingaşă a neîmplinirilor, neajunsurilor şi nostalgiilor, să amintim şi cîteva dintre acestea. Nu vom mai vorbi despre imperioasa necesitate de a se îmbunătăţi şi îmbogăţi baza materială a litoralului, nu fiindcă actorii şi publicul s-ar fi împăcat, în sfîrşit, cu condiţiile improprii în care este găzduită, pe unele scene, Thalia, ci fiindcă, de zece ani încoace, se discută atît de mult pe această temă, încît nu se poate să nu se facă, în sfîrşit, ceva... Nu putem trece cu vederea, însă, reapariţia, cu vioaie încăpăţînare, a unor creaţii artizanale mai mult decît îndoielnice, a unor specta-

www.ziuaconstanta.ro

cole-concert în care improvizația își dă bucuros mîna cu sfidarea bunului-gust — ca *Bunica se mărită*, *Nic-Nic*, *Săracu' Gică* sau *Ciripit de păsărele* — lipsa de structură a unor expoziții din holurile hotelurilor sau mediocritatea năucitoare a unor programe de bar... Dar, despre spectacolele din baruri vom mai discuta. Forurile locale constănțene nu pot, oricît s-ar strădui (și se străduiesc, ducînd, uneori, mai mult singure, tot greul stagiunii estivale), să cuprindă, cu egală promptitudine, tot ce înseamnă spectacol, concert, expunere artizanală. Ele încearcă, deocamdată, ca, alături de o bună coordonare a programului întocmit, prin editarea, lunar, a unei Agende culturale a litoralului, să facă, spre exemplu, și din „Serbările mării" o sărbătoare artistică a întregului litoral și, mai cu seamă, să pregătească temeinic, pînă la detaliu, Festivalul de teatru antic, programat pentru sfîrșitul lunii august (și care va fi, fără îndoială, un reper luminos al actualei stagiuni).

Nu vrem, bineînțeles, prin aceasta, să scuzăm unele jumătăți de măsură, ci doar să reamintim ceea ce s-a făcut bun, spre a investi stagiunea estivală a litoralului cu atributele unei *stagiuni naționale*: dacă vrem ca aceasta să devină un bun cîștigat al culturii și artei noastre, implicarea tuturor factorilor interesați trebuie să devină însă mai profundă, mai serioasă, vizînd permanența. Și ne gîndim nu numai la A.T.M. sau la A.R.I.A., dar și la Centrala O.N.T., care are datoria de a asigura o și mai bună, mai operativă popularizare a manifestărilor stagiunii estivale; și, mai ales, la instituțiile de spectacol programate, care trebuie să vadă — toate, nu doar unele —, în această acțiune, nu numai un turneu obișnuit, ci o posibilitate de a realiza evenimentul artistic; numai printr-o colaborare armonioasă, exigentă, responsabilă, se va ajunge ca, într-adevăr, stagiunea estivală a litoralului să fie o stagiune a valorilor, o sinteză de frumos, bun-gust și autenticitate.

Carmen Tidora

Bucureștii sînt iar încinși de călduri „dropicale"! Redactorii „Rampei" au plecat în vacanță. Cei mai mulți. Totuși, două semnături frecvente: Scarlat Froda și Nicușor Constantinescu ● *Printre anunțuri estivale și sportive (multe gale de box!), reclama noii cărți a lui Tudorică Mușatescu — „Nudul lui Gogu"* ● *Tănase nu are nici o grijă. Totuși, „Cărăbușul" repetă* Între ciocan și nicovală *de A. de Herz și N. Vlădoianu. Cine știe...* ● *Încă mai putem vedea teatru sub castanii seculari de la Parcul Oteteleșanu. G. Timică, Al. Ghibericon, Elena Zamora, Marietta Deculescu joacă în fiecare seară* Florette și Patapon ● *Teatrul Național se grăbește să anunțe premiera noii stagiuni:* Viforul *de Delavrancea. Deocamdată, actorii sînt la băi... Nu toți! Marioara Zimniceanu se întoarce de la Karlsbad, pentru repetiții. Are roluri principale în* Turandot *și* Mult zgomot pentru nimic. *Deși căldurile sînt de nesuportat, va repeta cu regizorul... Soare Z. Soare!* ● *Gazeta caută cu insistență „corespondenți har-*

„Rampa"
acum
50 de ani
iulie 1928

nici în stațiunile climaterice din țară și străinătate". Se dau lungi liste de vilegiaturiști. Unde ești, nene Iancule? ● *Sîntem în 1928 și N. Kanner istorisește amintiri, lui Nicușor Constantinescu, pentru „Rampa". Deunăzi, parcă, ne istorisea și nouă, la „Capșa"... Deci, cinci decenii, regretatul autor de revistă a tot povestit, în stilul său inimitabil, „marea și mica bătălie teatrală"* ● *La toamnă, Elvira Popescu va fi foarte ocupată. A semnat contracte pentru Londra, Paris, Berlin, Nisa...* ● *Se anunță pentru toamnă reluarea comediei* Păcală *de Horia Furtună. S-au operat modificări! Mînăstirea de var a devenit... geamie* ● *La Iași, Miluță Gheorghiu și Vernescu-Vîlcea repetă în* Revizorul *de Gogol* ● *Dramaturgul Valjean pleacă la Predeal, special pentru a definitiva comedia* Generația de sacrificiu, *la care lucrează „de vreo patru ani". O termină pînă în septembrie?*

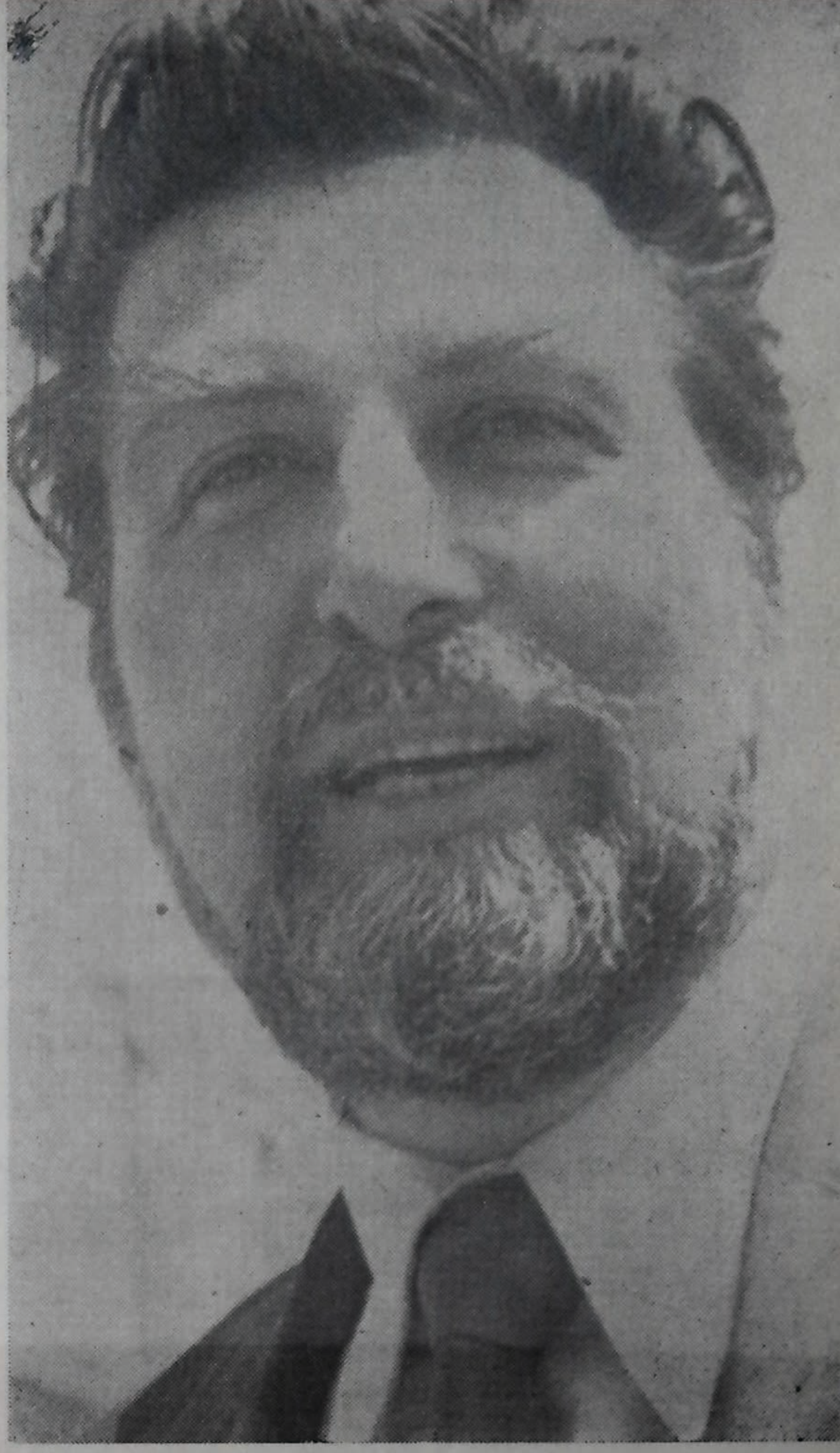
I. N.

www.ziuaconstanta.ro

TUDOR POPESCU

Scaunul

Comedie în două părți

Personajele:

ONIRA	GROZU
BLANDA	IRINA
AVRAM	MINA
TUDOR	ZAMFIRA
SANDU	DIMA

PARTEA I

În Cișmigiu. Un semicerc delimitat de restul parcului printr-un gard viu. Bănci de piatră. Cîteva mese, tot de piatră, la care se joacă șah, table, țintar. Un loc al pensionarilor. Semicercul băncilor de piatră e întrerupt de un scaun de lemn, cu brațe, comod, pe care cade soarele. Restul, în umbra copacilor. Pe aleea din spatele gardului viu trec, uneori, oameni care se plimbă. Se aud, în afara scenei, copiii, jucîndu-se.

În scenă sînt Tudor, care citește ziarul, Sandu, care stă pe scaunul de lemn și gustă plăcerea soarelui, Grozu, retras într-un colț, cu un craniu în mînă. Irina pictează în fața unui șevalet nu prea înalt, Onira, în mijloc, vorbește, adresîndu-se tuturor, deși nimeni nu pare să-l asculte.

Scena 1

Tudor, Sandu, Grozu, Irina, Onira.

ONIRA *(cabotin)*: Fericirea depinde de noi. E în sufletele noastre. Te consideri fericit, ești fericit. Vrei să te jeluiești, să te crezi nefericit, ești nefericit. Depinde de acidul dezoxiribonucleic din celula ta. Calitatea lui hotărăște totul.

GROZU: Toți oamenii sînt la fel, pe dinăuntru. Întreabă-mă pe mine, că am tăiat...

ONIRA: La prima vedere, par la fel.

GROZU: Soarta ne face fericiți sau nefericiți! Dacă mi-ar fi spus unu' „mă, tu ai să tai zece mii de oameni" — l-aș fi cre-

www.ziuaconstanta.ro

zut ? Și am tăiat mai mulți.
ONIRA : Cu căpățîna aia, ce dracului faci ?
GROZU : Am o nepoțică. Îi fac o veioză. Știi ce frumos luminează ?
IRINA *(infiorată)* : Sperii copilul ! Cum poți să oferi unui copil un craniu oribil ? !
GROZU : Ea m-a rugat. M-am dus special, de i-am ales unul frumos. Nu-mi plac alea țuguiate în spate.
ONIRA : Asta zic și eu jucărie !
SANDU : Lăsați discuțiile ! Una-două, vorbiți de moarte.
ONIRA : Eu vorbeam despre fericire.
SANDU : Îi dai, întruna, cu acidul ăla !
ONIRA : Dacă așa e !În acidul nostru dezoxiribonucleic se decide totul. Spune tu, Grozule, m-ai văzut vreodată supărat ? Spune, mă ! Cînd mă mardeai tu, acolo, ce spuneam eu ? Cînd mi-ai scos dintele ăsta, ce-am zis ? „Domn sergent, l-ai nimerit tocmai pe-ăla găunos. Mulțumesc ! Nu mai trebuie să mă duc la dentist". Și tu erai tot așa posac ca acum. În acidul tău dezoxiribonucleic e ceva trist.
SANDU *(enervat)* : Mă scoți din sărite !
ONIRA : N-am dreptate ?
SANDU : Oi fi avînd, da' m-ai plictisit.
ONIRA : Te-nvăț să trăiești.
SANDU : După capul tău. Eu am înțeles altfel să trăiesc.
ONIRA : Știu eu cum...
SANDU *(sare)* : Ce vrei să spui ?
ONIRA : De ce sări ? Ți-e teamă că spun cine știe ce ?
SANDU : Mă amenințI ? *(Lui Tudor.)* Ești martor că mă amenință.
ONIRA : Eu ? Nu aveam de gînd să spun ce crezi.
SANDU *(lui Tudor)* : Ce zici de insinuările lui ? *(Tudor face un semn liniștitor.)* De ce să-l las să mă jignească ?
TUDOR : Lăsați discuțiile astea. *(Lui Sandu.)* Vino să jucăm un șah.
SANDU : Să spună ce a insinuat.
ONIRA : N-am insinuat nimic.
SANDU : Ai spus : „știu eu cum..." Cum ?
ONIRA : Ne cunoaștem de atîția ani. Avem prieteni comuni.
SANDU : Eu n-am avut și n-am nimic comun cu tine.
ONIRA : Decît locul în care stăm acum. *(Arată.)* Sîntem ca pe un vapor. Asta-i copastia, dincolo de care se-ntinde marea fără sfîrșit a lumii. Navigăm pe același vapor, cu direcție precisă : moartea ! În linie dreaptă, fără escale și cu viteză constantă : tic-tac, tic-tac !
IRINA : Vrei să ne sperii ? Ziceai că fericirea depinde de noi.
ONIRA : Exact !
IRINA : Atunci, de ce pomenești de...
ONIRA : De moarte ? Nu vrei să-i pronunți numele...
IRINA : Te rog să nu mai continui. Mi-e frică.
ONIRA : Greșeală ! Mare greșeală ! *(Cabotin.)* Direcția precisă, fără greș, cu viteză egală : tic-tac, tic-tac ! Bună ziua ! Bună ziua ! Am sosit.
IRINA *(fire sensibilă)* : Nu-mi place cînd ești macabru. Nu mai pot să pictez !
ONIRA : Educație ! Vreau să scăpăm de spaima ei. Repet, repet, ne obișnuim. Începe să pară o persoană interesantă, pe care merită s-o cunoști. În clipa aceea, am cîștigat marea bătălie a vieții ! Moartea devine o mică afacere.
SANDU : Ăsta mă-nnebunește ! *(Lui Tudor.)* Spune-i și tu ceva !
TUDOR : Se-amuză ! Doar nu ți-e frică de moarte ?
SANDU : Nu.
ONIRA : Minți.
SANDU : Nu admit să mă jignești !
ONIRA : Ți-e frică. Pînă acum nu te-ai gîndit la ea și te-ai trezit, deodată, cu „persoana" pe-aproape. Îi auzi pașii.
SANDU : Clovnule !
(Intră, cu o eșarfă neagră pe cap, Mina, fostă generăleasă, care și-a trăit din plin viața, pînă acum, în jurul vîrstei de 60 de ani.)

Scena 2

Cei dinainte, plus Mina.

MINA *(teatral)* : L-am pierdut pe Crăciun !
ONIRA *(lui Sandu)* : Vezi încotro se ducea „persoana" ? A trecut pe lîngă noi și i-a făcut o vizită lui Crăciun.
MINA : L-a-nmormîntat ! A fost atîta lume...
GROZU : Cine-i ăla ? Nu l-am văzut pe-aici.
ONIRA : Unul solid, în vîrstă ! L-ai cunoscut mai demult.
GROZU : Unu' gras, care gîfîia.
ONIRA : I-a plesnit o vînă la cap și...
GROZU : Îl știu. Mă uitam într-o zi și mă gîndeam că l-o fi costat ceva osînza de pe el ! De cîte ori tăiam cîte unu' gras, mă întrebam : cît l-o fi costat burdihanul ăsta mare ? La unii, stratul e gros de-o palmă. Nici cu zece mii nu-l faci.
SANDU : În fiecare zi povestești o grozăvie.
GROZU : De ce, grozăvie ? !
SANDU : În afară de să tai cadavre, mai știi să faci ceva ?
GROZU : Asta-i meseria mea : autopsier. Și, să știi dumneata că am fost apreciat. Mă rugau doctorii să lucrez cu ei. *(Arătînd.)* Tai, mai întîi, de-a lungul pieptului...
SANDU *(urlă)* : Taci din gură ! Nu vreau s-aud așa ceva !
GROZU *(calm)* : Nu mai povestesc. Da' să știi că sînt as în meserie. Dacă ți-e frică... sau nu-ți place, mă rog, te previn să lași scris, că, altfel, te taie.

www.ziuaconstanta.ro

SANDU *(astupîndu-şi urechile)* : Încetează ! Încetează !

GROZU *(mirat, celorlalţi)* : E supărat ? *(Lui Sandu.)* Îţi dădeam un sfat. Ştii, orice mort...

SANDU : Încetează ! *(Urlă.)* Încetează ! Nu vreau s-aud aşa ceva !

(Toţi îl privesc pe Sandu, aflat în pragul apoplexiei. În afara scenei cîntă un lăutar, acompaniindu-se cu vioara sau cu ţambalul.)

VOCEA LĂUTARULUI :

Fir-ar să fie de viaţă,
Că-i subţire ca o aţă,
Tragi de ea şi zici că ţine,
Şi s-a rupt cînd ţi-e mai bine...

ONIRA : Crăciun e cel mai fericit ! A luat-o din loc ! A terminat cu teama. Ce-o fi, ce-o fi ? Cum o fi ? Acum ştie.

MINA : L-a luat cu camionul şi l-a aşezat bine.

ONIRA *(cîntă popeşte)* : Unde nu-i nici necaz, nici durere, ci viaţă fără de prihană.

MINA : Tu de ce n-ai venit la înmormîntare ? Aţi fost prieteni.

ONIRA : Ce să caut ? El, ţeapăn, eu, cu gîndul la femei !

MINA : Să-ţi fie ruşine !

ONIRA : Uite, că nu mi-e ! Mie îmi place să trăiesc !

GROZU : Pe spinarea altora...

ONIRA : N-am luat, de la nimeni, nimic.

GROZU : Nici n-ai dat.

ONIRA : Nici n-am dat. Dar n-am luat. Strigai la mine : „Exploatatorule ! Ai băut şi te-ai distrat pe spinarea oamenilor !“ Ţi-aduci aminte ?

GROZU : N-ai făcut nimic toată viaţa.

ONIRA : Tu nu mă băteai pentru că n-am făcut nimic. Cînd dădeai în mine, la ce te gîndeai, Grozule ? Dădeai cu plăcere.

GROZU : Nu-mi plăcea.

ONIRA : Îţi plăcea. Vedeam eu, în ochii tăi, că-ţi plăcea. Eram gras şi, cînd loveai, se lipea. De ce dădeai ?

GROZU : Trebuia.

ONIRA : Nu-ţi plăcea mutra mea, te enerva. Mă mardeai mai mult decît pe ceilalţi. Era o bătaie subiectivă.

GROZU : Ordinul se execută.

ONIRA : Minţi, Grozule ! De-aia te-au dat afară. Cum ai ajuns, din sergent-major, autopsier ? Începuseşi s-o faci de oaie. Ai primit tu ordin, atunci, noaptea, să vii beat la baracă şi să ne scoli, şi să ne ţii dezbrăcaţi în ploaie ? A fost distracţia ta. N-aveai televizor, hai să-i văd pe-ăştia tremurînd în ploaie. Vezi că n-am degetul mic ?

GROZU : Ţi l-ai prins la malaxorul de ciment.

ONIRA *(rîde)* : Aşa m-ai pus să zic, a doua zi. Ai ţipat : „Scularea !“ Eu dormeam greu. Cînd m-am trezit, erai cu degetul meu în mînă. Culmea e că nici n-aş fi ştiut că mi l-ai rupt, dacă nu l-aş fi văzut în mîna ta. Te uitai la el ca la o ţigară de foi. „Ai ceva de zis ?“ — ai ţipat la mine. „Nu am, domn' sergent. Era în plus şi puturos. Nu l-am folosit niciodată. Vă mulţumesc că m-aţi scăpat de el !“

(Intră Blanda, înalt, părul alb, în jur de 65 de ani, cu o carte în mînă. Prezenţa lui impune respect, prin echilibru şi prin inteligenţă. Odată cu el apare şi Zamfira, femeie de la ţară, cam de aceeaşi vîrstă. Ea are în mînă o păpuşă mare. Vorbesc prietenește.

Irina — 60 de ani, femeie care a îmbătrînit frumos şi şi-a păstrat o candoare de tînără naiv-exuberantă — îşi lasă lucrul la tablou şi aşteaptă ca Blanda să i se adreseze. Intrarea acestuia este un mic eveniment.

Sandu întoarce ostentativ spatele şi se fixează mai bine în scaun.)

Scena 3

Cei dinainte, plus Blanda şi Zamfira.

ZAMFIRA : M-au ameninţat că mă aruncă-n foc şi termină cu mine.

BLANDA : Ţi-e teamă de foc, Zamfiră ?

ZAMFIRA : Nu de teamă, da' m-aşteaptă pămîntu'. Pămînt am fost, în pămînt trebuie să ne-ntoarcem, aşa-i datina.

BLANDA : Sînt mai multe datini. Strămoşii noştri obişnuiau să-şi ardă morţii. Şi alte popoare făceau la fel.

ZAMFIRA : Poate, cînd erau păgîni. Eu nu vreau să mă ardă.

BLANDA *(glumind)* : Acum, totul tinde să devină igienic. Mai vorbim noi.

ZAMFIRA : Dacă o să aveţi timp... Tare mă frămîntă un gînd.

BLANDA : Vorbim. Bună ziua, domnilor !

SANDU : Bună ziua, *cetăţene !*

IRINA *(bucuroasă)* : Bine-ai venit, Lucian.

BLANDA : Sărut mîna, Irina.

(Vine lîngă ea, îi sărută mîna, priveşte tabloul care îl reprezintă pe el, stînd pe scaunul de lemn.)

IRINA : Îţi place ? Mi-e frică de verdictul tău.

BLANDA : Sînt răutăcios ?

IRINA : Sincer. Cum ţi se pare ?

BLANDA : Mi se pare exagerată grija pentru frumuseţea lui.

IRINA : E scopul meu, nu ? M-am străduit să dau culorii un rafinament care să bucure ochiul. Nu-ţi place ?

BLANDA : Foarte mult.

IRINA : Ceva te nemulţumeşte.

BLANDA : Aş fi dorit ca tabloul să fie un mic discurs despre persoana mea.

IRINA : Obsesia ideii !

BLANDA : Latura ei sensibilă. Orice idee

www.ziuaconstanta.ro

are un aspect afectiv, pe care arta îl exploatează.

IRINA : Vreau să fie un tablou de o anumită forță...

BLANDA : Forța unui tablou nu vine din afară, din modelul pictat, ci din sufletul tău. Acolo trebuie s-o cauți. Ai pictat un bărbat frumos, măgulitor de frumos. Asta mă bucură ca bărbat, nu ca privitor de artă.

IRINA : Vrei să-ți „oblig" figura să trăiască starea mea afectivă, gîndurile mele ?

BLANDA : Te rog să încerci.

IRINA : Așază-te pe scaunul de tortură !

(Se creează un moment penibil. Blanda vrea să se așeze. Scaunul e ocupat de Sandu, care se întoarce în așa fel de parcă nu l-ar vedea. Tudor încearcă să pună capăt situației, chemîndu-l pe Sandu.)

TUDOR : Sandule, hai să jucăm o partidă !

SANDU : N-am chef !

TUDOR *(aranjînd piesele)* : Stai aici, în fața mea. Am o restanță. Nu vii ? Sau ți-e frică ?

(Sandu pricepe de ce este invitat. Se ridică, furios, și vine în fața lui Tudor, trîntind piesele pe tablă. Blanda se așază și pozează.)

SANDU *(furios, lui Tudor)* : De ce m-ai chemat ?

TUDOR : Știi că e scaunul pe care obișnuiește să stea el.

SANDU : Eu n-am voie ? Scrie undeva că-i al lui ?

TUDOR : Îi place soarele !

SANDU : E ultima dată cînd mă ridic. *(Joacă.)* Mi-e greață cînd văd cum vă ploconiți în fața lui.

TUDOR : Liniștește-te ! Șah !

SANDU : Ai atins mai întîi calul. Joacă, deci, calul !

TUDOR : Nu l-am atins.

SANDU *(explodează)* : L-ai atins !

IRINA *(pictînd)* : Cum merge lucrul, Lucian ?

BLANDA *(arătîndu-i cartea)* : Sînt din ce în ce mai cucerit. Traducerea mă obligă să meditez profund asupra fiecărui cuvînt. La fiecare pagină, fac noi descoperiri. Mă simt un explorator.

IRINA : Un călător prin biblioteci.

BLANDA : Aventurile spiritului sînt cele mai pasionante. Îți dau șansa de a te bucura de ideile mari și de lucrurile mărunte.

IRINA : Te mai bucură lucrurile mărunte ?

BLANDA : Cînd pierdem puterea de a ne bucura de lucrurile mici, nu ne mai bucură nimic. În clipa aceea, am murit. Am murit de tot.

SANDU : Astăzi, toată lumea vorbește despre moarte ?

BLANDA : Dimpotrivă, eu vorbeam despre viață.

(Intră Avram, băut, fredonînd aria lui Rigoletto, cînd vine la palat să-și caute fiica răpită. Cîntă încet, absent, straniu pentru toți ceilalți, care nu l-au mai văzut pînă acum. E un bărbat trecut de 60 de ani, cu părul alb, îmbrăcat în haine de culoare închisă. Se așază și va vorbi fără să se adreseze cuiva. Blanda a tresărit.)

Scena 4

Toți cei dinainte, plus Avram.

AVRAM : Sînt o epavă. *(Reia melodia, obsedant.)* La, la... la... la... la, la... la, la... O zdreanță ! Se îndoiește cineva ? Nimeni ! Bine că recunoașteți. *(Reia melodia.)*

SANDU *(lui Tudor)* : Îl cunoști ?

TUDOR : Nu l-am mai văzut pe-aici !

ONIRA : Totul e în acidul nostru dezoxiribonucleic !

SANDU *(lui Onira)* : Știi cine e ?

ONIRA : Un tip bine dispus !

AVRAM : Ascultînd melodia asta, poți să te omori cu cea mai mare ușurință. *(Cîntă.)* Pac, și gata ! Da' de unde un revolver ? Dacă n-ai armă, trebuie să recurgi la un procedeu penibil. Lipsit de orice urmă de cavalerism.

IRINA : Îl cunoști ?

BLANDA : Din păcate, da.

IRINA : Cine e ?

BLANDA : Acum, un om nefericit.

AVRAM : Poți să te azvîrli de la etaj ! Penibil ! Măcar moartea să aibă ceva eroic ! Ei, arma ! Curajul de a ține în mînă o *armă*, curajul de a nu te speria de cuvîntul *armă* și de a o îndrepta spre tine are în el ceva măreț !

SANDU : Cetățene ! Aici ești într-un loc public ! Nu spui tot ce-ți trece prin cap ! Puțină decență !

AVRAM : Decență ?

ONIRA : Vrea să spună că nu e cazul să vorbești de funie în casa spînzuratului.

SANDU : Iar insinuezi că mi-e frică de moarte ? Nu mi-e frică, dar...

ONIRA *(ironic)* : Nuuu...

BLANDA : Doar cei care cred fără margini în viața de apoi, și cei care nu cred, la fel de convinși, în existența ei, nu se tem de moarte. E sentimentul în care se-ntîlnesc ateii sinceri și credincioșii adevărați. Din motive opuse, dobîndesc același efect : seninătatea.

SANDU *(sentențios)* : Vrei să spui că materialiștii și idealiștii sînt o apă și-un pămînt ?

BLANDA : Vulgarizezi...

SANDU : Să nu-mi răspunzi cu superioritate. Sînt un om simplu. Și ce dacă, mă mîndresc cu asta ! Aerul dumitale distant nu mă impresionează.

www.ziuaconstanta.ro

AVRAM *(lui Sandu)* : Dumneata faci un proces de intenţie.

SANDU : Dumneata, nu te băga în vorbă. Nu ştiu cine eşti şi nu mă interesează.

AVRAM : Dumnealui a emis un punct de vedere, cu care poţi să fii sau nu de acord. Dacă nu...

SANDU *(agresiv)* : Dacă nu ?

AVRAM : Argumentează contrariul. Dumneata doreşti cîştig de cauză, obligîndu-l să dea înapoi din alte motive decît cele care ţin de discuţia respectivă.

SANDU : Cine eşti dumneata ?

AVRAM : Un cetăţean. Nici eu nu ştiu cine eşti. Am ascultat o discuţie şi mi-am dat seama că nu ai dreptate.

SANDU : Pentru că am o atitudine fermă ? Tata a fost hamal şi mama spălătoreasă. Cine eşti şi de ce te bagi în vorbă ?

AVRAM : Asta e ! Cine sînt ?... Cine am fost... Nu mai sînt nimic.

SANDU : Cine ai fost ?

AVRAM : Am fost ! Am fost. Cînd eram, tremurai de teama mea ! Nu mi-ai fi vorbit aşa.

SANDU : Şi, acum, ce eşti ?

AVRAM *(rîde amar)* : Un pensionar ! Un simplu pensionar ! De cinci zile ! Nici unul nu m-a mai salutat. Şi se plecau pînă la pămînt. Astăzi, acum două ore, m-am întîlnit cu un prieten... Prieten ! Era prima dată cînd mă vedea coborînd din autobuzul 31. Parcă s-a speriat. A întors spatele, nedumerit. Ştia că trebuie să cobor dintr-o maşină neagră !

GROZU *(îl recunoaşte)* : Tovarăşe judecător !

AVRAM *(tresare)* : Mă cunoşti ?

GROZU : Cum să nu ? !

AVRAM *(circumspect)* : Ai avut un proces ?

GROZU : Nu. Am lucrat cu dumneata, cînd erai mai mic. Judecător. Eram sergent-major. Îi aduceam, îi luam...

AVRAM *(liniştit)* : Nu te mai cunosc.

GROZU : Te uitai dumneata la un gardian ? ! Bine-ai venit ! O să te simţi bine. Toţi ajungem aici, în Cişmigiu, la pensionari. O să ne împrietenim. O tablă, un şah, un ţintar ! Încă mai oftezi după ce-ai fost, da' o să-ţi treacă.

AVRAM : Eu oftez după ce n-am fost ! Poate că sînt beat şi spun prostii...

GROZU : Aveai renumele că nu guşti băutura.

AVRAM : Un renume bun ! Atunci, de ce-a venit băiatul meu plîngînd, de la şcoală ? Pînă acum cinci zile, îl protejau... De cinci zile, îl înjosesc... Şi, el se răzbună pe mine ! E nemilos ! I-am apărut, deodată, altfel.

GROZU : Aşa sînt copiii, nerecunoscători. Te sacrifici pentru ei, şi...

AVRAM : Are ghinionul să fie în clasă cu băiatul unuia... Dar, ce importanţă mai are ? *(Reia melodia.)*

SANDU *(sare, dorind să-l încurajeze)* : Dumneata treci printr-un moment greu ! Să ştii că judeci greşit. Bănuiesc ce s-a întîmplat. L-ai băgat în închisoare. Foarte bine. De ce te simţi vinovat ? Ai judecat în numele poporului. Adu-ţi aminte, cînd stăteai drept, la bară, şi el tremura în boxă. Acum, cînd îl saluţi, te-apleci pînă la pămînt...

(Vorbele lui Sandu produc stupoare. Tăcerea jenantă din scenă se prelungeşte. În afara scenei, se aude iar lăutarul, cîntînd şi acompaniindu-se.)

VOCEA LĂUTARULUI :

Aţa cînd s-a rupt în două,
Faci un nod şi zici că-i nouă.
D-apăi viaţa, cînd se duce,
Salutare, şi-i pui cruce.
Geaba aur şi palate,
Tot aici le laşi pe toate.

ZAMFIRA *(lîngă Irina, mai mult pentru ea)* : Bine mai zice lăutaru' ăsta ! Nu se mai satură omu', toată viaţa, să aibă, să aibă, să strîngă ! Lacom. E rău, se duşmăneşte, şi pînă la urmă tot acolo ajunge.

ONIRA : Eu am optat pentru iad, Zamfiro ! *(Privind în sus.)* Anunţ oficial cerul că am optat pentru pierzanie.

GROZU : Dacă ai putea s-alegi...

ONIRA : Eu mă prefac doar că aleg. Şi aici e o şmecherie. Să alegi ceea ce ştii că o să ţi se cuvină. Doar nu crezi că voi ajunge pe trandafirul preafericiţilor. Mirosul de vin l-ar ofili. *(Rîde gros.)* Cînd voi ajunge la poarta raiului, sfîntul Petru o să-şi astupe nasul : „La iad cu tine !" Prea bine, sfinte Petre, am cunoscut în tinereţea mea o femeie superbă, pe care sînt sigur că o-ntîlnesc acolo.

MINA *(scuipă)* : Ptiu, nu te mai potoleşti ! O să moşteneşti pămîntul ! Toată viaţa, numai de-asta ai fost bun.

ONIRA : Spune-i şi lui. Vezi, Grozule, că n-am făcut ceea ce mă acuzai ? N-am avut timp de exploatare. Eu am fost diplomat. A... am dorit, am aspirat, am fost, am strîns... am avut şi eu, amice, dar n-am asuprit.

MINA : Femeile ţi-au păpat averea.

ONIRA : Diplomatul, pe timpul meu, era un fel de fustangiu oficial. Om de lume. Era obligat să facă impresie printre cucoane. Am avut succese diplomatice mari, plimbîndu-mă printre fuste.

SANDU *(lui Tudor, cu reproş)* : N-ai nimic de spus ?

TUDOR : În legătură cu ce ?

SANDU : Cu ce-ai auzit adineauri. Tu eşti muncitor. Ţi-ai petrecut viaţa în uzină, ai tras la şaibă. Nu ţi-e indiferent ce se întîmplă.

TUDOR : Cum să-mi fie ?

SANDU *(confidenţial)* : Vrei să ştii părerea mea ? S-a constituit un grup, pus pe calomnii.

www.ziuaconstanta.ro

TUDOR : Nu exagera ! Cîțiva pensionari, care vin aici să caute puțină liniște.
SANDU : Se fac afirmații calomnioase. Și bancuri. Ai auzit, ieri, gluma tendențioasă a lui Blanda ?
TUDOR : N-am fost în parc. Ce glumă ?
SANDU : Zice că niște vaci dansau, fericite, pe izlazul comunei. Un bou le vede și le spune : „Proastelor, dansați și vă bucurați, și mîine vă duc la abator". „Da, răspunde o vacă, dar ajungem în R.F.G.". *(Tudor rîde.)* E de rîs ?
TUDOR : Tu n-ai întîlnit vaci de-astea ? Cine a spus gluma ?
SANDU : Blanda, cu morga lui de om superior. Și s-a făcut haz.
TUDOR : E bună.
SANDU : Discuțiile au deviat. Onira, care face pe umblatul prin lume, a afirmat că în R.F.G. se cîștigă mai bine decît la noi. Blanda i-a cîntat în strună, că o duc de două ori mai bine. Dacă o să fii întrebat, să confirmi.
TUDOR : Cine o să mă-ntrebe ?
SANDU : Cineva.
TUDOR : Cine ?
SANDU : Cine trebuie să-ntrebe. N-am de gînd s-o las baltă !
TUDOR : Ascultă, Sandule, să nu umbli cu prostii. Cine se ocupă de fleacuri de-astea ?
SANDU : Prostii ?
TUDOR : Prostii !
SANDU : Prostii, odată ce afirmă aici, într-un loc public, că în R.F.G. se trăiește mai bine decît la noi ? ! Cum apare R.F.G.-ul, pentru vaci ? Discuția a fost denigratoare pentru țara noastră.
TUDOR : De ce ?
SANDU : E just să afirmi că nemții cîștigă mai bine decît noi ?
TUDOR : Afirmăm, n-afirmăm, ei tot trăiesc mai bine. Tu ce crezi ?
SANDU : Nu știu. Nici afirmații nu fac.
TUDOR : Minți. Știi că trăiesc mai bine.
SANDU : Nu trebuia s-o spună !
TUDOR : Sînt evidențe pe care n-are rost să le negăm. Sau devenim ridicoli. *(Lui Blanda.)* Tovarășe profesor, cînd ați fost ultima dată în Germania ?
BLANDA : Acum trei sau patru ani.
SANDU *(lui Tudor)* : Lasă discuția cu el !
TUDOR : Cum trăiau nemții, tovarășe profesor ? Eu am fost strungar. Știți cît cîștiga un strungar, în Germania ?
BLANDA : De două-trei ori mai mult decît la noi. Astăzi, cred că diferența e mai mică. S-a scumpit viața și la ei.
TUDOR : Auzi, Sandule ? O duc bine nemții, mă ! Bravo lor !
SANDU *(lui Blanda)* : Dacă se cîștigă așa de bine, de ce n-ai rămas acolo ?
TUDOR : Dumneata simplifici lucrurile pînă la linia dreaptă.
AVRAM *(speriat)* : Dumneata ești profesorul Blanda ? Te-ai schimbat ! Mult te-ai schimbat, profesore ! *(Nu i se răspunde.)* Ce mică e lumea ! Prea mică ! O găleată !
SANDU : Ai venit în țară ca să ne privești de sus.
BLANDA : Am venit să lucrez.
TUDOR : Ați stat, totuși, deoparte ! Nu vă supărați că vă reproșez, dar cu intenții frumoase nu se reconstruiește o țară.
BLANDA : Întrebarea dumitale mă obligă să-mi reamintesc întîmplări pe care încerc de mult să le uit.
TUDOR *(ușor ironic)* : Nu v-a plăcut ceva și v-ați retras, demn, în turnul dumneavoastră.
BLANDA : Fără voia dumitale, ești nedrept.
TUDOR : Poate, cam dur, dar noi, muncitorii, nu prea știm să vorbim pe ocolite.
BLANDA : Te rog să-l întrebi pe dumnealui ce s-a întîmplat...
AVRAM *(răstit)* : Ce vrei să le spun ?
BLANDA : Ce crezi.
AVRAM : Să mă-ntrebe. *(Furios.)* Întreabă-mă. Cînd a revenit, a fost arestat ! *(Lui Blanda.)* Asta voiai să știe ?
TUDOR *(lui Blanda)* : Ce ați făcut ?
BLANDA : Nu știu.
AVRAM *(răstit)* : Nimic ! Poftim, recunosc ! *(Lui Blanda.)* Vrei să recunosc public ? Vrei această satisfacție ? *(Către ceilalți.)* Eram judecător. N-a făcut nimic. *(Lui Blanda.)* Acum, mă lași în pace ?
(Tac toți, în timp ce Avram fredonează, obsedat, aria din Rigoletto.)
IRINA : Nu mai pictez azi. *(Își strînge șevaletul.)* E un coșmar, ziua asta !
AVRAM *(lui Blanda)* : De ce le-ai spus ?
BLANDA : Scuză-mă ! Regret incidentul !
AVRAM : Credeam că e un loc unde o să mă liniștesc ! *(Lui Blanda.)* Vrei să plec de-aici ? Ce mai vrei de la mine ?
BLANDA : Nu caut satisfacții mărunte. Eram într-o situație penibilă, în fața unui om pe care-l stimez. Nu puteam să-i explic altfel atitudinea mea.
AVRAM *(se pleacă, impleticindu-se)* : Te salut, plin de umilință !
SANDU *(revoltat)* : De ce te umilești ?
AVRAM : Vreau să mă umilesc ! În fața mea, mai întîi.
SANDU : Nu-i nimic de răscumpărat !
AVRAM : Ce știi tu !
SANDU : Erai judecător !
BLANDA : Dar n-a judecat ! Asta își reproșează. *(Lui Avram.)* Trebuie să uităm ! Nu putem trăi sufocați de ură.
SANDU : Orice judecător trimite la închisoare pe cei vinovați în fața legii !
AVRAM : Nu era vinovat ! *(Toți îl privesc, înmărmuriți.)* Nu era vinovat !
SANDU : Era ! *(Lui Blanda.)* Nu erai cu noi. Cine nu era cu noi, era împotriva noastră.
BLANDA *(indignat)* : Nu eram împotrivă ! Priveam cu simpatie.

www.ziuaconstanta.ro

SANDU *(ironic)* : *Priveai !* Dacă susţin un buştean, gata să mă strivească, prieteni sînt numai cei care pun mîna şi m-ajută. Era nevoie de oameni care să *facă. (Gest spre Tudor.)* El făcea.

BLANDA : Lui i-a fost mai uşor să-nţeleagă. Era un muncitor care suferise. Dar revoluţia lui se făcea în numele binelui.

SANDU : Şi ? Ca să fie bine, trebuia să fie mai întîi rău ?

BLANDA : Răul nu precede niciodată binele. Revoluţia lui, era firesc să fie dreaptă şi plină de omenie !

SANDU : Revoluţia e luptă aprigă ! Întreabă-mă pe mine. Nu aveam timp să discernem !

AVRAM : Cît rău a făcut ideea asta ! Cîtă comoditate de gîndire a adus ! Cîtă indiferenţă !

SANDU : În luptă cad şi crengi sănătoase !

AVRAM : Nefastă idee ! Nu există luptă dreaptă care să ceară victime nevinovate.

SANDU : Era pe viaţă şi pe moarte !

AVRAM : O moarte fără vină se numeşte crimă ! Poate cineva să justifice o crimă ? Iar cînd se-ntîmplă, să fim zguduiţi ! Altfel, se repetă. Tu, în loc să te cutremuri, să regreţi, justifici.

TUDOR : Atunci, de ce ai luat parte la ea ? De ce ai fost nedrept ?

AVRAM : Invidia, prostia, răutatea, setea de putere, teama, răzbunarea ! Toate izbucnesc şi cer victime !

TUDOR : De ce ai fost de partea celor care-şi satisfăceau astfel ambiţiile şi duşmăniile personale ?

AVRAM : Primeam dosare, dosare, dosare. Întocmite în grabă. „Să dovedească, dacă poate, că e nevinovat ! Dacă nu, pedeapsa !“

TUDOR : Erai surd şi orb ? Cred că toţi încercau să se dezvinovăţească.

AVRAM : Dovedeşte-mi că, în urmă cu nu ştiu cîţi ani, într-o după-amiază, la un pahar de vin, n-ai afirmat că e imposibil să construim socialismul la noi, pentru că sîntem o ţară agricolă. Dovedeşte-mi că n-ai spus că sentimentul naţional trebuie pus înaintea celui internaţional ! Dovedeşte-mi că nu ai afirmat că lupta de clasă se stinge, nu se ascute. Dovedeşte-mi, cînd în dosar sînt douăzeci de declaraţii care confirmă toate astea, iar eu n-am timp şi nici nu se consideră necesar să verific ceva, pentru că cele douăzeci de persoane sînt demne de toată încrederea! Dezvinovăţeşte-te ! Adu-mi alţi douăzeci care să-şi asume răspunderea şi să declare că, exact în acelaşi timp şi în acelaşi loc, erau şi ei de faţă şi n-au auzit nimic.

SANDU : Erai îndreptăţit. Aveai probe.

AVRAM : Aveam declaraţii...

SANDU : Declaraţiile n-au valoare ?

AVRAM : Nu, dacă sînt simple afirmaţii. Faptele lipseau cu desăvîrşire.

TUDOR *(îngrozit)* : Şi, tu ştiai că e nevinovat ?

AVRAM : Nu eram sigur că e vinovat.

TUDOR : Şi ai putut să trimiţi pe cineva la închisoare, îndoindu-te de vinovăţia lui ?

AVRAM : Eu însumi trebuia să fiu apărat ! Cine să mă apere ?

TUDOR : Legea ! Era a noastră ! Cu ea puteai să te aperi ! Şi cu conştiinţa ta.

AVRAM : Sînt momente, în istorie, cînd faptele noastre nu pot fi privite prin prisma moralei. Ideea de a învinge trece înaintea moralei.

BLANDA : În afara moralei, nu poate exista nici o acţiune omenească dreaptă !

TUDOR : Lupta clasei muncitoare era în afara moralei ?

AVRAM : Nu.

TUDOR : Asta ai spus, scuzîndu-te ! De aceea nu te chinuia nici un gînd.

AVRAM : Pentru mine, cel mai apăsător gînd, în tot acest timp, a fost acela că s-ar fi putut şi altfel !

TUDOR : Eram înclinat să te înţeleg. Acum ştiu de ce ai procedat aşa. *(Justiţiar.)* Nu credeai ! Lupta noastră nu însemna mai nimic pentru tine. Făceai cum ţi se cerea, nu cum îţi dicta conştiinţa ta.

AVRAM : Mi-am distrus liniştea, iar tu mă acuzi de lipsă de conştiinţă ?

TUDOR : Cînd crezi cu adevărat, pui mai presus de ceea ce se întîmplă cu tine, adevărul credinţei tale. Nu credeai în ideile în numele cărora ai comis nedreptăţi. Nu pentru comunism ai făcut ce-ai făcut ! Pentru tine te-ai zbătut !

AVRAM *(ţipă)* : Ce vrei de la mine ? Ce vrei ? N-o să vă mai stau în faţă ! Mă urăşti ! Mă urăşti !

(Iese, alergînd.)

BLANDA *(strigă după el)* : Avram ! Avram ! Nu-l lăsaţi ! E în stare de orice !

TUDOR : Nu în ceea ce-l priveşte ! Fii liniştit ! Nu-l torturează conştiinţa, ci orgoliul !

(Cortină de lumină. Cît timp sala este în întuneric, se aude lăutarul bătrîn cîntînd şi acompaniindu-se.)

VOCEA LĂUTARULUI :

Foaie verde mărăcine,
Drag îmi e să trăiesc bine,
Frică mi-e că mor ca mîine.
C-aşa-i lumea, trecătoare,
De voinici amăgitoare,
Ca o apă curgătoare ;
Unul naşte, ş-altul moare...

www.ziuaconstanta.ro

Scena 5

Același decor. Se înserează. În scenă sînt toți, în afară de Zamfira și de Avram. Tudor stă de vorbă, liniștit, cu Blanda. Grozu finisează veioza-craniu. Irina citește o carte. Mina stă de vorbă, destul de intim, cu Onira.

TUDOR : Parcă aș fi greșit eu față de dumneata...

BLANDA : Nimeni n-a greșit... la nivelul nostru.

TUDOR : E orînduirea noastră, a muncitorilor, mă simt solidar cu ea. Și în ce a realizat, și în greșeli. Îmi vine să-ți cer scuze și să-ți spun că sînt îndurerat că am pierdut în dumneata o valoare.

BLANDA : Dumneavoastră, muncitorii, trebuie să vă feriți orînduirea de excesele celor care mimează atașamentul.

TUDOR : Vă prețuiesc foarte mult !... Vă cunosc viața. Ați fost un copil de la țară, dintr-o familie nu prea înstărită. De ce n-ați venit din prima clipă lîngă noi ?

BLANDA : Nu eram convins.

TUDOR : A încercat cineva să vă convingă ?

BLANDA : A încercat să mă forțeze să afirm că sînt convins. Nu-l interesa ceea ce cred, ci ceea ce afirm. Mi s-a părut nedemn să intru în jocul lui.

TUDOR : V-a vorbit deschis ?

BLANDA : Chiar așa. Și a ajuns din ce în ce mai mare.

TUDOR : Din cauza lui, ați fost ca și mort, pentru această țară.

BLANDA : Nu, dragul meu, eu nu mai puteam să mor. Cînd s-a întîmplat ce s-a întîmplat, scrisesem un raft de cărți : opera mea. De moarte și de uitare se teme Avram. Oamenii se vor strădui să-l uite, cum te străduiești să uiți un coșmar. Și pe Grozu vor încerca să-l uite. Ei sînt ca o pată neagră pe amintirea acelui timp.

TUDOR : Uitarea o să se aștearnă peste toți.

BLANDA : Peste dumneata, nu. Munca dumitale este înmagazinată în giganții de oțel la care ai lucrat. Ea va trece în alții, perfecționați și, mereu așa, te vor duce în timp, după cum supersonicul poartă în istorie aeroplanul lui Vlaicu. *(După o scurtă pauză.)* Am fost prea aspru cu el. Nu-mi găsesc liniștea ! M-am interesat unde stă. I-am lăsat o scrisoare. L-am chemat aici. Dacă nu apare, îi mai fac o vizită.

TUDOR : Tocmai dumneata !

BLANDA : Acum sînt detașat. Să știi că e ușor să vorbești în principiu, în numele unor nobile deziderate morale. E mult mai greu să judeci în contextul unui timp și al unui spațiu. Crezi că este un tip congenital rău ?

TUDOR : Nu.

BLANDA : Cînd un om cu o sensibilitate umană normală înfăptuiește lucruri regretabile, trebuie să cauți răul dincolo de el.

TUDOR *(oftînd, ceva mai tare)* : Eh, omul ăsta ! Păcat că nu sînt mai deștept, mai citit, să-nțeleg ce-i în el.

BLANDA : N-ai înțelege mai multe, crede-mă !

GROZU *(plictisit)* : Altceva nu mai aveți de vorbit ? Toată ziua discutați despre om ! Că moare, că trăiește, că-i fericit, că-i nefericit...

ONIRA : Despre ce vrei să vorbim ?

GROZU : Prea multă importanță ! A murit, s-a dus. Vine altu'. N-ai auzit și cîntecu' ? Unu' naște, altu' moare. Ce-i omu' ăsta, să merite atîta discuție ? Un maț.

ONIRA *(rîde)* : Două ! Unul subțire, altul gros.

GROZU : Toată viața, pe-o parte bagă-n el, pe alta scoate. Un maț !

SANDU : Iar începi cu grozăviile tale !

GROZU : Păi, așa e.

SANDU : N-avem toți chef să te-ascultăm !

GROZU : Da' frică ți-e de moarte !

SANDU : Nu vreau să vorbim tot timpul despre același lucru.

GROZU : N-ai fost pe front ? Acolo te-nveți cu toate. Cînd am plecat, eram un fricos. Pe urmă, cîte am văzut ! *(Rîde.)* Să vă povestesc una bună.

SANDU : Tot o grozăvie !

GROZU : Nu, ceva amuzant. Eram în atac. Alergam, din toate puterile, înainte. Munte. greu... Ai fost în Tatra ? Nu. E greu. Lîngă mine, alerga un prieten, un băiat bun. Văd, deodată, că e mai mic. Alerga, da' parcă alerga în genunchi. Mă uit la el și... *(Rîde cu poftă.)* Și, ce crezi ? Îi retezase cizmele, cu picioare cu tot ! Alerga pe cioturi și habar n-avea. *(Rîde. ceilalți ascultă, înmărmuriți.)* Urla, da' nu de durere, se încuraja. Era așa de caraghios !

SANDU : Ești oribil ! Oribil ! N-ai în cap decît povești macabre.

GROZU : N-ai fost pe front ? N-ai fost. Dacă te duceai...

IRINA : Toate întîmplările pe care le știi dumneata sînt așa de triste ?

GROZU *(sincer)* : Păi, asta cu picioarele n-a avut haz ? Să vă spun una cu un țigan, tot de pe front.

IRINA : Vă rog să n-o mai spuneți.

MINA : Mie nu-mi displace. O să stăm, Grozule, într-o zi, să-mi spui toate poveștile pe care le știi. Cred că ești un sac cu întîmplări de groază.

www.ziuaconstanta.ro

GROZU : Și mai vesele, și mai triste.
ONIRA : Are pentru toate gusturile. Și nu numai de pe front. De unde ai inelul ăla din deget, Grozule ? E un briliant enorm. De unde ai avut bani să-l cumperi ?
GROZU : Ăsta ? E frumos ?
ONIRA : Știi cît valorează ? O mică avere. De mult mă uit la el și vreau să te-ntreb.
GROZU : Așa scump e ? !
ONIRA : Pe ce l-ai luat ? Ce-ai iertat, ca să-l capeți ? Pe cine-ai speriat ?
GROZU : Știu eu unde bați, da' te-nșeli.
ONIRA : De unde-l ai ?
GROZU : Ce te privește ? Eu te-ntreb de unde ai lanțul de aur de la ceas ?
ONIRA : Poți să mă-ntrebi.
GROZU : Nu te-ntreb.
ONIRA : De unde ai inelul ?
SANDU *(sare, furios)* : Iar încep insinuările ? Ai ce ai cu el !
ONIRA : Nu mai am nimic cu el. Cînd făcea el ce făcea, credea că va fi toată viața acolo. Așa-i omul, nu se gîndește mai departe.
SANDU : Știi unde-a fost, și insinuezi... Poate e inelul tău ?
ONIRA : Numai eu am avut inele ?
SANDU : Întreci orice măsură ! Sînt unii care și-au propus să acuze un judecător ! Nu vă interesează ! În numele cui a judecat ? Poți să-mi spui, cetățene Blanda ? Nu răspunzi. Am să fac eu ordine ! Limpezesc eu atmosfera ! *(Pleacă.)* Trebuie să fac ordine aici !
TUDOR *(alarmat)* : Sandule ! Sandule ! Vino înapoi ! Nu umbla cu prostii ! Sandule ! *(Sandu iese, grăbit.)*

Scena 6

Onira, Blanda, Irina, Mina, Tudor, Grozu.

ONIRA : Hai, Grozule, să jucăm o partidă de table.
GROZU : Nu joc.
ONIRA : Hai, mă, că trece mai ușor timpul. Nu joci, nu vorbești, nu te duci la cinema...
GROZU : De cinema îmi arde mie ?
ONIRA : Așa murim, încet-încet. Nu ne mai ducem la cinema, nu mai jucăm table, nu mai avem chef de-un prieten. De fapt, am început să murim.
GROZU *(aranjează tablele)* : Poate, vrei să mă duc și la baluri, să dansez, să pipăi vreo...
ONIRA : Aha ! Aha ! De ce să nu pipăi ? Aruncă tu, primul. A delimitat cineva, precis : pînă la atîția ani, omul dansează, pînă la atîția, pipăie ? ! Fiecare, cît îl țin curelele. Șase-doi, nu fura ! Mă, și la table înșeli ?
GROZU : Șase-trei a fost !
ONIRA : Joacă ce vrei ! Eu am iubit femeia, mă ! Și o iubesc ! Chiar dacă unii cred că sînt cam... puriu. Asta a fost profesia mea de bază : amorez. Am avut și succese de prestigiu !
GROZU : Joci, odată ?
ONIRA *(se ridică în picioare)* : Fustangiu, dom'le ! Știu să apreciez o femeie superbă. *(Se duce la Irina, îi sărută mîna, o privește admirativ.)* O vedeți ? Așa-mi place femeia, cu ochii melancolici, de madonă îndurerată. *(Irina e stingherită, Blanda, amuzat.)* Chipul ei se spiritualizează, sub privirea unui bărbat.
BLANDA : Ai fost în Orient ?
ONIRA : He, unde n-am căutat eu femeia ? *(Dă o mică reprezentație ; cabotin, dar amuzant.)* De mult îmi mai doresc o frumusețe orientală, plină de mister. La suprafață, ocean placid, dedesubt, vulcan nestins.
BLANDA *(prins de joc)* : Acum, te mulțumești cu frumusețile noastre rustice.
ONIRA : Nu sînt de disprețuit. Eu iubesc femeia, dom'le ! Mai e în pieptul meu un colțișor în care înflorește, din cînd în cînd, o viorea... Sînt un sentimental incorijibil. Toată viața am umblat pe urmele lor.
GROZU : Dacă ți-a dat mîna ! Ia să fi muncit... Habar n-ai ce-i traiul greu. Pe front ai fost ?
ONIRA : Nu fi vulgar ! Eu vorbesc acum despre femeie ! Oficiez un cult, și tu... Ascultă imnul pe care i l-am închinat. Le-am cîntat în versuri pătimașe. Am avut o gazetă, în provincie. În paginile ei am publicat numai perle de literatură ! Ascultați ! *(Recită, cu lirism apăsat.)*
Cîntați femeilor pierdute,
Dați chiote de bucurie,
Și-n urmă, fiecare, vie
Cu patimă să vă sărute.
Durerile rămîie mute
În a desfrîului beție,
Cîntați femeilor pierdute,
Dați chiote de bucurie.
Este ? Perlă de literatură !
MINA : Tot interesant ai rămas, filozofule !
ONIRA : Sărut mîna ! *(Celorlalți.)* Prietenii îmi spuneau filozoful ! La un pahar de vin, dacă notezi ce spun, scrii un roman ! Așa voi rămîne pînă în ultima clipă. Este scris în acidul meu dezoxiribonucleic.
MINA *(răutăcioasă)* : Vinzi tu ultimele bijuterii, și să vezi cum ți se schimbă acidul, cînd n-o să mai ai ce păpa.
ONIRA : Niciodată ! Niciodată !
GROZU : O dai pe muncă, n-ai încotro.
ONIRA : Niciodată ! Niciodată !
(Intră Zamfira și se adresează tuturor.)

www.ziuaconstanta.ro

Scena 7

Cei dinainte, plus Zamfira.

ZAMFIRA : A adus brînză de cinşpe şi carne proaspătă !

ONIRA : Fără coadă ?

ZAMFIRA : Acum a adus, încă nu-i coadă ! Veniţi repede !

(Ies Onira, Tudor, Zamfira, Mina, Grozu.)

Scena 8

Irina şi Blanda.

(În afara scenei se aude lăutarul, cîntînd cu glasul lui dogit, acompaniindu-se.)

VOCEA LĂUTARULUI :

Foaie verde trei căline,
Lume, lume, soro lume,
Cînd să mă satur de tine ?
Lume, lume, soro lume,
De tine m-oi sătura,
Cînd mi-o suna scîndura,
Cînd mi-o face coliva,
Cînd mi-o curge ţărîna.
Şi popa mi-o descînta
La cap cu cădelniţa.

BLANDA : Cine e lăutarul ăsta ?

IRINA : Un orb.

BLANDA : A fost ţăran pînă de curînd.

IRINA : Poţi să ştii de cînd e prin Bucureşti ?

BLANDA : Substanţa lui umană a rămas ţărănească.

IRINA : L-am întrebat, într-o zi, dacă nu ştie şi altceva. Mi-a mărturisit că nu-i plac alte cîntece. Parcă e chiar moartea. Nu vrea s-o uităm.

BLANDA : Dacă n-am uita-o, într-adevăr, multe ar fi altfel în existenţa noastră.

IRINA : Nu te înţeleg.

BLANDA : Cred că numai gîndul la ea ar mai ţine individul în frîu, i-ar da oarecare ţinută morală. Din păcate, nu avem, de mici, conştiinţa acestui adevăr fundamental ! Poate că ar trebui să scriem încă de pe abecedarele copiilor : *omul este muritor !*

IRINA : Trăită cu obsesia asta, viaţa ar fi îngrozitoare, Lucian ! Am deveni nişte disperaţi !

BLANDA : Aşa gîndim acum, cînd moartea ne înspăimîntă. Ar trebui ca ea să devină un adevăr familiar !

IRINA : Am trăi un coşmar.

BLANDA : Am deveni rezonabili. Ne-am regla aspiraţiile, meschinăriile şi generozităţile în funcţie de acest adevăr inexorabil ! E singura mea speranţă de îmblînzire a acestui animal lacom.

IRINA : Lucian ! Dar omul...

BLANDA : Nu-mi spune vorbe frumoase despre el ! Am încercat să-l definesc în trăsăturile lui esenţiale. A infirmat totul. Singura constantă, pe care n-a dezminţit-o niciodată, a fost absurda dorinţă de a avea, dincolo de orice necesitate. M-a întrebat adineauri Tudor de ce n-am rămas în străinătate. De asta n-am rămas : aş fi ajuns şi eu un robot, strîngător de bunuri materiale. M-aş fi dispreţuit !

IRINA : E rău, că dorim să trăim din ce în ce mai bine ?

BLANDA : Avem din ce în ce mai mult şi gîndim din ce în ce mai puţin. Sîntem dominaţi de un pragmatism fără speranţe şi fără iluzii, Irina. E marea tragedie a timpului nostru.

IRINA : Bine că la noi e altfel.

BLANDA : Dorinţele sînt aceleaşi, posibilităţile sînt mai modeste. În străfundul nostru, sîntem încă nişte mic-burghezi nefericiţi.

IRINA : De ce, nefericiţi ?

BLANDA : Pentru că fericirea noastră e meschină, condiţionată de bunuri materiale. Şi, cum material încă nu se pot realiza foarte multe, micul burghez din noi suferă.

IRINA : Şi Tudor ?

BLANDA : El e speranţa mea de viitor. Dar ceilalţi ?

IRINA : Trebuie să ne salveze ceva din condiţia asta !

BLANDA : Munca şi dragostea pentru semenii noştri. Dar de sentimente am început să ne temem, iar munca li se pare unora, din ce în ce mai mult, o ruşine.

(Intră Grozu, cu un pachet în mînă.)

Scena 9

Irina, Blanda, Grozu.

GROZU : Nu vreţi brînză de cinşpe ?

IRINA : Mi-am cumpărat. Ai luat aşa repede ?

www.ziuaconstanta.ro

GROZU : Eu nu stau niciodată la rînd. Trebuie să știi cum să procedezi. Cînd cîrteşte vreunul, mă uit odată la el, cum ştiu eu, şi-i piere glasul. Nu-mi place să stau la coadă ! Mă bag şi... ! Ce zici, profesore ?

BLANDA : Nu mai trece războiul ăsta !

GROZU *(nedumerit)* : Ce spui ? Vorbeam de coadă. Eu nu stau.

BLANDA : Nu mai trece războiul ăsta !

GROZU : Ciudat om mai eşti şi dumneata. Războiul a trecut.

BLANDA : N-a trecut de tot. Doar s-a sfîrşit...

(Grozu ridică din umeri. Irina se înfioară. Dincolo de gardul viu, pe alee, trec o pereche de tineri, înlănţuiţi. Se opresc, se sărută, pornesc mai departe.)

BLANDA : Ce frumoşi sînt ! Tinereţea e cel mai frumos dar al vieţii.

GROZU : Una-două, se sărută ! În colţ, la mine, tot aşa. E o casă de cultură. Toată seara, dans şi muzică. Şi urlă muzica !

BLANDA : Sînt foarte frumoşi ! *(Fără să-şi dea seama, o prinde pe Irina de umăr şi o trage lîngă el.)* Nimic nu mă încîntă mai mult decît să privesc doi tineri care se sărută. *(O mîngîie pe Irina, surprinsă de gestul lui.)* Cresc frumos ! Mai frumos decît noi ! Eliberaţi de miturile noastre. *(Îşi dă seama că o mîngîie pe Irina.)* Te rog să mă scuzi.

GROZU : Altceva mai ştiu, decît să se pupe ? La vîrsta lor, eram pe front. Ehe, cîte am văzut şi cîte am îndurat ! Pe urmă, a fost foametea din '45—'46, pe urmă m-au luat în armată, la M.A.I. Eram înrăit de viaţă. Degeaba se plînge Onira. Pentru mine a fost uşor ? Pe urmă, la morgă. M-am învăţat să tai. Tai, tai, te saturi. Vrei să mai şi ridici ochii. Toată viaţa am avut meserii la care ceilalţi s-au uitat urît. Am sperat tot timpul : e rău, o să fie bine.

BLANDA : Eşti un om trist !

GROZU : Aşa e firea mea. Şi viaţa pe care am dus-o. De duşmănie.

BLANDA : Nu-ţi dai seama, poate, dar nefericirea dumitale provine din aceea că tînjeşti după puţină stimă.

GROZU : N-am avut prieteni... Cine să mă stimeze ?

BLANDA : Sînt oameni care cred că se poate trăi şi fără asta, ba chiar trebuie să renunţăm, un timp, la demnitate, ca să fie, apoi, bine. Să suportăm răul, că o să fie bine. Dar numai binele precede binele.

GROZU : Ştii ce-i rău ? Nu te-nvaţă nimeni cum să trăieşti. De mic, să-ţi arate.

BLANDA : Ai dreptate. Am ajuns în lună mai înainte de a învăţa două lucruri elementare pentru fericirea noastră : să trăim şi să murim frumos.

(Intră Mina, cu un pachet în mînă.)

Scena 10

Cei dinainte, plus Mina.

GROZU : Ai şi luat ?

MINA : Am trucul meu, cu nepotul. Mă duc în faţă şi cer voie să cumpăr prima. „Vă rog, am lăsat nepoţelul singur, încuiat în casă". Dacă mai spun şi că o dată era să-şi dea foc, nimeni nu zice nici pîs.

GROZU : Ai un nepoţel ?

MINA : Ei, am ! De unde să am ! Ştii ce proşti sînt oamenii ? Mai ales femeile, cînd aud de-un copil...

GROZU : N-ai nepot...

MINA : Drac pe cap îmi trebuie ? Ai copii ?

GROZU : N-am fost însurat.

MINA : Eu n-aş suporta să am unul pe cap. Ce, trăiesc de şapte ori ? *(Se aşază lîngă el. Irina şi Blanda vorbesc din ce în ce mai apropiaţi.)* Am o prietenă, nu mai ştie nimic altceva decît să calce, să spele şi să dea de mîncare unui drac de nepot obraznic. Dacă nu-i face o poftă, aruncă în ea cu ce-i cade-n mînă !

GROZU : Nu l-a bătut de mic. Să mi-l dea mie o săptămînă, să vezi ce cuminte-l fac !

MINA : Zice că-i e milă să dea-n el.

GROZU : Milă ! Milă să-ţi fie de-un cîine, de-o pisică !

(Mina se apropie de el, vorbesc din ce în ce mai intim.)

BLANDA : Mă simt atît de bine, cum nu m-am simţit de mult. Poate, din cauza soarelui. *(O rază cade chiar pe el, restul scenei e în umbra copacilor.)* Am tînjit întotdeauna după soare.

IRINA : Am observat că-ţi place soarele.

BLANDA : Ar fi o zi minunată, dacă nu m-ar obseda... Unde poate să fie ?

IRINA : Cine ?

BLANDA : Avram ! I-am cerut scuze printr-un bilet şi l-am rugat să treacă neapărat pe-aici.

IRINA : Ţi-e teamă ?

BLANDA : Ar fi îngrozitor. Ai văzut în ce hal era ! Un om în starea aceea poate să facă orice. E îngrozitor gîndul că ai provocat o suferinţă unui semen ! N-am dormit toată noaptea.

IRINA : Exagerezi. Cred că Tudor îl cunoaşte mai bine.

BLANDA : Tudor are şi el prejudecăţile lui. De ce să nu cred că şi Avram e în stare de-o depresiune ? Am fost îngrozitori.

IRINA : Crezi că e rău ? A fost vinovat, atunci ?

BLANDA : După cît regretă... Cred că e mai mult un om slab. Sînt nemulţumit de mine. Mă antrenasem şi urmăream argu-

www.ziuaconstanta.ro

mentele, nu mă mai gîndeam că el, de fapt, își discuta viața.

IRINA : Hai să vorbim despre altceva. Tot ce spui tu e frumos. Să trăim bucuria acestei zile și fericirea că o petrecem împreună. Spune-mi ceva frumos.

BLANDA : Știi ce e ciudat ? Prezența ta îmi evocă întîmplări din tinerețe.

IRINA : Sper că amintiri frumoase. Povestește-mi ceva !

BLANDA *(amuzîndu-se)* : Eram student la Viena. Într-o zi, printre noi, a apărut o nouă colegă. O pată de lumină în colțul întunecat al amfiteatrului. Stăteam lîngă profesor, invitat să țin un referat despre monadologia lui Leibniz. Cînd am dat cu ochii de ea, am avut senzația că a plutit și s-a așezat lin, ca s-o văd numai eu. Privirile noastre s-au mîngîiat și am avut convingerea, în clipa aceea, că văd însăși imaginea poeziei. Și am fost cuprins de o exuberanță intelectuală extraordinară. Am lăsat de o parte foile scrise și m-am abandonat subiectului. La sfîrșit, profesorul mi-a șoptit : „Paysan du Danube". Așa îmi spunea numai cînd era încîntat de mine și credea că-i voi urma la catedră. *(Însuflețit.)* Mă iubea, și eu eram mîndru de dragostea lui și de faptul că un țăran, venit din țară cu o valiză veche, era admirat de un ilustru profesor. Înțelegi ce moment uriaș a fost acela pentru mine ?

IRINA : Iubeai. În clipa aceea iubeai, Lucian.

BLANDA : Iubeam, Irina. Am simțit fizic dragostea care a năvălit în mine !

IRINA : Ea a înțeles ce s-a petrecut ?

BLANDA : A așteptat pînă cînd am rămas în amfiteatru numai noi doi. Credeam că o să-mi spună ceva, dar m-a privit doar, și a plecat. Am înțeles că trebuie s-o urmez. Ne-am trezit în stradă, unul lîngă altul, mergînd, tăcuți. Și, cred că aș fi fost în stare să continui la infinit plimbarea aceea, fără o vorbă. S-a oprit și mi-a spus, fără nici o inflexiune a glasului : „Aici locuiesc eu". A intrat. Am intrat. Am vrut să-i spun ceva, dar și-a lipit palma de buzele mele, oprindu-mă... Cînd mi-am dat seama că nu mai cunoscuse alt bărbat, întîmplarea a căpătat proporții fantastice. Am încercat, totuși, să-i vorbesc. „Te rog, taci ! Lasă-mă să te-ascult. Sîntem încă în amfiteatru..." Așa a debutat prima mea mare dragoste.

(Grozu își scoate din deget frumosul inel și i-l dă Minei, care-l privește cu admirație.)

MINA : Foarte frumos !

GROZU : Mai am unul, mai mic. Și doi cercei cu pietre, la fel de frumoase.

MINA : Așa mari ? Am avut și eu... Călătoream, străluceam, eram admirată...

GROZU : Eu n-am fost niciodată într-o călătorie. Să mă plimb. Am escortat dintr-un loc în altul, dar așa, fără treabă, nu m-am dus nicăieri.

MINA : Vrei să mergem împreună ?

GROZU : Aș vrea, dar n-am parale.

MINA : Vinde un inel. Sau cerceii. Sper că nu sînt imitații ieftine !

GROZU : Cum o să fie ieftini ?

MINA : Te pricepi ?

GROZU : Nu, da' știu în cine i-am găsit.

MINA *(corectîndu-l)* : I-ai găsit *la* cineva !

GROZU : *În* cineva. *(Confidențial.)* Era unu' bogat și-al dracului, zgîrcit. Își ura copiii și n-a vrut să le lase moștenire. Cînd a simțit că i se-apropie sfîrșitul, a înghițit tot ce-avea : inele, lanț de aur, cercei. Să-l îngroape cu ele. Să caute moștenitorii, înnebuniți, și să nu găsească nimic. Numai că a dat ortu' popii la spital și a trebuit să-l tai. Burta lui, parcă era o cutie cu bijuterii.

MINA : Ai căutat bine ?

GROZU : Sigur. Poate, ceva pietre, singure, să mai fi rămas...

MINA *(cu regret)* : Trebuia să cauți bine. *(Privește inelul.)* Foarte frumos ! Facem o călătorie minunată ! Vrei să mergem ?

GROZU *(prinzînd-o de braț)* : De cînd aștept și eu să mă plimb prin țară, fără nici o grijă. Ne înțelegem bine amîndoi.

MINA : Ne înțelegem...

(Intră Onira, cu o pungă de plastic în mînă. Îi vede pe cei doi într-o atitudine de intimitate.)

Scena 11

Cei patru dinainte, plus Onira.

ONIRA *(Minei)* : Mina, Mina ! Ți-ai păstrat pasiunea pentru militari.

MINA : Mă plictisești. *(Îi întoarce spatele.)* Un tîmpit ! Toată viața n-a știut decît să bea, să mănînce și să umble după femei.

GROZU : Lasă, că și-a primit el pedeapsa !

ONIRA *(aparte, lui Blanda, arătînd-o pe Mina)* : Dacă ai ști ce femeie a fost ! O plimbare cu generăleasa te costa o avere.

BLANDA : Nu pare să fi fost o frumusețe.

ONIRA : Interesantă ! Femeie urîtă nu există ! Toate sînt frumoase, prin noutate. *(Irinei.)* Am dreptate ?

IRINA : Pentru dumneata, femeile nu mai au nici o taină.

ONIRA : Dimpotrivă. Toate au o taină și, de aceea, nimic nu mă surprinde. Fiecare femeie are arta ei. *(O arată pe Mina.)* O vezi ? Era celebră pentru viteza cu

www.ziuaconstanta.ro

care te-aducea la sapă de lemn. E foarte instruită. Am întîlnit-o la Nisa, la niște prieteni. Generalul era cam copt, iar ea, o floare de lotus. Am plecat amîndoi într-o călătorie pe Sena. Adoră călătoriile. Fie și pînă la Slobozia, numai să plece. Știți, sînt unele femei umblărețe, cu greu le ții într-un loc.

(Irina și Blanda se amuză. Intră Sandu și Zamfira, cu o plasă în mînă, în care se află și o păpușă.)

Scena 12

Blanda, Irina, Grozu, Mina, Onira, Sandu, Zamfira.

ZAMFIRA : Mulțumesc ! Dacă nu erai dumneata...

SANDU : Trebuia să facă cineva ordine.

IRINA : Ai cumpărat, mătușă Zamfira ?

ZAMFIRA : M-a ajutat dumnealui ! S-a dus în față, a făcut ordine, și, cînd i-a dat lui, mi-a luat și mie. Întotdeauna face ordine, pune lumea la rînd și ia. E greu și pentru mine.

IRINA : Nu te mai odihnești, mătușă Zamfira.

ZAMFIRA : Cînd să mă odihnesc ? Dimineața, mă scol prima, să fac ceaiul pentru conașu', să încălzesc laptele pentru copil, să fac paturile...

SANDU : Și „cucoana" ? „Cucoana" tovarășului, ce face ?

ZAMFIRA : Pleacă și ea la serviciu, odată cu el, să nu vină mașina de două ori. Pe urmă, du-te la piață, gătește, gata ora prînzului. După-masa, conașu' se culcă și trebuie să plec în parc, să nu-l trezească fetița. Copil, mai face gălăgie. Seara, pînă spăl vasele, pînă una-alta, se termină emisiunea la televizor. Mă culc și eu.

(Fredonînd aria cunoscută, intră Avram. E tot băut. Blanda se ridică în picioare și îl așteaptă.)

Scena 13

Cei dinainte și Avram.

BLANDA : Ai primit biletul meu ?

AVRAM : Vrei să mă umilești ?

BLANDA : Nu interpreta greșit. Eram îngrijorat.

AVRAM : Îți pasă ție de mine ! Îți convine să mă ții aproape. Ești un ghimpe pentru memoria mea : n-o lași să adoarmă. *(Răstit.)* Nu încerca să mă faci să cred altceva !

BLANDA : De fapt, poți crede ce vrei. Bine că ți-ai revenit, că n-ai făcut o prostie.

AVRAM : Am făcut atîtea... Toată viața mea, am fost dominat de teamă. N-am putut să scap de sentimentul ăsta oribil. Frica ! De ea am ascultat. Gesturile mele au pornit din animalul înfricoșat ! Glasul speciei e prea puternic în mine.

BLANDA : Trebuie să-ți revii !

AVRAM : Specia se conservă ! Frica este glasul ei ! Individul se teme, specia supraviețuiește !

BLANDA : Să nu mai bei ! Sub influența alcoolului...

AVRAM : Nimeni nu mă mai cunoaște ! *(Se așază și reia, pe cu totul alt ton, calm.)* Ce s-a mai întîmplat atunci, profesore ? Mereu, mereu îmi aduceam aminte de dumneata. Cînd aveam prilejul, mă interesam unde mai ești. N-ai stat decît vreo cinci ani.

BLANDA *(revoltat)* : *Decît* cinci ani ! ? *Numai* cinci ani ! Ai măsurat vreodată cît de lung este un an ?

AVRAM : Iartă-mă ! Iartă-mă ! Dădeam atît de mulți !... Mă gîndeam la soția dumitale. A venit de cîteva ori la mine, din ce în ce mai... S-a însănătoșit ?

BLANDA : N-am mai găsit-o în viață. *(Tac un timp îndelungat.)* A fost o femeie minunată ! M-am bucurat de băiat ! Tînăr, a rezistat.

AVRAM : Filologul ?

BLANDA : Acum e filolog. Atunci, lucra la un oficiu de coletărie.

AVRAM : Vrei să mă liniștesc, profesore ? ! *(Răstit.)* De ce-mi spui toate astea, dacă vrei, într-adevăr, să mă liniștesc ?

(Blanda tace. Intră Dima, un bărbat de aproximativ 35 de ani, purtînd costum și cravată. Se duce drept la Blanda.)

Scena 14

Toți ceilalți, plus Dima.

DIMA : Profesorul Blanda ?

BLANDA : Eu sînt.

DIMA *(îi arată o legitimație)* : Procurorul Dima.

BLANDA : Vă rog.

DIMA : Am ținut să vă cunosc personal. V-am citit aproape toată opera.

www.ziuaconstanta.ro

BLANDA : Mă bucur. Dar nu înțeleg cu ce prilej ați venit să-mi faceți această vizită.

DIMA : V-am mărturisit profesia și ați devenit circumspect... De fapt, voiam să vă cunosc personal. Chiar dacă prilejul nu este cel mai fericit. În sensul că cineva a făcut un denunț împotriva dumneavoastră.

BLANDA : Atunci înțeleg dorința de a mă cunoaște personal.

DIMA *(ușor derutat)* : Nu mă înțelegeți. Denunțul nu conține fapte care să intre sub incidența legii. Pentru mine e un prilej...

BLANDA : Pot să știu ce conține denunțul ?

DIMA : Evident. Acuzațiile țin de opinie, vă spun. Cel care a făcut denunțul pare un tip versat. A avut grijă să adauge : „Și alte acuzații calomnioase la adresa țării".

BLANDA : Eu nu mi-am calomniat niciodată țara.

DIMA : Mă refeream la denunț. Conține această formulă, care dă temei prezenței mele aici. Și, repet, dorința mea de a vă cunoaște. V-am citit aproape toate cărțile. Au avut asupra mea oarecare influență. Era un bun prilej să vă cunosc mai de-aproape.

BLANDA : Nu vorbim aici, sper. *(Privind în jur.)* Aș prefera să nu vorbim aici.

DIMA : Mergem la noi. E foarte aproape.

BLANDA *(ezită)* : Mergem.

DIMA : Pro forma, aș dori să iau o declarație sau două. *(Se adresează celorlalți.)* Îl cunoaște cineva mai bine pe profesorul Blanda ? *(Toți tac.)* Ar fi necesare cîteva relații. *(Lui Avram.)* Îl cunoașteți bine ! *(Avram neagă, dînd din cap.)* Aș vrea să stau de vorbă cu cineva care vine mai des aici, în Cișmigiu.

IRINA : Eu vin foarte des. Îl cunosc foarte bine pe profesor.

DIMA : Îmi spuneți numele și adresa ?

IRINA : Irina Focșa, strada Mărului 15.

DIMA : Mulțumesc ! Altcineva ? Putem pleca ?

BLANDA : Desigur.

(Cei doi ies.)

Scena 15

Cei dinainte, minus Blanda și Dima.

GROZU : L-a umflat.

IRINA : Dar vorbeau aproape prietenește.

GROZU : Ehe, am văzut cu multe discuții de-astea. Cineva i-a făcut bucata.

IRINA : Nu poate să fie adevărat.

AVRAM : Ăștia sîntem ! Ăștia sîntem ! N-ați suflat un cuvînt. Nu v-a întrebat ? Ați tăcut ca peștele-n borș. Nu l-ați ajutat pe procuror... Ăștia sîntem !

GROZU : Eu nu-l cunosc. L-am văzut pe-aici de cîteva ori. Profesore-n sus, profesore-n jos, da' știu eu ce-a făcut ?

ONIRA *(ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, se adresează tuturor)* : Știți ce e viața ? O cursă de fond ! Un maraton. Soarta trage cu pistolul, dă startul ! Toți fugim către o lumină misterioasă. Deasupra țintei, scrie : „Fericire" ! Acolo n-a ajuns nimeni. N-avem suflu ! Sau e fata morgana ! Alergăm, orbi, spre lumina care ne-atrage. Drumul e din ce în ce mai îngust, înghesuiala, mai mare ! Ca să te menții în cursă, trebuie să lovești în dreapta și-n stînga, să dai din coate, să alergi, să alergi. Ca un cal care și-a făcut vînt !

(Zamfira începe să plîngă și iese din scenă. Toți rămîn tăcuți. Peste puțin reintră Zamfira și Tudor, alarmat de ceea ce a auzit de la bătrînă.)

Scena 16

Cei dinainte și Tudor.

TUDOR : Unde-i profesorul ? *(Irina începe să plîngă.)* Unde-i profesorul ? *(În fața lui Sandu.)* Unde-i profesorul, Sandule ? *(Sandu tace.)* Unde e profesorul ? Și voi, ce-ați făcut ? Ce-ați spus ? *(Îl ia de piept pe Sandu.)* Ce-ai spus ? Ce-ați spus ?

AVRAM : Ăștia sîntem ! Ăștia sîntem !

TUDOR : Cum puteți sta așa ?

(Iese din scenă, alergînd. Ceilalți rămîn nemișcați. Irina plînge molcom.)

CORTINA

www.ziuaconstanta.ro

PARTEA a II-a

Același decor. Miezul zilei. O rază de soare cade pe scaunul de lemn. Sandu stă pe el, moleșit de căldură. Se simte bine. Grozu a terminat veioza și i-o arată Minei, aprinzînd și stingînd un bec ce luminează ochii craniului.

Irina pictează portretul lui Blanda. Zamfira croșetează. Onira se plimbă de colo-colo. Din afara scenei se aude lăutarul, cîntînd și acompaniindu-se. Cîntecul lui începe cu puțin înainte de a se trage cortina.

Scena 1

Onira, Sandu, Grozu, Mina, Irina, Zamfira.

VOCEA LĂUTARULUI :
Poate, sînt vămile grele,
De nu poți trece prin ele,
Ori porțile sînt tari,
Ori dealurile mari,
De pe tine nu te lasă
Să mai vii la noi acasă ?

SANDU *(enervat)* : Nu mai tace ăsta, odată ! O să-i spun să-și schimbe locul !

GROZU : Aici stă, de cînd îl știu.

SANDU : Îl fac eu să plece ! Nu-i bătut în cuie ! Strică liniștea oamenilor !

VOCEA LĂUTARULUI :
Ori cărările-s spinoase,
Ori drumuri părăginoase,
Nime' că se întoarce,
În cea lume cînd se duce...

SANDU *(răstit)* : Pleacă de-aici ! Încetează cu bocetele tale ! *(Lăutarul tace.)* Să nu te mai prind că-ncepi iar !

GROZU : Cîștigă și el o bucată de pîine.

SANDU : S-o cîștige altfel !

MINA : E foarte bătrîn. Cred că are o mie de ani.

SANDU *(reașezîndu-se comod la soare)* : Să nu-mi strice el mie ziua, cu tînguielile lui.

(Toți tac. După un timp, lăutarul începe iar să cînte, scoțîndu-l din sărite pe Sandu. Într-un fel, scena seamănă cu cea de la începutul primei părți, numai că acum pare că se ceartă cu însuși gîndul morții.)

VOCEA LĂUTARULUI *(tărăgănat)* :
Of ! mînca-te-ar focu', moarte,
Cum mai faci și tu dreptate !
Nu mergi unde-mi ești rugată,
Ci-ai venit și nechemată.
Nu mergi unde-mi ești poftită,
Venit-ai netrebuită !

SANDU *(strigă la el)* : N-ai auzit ce ți-am spus ? Vrei să te iau de mînă și să te dau afară din parc ? Taci din gură !

ZAMFIRA *(croșetînd, adresîndu-se tuturor)* : Acolo ne ducem toți.

SANDU : Știu și eu asta.

ZAMFIRA *(mai ales Irinei)* : Tare m-am plictisit, singură pe-aici !

IRINA : De ce nu pleci la dumneata, la țară ?

ZAMFIRA : Nu mai am pe nimeni acolo. Au venit la oraș. La oraș, ca la oraș : camere puține, copii, unde să stau ? Dacă ar fi rămas la țară...

IRINA : Pleacă mulți, la oraș...

ZAMFIRA : M-a uitat Dumnezeu pe-aici ! Gheorghe, ăla, nu și-o mai fi amintind deloc de mine ?

IRINA : Cine-i Gheorghe ?

ZAMFIRA : Bărbatu' meu ! S-o fi săturat, de cînd m-așteaptă... Ce mai caut eu, pe-aici ? Nenea e dincolo, țața, sor'mea mai mare, e dincolo, Profira, a mai mică, e dincolo, nenea Vasile e dincolo. Am rămas stingheră, pe-aici !

SANDU : Și dumneata începi, acum ?

ZAMFIRA : V-am supărat ?

SANDU *(înțelegător)* : Nu mai vorbi și dumneata despre toate astea !

ZAMFIRA : Bine, nu mai vorbesc. Ziceam și eu, așa... Seara, cînd mă culc, mă rog : „Doamne, poate nu mă mai trezești !" Și adorm mulțumită. O veni și ziua aia de duminică...

VOCEA LĂUTARULUI :
Din fața ta cea frumoasă
O crește iarba de coasă...
Cine-o pune coasa-n ea,
Rupe-i-s-ar inima !

SANDU *(urlă, pur și simplu)* : Pleacă de-acolo ! Taci din gură și pleacă ! Ieși afară din parc ! Vrei să chem Miliția ?

(Se lasă o tăcere grea, pe care o sparge, cabotin, Onira.)

ONIRA : Ei, dacă aș mai putea pleca în Italia ! Să mai urc o dată treptele... Să vedeți ce enciclopedic sînt : era, în Italia, o biserică. Nu-mi mai amintesc numele ei. Parcă, biserica Loterana. Ei bine, cine

www.ziuaconstanta.ro

urca în genunchi douăzeci și șase de trepte și le cobora, cîștiga de la Dumnezeu opt ani de indulgență. Bine mi-a mers, după ce m-am întors de-acolo !

(Avram a intrat în timp ce Onira vorbea. S-a așezat, deoparte.)

Scena 2

Cei dinainte, plus Avram.

AVRAM : Fugiți ! Vă faceți că nu vă gîndiți la același lucru.

SANDU : Unde-ai fost ?

AVRAM *(disprețuitor)* : Unde am fost ! *(Fredonează aria din* Rigoletto.*)* Știți ce înghesuială e în autobuz ? Abia m-am urcat.

ZAMFIRA : Așa e mereu, la ora asta.

AVRAM : Da ? ! N-am mai mers de mult cu autobuzul, nu știu orele mai libere.

ZAMFIRA : De fapt, mai mereu e aglomerat.

AVRAM : Am vrut să mă urc prin față și unul solid mi-a pus palma-n piept și m-a aruncat afară.

GROZU : Eu mă urc numai prin față. Nu cîrtește nici unul. Ești băut, de-aia te-a-mpins. Dacă ridică mîna, arde-l !

SANDU *(cu căldură, lui Avram)* : Ar trebui să nu mai bei.

AVRAM : Alcoolul dezinfectează. Pe mîini te dai cu spirt, pe conștiință, cu coniac. *(Scoate o sticlă din buzunar și bea.)* Arde !

SANDU : Nu ești învățat.

AVRAM : Dezinfectează ! *(Lui Sandu.)* Vrei ?

SANDU : Eu nu beau.

AVRAM : Nici nu fumezi.

SANDU : Nu. Mi-a plăcut să fiu corect, sobru.

AVRAM *(izbucnește în rîs)* : Corect ! Nu bei, nu fumezi, un om ideal ! *(E din ce în ce mai beat.)* O să-ți punem fotografia aici, într-un par, să avem ce admira.

SANDU *(cu ton sever)* : Nu-mi plac tipii slabi !

AVRAM *(face un gest de lehamite, se duce la Mina)* : Vrei să bem împreună ?

GROZU : Bem.

AVRAM : Am întrebat-o pe ea. *(Minei.)* Te declar muza Parnasului nostru. *(Lui Onira.)* Onira, ești un poet care ți-ai închinat talentul femeii.

ONIRA : Numai pe ea am cîntat-o.

AVRAM *(o arată pe Mina)* : Cîntă această ruină realizată înainte de vreme !

GROZU *(sare)* : Ascultă ! *(Îl îmbrîncește.)* Să nu faci pe nebunul ! Crezi că mai ești cine-ai fost ? Nu mai stau drepți în fața ta !

AVRAM : Cu ea am vorbit.

GROZU : Nu-ți mai merge, să știi ! Acum ești de-al nostru.

AVRAM : Bumerangul ! Bumerangul !

GROZU : Ce zice ? E nebun, a început să vorbească în limbi străine.

AVRAM : M-ai slujit, te-am format ! Bumerangul !

GROZU *(îl îmbrîncește)* : Pleacă de-aici !

AVRAM *(cade, se ridică și țipă la ei)* : Vă faceți că ați uitat ! Știu la ce vă gîndiți !

SANDU : Întreci măsura, într-adevăr.

AVRAM : Unde-i Blanda ? De ce n-a venit Blanda ? *(Lui Onira.)* Unde-i Blanda ? *(Onira tace ; se duce la Sandu.)* Știi unde-i Blanda ? *(Sandu tace ; se duce la Grozu.)* Unde-i Blanda, Grozule ? *(Grozu vrea să-l îmbrîncească, dar Mina îl oprește.)* Unde-i Blanda, Mina ? Răspunde-mi ! *(Irinei.)* Pe tine nu te-ntreb, că o să plîngi. Și nu-mi place, nu mai suport să văd un om plîngînd. *(Se așază lîngă Irina.)* Sînt un mîrșav ! Dacă umpli un balon cu aerul din camera mea, nu se-nalță.

(Tăcere prelungită. Se aude lăutarul.)

VOCEA LĂUTARULUI :

Cum e moartea-n lume mare,
Ea pe nimeni prieten n-are.
Nici pe crai, nici pe-mpărați,
De taberi înconjurați,
Nici pe noi, pe cestilalți.
Moartea cu coasa coseşte
Și pe nime' nu fereşte.

SANDU *(urlă)* : Alungați-l ! Dați-l afară ! *(Lăutarului.)* Pleacă ! Chemați Miliția, să-l ia de-aici !

AVRAM : Pe el nu-l poate lua Miliția.

SANDU : Îl dau eu afară ! Îi arăt eu !

(Iese, furios.)

Scena 3

Cei dinainte, fără Sandu.

GROZU *(mirat, neînțelegînd mai nimic)* : Ce frică de moarte ! Cîntă, și el ! Rău om, și Sandu ăsta !

AVRAM *(rîde)* : Tu vorbești ? *(Rîde, vorbește incoerent.)* E frumos că o spui ! David n-a putut, și nici Solomon, pînă n-au spus adevărul.

GROZU : Lucram cu un doctor tînăr. Îmi zicea : „Să nu-ți fie frică de moarte, Grozule. Viața este un fenomen biologic care începe și încetează la ore cunoscute."

AVRAM : Vorba se duce ! *(Suflă în palmă.)* S-a dus ! Urma vulturului, în văzduh, a șarpelui, pe stîncă, a corăbiei, pe mare, a bărbatului, în femeie ! Pîrîți-vă, mințiți, șoptiți, strecurați venin în urechile altora...

(Intră Tudor, se duce drept la Irina, se așază lîngă ea. Imediat după el intră și Sandu, care se așază pe scaunul de lemn, la soare.)

www.ziuaconstanta.ro

Scena 4

Cei dinainte, Tudor și Sandu.

TUDOR : Nu l-am găsit.

AVRAM : Ar trebui să ne naștem muți. Să deprindem mai întîi obiceiul de a medita și de a asculta, și după aceea să căpătăm darul vorbirii.

IRINA : Eu nu știu ce să fac, unde să mă duc. Poți să-mi dai un sfat ?

TUDOR : El trebuie să știe. *(Lui Sandu.)* Unde-ai fost ? Unde te-ai dus ? Nu știu de unde să-ncep. Am umblat pe ici, pe colo, nu e nicăieri.

SANDU : Despre ce e vorba ?

TUDOR *(răstit)* : Tu ai reclamat !

SANDU *(privind la ceilalți)* : Eu ? Tocmai tu faci afirmații de-astea ? Vrei să mă discreditezi ?

TUDOR : Unde l-ai reclamat pe profesor ?

SANDU : Mie să nu-mi vorbești așa ! Te chem să dai socoteală.

TUDOR : În fața cui ? Eu te chem să dai socoteală ! *(Alt ton, aparte.)* De ce ai făcut asta, Sandule ?! Cui folosește ?

SANDU : Cauzei.

TUDOR : Nu-i poate folosi o nedreptate.

SANDU : Ai auzit ce-a spus.

TUDOR : Ce-a spus ? Și, mai ales, ce-ai spus că a spus ?

SANDU : Justiția o să facă dreptate.

TUDOR : Cum să facă, dacă tu o induci în eroare ? *(Îl arată pe Avram.)* Nu știu dacă el era de vină, sau cei douăzeci, care își strecurau declarațiile perfide în dosar. Cînd se-ntîmplă o nedreptate, noi toți trebuie să ne simțim vinovați. Toți luăm parte la ea !

SANDU : Eu ?

TUDOR : Fără ajutorul tău, și al meu *(spre sală)*, și al lor, ea nu se poate comite. Ce-ai spus, Sandule ? Unde te-ai dus ? Nu-l găsesc.

SANDU : Ca să te duci și să mă faci mincinos ?

TUDOR : Să spun și eu ce cred. Afirmi ceva, într-un moment de furie, sau de invidie, sau de micime omenească, și pe urmă nu mai poți să scapi. Te prinzi în propria ta capcană, trebuie să continui, să umfli, să justifici, pentru că nu poți admite că ai indus în eroare.

SANDU : Am procedat după conștiința mea.

TUDOR : Ea ți-a dictat ?

SANDU : Ea ! Trebuie să-mi apăr orînduirea mea.

TUDOR : Orînduirea ta e și a mea ! Ea nu are nevoie de așa ceva. Nu pentru ea ai făcut-o !

SANDU : Dar, pentru cine ?

TUDOR : Voiai să stai liniștit pe scaunul ăsta comod și însorit. Era al lui, nu-ți plăcea că toți îl socoteau al lui. Îl merită.

SANDU : Nu mă interesează scaunul !

TUDOR : Din cauza lui, ai început să-l urăști. Din invidie ai făcut-o !

SANDU : Dacă vrei, nu mai stau pe el.

TUDOR : Dar te-ai așezat imediat !

SANDU *(renunță)* : Poftim, nu mai stau !

TUDOR : Prea tîrziu !

SANDU : Te hazardezi, Tudore. Îți place să gîndești urît despre mine. Sîntem amîndoi comuniști.

TUDOR : În partid, oamenii s-au înscris din două motive : cei mai mulți, din altruism și dăruire pentru semeni ; unii, însă, din invidie și ură. Cred că pe noi ne-au adus rațiuni diferite.

SANDU : Care e diferența ?

TUDOR : Primii ajung la ideile comunismului din dorința de a-l vedea pe fiecare om fericit. Ceilalți, din invidia că n-au și ei cît cei pe care-i urăsc.

SANDU : Nu te înțeleg.

TUDOR : A doua categorie, dacă se vede la putere, devine periculoasă, hrăpăreață. Nesătui, vor să *aibă* și ei acum, așa cum au avut și ceilalți. Vor case, mașini, viață ușoară, fac ceafa groasă ! Primii rămîn niște dăruiți, luptînd mai departe, pînă la sacrificiu, pentru oameni.

SANDU : Bine-nțeles că tu ești un altruist.

TUDOR : Eu am ajuns la comunism din dorința de a-i vedea pe toți oamenii, fericiți. Odată cu ei, aș fi și eu.

AVRAM *(izbucnește iarăși în rîs)* : Nevasta m-a părăsit, soacra mă iubește ! *(Rîde.)* Ce gînduri caraghioase îmi trec prin cap !

TUDOR : Ar fi cazul să te trezești, odată !

AVRAM : Acum nu-s treaz ? Văd foarte limpede. Prea limpede. Pot să-ți spun, cu cea mai mare precizie, punctul penibil în care mă găsesc.

TUDOR : Atunci, ar trebui să știi ce ai de făcut. Te pricepi mai bine decît mine de unde să începi.

AVRAM : Nu mai am putere să fac nimic. Nu mai am în mine nici o dorință.

TUDOR : Trebuie să faci ceva ! E vorba despre un om.

AVRAM : Totul e de prisos. Mi-ești foarte drag... Te stimez. Înțeleg imboldurile care te animă...

TUDOR : Atunci, dă-mi o mînă de ajutor. *(Avram tace.)* Te disprețuiesc !

AVRAM : Nu-mi mai pasă !

GROZU : De ce te agiți atîta ? A făcut ceva, o să răspundă, n-a făcut, o să-i dea drumul. Pe front, mureau cu zecile, și nimeni nu făcea caz. La un atac...

TUDOR : Taci din gură !

GROZU *(insistă)* : ...dintr-o sută, am rămas cinci.

TUDOR : Nu sîntem pe front.

GROZU : Un țigan, care cînta din vioară, a rămas fără palma dreaptă. I-am legat arcușul de ciot și ne cînta. Era lăutar ; nu putea să se culce pînă nu cînta puțin.

www.ziuaconstanta.ro

AVRAM *(izbucnește într-un rîs nefiresc)* : Nimic n-am adus, nimic nu iau cu mine. Ce gînduri aiurea mă fulgeră ! *(Lui Onira.)* Ce zici, filozofule ?
ONIRA : Nimic.
AVRAM : N-ai înțeles.
ONIRA : N-am ce să-nțeleg. Și mie îmi plăcea să emit fraze care dădeau de gîndit. Părea ceva profund. Orice frază ambiguă îți creează o reputație.
AVRAM : Nu ești în stare !
ONIRA : În spatele fiecărui Dumnezeu stă un înger, în spatele fiecărui înger, un drac ! Ei, ce-am spus ?
AVRAM : N-ai spus-o tu. E prea deșteaptă.
ONIRA : Aiurea ! Nu-nseamnă nimic ! N-ai ce să pricepi. Prostul, cînd nu pricepe ceva, declară că e genial ! Sună interesant, și atît ! Citește mai multă poezie, ca să-nțelegi ce vreau să spun !
AVRAM : E interesant !
ONIRA : Dacă nu te gîndești bine, poți lua o prostie fără sens drept o idee adîncă.
AVRAM *(sare și îl prinde pe Tudor de piept)* : Ce vrei de la mine ? Spune clar, ce vrei ?
TUDOR : Ai o obligație morală față de profesor.
AVRAM : Ce să fac ?
TUDOR : Să faci ceva. Ce știi că trebuie. Pentru reabilitare. Din orgoliu, n-a cerut reabilitarea.
AVRAM : E treaba lui.
TUDOR : Un om ca el, cu cazier ?
AVRAM : Să vedem cum iese acum.
TUDOR : Reabilitarea l-ar ajuta. Cazierul o să atîrne greu.
AVRAM : Îmi ceri să recunosc că l-am pedepsit fără vină ?
TUDOR : Găsește o cale ! Reabilitarea contează.

(Intră Dima. Privirile tuturor se îndreaptă spre el. Se duce la Grozu, atras, probabil, de veioza lui.)

Scena 5

Cei dinainte, plus Dima.

DIMA : Bună ziua !
GROZU : Bună ziua !
DIMA : Procurorul Dima. *(Îi arată o legitimație.)* Veniți des aici ?
GROZU : De cînd am ieșit la pensie, aproape zilnic.
DIMA : Îi cunoașteți pe cei care frecventează locul ăsta ?
GROZU *(circumspect)* : Pe unii da, pe alții nu.
DIMA : Pe profesorul Blanda, îl cunoașteți ?
GROZU : Blanda ? Vine pe-aici.
DIMA : Îl cunoașteți mai bine ?
GROZU : Nu.
DIMA : Nu stați de vorbă ?
GROZU : Rar. Bună ziua, și-atît.
DIMA : Cu cine e prieten profesorul ?
GROZU : Cu nimeni. O vorbă, două, schimbă cu toți.
DIMA : Ce părere ai dumneata despre el ?
GROZU : Păi, ce părere să am ? N-am nici o părere.
DIMA : Totuși, vă întîlniți aici, auziți ce spune.
GROZU *(repede)* : N-aud ce spune. El stă pe scaunul ăla, vorbește mai ales cu tovarășa aceea.
DIMA : Nu spune și el o glumă, nu povestește cîte ceva ? E om umblat, are ce povesti.
GROZU : N-am auzit nimic.
DIMA : Totuși, ce părere ai despre el ?
GROZU : Nu știu nimic.
DIMA *(către Mina)* : Dumneata știi mai multe despre profesor ? Vreau să-mi fac o părere despre el.
MINA : Nu știu nimic.
DIMA : Te rog să mă ajuți. Cum să știu ce-i cu omul ăsta, dacă nu-mi spuneți nimic ?
MINA : Nu știu.
DIMA : Dacă ar fi acuzat de ceva și ar trebui să fie disculpat, ce-ai spune ?
MINA : Nu știu nimic.
DIMA *(ușor enervat)* : Ajută-l, măcar ! Cel mai nefiresc este să treci un om sub tăcere, să-ți fie atît de indiferent încît să nu poți spune nimic despre el.
MINA : Atîta știu.
DIMA : Nimic ?
MINA : Noi nu-l cunoaștem. Știu eu ce-o fi făcut ? Să intrăm și noi, pentru el ?
DIMA : Nu e vorba de dumneata. Vă întreb despre el.
MINA : Și, dacă știu ? Dacă știu, înseamnă că am auzit, dacă am auzit, de ce n-am spus, dacă n-am spus, sînt vinovată. Nu știu nimic. Poate, ceilalți.

(Dima, dezamăgit, rămîne pe gînduri, asistînd la scena care va urma.)

AVRAM *(lui Onira)* : Spune ceva vesel ! Ești mereu bine dispus.
ONIRA : Aha ! Ai ajuns la filozofia mea !
AVRAM : Ai umblat destul ca să născocești la comandă o poveste hazlie.
MINA : Buna dispoziție ridică tonusul vital ! Ea influențează asupra hormonilor și menține sănătatea. Vrei să fii fericit ?
AVRAM : Vreau ! Fă-mă fericit, Onira !
ONIRA : Imaginează-ți... imaginează-ți că sîntem la Monte Carlo. Intri la braț cu Mina. Mina, pătrunzi, în clipa asta, în cazinoul de la Monte Carlo. Strălucești, bărbații roiesc în jurul tău ! Alegi, alegi... Cointreau, Lacrima Christi, Tokay, Chianti vecchio !
MINA *(intră în joc)* : Amalfi, Alicante...
ONIRA : La stridii, Sauternes.
MINA : La friptură, Bordeaux rouge.

www.ziuaconstanta.ro

ONIRA : Ah ! Era să uit ! Asti spumante. Nu știu de ce-mi plăcea atîta !
MINA : Azureea, Capri, Bourgogne.
ONIRA : Supă de wisky, porumbel cu măsline, fazan înăbușit.
MINA : Nisetru în aspic. Curcan cu castane.
ONIRA : Cotlete de căprioară. Și ceva dulce : o cremă cu fistic.
MINA : Bavarrois de ciocolată !
(Încep să rîdă. Avram îi aplaudă. Irina privește, consternată, iar Zamfira își face cruce.)
GROZU *(Minei)* : Ai mîncat toate astea ? Ai mîncat ? *(Mina rîde.)* Cum de le mai ții minte ?
MINA : O viață, Grozule ! Poți să uiți o viață ?
ONIRA : Trebuie să dispărem ! Lumea toată trebuie să dispară.
MINA : Nu începe iar ! Era așa de frumos !
ONIRA : Gîndesc ! Omul trebuie să piară. A renunțat la toate astea, pentru o himeră ! Umblă nebun prin cosmos, în loc să trăiască !
SANDU : O scenă mizerabilă ! O scenă mizerabilă ! *(Lui Onira.)* Atîta știi !
ONIRA : Am trăit și am gîndit. Acum, știu sigur că vom pieri, toți, pînă la unul !
SANDU : Cine ți-a șoptit, așa de sigur ? Ai avut o convorbire cu Dumnezeu, sau ai citit Apocalipsa ?
ONIRA : Sîntem prea deștepți. Niciodată, cioara n-a dorit să fie vultur și nici șobolanul n-a încercat să zboare ca cioara. Nici o ființă nu-și dorește mai mult decît îi este dat de firea ei. Numai omul vrea să fie mai mult decît îi este dat.
SANDU : Jignești ființa umană !
ONIRA : Inteligența îl pierde ! Îi trezește dorinți peste firea lui ! Cîinele vrea să latre, boul, să tragă la jug. Numai omul vrea să fie și bou, și cîine, și vultur, la un loc.
AVRAM *(rîde, grotesc, ca mai înainte)* : Un om și cu un bou fac trei boi !
ONIRA : Adînc ! Foarte adînc ! Vezi ce profund ești, dacă ai băut ? Eu, cînd sînt beat, devin genial.
(Dima a asistat, interesat, la tot ce s-a petrecut. Se adresează lui Sandu.)
DIMA *(îi arată legitimația)* : Aș vrea să stăm puțin de vorbă. Sînt procurorul Dima.
SANDU : Despre ce ?
DIMA : Despre profesorul Blanda, pe care cred că-l cunoașteți !
SANDU : Îl cunosc, da' nu mă bag.
DIMA : Cum să înțeleg asta ?
SANDU : Eu n-am nimic cu el.
DIMA : Cu atît mai bine. Puteți fi obiectiv.
SANDU *(discret)* : De ce vă interesați de el ?
DIMA : Am primit o sesizare. E anonimă, dar afirmațiile sînt destul de grave.
SANDU : Eu n-am nimic cu el.
DIMA : Aveți vreun motiv să credeți că ar putea complota împotriva statului ?
SANDU *(ferit de ceilalți, îi dă un bilet)* : Citește și dumneata.
DIMA *(citește)* : „Sfîntul Anton. Cine va găsi acest bilet și-l va citi, și-l va scrie 13 zile cîte 9 bucăți pe zi și le va împărți altor oameni, acela mare bucurie va avea. Iar cine nu-l va scrie, mare nenorocire va avea. Sfîntul Anton."
SANDU : Ai înțeles ?
DIMA : Nu.
SANDU : L-am găsit pe bancă, acum cîteva zile. N-am spus nimănui. Sînt sigur că el l-a scris.
DIMA : Ce motive aveți ?
SANDU : Cînd am venit, el tocmai pleca. Nu mai era nimeni aici. Am venit mai de dimineață.
DIMA : E o presupunere. Ceva mai sigur ?
SANDU : Am văzut la el un bilet care semăna foarte mult cu ăsta. Ce zic, semăna... Era la fel. Face propagandă. Nu știu ce spune sesizarea aceea, dar face afirmații periculoase.
DIMA *(interesat)* : Puteți să-mi dați un exemplu ?
SANDU : Cîte vrei. În general, pledează pentru idealism. El a pus biletul. Sînt absolut sigur.
DIMA : Vă atrag atenția că absolut sigur puteți fi numai dacă l-ați văzut punîndu-l. Bănuiți, datorită faptului că ați văzut la el un bilet asemănător, și pentru că fusese în acest loc numai cu puțin mai înainte.
SANDU : Eu sînt sigur. *(Enervat.)* Dumneata, în loc să cercetezi, văd că vrei să-l aperi.
DIMA : Nici să-l apăr, nici să-l acuz. Vreau să aflu adevărul.
SANDU *(furios)* : Vrei să știi ce gîndește ? Întreabă-l și pe el. Dacă spun doi, poate crezi.
DIMA : Rugați-l să vină aici, e mai discret.
(Sandu se duce lîngă Avram și discută cu el, destul de mult, uneori în contradictoriu, pînă cînd îl hotărăște să vină la Dima. Între timp, Mina izbucnește, fericită, adresîndu-se lui Onira.)
MINA : Ne căsătorim ! Sîntem amîndoi singuri, plecăm în călătorie de nuntă ! Irina, vino să mă feliciți. *(Irina nu reacționează în nici un fel, îl urmărește pe Dima.)* M-am săturat de singurătate.
ONIRA : Femeia extremelor ! De la general, la sergent !
MINA : Nu mai e militar. E pensionar. Plecăm într-o călătorie. Asta e cel mai important ! Am să-i spun Șușu. Grozu — nu-mi place.
ONIRA : Schimbă-i măcar numele ! Sau vrei să ai impresia că ești tot cu generalul ?
MINA *(amuzată)* : Așa e, și generalului tot Șușu îi spuneam. Nu știu ce am cu numele ăsta.
ONIRA : Și mie tot Șușu mi-ai spus.

www.ziuaconstanta.ro

MINA : Da ? ! Cred că pe toți bărbații din viața mea i-am numit așa. Îmi place cum sună. *(Lui Grozu.)* Săptămîna viitoare plecăm, Șușule ! Vrei ?

GROZU : Plecăm.

MINA *(îl mîngîie)* : Așa-mi place, să fii ascultător, Șușule !

ONIRA *(lui Grozu)* : Ai pus mîna pe o bucățică bună, mă, rablă !

GROZU : Tu ce faci acuma, mă feliciți ?

ONIRA *(îi pipăie fruntea)* : Să știi că deja ai cucuie. Cu gîndul, a și greșit. Cînd te-ntorci din călătorie, cucuiele astea se vor numi coarne.

GROZU *(enervat)* : Ascultă ! Ai pierdut cîțiva bani la curse și te crezi cineva ? Pe mine să nu mă iei așa !

MINA *(drăgăstos)* : Șușule, mamă, nu te enerva. Așa-i el, glumeț. Hai, împăcați-vă !

GROZU : Mie nu-mi plac glume de-astea.

MINA : Nici mie.

GROZU : Face pe grozavu'. A fost cineva ! Dacă-i dezbraci pe oameni de ce-au fost, sînt toți la fel. General, diplomat, profesor, muncitor... acum sîntem aici !

ONIRA : Așa e ! Mina, te măriți c-un filozof. Credeam că-i militar. Felicitări !

(Între timp, Sandu l-a convins pe Avram și l-a adus lîngă Dima.)

DIMA : După cîte spuneți, a mai suferit o condamnare.

AVRAM *(se uită la Sandu, care îl încurajează)* : Mai demult.

SANDU : De mult, de curînd, a fost condamnat. Clar, nu ?

DIMA : Considerați că propagă o filozofie idealistă ?

SANDU : Spune, tovarășe Avram. Pentru ce afirmații a fost scos de la catedră ?

AVRAM *(marcat de prezența lui Sandu, trezit din beție)* : A afirmat. S-a constatat, în urma unor declarații, că a afirmat...

SANDU : Spune, spune ! Dumnealui e reprezentantul legii.

AVRAM *(transpirat)* : A afirmat că ar fi dezamăgit dacă ar crede că în univers există numai ceea ce poate fi măsurat...

SANDU : Ideea de suflet ! Și de Dumnezeu ! *(Dima notează.)*

AVRAM : Că este real și „altceva", nemăsurabil. Ceva de dincolo de materie.

DIMA : Continuați.

AVRAM : S-a constatat, tot pe bază de declarații, că a îndemnat... A propagat agnosticismul. A îndemnat studenții să creadă mai mult în intuiție, decît în rațiune. A afirmat că viața n-ar merita să fie trăită, dacă ar fi rațională.

SANDU : Se ridică împotriva rațiunii, deci, împotriva științei, acum, cînd noi construim o lume nouă, bazîndu-ne tocmai pe rațiune și pe știință !

DIMA : Iertați-mă, dar folosiți timpuri diferite. Dumnealui vorbea despre ceea ce a spus și a gîndit profesorul, în urmă cu cîțiva ani.

SANDU : Și azi gîndește la fel.

AVRAM : Pentru asemenea afirmații a fost condamnat.

DIMA : Deci, un capitol încheiat. Nu poate să primească două pedepse pentru aceeași vină.

SANDU : Gîndește la fel ca atunci ! Eu l-am auzit, cu urechile mele, spunînd că raționalismul lipsit de intuiție, de transcendent, e plat și uniformizator, modelează suflete seci și standardizate. Oricine poate să confirme. Suflete standardizate. Adică, în țara noastră sînt suflete standardizate.

DIMA : A precizat că în țara noastră sau *numai* în țara noastră ?

SANDU : Are vreo importanță ?

DIMA : Cred că da. Dacă a făcut afirmații pe plan filozofic, ar fi un punct de vedere propriu asupra unei probleme controversate. Dacă ar fi afirmat că numai la noi sînt modelate, prin diferite mijloace, suflete standardizate, are altă valoare, din punctul de vedere al legii.

SANDU : A spus că sufletul curat al țăranului se distruge în contact cu orașul. Eu am auzit. *(Dima notează.)* Că țăranul venit la oraș devine un dezrădăcinat. A mers pînă acolo încît a deplîns urbanizarea, tovarășe... Să rămînem, deci, o țară agricolă. Recunoști punctul de vedere burghez : România e o țară agricolă. S-a ridicat împotriva industrializării.

DIMA : A afirmat acest lucru ?

SANDU : Indirect. Ce altceva înseamnă ? A făcut propagandă împotriva liniei partidului. Nu ne putem industrializa, fără urbanizare. Dar, zice el, urbanizarea alterează substanța umană. Pierdem specificul nostru afectiv. Deci, să renunțăm la urbanizare. Pînă cînd o să ascultăm toate astea ?

DIMA : L-ați auzit făcînd aceste afirmații ?

AVRAM : Acum, nu. Atunci, da.

SANDU : Și acum. E vinovat, tovarășe procuror.

DIMA : Sînteți prea categoric. Încă nu știu.

SANDU : E vinovat !

DIMA : Îmi cereți să-l socotesc vinovat, din premisă, așa cum omul e marcat din naștere de păcatul strămoșesc.

IRINA *(lui Tudor)* : Dumneata, nu spui nimic ?

TUDOR : Trebuie să las omul să-și facă datoria.

IRINA : Cine știe ce spun ! Te rog...

TUDOR : Eu nu pot interveni ca un apărător. Eu nu-l apăr pe profesor. Eu am să spun adevărul. Concluziile nu-mi aparțin.

IRINA *(dezamăgită)* : Și dumneata te dezici de el ?

TUDOR : Ești nedreaptă. *(Se duce lîngă cei trei.)* Vreau să spun și eu ceva, tovarășe procuror.

DIMA : În aceeași problemă ?

TUDOR : Da. Eram aici, cînd profesorul a făcut acele afirmații despre sufletul țăranului. Am ascultat cu mare atenție și-mi amintesc totul, cuvînt cu cuvînt.

www.ziuaconstanta.ro

DIMA : M-ar interesa să știu exact cum a fost.

TUDOR *(grav)* : Tovarășe procuror, nu știu dacă tot ce a afirmat profesorul este adevărat. Sînt muncitor și înțeleg și eu unele chestiuni cît le înțeleg. Există, însă, ceva de care nu mă îndoiesc : buna lui credință.

DIMA : Vreți să spuneți că făcea acele afirmații fără intenții defăimătoare ?

TUDOR : Era o discuție, așa cum se-ntîmplă între oamenii care se-ntîlnesc și stau de vorbă și schimbă un gînd.

DIMA : Exista o intenție de agitație ?

TUDOR : Tristețe exista ! Profesorul era foarte trist. E singurul sentiment care-l domina. Poate că nu avea dreptate să fie trist, poate că lucrurile nu stau așa, dar el era trist și îngrijorat. O îngrijorare și o tristețe provenind din marea dragoste a lui față de acest popor.

SANDU : De aceea îl defăimează ? !

TUDOR : Tovarășe procuror, vorbesc cu mîna pe carnetul meu de partid.

DIMA *(grav)* : Te ascult, tovarășe Tudor.

TUDOR : Profesorul nu este comunist și poate că nu înțelege întotdeauna punctul nostru de vedere.

SANDU : În sfîrșit, recunoști ! Notează, tovarășe procuror !

TUDOR : Dar este un cetățean cinstit. Aș fi dorit să fie comunist. Să-și pună marea lui cultură, și prestigiul, și inteligența, în slujba cauzei noastre. De la început, de-atunci, din '45. Dar, cu mîna pe inimă și jurînd pe conștiința mea de muncitor care mi-am dăruit viața partidului meu, n-aș putea să spun cît este el de vină și cît sîntem noi... că profesorul n-a venit de-atunci să-și slujească poporul.

DIMA : Tovarășe Tudor, faceți afirmații... poate, prea categorice.

TUDOR : E părerea mea.

SANDU *(revoltat)* : Tot noi sîntem de vină ?

TUDOR : Noi avem și merite, și greșeli. Ca muncitor, cred din toată inima că meritele noastre sînt infinit mai mari. Lumea din jurul meu, soarta mea, tot ce s-a petrecut cu mine și cu cei de seama mea, mă fac să spun, cu fruntea sus : meritele noastre au fost infinit mai mari... De cînd l-am cunoscut pe profesor, pe care-l stimez și-mi face plăcere să-l ascult, mă frămîntă acest greu gînd. Nu cumva am greșit noi ? Poate că nu i-am creat climatul sufletesc potrivit, poate că nu l-am înțeles și noi pe el, pretinzîndu-i să ne-nțeleagă numai el pe noi, poate că n-am avut întotdeauna argumente, poate că împrejurările l-au pus față-n față mai mult cu greșelile noastre și nu i-am lăsat impresia cea mai bună.

SANDU : Ia seama ce vorbești ! Pînă la urmă, ne pui pe noi sub acuzare.

DIMA : Vă rog să-l lăsați să vorbească.

SANDU : Orice ?

DIMA : Nu orice. Îmi răspunde la o întrebare...

SANDU : Își asumă o grea răspundere. Îi dă certificat de cetățean onest.

TUDOR : Ce a fost, altceva ? De ce nu a fost un cetățean onest ? Și-a crescut copilul, l-a educat la cel mai înalt nivel, a dat țării un mare filolog. E puțin ? A muncit toată viața, a tradus mari opere, pe care datorită lui am avut și eu prilejul să le cunosc. E puțin ? Cărțile traduse de el sînt studiate în școli, fac educație copiilor noștri. E puțin ? Chiar el a educat generații întregi de oameni. E puțin ? De ce nu a fost un cetățean onest ?

SANDU *(exasperat)* : Foarte bine ! Propune-l să intre și în partid !

TUDOR : Asta este altceva ! Dacă dumnealui m-ar fi întrebat așa ceva, aș fi răspuns : nu. Acolo sînt alte criterii. Dar m-a întrebat dacă este un om pornit să facă rău.

SANDU : Este capabil.

TUDOR : Nu este, poate, prietenul nostru. Tu ești prieten cu Grozu ? Nu. Grozu este dușmanul tău ? Este ?

SANDU : De ce să fie ?

TUDOR : Nu este. Vă acceptați. Într-o zi, poate deveni prieten. Din păcate, mă tem că pe profesor l-am pierdut definitiv.

SANDU : L-am pierdut definitiv, de mult. Din '45, cînd n-a venit alături de noi.

TUDOR : Faptul că un om se lămurește mai greu nu este întotdeauna un semn rău !

SANDU : Tudore !

TUDOR : Știu bine ce spun ! Poate că asta înseamnă gravitate, responsabilitate, sinceritate. Cei care se conving surprinzător de repede nu-mi inspiră întotdeauna încredere.

SANDU : Pe mine, care am aderat imediat, mă suspectezi ?

TUDOR : Și eu am aderat imediat. Eram muncitori, ne-a venit ușor. Aș spune că ar fi fost nefiresc să nu ne alăturăm imediat partidului. Cu el, era altceva. El avea convingerile lui. Cine renunță ușor la o convingere, pentru alta, va renunța ușor și la a doua, pentru a treia, și așa mai departe. Poate că uneori am privit cu neîncredere tocmai oamenii gravi, sobri, solizi, pe care, dacă am fi avut răbdare și tact, i-am fi avut alături...

SANDU : Ce are asta cu afirmațiile lui despre distrugerea sufletului țărănesc ? A făcut-o din gravitate ?

TUDOR : Da... *(Lui Dima.)* A spus că epoca noastră asistă cum țăranul dispare ca pătură socială și, ceea ce i se părea mai trist, dispare ca valoare umană. Profesorul e de la țară. I se pare că țăranul este atras într-un oraș încă nepregătit să-l primească, să-i conserve și chiar să-i cultive virtuțile strămoșești. Orașul nu poate înlocui climatul uman care a dat, în milenii, acest minunat produs : țăranul. Spa-

www.ziuaconstanta.ro

ţiul sufletesc în care s-a născut „Mioriţa“ se risipeşte şi un altul la fel de bogat nu-l înlocuieşte. Dacă l-ai fi văzut cum vorbea despre marea noastră responsabilitate, despre obligaţia de a medita la toate astea...

SANDU : Meditează el !

TUDOR : Nu ştiu dacă are dreptate, tovarăşe procuror, dar îngrijorat sincer era...

DIMA : Mulţumesc, tovarăşe Tudor. Poate, o să mai stăm de vorbă. La revedere ! *(Vrea să plece. Tudor îl opreşte.)*

TUDOR : Tovarăşe procuror !... Îi daţi drumul ?

DIMA : De unde ?

TUDOR : V-am întrebat, sperînd într-un răspuns sincer.

DIMA : Nu este la noi. Am stat de vorbă o jumătate de oră...

TUDOR : Pe cuvînt ?

DIMA : Pe cuvînt, tovarăşe Tudor. Nu era nici un motiv temeinic.

TUDOR : Atunci, de ce aţi venit ?

DIMA : Profesorul a făcut cerere de reabilitare.

(Dima iese.)

Scena 6

Ceilalţi, fără Dima. Urmează un lung moment în care fiecare îşi examinează conştiinţa. Sandu stă comod în scaun. Tudor se aşază lîngă Irina. Onira se plimbă şi izbucneşte, aparent, cu totul în afara celor petrecute, într-un acces de filozofare banală, expusă cabotin.

ONIRA : Fericirea depinde de individ. Cum s-a păstrat el. Totul e în funcţie de zestrea ancestrală, de protoplasmă şi de altele.

GROZU : Ai uitat acidul ? Ai o nouă reţetă ?

ONIRA : Pentru fericire n-ai nevoie de reţetă, ci de credinţă. Să crezi în fericire. Să te gîndeşti, să crezi. Ăsta e secretul. Omul se agită, se zbate, cade, face, aspiră, strînge şi toate astea scurtează enorm viaţa... Hai, Grozule, să jucăm table. Cu tine joc cel mai bine.

GROZU : De table-mi arde !

ONIRA : Iar nu vrei ?

GROZU : Oamenii, cu problemele lor, şi tu...

ONIRA : Oamenii ! Oamenii !

IRINA *(izbucneşte, uluindu-i pe toţi, dar mai ales pe Tudor)* : Tot timpul vorbiţi despre oameni !

ONIRA : E firesc, doamnă ! Despre cine să vorbim ?

IRINA : Despre *un* om. „Oamenii“ nu înseamnă nimic, o categorie impersonală. *Omul* este totul. Omul concret ! Am cunoscut mulţi care filozofau sublim, generos, despre oameni şi despre omenire şi nu erau în stare să-ţi dea 15 bani ca să nu mergi zece staţii pe jos.

ONIRA *(cabotin, grav)* : Accept ! E mai dificil să fii generos cu un om decît cu omenirea întreagă.

IRINA : Mi-e ruşine ! *(Plînge.)* Mi-e ruşine !

ONIRA : Nu ştiu cum să răspund. Ar trebui un răspuns mai profund decît pot da eu. Eu sînt un filozof de ficcare zi. Practic filozofia vieţii mărunte ! Numai profesorul vorbeşte frumos despre om.

SANDU : Unii vorbesc frumos despre om, alţii fac tot ce pot pentru fericirea lui. Eu mi-am închinat viaţa acestei lupte !

IRINA : Dacă dumneata crezi asta, cum ai putut să... E îngrozitor cît de diferit putem concepe lupta asta pentru fericirea omului.

SANDU : Eu cred că am făcut tot ce mi s-a cerut şi ce mi-a dictat conştiinţa mea. Şi n-am greşit !

IRINA : Dumneata, cred că te-ai gîndit mult şi, poate, sincer la fericirea oamenilor, dar n-ai meditat îndeajuns la fiecare dintre reprezentanţii acestei noţiuni. Eu nu sînt om politic, mi-am petrecut viaţa în faţa şevaletului, dar cînd mi s-a cerut o părere, un gest de care depindea soarta, viaţa... fericirea unui anume om, am fost copleşită de gîndul că mă refer la „capodopera universului“.

AVRAM : Capodoperă ? ! Scîrba asta ?

IRINA : Te-ai gîndit vreodată, domnule Sandu, că acest *om* a creat „Rondul de noapte“, şi pe „Moise“, şi pe „Sfîntul Luca“, şi pe Făt-Frumos, şi s-a numit Rembrandt, Michelangelo, El Greco, ori un anonim de geniu ?

AVRAM : Ai uitat Maidanekul, şi trenurile morţii, şi Lidice, şi Africa de Sud, şi celulele de patru metri pătraţi, în care au trăit zeci de oameni, zile, şi nopţi, şi luni, şi ani ? E cam mult, pentru o capodoperă a naturii !

IRINA : Dumneata ai avut nefericirea, prin profesie, să trăieşti mai mult printre exemplarele nereuşite. Eu judec un pictor după tabloul lui cel mai bun. La fel mă gîndesc şi la om. Nu mi-i amintesc pe Dillinger şi pe Al Capone, ci pe Shakespeare, pe Goethe, pe Eminescu. Altfel, nu ne putem stima. Şi, fără stimă, totul se prăbuşeşte !

GROZU : Cine să ne stimeze ? Pe mine nu m-a stimat nimeni, niciodată ! Toţi m-au înjurat !

IRINA : Şi ai suferit şi suferi.

GROZU : Nu-mi pasă ! Am trăit şi-aşa.

IRINA : N-ai trăit. Trebuie să ne respectăm ! Trebuie să ne stimăm ! Începînd cu banalul „bună dimineaţa“. Societăţile în care s-a pierdut stima pentru semeni s-au prăbuşit sufocate. Din ele au dispărut valorile... Din păcate, asta se observă în timp, iar cînd se capătă conştiinţa acestei

www.ziuaconstanta.ro

realități triste, îndreptarea răului e aproape imposibilă. Tot ce s-a întîmplat în Germania dinaintea războiului confirmă asta... *(Se oprește brusc, contrariată de propria ei izbucnire.)* Doamne, ce-i cu mine ! N-am mai vorbit atîta, niciodată.

TUDOR : Probabil, cea mai frumoasă izbucnire din viața dumitale.

IRINA : Am fost ridicolă !

TUDOR : Sublimă !

IRINA : Dumneata... crezi într-adevăr ce spui ?

TUDOR : Și, dintr-un motiv care o să te mire profund. N-aș fi crezut niciodată că poți vorbi ca un comunist.

IRINA : Eu ?

TUDOR : Dumneata. A vorbi despre demnitatea omului înseamnă, după mine, să vorbești despre comunism. A vorbi despre necesitatea stimei față de om, a stimei reale, adevărate, pornite din ideea nobilă a egalității noastre, a tuturor, în cadrul societății, înseamnă să vorbești despre comunism.

IRINA *(uluită)* : Domnule Tudor !

TUDOR : A afirma, de fapt, că lipsa de stimă cerne în timp oameni de proastă calitate, mărunți, limitați, executanți, lipsiți de capacitatea de a gîndi superior despre om, cred că înseamnă să vorbim despre comunism. Despre comunismul pentru care ne-am dat noi viața, care va promova oamenii după criteriul valorii, și nu după capacitatea de a suporta lipsa de stimă.

(Intră Blanda. Toți tresar. O salută pe Irina și pe Tudor și se duce să se așeze lîngă Zamfira.)

Scena 7

Ceilalți, plus Blanda.

BLANDA : Bună ziua, Zamfiră.

ZAMFIRA : Bună ziua, domn' profesor ! Ați fost plecat ?

BLANDA : Voiai să-mi spui ceva...

ZAMFIRA : Mă frămîntă un gînd, și numai dumneata, poate, o să mă luminezi.

BLANDA : Despre ce este vorba, Zamfiră ?

ZAMFIRA : Nenea, Dumnezeu să-l ierte, s-a prăpădit acum vreo zece ani. Era mult mai în vîrstă ca mine. Anul trecut, am pierdut-o pe soră-mea mai mică, și am pus-o în aceeași groapă. Ei bine, cînd l-am dezgropat pe nenea, ce crezi, domn' profesor : banii pentru vămi erau acolo, în coșciug, pe ochii lui. Eu i-am pus banii, cu mîna mea. Cînd i-am văzut acolo, m-am speriat. Doamne, nenea nu și-a plătit vămile ! Nu l-o fi primit în cer. Ce crezi dumneata ? Sînt tare îngrijorată...

BLANDA *(îi ia mîna)* : Nu fi îngrijorată, Zamfiră. Unii plătesc vămile, alții nu. Dacă zici că era om bun și cumsecade, cred că l-a lăsat să treacă dincolo fără plată.

ZAMFIRA *(înseninată)* : Da ? Era om tare bun. Ne-a ținut pe toate, că am fost orfane, de mici. N-a intrat om, în casa lui, să nu primească o bucată de pîine.

BLANDA : Fii liniștită, a fost primit fără vămi... Oamenii buni trec dincolo senini și fără nici o plată...

TUDOR *(vine lîngă Blanda)* : Pot să stau alături ?

BLANDA : Te rog. *Dumneata* îmi face plăcere să stai lîngă mine. Ești un om reconfortant. Acum, în starea mea sufletească din această clipă, îți fac mărturisirea că dacă te-aș fi întîlnit cu 30 de ani în urmă, cred că altfel ar fi fost ultima parte a vieții mele...

(Din culise se aude, iarăși, lăutarul.)

VOCEA LĂUTARULUI :

Rogu-te la cel pămînt,
Cînd te-i duce în mormînt,
Să nu-nceapă-n fețișoară
Că-i frumoasă, bălăioară,
Și nici de la sprîncenele,
Că sînt tare frumușele,
Da' nici de la ochișori,
Care sînt ca niște flori,
Și-apoi nici de la guriță,
Căci ea tare mi-i drăguță...

SANDU *(urlă)* : Iar ai venit ? Afară ! Pleacă de-acolo ! Pleacă ! Afară ! Chem Miliția !

(Cortina cade încet. Cîntecul lăutarului și strigătele lui Sandu se mai aud și după ce s-a lăsat cortina.)

S F Î R Ș I T

www.ziuaconstanta.ro

La Iași

Zilele teatrului pentru copii

Întîmplător sau nu, în fiecare an, cam în jurul datei de 1 iunie, au loc, în mod... spontan, diferite acțiuni în domeniul artei și culturii consacrate specificului vîrstelor mici. „E bună la ceva și memoria", își spun creatorii pentru copii (uitați sau ignorați, cu voie sau fără de voie, trei anotimpuri) și se îndreaptă spre dulcele tîrg al Ieșilor, unde au loc Zilele teatrului pentru copii.

Ne-am întîlnit, deci, la Iași — dramaturgi, actori (de teatru pentru „oameni mari") și păpușari, regizori, scenografi, critici (ca de obicei, cînd e vorba de acest domeniu, foarte puțini), activiști ai Organizației pionierilor, administratori de teatru. Gazdă a fost Teatrul pentru copii și tineret din Iași, iar oaspeți, Teatrul de animație din Bacău, teatrele de păpuși din Sibiu, Brăila, Constanța, Alba Iulia, Craiova, Teatrul Tineretului din Piatra Neamț.

Dintre spectacole, unele au fost mai noi, mai puțin cunoscute (*Jucăriile au inimă* de Francisca Ricinski, *Cînd voi crește mare* de Mircea Petre Suciu, *Undeva pe pămînt* de Aurel Crăciun și Ion Sîngereanu), altele, aflate mai de mult în repertoriu (*Pinocchio*, *Băiatul și vîntul*, *Fata babei și fata moșneagului*, *Povestea porcului*, *Harap Alb*, *Dumbrava minunată*), unele, în noi formule literare sau de reprezentare (ca, de pildă, *Povestea porcului*, la Teatrul de păpuși din Constanța).

Spectacolele ieșene au fost apreciate nu doar din politețea cuvenită gazdelor, ci pentru ținuta lor, pentru căutări novatoare. Întreg colectivul este un laborator (animator, Natalia Dănăilă), ale cărui rezultate, chiar atunci cînd pot fi discutate, impresionează prin tensiune și prin obiective ambițioase. Teatrul de păpuși din Craiova (director, Horea Davidescu, excelent și vrednic păpușar) ne-a prilejuit o întîlnire cu o baladă populară, *Ion Talion* — tainic ceas de veghe al poeziei — într-un decor conceput de un bijutier al scenografiei, Eustațiu Gregorian. La Teatrul de animație din Bacău, Petru Walter se dovedește năstrușnic inovator și autor de surprize. La Galați, Traian Ghițescu Ciurea, regizor serios și temeinic, construiește spectacole cu ajutorul unui scenograf al luminii, Mircea Nicolau. La Constanța (animator, Mircea Iordăchescu) funcționează o „rampă de lansare" a unor debutanți inteligenți și ingenioși : Irina Niculescu (regizoare și autoare) și Antonio Albicica (scenograf). Să nu-l uităm nici pe Ion Sîngereanu, de la Teatrul din Alba Iulia. De munca, entuziasmul, „riscul" animatorului depind întotdeauna marile victorii ale micilor scene.

Confruntarea a impus personalitatea a doi scenografi — Eustațiu Gregorian și Mircea Nicolau — și a unui compozitor, Sabin Păutza.

Fără îndoială, Festivalul de la Iași a scos în evidență și neîmpliniri, mai vechi dar și azi persistente : fluctuații și impurități stilistice, discrepanțe între intenția modernă și unele forme, desuete — decoruri ce se vor feerice, păpuși de vitrină, voci fără relief. Au fost și momente plicticoase, în care micii spectatori se distrau după cum puteau în ...sală. Dar nu aceasta a fost caracteristica Festivalului.

Simpozionul, ținut cu acest prilej, a încercat să pună în ecuație teoretică materia concretă a spectacolelor. Iată cîteva dintre ideile enunțate, mai clar sau mai puțin clar :

● Lipsește o dramaturgie constituită, care să nu facă nici un fel de concesii „impedimentelor" tehnice ale păpușii.

● Textele să devină piese — adică literatură, sau, cum spunea un păpușar, să facă parte dintre-o „dramaturgie frumos scrisă".

● Să fie mai mult stimulată și popularizată această dramaturgie, pentru a spori față de ea atenția criticii. (Deoarece, după cum s-a remarcat, cu excepția revistei „Teatrul", care publică, periodic, cronici asupra premierelor teatrelor de păpuși, alte publicații sau condeie le cam lasă pradă nepăsării și uitării. Chiar la Colocviul național de dramaturgie de la Cluj-Napoca, s-a tăcut asupra zecilor de autori și a sutelor de piese pentru copii.)

● Se înregistrează un binevenit interes pentru promovarea autorilor locali, dar se impune o condiție — să nu se facă rabat la calitate. În teatrul de păpuși trebuie să pătrundă cît mai mulți autori tineri.

● Preocuparea pentru reflectarea istoriei în teatrul de păpuși, vrednică de salutat, să nu se traducă în simplă acoperire tematică, ci să-și găsească o expresie scenică adecvată, în măsură să transmită vibrația și patosul patriotic.

● Piesa în care apare copilul epocii noastre pretinde o cunoaștere aprofundată a psihologiei copilului contemporan. Foarte des, în discuțiile privind dramaturgia, a fost exprimată cerința ca ea să fie cît mai „sinceră" ; să înțelegem, prin aceasta, spontaneitate și prospețime, părăsirea șabloanelor, acordarea creatorului la diapazonul sufletului copilului nostru !

● Se simte nevoia unei forme de învățămînt superior, pentru calificarea păpușarilor.

Am reținut, în sfîrșit, o propunere : să se inițieze un *concurs național de dramaturgie pentru teatrul de păpuși*.

Alecu Popovici

www.ziuaconstanta.ro

Promoția '78

INSTITUTUL DE ARTĂ TEATRALĂ ȘI CINEMATOGRAFICĂ „ION LUCA CARAGIALE"

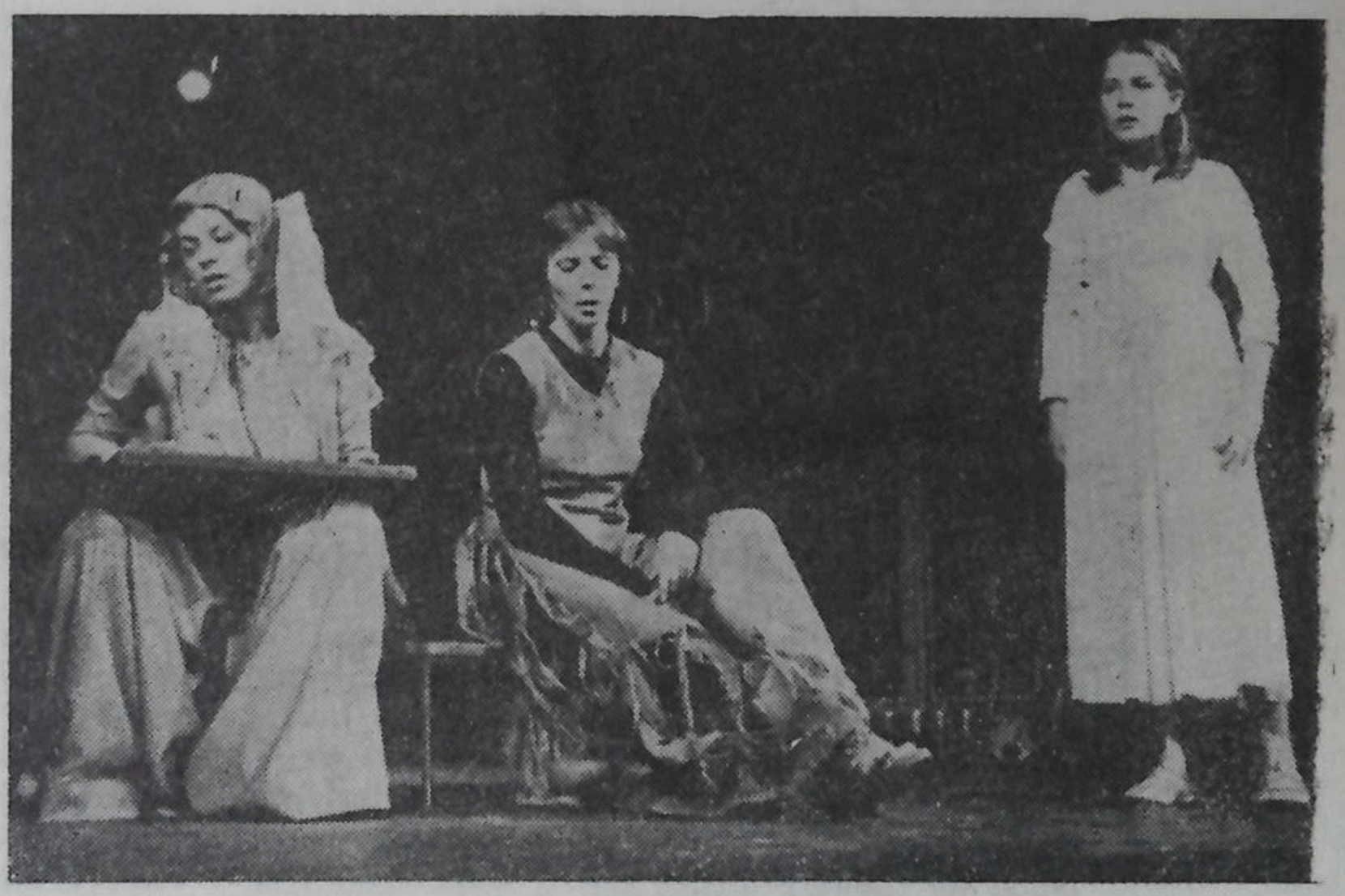
Romeo și Julieta de Shakespeare

Sfîrșit de stagiune, sfîrșit de an universitar. La studioul I.A.T.C., printre examenele de diplomă — spectacolul *Romeo și Julieta*, un spectacol care a împărțit publicul de specialiști în cele două tabere necesare unei dispute : emoționații entuziasmați și reticenții încruntați pînă la supărare. Mărturisesc, fac parte din prima categorie, încă dinainte de a fi prezent și publicul, eventual plătitor, la acest spectacol, adică dinaintea plecării trupei la Festivalul din Marea Britanie.

Acestei ultime montări a capodoperei shakespeareene nu i se poate refuza recunoașterea valorii, chiar dacă ne oferă o imagine scenică mai puțin obișnuită.

Dar, întrucît montarea piesei s-a făcut pe scena unui institut de artă teatrală, se im-

În clișeul de sus, Adrian Pintea (Romeo), între Dinu Manolache (Balthazar) și Răzvan Vasilescu (Benvolio) ; în dreapta, Adriana Trandafir (Doica), Mirela Gorea (Lady Capulet) și Mariana Buruiană (Julieta)

www.ziuaconstanta.ro

pune răspunsul la întrebarea : este acest spectacol o ultimă și exemplară lecție de solicitări regizorale și de exigențe de interpretare actoricească, pentru absolvenți ? Unui astfel de spectacol-examen, nepretinzîndu-i-se numai valoare artistică, ci și valoare pedagogică, i se poate cerceta compatibilitatea viziunii regizorale cu cerințele didactice : se poate analiza, de asemenea, gradul de competență profesională al interpreților-absolvenți.

Să încercăm deslușirea spectacolului de la I.A.T.C. numai prin această lentilă.

Iată și tipul de marcare a tensiunilor dramatice din această reprezentație : în loc de cortină — tinerii actori se mișcă pe scena goală, ca în culise, printre grămezile de recuzită. Momentul solemn al începutului îi îngrămădește la rampă, unde recită și cîntă versuri din text. Recitative-songuri vor simula ridicări și căderi de cortină, împărțind textul nu în acte sau scene, ci în cele două părți permanent distincte : conflictele și stările de contemplație, de dor, de iubire etc., — comentariu nu atît al întîmplărilor, cît al sentimentelor.

Încă din primele minute poate fi constatată surprinzătoarea calitate a spectacolului Cătălinei Buzoianu : aceea de a fi privit textul shakespeareean din unghiul special al acelei categorii sociale permanente și atît de specifice în societățile tuturor timpurilor — tineretul.

Piesa *Romeo și Julieta* este adusă pe scena Institutului de un grup de tineri care își propun să joace tragica întîmplare din punctul lor de vedere, prezentînd-o în *raccourci* ; cuvîntul care definește atitudinea regiei și, implicit, a interpreților nu trebuie luat numai în sens *literal* (deși scurtarea textului este inerentă față de o anume, obligatorie, durată a spectacolului). *Raccourci*-ul surprinde cel mai bine atitudinea tinereții față de „ierarhie“ și de „autoritate“, luate și în înțeles social, și în înțeles moral : polițaiul e un „tip cu sabie“, ca și ei, tinerii din Verona, și nimic mai mult ; ducele e individul care țipă în loc să vorbească, de obicei, cățărat pe ceva aflat cît mai la înălțime, și care suferă nu din pricina dușmăniei dintre Capulet și Montagu, ci numai în urma morții unor membri ai familiei sale ; lady Capulet își are și ea durerile ei de cap în căsnicie, căci prea a plîns, prăbușită peste cadavrul lui Tybalt ; Doica — oricîte servicii ar face iubirii curate dintre Romeo și Julieta — tot o „intermediară“ este, și merită pe deplin să fie jecmănită de niște slujitori analfabeți și aproape criminali etc.

Această optică-atitudine este realizată consecvent și exemplar de către regizoare, în dubla sa activitate : de *reducere cantitativă* a *textului* și *de reevaluare a rolurilor;* replicile personajelor au fost debarasate de încărcătura de rostiri care ar fi ascuns sau ar fi estompat ceea ce putea fi luat în derîdere de către tinerii din Verona și, deci, de către trupa de tineri actori.

Raccourci-ul micșorează distanțele sociale, pînă aproape de dispariție, și, prin aceasta, își adjudecă și funcția incriminatorie : ceea ce maturii cei gravi, obedienți, prudenți și temători săvîrșesc — în piesă — într-un drastic și îndîrjit ceremonial, tinerilor din Verona și grupului de interpreți le apare de-a dreptul ilar, chiar caraghios, în orice caz, amuzant și de o utilitate îndoielnică. Să ne amintim scena petrecută în jurul sutanei lui Lorenzo, în care rivalitatea dintre familii se contractă pînă la ridicola dimensiune a amenințărilor copilărești, șuierate printre dinți în băncile școlii. Și, într-adevăr, spoliate de putere, cele două clanuri și-ar desfășura rivalitatea sub mult mai puțin grava înfățișare a scandalurilor de mahala. Scena, ca atare, nu există în text, ea a fost inventată, tocmai din necesitățile *raccourci*-ului, prin alăturarea unor replici răzlețe și prin proiectarea lor în interiorul altei scene, unde, reduse la esența lor — insulta — smulg masca politeții și acuză societatea Veronei.

Cît de lipsită de mobil, de sens și de logică apare, în acest spectacol, sumbra încleștare, privită prin lentila indiferenței și a „revoltătoarei“ lipse de respect a Julietei și a lui Romeo față de „serioasele“ probleme și griji părintești !

Să ne amintim altă scenă, balul, care nu este numai un mijloc de etalare a prosperității și un prilej de a crea insomnii și de a zgîndări invidiile ambițioșilor rivali, ci, în primul rînd, o paradă a unor defecte, vicii, manii ale aristocraților adulți. Dușmănia dintre Capulet și Montagu este, pentru tinerii orașului, un nesfîrșit lanț de ocazii de a maimuțări provocările slugilor, de a le ațîța, în joacă, nepăsători — dar nu inconștienți — față de repercusiuni ; căci pentru ei funcționează numai criteriul dictat de părinți : „asta n-ai voie să faci“ ; altminteri, ei bagatelizează interesele, principiile, vanitățile și orgoliile părinților. În acest sens vorbește scena duelului dintre Tybalt și Mercuțio : adolescenții aflați cel mai aproape, ca minte, de vîrsta matură, nu se înfruntă în numele familiilor, ci într-un joc *agonal,* în care competiția, lipsită de arme albe, n-ar fi dusă la crimă.

Raccourci-ul nu-i scutește pe tineri de judecata autocritică : toate scenele dintre ei sînt, de fapt, prilejuri de a dezgoli aceleași defecte pe care le au maturii, aflate, însă, în cazul lor, în embrion. Prin scurtarea distanței dintre intențiile, scopurile, mobilurile și rangurile personajelor, pe de o parte, și rostirile (replicile) lor, pe de alta, se produce în spectacol atitudinea critică, distanțarea.

Atitudine critică ce nu duce niciodată la contorsionări psihologiste sau la mutilări expresioniste, grotești, și nu se transformă nici o clipă în protest : prin această atitudine, tinerețea nu batjocorește, ci mustră, nu înfruntă ostentativ, ci se retrage stingherită, uneori umilită și înjosită de curiozitatea la-

www.ziuaconstanta.ro

comă cu care este urmărită, suspectată de a fi la cheremul instinctului.

O emoționantă lecție de pudoare și de suspinată renunțare ne-o dă scena nopții nupțiale : tinerii, așezați pe marginea patului, cu spatele la public, înfiorați înaintea clipei cînd se vor cunoaște apropiindu-se din dorință, au un moment de crispare : amîndoi întorc capetele spre spectatori, trist și mut, dojenindu-i pentru involuntara indecență de a asista la spectacolul intimității lor ; și renunță, întinzîndu-se, tăcuți, într-o stîngace îmbrățișare.

Recitativele-songuri — izvorul probabil al reticențelor și acuzațiilor de iconoclastie față de Shakespeare — sînt repetate reformulări ale unghiului de vedere special : timpul se oprește sau fuge besmetic, atunci cînd tinerii întîlnesc, tulburați și dezarmați de stupoare în fața propriilor lor descoperiri, sentimentul care-i împinge să lege, credibil, contrariile : sănătate bolnavă ; care le deschide apetitul tristelor critici, naiv formulate prin „înscenarea“ comportamentului adult, și care îi face, spontan, melomani și cîntăreți : iubirea.

Pînă acum, toate comentariile asupra spectacolului au urmărit punctele nodale, de maxim interes actoricesc, teme de interpretare și teren al marilor competiții dintre talentele reunite în trupă.

Ne aflăm, prin spectacolul Cătălinei Buzoianu, în fața unei alte lecturi a textului, în fața unei lecturi de un constant și patetic atașament față de optica, puber-anticonvențională, a tineretului. Ca spectatori, sîntem, de fapt, martorii unei restituiri : capodopera este înmînată celor destinați, prin vîrstă, să o retrăiască profund, cu patimă. Marea lecție de pedagogie artistică rezidă tocmai în consecvența creației regizorale : tinerii actori, îndrumați să-și asume rolurile, întîi în calitate de tineri și mai apoi în cea de actori, nu sînt obligați să „compună“ — cu virtuozități imitate cu stîngăcie sau furate de la mai marii lor în vîrstă și cu experiență — personaje mature, infatuate de ranguri, mărginite de prejudecăți și orbite de orgolii și de convenții. Trupa de actori a dat un excelent rezultat artistic tocmai pentru că nu a fost obligată să poarte bărbi false, nici să-și închipuie mentalități și nici să maimuțărească, cu pedanterie și cu seriozitate, gravitatea comportamentului adult. Beneficiul lor de experiență — reamintesc — este distanțarea, și nu aplicată doar relației interpret-personaj, ci conținută de viziunea regizorală. Tinerii, de-acum actori, au învățat să lucreze cu un excelent regizor ! Talentul lor merită spațiul tipografic în care să li se înscrie numele : Oswald Gayer, Cristian Tuță, Ion Colan, Valentin Teodosiu, Adrian Pintea, Răzvan Vasilescu, Constantin Brânzea, Dinu Manolache, Șerban Ionescu, Florin Călinescu, Nicolae Urs, Micaela Caracaș, Mirela Gorea, Mariana Buruiană, Adriana Trandafir.

Paul Cornel Chitic

Tobe în noapte
de Bertolt Brecht

Într-un cadru deloc potrivit (fără podium, fără cortină, fără culise, fără distanță între actori și spectatori) și cu o aparatură tehnică șocant modestă (dacă nu chiar improvizată), studenții-actori ai secției germane (anii II și IV, respectiv elevii maeștrilor Ion Olteanu și Ion Taub, asistent Raimund Binder) au prezentat (îndrumați de Ion Taub), la clubul Casei de cultură „Friedrich Schiller“, comedia de tinerețe a lui Bertolt Brecht, *Tobe în noapte*.

Mi se pare un act de îndrăzneală repertorială și artistică ; un prim argument pentru atenția cu care am urmărit spectacolul. Fiindcă, din multe puncte de vedere, lucrarea aceasta poartă cu sine nu numai dificultate, dar și germenii unor capcane artistic-tematice. În adevăr, exploziv debut teatral — sfîrșind prin a-l consacra, cu un prestigios premiu, printre fruntașii scriitori de teatru ai Germaniei primilor ani de republică weimariană — această comedie mărturisea, cu violență, înclinarea spre excentricitate, trăsăturile turbulent polemice ale autorului ei, dar nu anunța, parcă, pe acela ce avea să devină, peste ani, de-a lungul frămîntatei perioade interbelice și, apoi, după cel de-al doilea război mondial, inițiatorul și teoreticianul teatrului epic-dialectic, redutabilul deschizător de drum al teatrului militant politic.

Sîntem, așadar, cu *Tobe în noapte*, în fața unei lucrări aparent puțin reprezentative a lui Bertolt Brecht, ba chiar, dintr-un anume unghi de vedere — acela al înțelegerii mecanismelor sociale — sîntem, parcă, în fața unei lucrări opuse universului de convingeri ce-i definesc creația. Ecou proaspăt al derutelor și secătuirii de speranțe lăsate în urmă de marea înfrîngere, pe care a suferit-o Reichul wilhelmian, și de sîngeros sugrumata mișcare revoluționară a spartakiștilor, *Tobe în noapte* se voia o chemare la luciditate, un act de denunțare a acelora ce — lași, ambuscați, corupți, lipsiți de scrupule — scoteau profit din prăbușirea, mizeriile și dezarmarea morală a epocii. În același timp, comedia ținea să denunțe, ca false, „soluțiile“ momentului, soluții care, pe planul artei (ca, dealtfel, și pe cel al practicii sociale), se traduceau prin tînguioase apeluri la un umanitarism abstract și steril, scutit de pătrunderea și de efortul de înlăturare a cauzelor concret-istorice ale realităților. Aceste soluții și arta acestor soluții — artă „vai-umană“, cum o numește Brecht — la modă, pe atunci, sfîrșeau, astfel, diversionist-melodramatic, prin a determina pe om la trista satisfacție a contemplării și acceptării, ca in-

www.ziuaconstanta.ro

ebranlabilă, a propriei lui degradări. Numai că — așa cum avea să recunoască, tîrziu, însuși Brecht, la recitirea lucrărilor lui de început — intenția de a răsturna asemenea condamnabile convenții (și soluții) artistice se afla ambiguă, pe muchie de cuțit, gata-gata să condamne și marele moment de răsturnare socială, încercat de gruparea spartakistă, pe fundalul și în climatul eroic al căreia este așezat și propulsat actul de denunțare al comediei. În adevăr, departe de a scoate în relief zăcămintele de viguroasă și însuflețită pornire spre înnoire, a lumii acestui moment, comedia mișună de antieroi, de oportuniști, de „eroi scandalagii", străini de orice altă năzuință, în participarea lor la revoluție, în afara aceleia de a scoate repede și lesne beneficii de pe urma ei. Pînă și personajul central — soldatul (presupus mort) reîntors, din nesfîrșitele mizerii ale frontului, la deziluziile vetrei și ale iubirii — e prins, și el oportunist, de iureșul justițiar și-l părăsește, nu fără cinism, din clipa în care simte că-și poate redobîndi drepturile, vremelnic uzurpate, la tihna unui cămin căldicel și la inima, chiar dacă tîrfuită, a iubitei... Totul e tratat cu mijloace scoase din arsenalul artistic al vremii — expresionist, prin urmare — dar dilatate în grotesc, în caricatură, mutînd tragicul pe registrul unei necruțătoare, dar atotcuprinzătoare, șarje...

Brecht nu dispunea, la ora *Tobelor în noapte*, de cunoașterea valorii și de tehnica efectului de distanțare. (Cu toate că-și invita, și aici, spectatorii „să nu holbeze atît de romantic ochii".) Dar lectura, *astăzi*, a comediei, nu poate să nu țină seamă, mai ales cînd e să fie pusă în scenă, de aflările, de marea experiență artistică și filozofică acumulată, creație după creație, de autorul „Micului Organon..." E ceea ce, cu serios și responsabil spirit pedagogic, deși în duhul unei aparente predispoziții pur și simplu ludice, a și făcut, dealtfel, Ion Taub, cu elevii lui.

Primejdios ambigua comedie a *Tobelor în noapte* (față de care, adesea, pînă și ezitarea e, în cazul unei selecții repertoriale, un act de cutezanță, și în montarea căreia, mărturisesc, nutream slabe nădejdi) ne-a apărut, astfel, ca o puternică, neașteptat de elocventă demonstrație premonitorie, și nu doar ca o trimitere șarjată la o ilar-tragică epocă revolută. Pe spațiul restrîns și incomod al unei săli nepropice, cu un minimum de instrumentație scenică și scenografică, dar într-un suflu de nezăgăduit elan inventiv, actorii-studenți au evoluat în compoziții și măști de irezistibil efect, dar și de o nebănuită pregnanță caracterologică, au pătruns și descoperit, în același timp, trăsăturile personajelor și, prin ele laolaltă, ale unei epoci grotesc deviate (evocată lapidar în costume, în cîntece, în ținută); iar prin forța, aș zice, prin agresivitatea expresiei, gestului și atitudinii lor — libere de aparenta constrîngere a nuanțelor — au trimis personajele și epoca evocate spre ceea ce avea cu necesitate să însemne și a însemnat devenirea lor istorică de mai tîrziu...

N-am asistat la spectacolul unei echipe ce-și aștepta diploma de absolvire. Ci la un autentic fapt de artă. Pentru care repetăm aici numele pedagogilor : Ion Taub și Raimund Binder. Și pentru care pomenesc aici, în corpore — fiindcă nu am simțit, în dinamica ansamblului, stridențe sau stîngăcii supărătoare — numele interpreților de prim plan : Michael Bleiziffer, Estera Neacșu, Herbert Schmidt, Cristina Hoffmann, Dinu Neagoe, Raimund Binder, Roland Binder. Adaug, pe lîngă felicitări, regretul că spectacolul de absolvire are, de data aceasta, și destinul unei efemeride.

Florin Tornea

Menajeria de sticlă de Tennessee Williams

Menajeria de sticlă, piesa americanului Tennessee Williams, jucată la noi încă de prin anii '60, se remarcă prin bogăția notelor psihologice ale personajelor și prin firescul situațiilor de viață. A devenit, astfel, unul dintre textele-test în pregătirea tinerilor talente actoricești și regizorale. Teama de însingurare, sensibilitatea rănită, neputința comunicării, iluzia confundată cu speranța, durerea înăbușită, care se întrețes pe canavaua acestei opere dramatice, de o blîndă și covîrșitoare tristețe, sînt numai cîteva dintre trăirile pe care ni le-au redat, cu neașteptată finețe, studenții clasei conferențiarului Petre Vasilescu : Adrian Năstase, Liana Ceterchi, Aristița Diamandi și Augustin Brînzaș (ultimul, din anul II, clasa prof. Olga Tudorache), sub îndrumarea regizorală atentă, inteligentă, a lectorului Cornel Vendel.

Firesc, la arlechin apare protagonistul, care ia martor publicul la clipe trăite, alături de mama și de sora sa, undeva departe (în timp și în spațiu). Niște cortine se ridică pe rînd, surprinzînd celelalte personaje în situații cotidiene caracteristice. (Scenografia Mihaelei Grigorescu, naturalist concepută, e realizată în adîncimea scenei, sugerînd adîncurile memoriei.) Și, iată, pătrundem în viața

www.ziuaconstanta.ro

tînărului Tom (Adrian Năstase), care ar vrea să spargă cercul responsabilității familiale, pentru a pleca să-și întîmpine propriul destin, al realizării de sine ; asistăm, cu ironie mujată de caldă și duioasă înțelegere, la străduințele mamei (Aristița Diamandi) de a-și mărita fiica, și înfiorați de atîta puritate și putere de dăruire, sufocate de suferința morală datorată defectului fizic, ale fiicei (Liana Ceterchi).

A impresionat, în special, jocul Lianei Ceterchi, de o plasticitate tulburătoare. Ea a imprimat personajului său o excesivă timiditate. În universul familial, claustrat, mișcările ei poartă în ele o anume lentoare și teamă. Parcă mîngîie o aură a obiectelor și oamenilor. E vorba de un transfer de substanță psihică asupra lumii obiectelor înconjurătoare. „Menajeria de sticlă", micile obiecte casabile, pe care le apucă cu nemărginită gingășie și grijă, sînt materializări ale fragilității ei sufletești. Cuvintele sînt rostite după lungi ezitări și doar atunci cînd cată, tulburată de surpriză, la fostul său coleg de școală — strălucitorul Gim (Augustin Brînzaș) — rostește precipitat. Cuvintele par înaripate de dorința imperioasă de a fi în acord cu cel pe care îl iubește în taină. Și înțelegem că în trupul ce se mișcă cu stîngăcie și teamă și în sufletul retractil, parcă dezorientat, se poate aprinde o pasiune puternică și vie ; și înțelegem că timiditatea excesivă este doar veșmîntul castității și al iubirii.

În rolul mamei — rol lucrat în contrast cu cel al fiicei, pentru un bun echilibru dramatic — Aristița Diamandi se mișcă

Augustin Brînzaș (Jim) și Liana Ceterchi (Laura)

dezinvolt, lăsînd doar în cîteva momente să se străvadă, prin multa limbuție, durerea soției nerealizate. În fine, Adrian Năstase (Tom) și Augustin Brînzaș (Jim) își joacă cu acuratețe rolurile, poate, mai puțin generoase, dar care s-ar fi cerut, parcă, adîncite.

Constantin Radu-Maria

Rezultat:

29+2

Privit prin prisma calității, a posibilităților pe care le-a oferit celor 29 de absolvenți ai claselor de actorie și celor doi absolvenți ai clasei de regie, pentru a-și dezvălui talentul și a-și afirma vocația, repertoriul din acest an al Studioului I.A.T.C. s-a arătat cuprinzător, serios, responsabil. El a cuprins partituri grele, de mare varietate tematică și stilistică, cu opere de Shakespeare, Ibsen, Musset, Brecht, Tennessee Williams, Dumas-Sartre. Numele a doi autori români, Laurențiu Fulga și D. R. Popescu, s-au alăturat clasicilor, piesele lor, *E vinovată Corina ?* și *Piticul din grădina de vară,* răspunzînd exigențelor metodologice ale pedagogiei artistice.

Bune, foarte bune, inegale, discutabile, spectacolele-studiu ale actualei stagiuni au fost în măsură să exprime și linia școlii românești de interpretare, și experiențele novatoare, căutările stilistice, deschiderile către direcții noi, tendințele către un joc modern, orchestrat după gustul contemporan.

În modalități diverse, în montări îndrăznețe, chiar scăpărătoare, dar și în altele mai puțin strălucitoare, toate, cu piese dificile, am încercat să-i descoperim pe viitorii noștri actori, talentele de pe acum afirmate plenar, vădind maturitate profesională, cît și speranțele încă incerte.

www.ziuaconstanta.ro

Așa cum se arată și în cronica detaliată pe care o publicăm în acest număr, *Romeo și Julieta*, în regia Cătălinei Buzoianu, reprezintă un bun spectacol-studiu, înmănunchind o echipă-laborator, un exercițiu artistic util. Raportată la misiunea Institutului, conceput ca un laborator de cercetări în arta teatrului, creuzet de forme noi, îndrăznețe, în care să apară demonstrații de virtuozitate, antrenamentul fizic, căutarea și aplicarea unui nou stil de joc, reprezentația Cătălinei Buzoianu se cuvine apreciată. Spectacolul are, neîndoios, calități, valori de teatralitate modernă, care pot trezi chiar entuziasm. Personal, cred, însă, că se exagerează foarte mult atunci cînd unii încearcă să facă din acest spectacol un etalon al căutărilor novatoare, considerîndu-l ca un pas înainte în exegeza noastră shakespeareană. Spectacolul de la Institut e deficitar sub raportul rigorilor profesionale, discutabil în excesele sale de violență, în exacerbarea cinismului și a cruzimii, în simplificarea vulgarizatoare a textului, deci, a lumii shakespeareene. Mari speranțe, tineri de autentic și original talent, precum Adrian Pintea, Mariana Buruiană, Mirela Gorea, Adriana Trandafir, mi s-a părut că nu au dat, în această viziune regizorală ce-i încorsetează, măsura reală a capacității lor. Bineînțeles, fiecare și-a demonstrat întrucîtva personalitatea, dar efortul artistic de a compune lumea lăuntrică a eroilor s-a soldat cu rezultate minime.

O montare de real interes, înscrisă în zona spectacolului politic-agitatoric, susținută cu mijloace de expresie moderne, a fost realizată de clasa germană, cu piesa *Tobe în noapte* de Bertolt Brecht. Reprezentația își propune solicitarea maximă a talentului și a inteligenței interpreților (regia, Ioan Taub), oferind un cadru scenic propice evidențierii calităților absolvenților-actori, destinați teatrelor germane din țara noastră.

Asupra spectacolului *Kean* de Jean Paul Sartre, pus în scenă de clasa conf. Marin Moraru (asistent, Adriana Popovici) am referit altă dată.* *Kean* este și el unul dintre bunele spectacole-studiu ale stagiunii Institutului, un temeinic și echilibrat exercițiu artistic. Aici, un grup de absolvenți dintre cei mai înzestrați ai promoției actuale (Marcel Iureș, Nicolae Urs, Ara Flămînzeanu) își afirmă, cu simplitate, dar în mod profund, resursele, nivelul profesional.

Cu aceeași favorabilă impresie, ne oprim și asupra spectacolului *Nora* de Ibsen, pregătit de aceeași clasă. Opera ibseniană cuprinde roluri-cheie pentru repertoriul cu care, sperăm, tinerii se vor întîlni, în teatre. Limpede și unitar, cu accentele dramatice bine distribuite, spectacolul i-a obligat pe interpreți să aducă în scenă compoziții vii, portrete desenate în linii epurate. A fost ocolită pastișa, s-a optat pentru sugestie, s-a încercat instalarea unui nou tip de convenție cu publicul ; valoarea interpretativă e conferită de esența personajului, și nu de întruchiparea lui naturalistă. Susținută de o gîndire matură, compoziția realizată de Mihaela Gagiu, în rolul titular, impresionează prin nivel profesional, prin siguranță tehnică. Concludent pentru cîștigurile școlii de actorie, pentru bunele tradiții realiste ale jucării clasicilor, spectacolul impune, în ansamblul său, personaje complexe, nuanțate, în relații scenice clare. I-am reținut pe Constantin Brânzea (Torwald) și pe Mihaela Mitrache-Lupu (Doamna Linde). S-au afirmat surprinzător și doi studenți din anii mai mici : Oswald Gayer din anul III, în Doctorul Rank, rol susținut cu maturitate artistică și cu o bună stăpînire a tehnicii teatrale, și Cristian Ieremia, tot din anul III, în Krogstadt, interpretat cu bogate resurse de expresivitate.

Un admirabil exercițiu de stil, rafinat și elegant, o manifestare de joc proaspăt, binevenit, amintindu-ne cîteva dintre regulile de bază ale școlii de teatru (nuanțele psihologice, armonizarea scenică a cuvîntului cu gestul și cu mișcarea) a fost minireprezentația oferită de clasa conf. Sanda Manu (lector, Geta Angheluță), cu piesa *Un capriciu* de Alfred de Musset. Excelente au apărut cele două portrete feminine, întruchipate sincer și inteligent, cu grație și cu detașare ironică, de către Angela Spiridon (contesa de Chavigny) și Rodica Postelnicu (doamna de Léry). În rolul ingrat al contelui de Chavigny, Ion Ștefan a schițat discret, cu un subtil simț al umorului, caracteristicile omului de lume, distrat, blazat în fața capriciilor și a cochetăriilor femeiești.

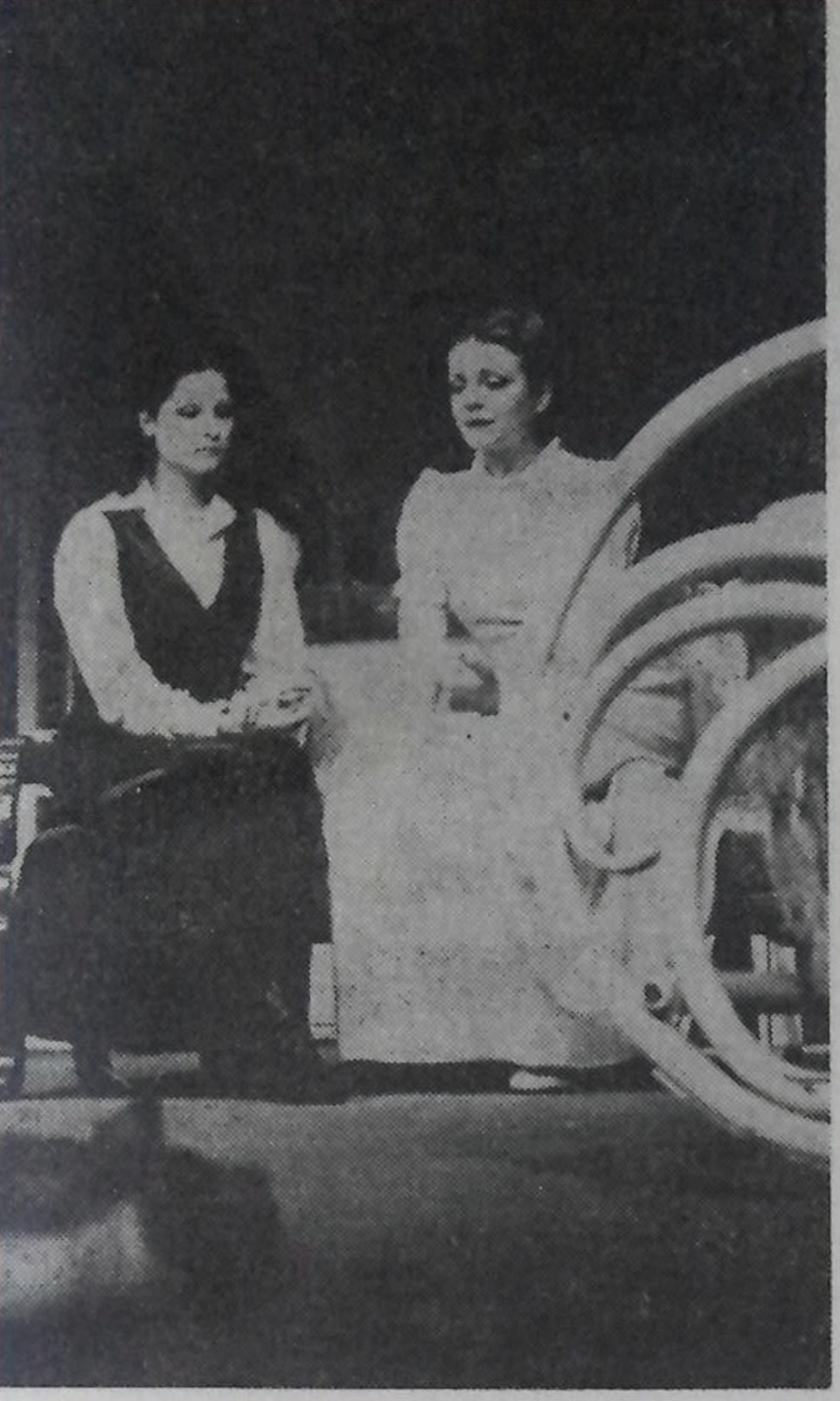
Piticul din grădina de vară, clasa conf. Amza Pellea (asistent, Alexandru Lazăr), mărturisește buna intenție de a da relief ideilor și semnificațiilor piesei ; formula scenică e simplă, adecvată speciei teatrului politic, eroic, propice familiarizării studenților cu drama actuală, cu problematica ei complexă, cu atmosfera de emoție dureroasă. Atitudinile etice se dezvoltă în metafore și în simboluri cu reale semnificații politice și sociale. O montare pe măsura caracterului programatic al preocupărilor pedagogice și artistice, menite să cultive devotamentul pentru dramaturgia originală, pentru valorificarea ei.

În ciuda argumentelor teoretice, expuse în caietul-program, montarea piesei *Avram Iancu,* scrisă de studentul Mihai Mănuțiu, nu e, după părerea mea, o izbîndă, nici o realizare semnificativă, capabilă să releve talentul, fantezia și pregătirea profesională a celor doi regizori tineri, Mihai Mănuțiu și Alexandru Dabija, absolvenți ai clasei de regie (condusă de Gh. Vitanidis și de Cătălina Buzoianu). Debutul scriitoricesc al tînărului regizor Mihai Mănuțiu nu a relevat calitățile literare în stare să ofere colegului său, Alexandru Dabija, premisele unui spectacol concludent. Reprezentația păcătuiește (ca și

---

* „Teatrul", nr. 1/1978.

www.ziuaconstanta.ro

Mihaela Mitrache-Lupu (Doamna Linde) și Mihaela Gagiu (Nora), în „Nora" de Ibsen (sus) ; scenă din „Avram Iancu" de Mihai Mănuțiu, cu Ely Măguleanu, Dinu Manolache și Adrian Pintea (dreapta, sus) ; „Un capriciu" de Musset, în interpretarea Rodicăi Postelnicu, a lui Ion Ștefan și a Angelei Spiridon (dreapta, jos)

textul) prin schematism, prin simplificarea cadrului istoric, a conflictului și a personajelor, printr-o expunere livrescă, naiv-didactică, prin exces de mitologizare, care înțoșează poeticul. Deși schițată sumar, figura lui Avram Iancu a căpătat viață, în spectacol, prin interpretarea lui Adrian Pintea, sugerînd cîteva elemente ale chipului simbolic dorit de autor. Nu *Avram Iancu*, ci cele două montări originale și interesante, realizate în cursul anului trecut, comentate, la timpul potrivit, în revista noastră — *Oedip salvat* de Radu Stanca, în regia lui Mihai Mănuțiu, și *Răfuiala* de Ph. Massinger (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț), în direcția de scenă a lui Al. Dabija — reprezintă atestatul profesional cu care cei doi regizori-absolvenți își asigură intrarea pe scena mare.

Cronicile care preced însemnările noastre, ca și sumara privire de ansamblu asupra stagiunii I.A.T.C., ne confirmă existența unei promoții dintre cele mai bune. Catedrele de actorie își pot defini, acum, activitatea drept mulțumitoare : procentul nereușitelor, al nerealizărilor, al manifestărilor mediocre (în producțiile de ansamblu, ca și în comportamentul individual) a fost mult redus față de anii precedenți.

Enumerînd încă o dată numele tinerilor pe care i-am reținut și apreciat la examenele din acest an (Adrian Pintea, Marcel Iureș, Mariana Buruiană, Diana Lupescu, Mirela Gorea, Mihaela Gagiu, Valentin Teodosiu, Nicolae Urs, Angela Spiridon, Rodica Postelnicu, Ara Flămînzeanu, Adriana Trandafir, Constantin Brânzea, Paul Gheorghiu, Micaela Caracaș, Ion Ștefan, Liana Ceterchi, Aristița Diamandi, Viorica Mischilea, Magdalena Cernat), alături de absolvenții clasei germane (Michael Bleiziffer, Herbert Schmidt, Cristina Hoffmann, Raimund Binder), putem conchide că, iată, pleacă spre scene, în teatrele țării, un bogat mănunchi de talente, cărora le prevedem o frumoasă carieră profesională.

Valeria Ducea

www.ziuaconstanta.ro

INSTITUTUL DE TEATRU „SZENTGYÖRGYI ISTVAN"
DIN TÎRGU MUREŞ

Promisiuni și certitudini

Institutul de teatru „Szentgyörgyi Istvan", care a intrat în cel de-al treizecilea an de activitate, funcționează, cum se știe, cu două secții : secția română, care va oferi teatrelor prima promoție de absolvenți în 1980, completînd astfel numărul actorilor tineri pe care-i pregătește I.A.T.C., și secția maghiară, care împrospătează continuu colectivele de interpreți din cele șase trupe maghiare existente în țara noastră. Anul acesta au absolvit șase actori. (Media absolvenților este de șapte pentru fiecare promoție ; la anul, vor absolvi opt.) După ce vor avea loc examenele de admitere în Institut, secția maghiară va avea un total de douăzeci și opt de studenți și cam tot atîtea cadre didactice. Merită să fie reținute aceste cifre, care ilustrează înțelepciunea și justețea unei politici de pregătire profesională, în limba maternă, a celor care trăiesc pe pămîntul patriei noastre. Demn de reținut e și faptul că peste nouăzeci și cinci la sută dintre actorii colectivelor maghiare sînt absolvenții acestui Institut, cu tradiții excelente, cu pedagogi străluciți, actori și regizori de frunte ai mișcării noastre teatrale.

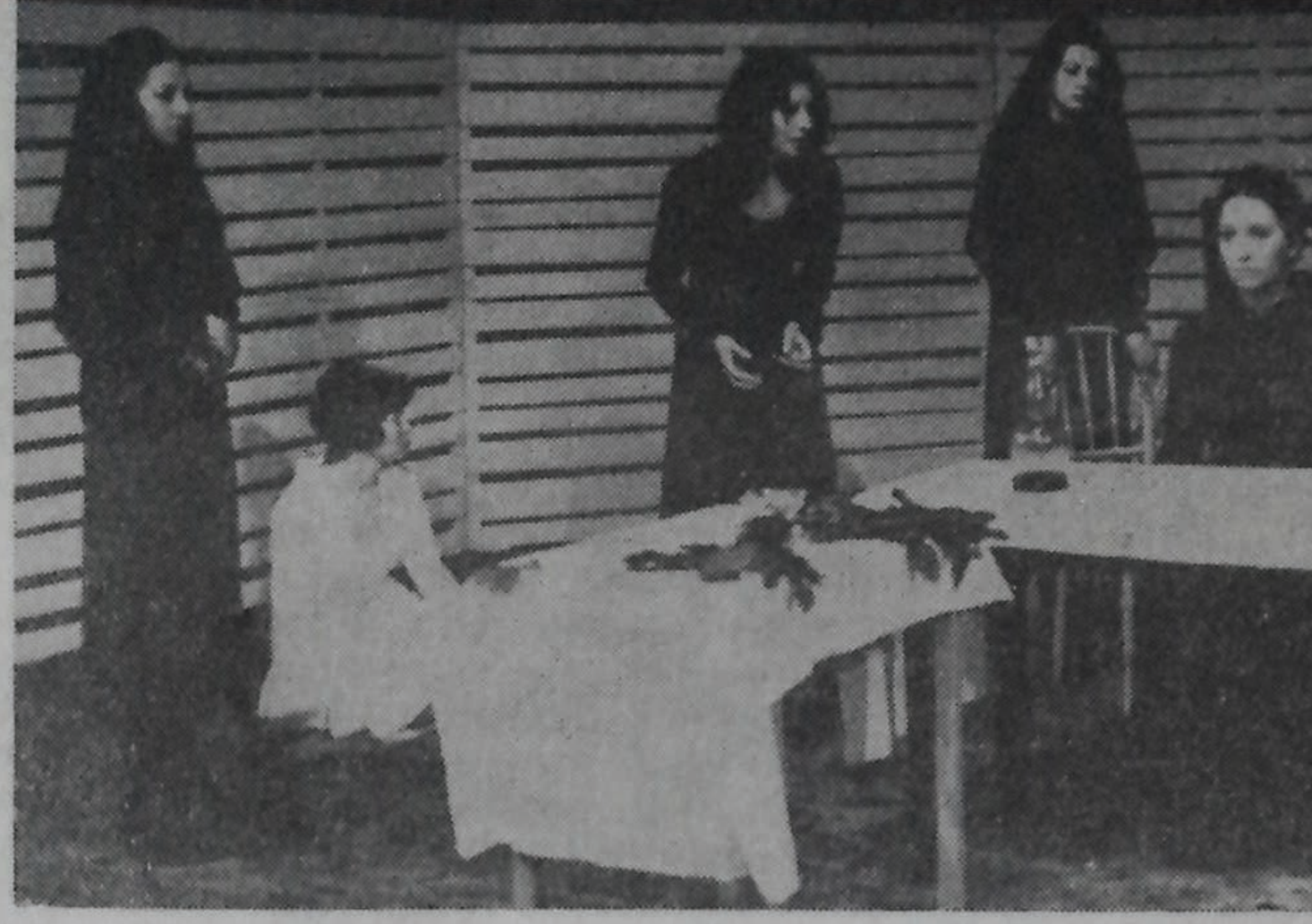
Promoția din acest an este promoția lui Kovács György. Marele om de teatru i-a pregătit din anul I pînă în anul III. Ultimul an de pregătire l-au parcurs sub îndrumarea harnicului asistent Nagy Imre. În acest ultim an de studii în care, se înțelege, au urmat și cursurile catedrelor teoretice, cei șase studenți-actori au susținut și stagiunea Studioului, unde au fost prezentate publicului patru — reținеți: patru — premiere. Iată-le : *Ultima cursă* de Horia Lovinescu (regia : Kinceses Elemér), *Casele domnului Sartorius* de G. B. Shaw (regia : Harag György și Nagy Imre), *Mătrăguna* de N. Machiaveli (regia : Nagy Imre) și *Nunta însîngerată* de Federico Garcia Lorca (regia: Kinceses Elemér).

Ce observăm ? Mai întîi de toate, diversitatea repertoriului, de la dramaturgia românească la dramaturgia universală clasică, de la comedie la tragedie ; dificultatea lui, partiturile oferite interpreților fiind întinse și, totodată, generoase. Mai observăm că, alături de pedagogul care și-a asumat răspunderea acestei promoții după dispariția regretatului Kovács György, deci, alături de Nagy Imre, au lucrat cu studenții-actori doi regizori de înalt prestigiu, Harag György și Kincses Elemér, invitați de conducerea Institutului să îndrume ultimii pași ai viitorilor actori în pregătirea lor profesională.

Am putut vedea două dintre spectacolele Studioului. (*Ultima cursă* a fost recenzat în nr. 5/78 al revistei noastre, iar împrejurări potrivnice dorinței mele, ca, dealtfel, și dorinței gazdelor, au dus la suspendarea reprezentației cu *Mandragora*, programată în zilele cînd mă aflam la Tg. Mureș.) Am văzut, așadar, *Casele domnului Sartorius* și *Nunta însîngerată*. Spectacolul cu piesa lui G. B. Shaw a fost regizat de Harag György, care a lăsat deplină libertate interpreților, „mîna" prețuitului regizor făcîndu-se simțită doar în distribuirea accentelor satirice și în punctarea momentelor de semnificație ideatică. Actorii s-au jucat, jucînd, uneori au întrecut măsura, de cîteva ori au alunecat pe lîngă sensuri, alergînd după mici efecte, dar — și aici intervine partea izbutită a reprezentației — au realizat personajele cu vădită maturitate și în cert spirit profesional. Un actor interesant se arată a fi Török Andras, interpretul lui Trench, cu un fizic plăcut și cu farmec ; și mai interesant, mai profund și mai subtil, în orice caz, mai exigent cu sine, s-a arătat Dárko István, interpretul lui Cokane ; Parászka Miklos izbutește o compoziție colorată, în rolul lui Lickcheese, anunțîndu-se un interpret cu largi posibilități ; Dukasz Peter se achită conștiincios de un rol mai restrîns (Pincer), în vreme ce Tatai Sandor, student în anul II, încearcă, nu de puține ori cu succes, să acopere exigențele personajului Sartorius. Szilagyi Enikö, în rolul nărăvașei Blanche, arată temperament, dar și o inteligență scenică, remarcabile. O primă observație : interpreții dovedesc o solidă pregătire profesională, iar incursiunile personale pe teritoriul comicului, fără să afecteze fundamental spectacolul, arată inventivitate și multă poftă de joc. O a doua observație : fiecare dintre cei care au absolvit se arată a fi o personalitate distinctă, un anume tip de actor, nu numai apt să se integreze oricărui colectiv teatral, dar și în măsură să-l completeze fericit.

www.ziuaconstanta.ro

INSTITUTUL DE TEATRU
„SZENTGYÖRGYI ISTVAN"
DIN TÎRGU MUREȘ

Examene de absolvire la secția maghiară : „Cocioabele Londrei" de G. B. Shaw (stînga, sus) și „Nunta însîngerată" de F. G. Lorca (dreapta, sus). Examen la anul II, secția română, cu fragmente din tragediile lui Shakespeare (dreapta, jos) și mezinii lor, care au promovat în anul II (stînga, jos)

www.ziuaconstanta.ro

Nunta însîngerată, la care, în afara interpreților principali, și-au adus contribuția mai toți studenții Institutului, este un spectacol de regizor. L-am revăzut pe Dukász Peter, desfășurînd mai larg gama resurselor sale, am revăzut-o pe Szilagy Enikö, de astă dată sobră, gravă, neclintită în durerea ei, am văzut-o pe Vajda Zsuzsa, care se anunță o excelentă interpretă de roluri tragice, după cum Török Andras arată forță și temperament. Dar, mai ales, am văzut spiritul de echipă, care domină, disciplina colectivului, precizia execuției sub o îndrumare regizorală mai severă, în care imaginea de ansamblu este excelentă, într-un spectacol strălucit, cu suflu tragic și cu poezie, în care autoritatea lui Kincses Elemér se face simțită. Cele două spectacole, foarte diferite ca stil regizoral, prezintă o promoție de actori de pe acum formați, temeinic pregătiți, pe deplin apți să slujească scena profesionistă.

★

Am putut vedea și părți din examenele de fine de an ale studenților secției române. Anul II — acum, anul III — este pregătit de Elena Burlacu și St. Moisescu. Pregătirea lor prevedea, pentru anul care s-a scurs, studiul unor fragmente din piese (sau dramatizări după romane) clasice. În anul II, au fost abordate fragmente din *Azilul de noapte*, *Pescărușul*, *Hangița*, *Cerere în căsătorie*, *Idiotul*. Și, evident, Shakespeare. Un colaj din marile tragedii shakespeareene (scene din *Hamlet*, *Richard al III-lea* și *Macbeth*), într-o formulă care putea constitui un spectacol de sine stătător, au prezentat studenții Miriam Cuibuș-Coman, George Custură, Marcela Andrei, Dan Glasu și Ion Ruscuț. Nu au fost, de bună seamă, creații deosebite, profesorii nici nu și-au propus așa ceva, dar merită reținut faptul că studenții se exersează pe partituri dificile, se familiarizează cu marea literatură dramatică, studiul aplicat însoțindu-se cu nevoia de aprofundare a textelor, cu necesitatea de a lărgi orizontul cultural al studenților. Personalitatea artistică a celor care au prezentat studiul este încă în fașă, mijloacele lor sînt în curs de șlefuire, de punere în evidență, poate, chiar de descoperire, dar, din cîte mi-a fost dat să văd, se anunță o promoție interesantă, cu elemente foarte dotate.

Mai concludent pentru mine, fiindcă șansa mi-a oferit un orizont mai cuprinzător, a fost contactul cu cei ce au absolvit anul I, sub pregătirea profesorilor Constantin Codrescu și Alexandru Făgărășanu. Programul realizat de actualii studenți ai anului II a pornit de la premise foarte ambițioase. Etapele de pregătire au fost considerabil devansate, astfel că, la sfîrșitul anului, cei șapte studenți — patru băieți și trei fete — au putut prezenta un program de examen (cu o durată de peste patru ore) cuprinzînd — observați aria repertoriului lor — monoloage antice, șapte la număr, cînticelele comice ale lui Vasile Alecsandri, tot șapte la număr, dramatizări din literatura contemporană (Henriette Yvonne Stahl, D. R. Popescu, Romulus Guga, Dinu Săraru etc.), zece la număr.

S-a prezentat un fragment din *Onofrei și cibernetica* de Henriette Yvonne Stahl, în care resursele comice ale studenților Mirela Busuioc și Gheorghe Marin au fost foarte bine puse în evidență, un fragment din *Viața post mortem* de Romulus Guga, care servește în primul rînd valorificării calităților lui Cornel Răileanu și Elenei Taloș, un alt fragment, din *Paradisul peste o mie de ani*, tot de Romulus Guga, în care studenții Gheorghe Marin, Cornel Răileanu, Emil Sauciuc, Elena Taloș, Tiberiu Kovacs, Cristina Ionescu și Mirela Busuioc încearcă, și chiar izbutesc, dificile compoziții, am mai văzut un fragment din *Moromeții* de Marin Preda, cel mai dificil exercițiu din această categorie, în care atmosfera cărții este excelent reconstituită și unde se face remarcată personalitatea lui Cornel Răileanu, în primul rînd, dar și a celorlalți interpreți, care creează tipuri convingătoare.

Am văzut, în sfîrșit, într-o foarte originală, organică, bine structurată, curgătoare alcătuire, care capătă forma unei reprezentații finite, *Cînticelele comice* ale lui Vasile Alecsandri, în care studenții se întrec voios, dezinvolt, degajat, stăpîni pe ei înșiși, în a spune — și cînta, sub îndrumarea muzicală a Clarei Alexandrescu — monoloagele Chiriței, Mamei Angheluța, ale lui Sandu Napoilă, Clevetici și ale celorlalte personaje din „cînticele".

Am avut certitudinea unei promoții admirabile, a cărei pregătire se face temeinic, multilateral, intensiv, și care, încă de pe acum, arată că inițiativa reînființării secției române a Institutului de teatru din Tg. Mureș se justifică pe de-a-ntregul.

Virgil Munteanu

www.ziuaconstanta.ro

CARTEA DE TEATRU

ION COCORA:

„Privitor ca la teatru", vol. II

Două mi se par calităţile care anunţă, în Ion Cocora, unul dintre merituoşii critici ai fenomenului teatral românesc contemporan : capacitatea analitică, aplicată la un model artistic real — spectacolul, şi depăşirea formaţiei filologice, de care sînt marcaţi cea mai mare parte a cronicarilor şi teatrologilor noştri.

Privitor ca la teatru (II) se structurează pe trei secţiuni : cronici publicate în paginile revistei clujene „Tribuna" ; sinteze ale ultimelor stagiuni, în care — descoperindu-se caracterul specific al fiecăreia — se detectează, în mod dialectic, şi perspectiva ; şi, în sfîrşit, „alte aspecte teatrale" — scurte texte cu subiecte de politică, de cultură şi de estetică teatrală.

Există, pe tot parcursul volumului, dominantă, ideea că teatrul este o artă ale cărei elemente de limbaj sînt de natură diferită de aceea a literaturii, chiar textul literar aflat la baza spectacolului, şi care determină — în funcţie de epocă — forma lui de existenţă, funcţionînd după legi proprii artei teatrale, neconfundabile cu ale prozei sau cu ale poeziei.

Există, însă, implicată în această carte, şi ideea că piesa dramaturgului are valoare artistică în sine, că ea deţine coordonatele şi forţa spectacolului, că regizorul trebuie să aibă faţă de text atitudinea unui critic, descoperind structurile interne ale piesei şi refăcîndu-le, apoi, cu mijloacele materiale ale spectacolului. O concepţie şi o metodă de interpretare dialectice caracterizează gîndirea critică a lui Ion Cocora : un spectacol e inclus într-o stagiune, o stagiune a unui teatru — în stagiunea naţională ; un regizor sau un dramaturg sînt încadraţi într-o generaţie. Spiritul de sinteză al autorului derivă, firesc, din spiritul său analitic.

Autorul vădeşte un interes activ pentru problemele reale ale teatrului românesc în etapa actuală : piesa originală, regia tînără, critica de teatru, cartea de teatru, relaţiile dinlăuntrul teatrului (relaţia dramaturg-regizor-actor), precum şi dintre teatru şi alte zone ale vieţii culturale (de pildă, dintre teatru şi film) etc.

Din păcate, în ciuda faptului că se vrea — şi este, într-un fel — integratoare, raza de acţiune a cronicarului este, totuşi, geografic limitată : sînt alese, comentate, interpretate, evaluate şi sintetizate, cu precădere, spectacolele teatrelor din Transilvania şi din Banat (Cluj-Napoca, Satu Mare, Baia Mare, Oradea, Timişoara). Efortul său este, însă, important tocmai prin încercarea de depăşire a regionalismului teatral, prin introducerea acestor teatre şi a acestor spectacole în circuitul teatral naţional ; dar sinteza se realizează doar parţial, printr-o relaţie pe care acele teatre şi acele spectacole o stabilesc cu teatrele şi cu spectacolele din Capitală. Oricum, tentativa e de reţinut ; din suma „sintezelor parţiale", necesare, teatrologia viitoare va putea compune tabloul general al artei teatrale româneşti dintr-o anumită perioadă.

I se poate reproşa lui Ion Cocora (căci nu există critică, fără o critică a ei !), tratarea fragmentară a unor aspecte ale vieţii teatrale, în privinţa cărora opinia sa completă ar fi fost binevenită (relaţia regizor-actor, teatrul TV), precum şi preluarea întocmai a unor observaţii din eseistica şi din critica contemporană (Northrop Frye, Jean Starobinski, Tzvetan Todorov, Peter Brook), fără comentariu critic, şi în special fără a le valorifica prin aplicarea la un alt context cultural, decît cel care le-a determinat.

Interesantă, deşi nu neapărat particularizatoare, este tehnica organizării materialului: în mod paradoxal, înclinaţia sa pentru sinteza integratoare apare mai clar în cronică, în analiza spectacolului, decît în articolele ce-şi propun acest scop.

Spiritul critic autentic al lui Ion Cocora se sprijină şi pe o bogată şi selectivă cultură de specialitate, al cărei rod este un limbaj adecvat, prin care-şi susţine afirmaţiile.

O nedumerire : de ce textele care definesc dramaturgia şi compun şi fişa spectacologică a lui Dumitru Radu Popescu sînt aceleaşi din volumul I, doar altfel grupate ? E drept că „Ipostazele tragice ale adevărului" — studiu din volumul II, pe care îl discutăm — conţin cheia în care trebuie interpretate textele dramatice ale lui D. R. Popescu, că cercetătorul îşi aprofundează analiza, descoperind interesante relaţii („analogii referenţiale") între accepţia clasică a tragicului şi accepţia modernă (*Antigona* şi *Piticul în grădina de vară*), dar această valoroasă investigaţie de fond nu are nici o legătură cu reaşezarea textelor din acest volum.

Mihaela Tonitza-Iordache

www.ziuaconstanta.ro

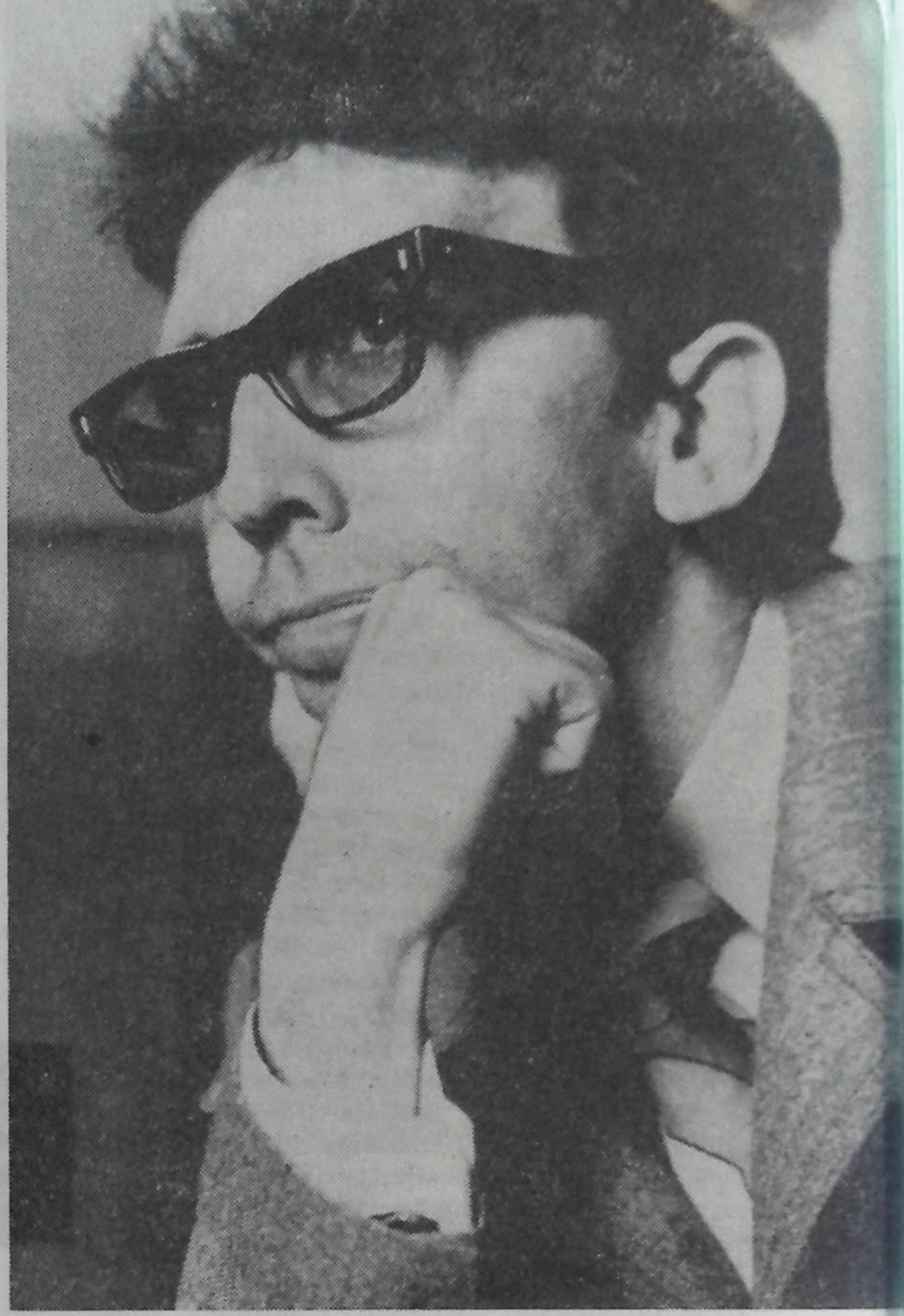
DORU MOȚOC

Doaga

Comedie radiofonică

Avertisment

Cum nu are veleități de estetician, și cum, în mintea lui, conceptul de mimesis și cel de invenție literară nu sînt suficient clarificate, autorul ține să atragă respectuos atenția celor interesați că orice asemănare între cele înfățișate în prezenta lucrare și fapte ori persoane din viață este absolut... intenționată.

Personajele

CRAINICUL, fără vîrstă
VISALON, director la B.G.L.D.S., 55 de ani
TOVARĂȘUL CIUBOȚICĂ, din vinificație, 45 de ani
EVA — și atît — 20 de ani
SILE, un fel de antrenor, 28 de ani
BILĂ, un fel de campion, 22 de ani
TRECĂTORUL — singurul care merită, de fapt, atenție — 45 de ani

Acțiunea se petrece (vai !) în zilele noastre.

DORU MOȚOC

- *Născut la Sibiu, la 12 iunie 1939.*
- *Absolvent al Facultății de filologie a Universității București.*
- *A debutat cu versuri, în revista „Luceafărul" (1960).*
- *Ca autor dramatic, debutează la TV, cu scenariul* La Colorado, aproape de stele *(premiul III la concursul din 1973).*

Urmează Ape și stele *(TV, 1974)* ; Înainte de revărsatul zorilor *(Teatrul Popular din Rîmnicu Vîlcea, 1975)* ; Undeva, o lumină *(Teatrul „Bulandra", stagiunea 1976—1977)* ; Cablul și vîntul *(Teatrul radiofonic, 1978).*

www.ziuaconstanta.ro

Cortină muzicală.

CRAINICUL : Povestea noastră începe într-o frumoasă dimineaţă de septembrie, într-o staţie de autobuz de pe una dintre străzile mărginaşe ale Capitalei. Peste gardul grădinii din spatele staţiei se apleacă flori înalte, de toamnă... *(Sunete specifice unei asemenea străzi periferice : scîrţîitul unei porţi, undeva, lătratul unui ciine, cîntecul răguşit, somnoros, al unui cocoş.)* Aparent, o veritabilă oază de liniște. Dar, nu ! Să nu ne grăbim ! Nu departe de staţie, strada se intersectează cu linia ferată de centură... *(În depărtare, fluierul unei locomotive de manevră, apoi o voce : „Cuple", zgomot de tampoane lovite, un fluier prelung, al unui acar, din nou vocea : „Gata la urmă !", în sfîrşit, zgomotul trenului, pierzîndu-se.)* Dar asta nu e tot... Trecerea peste calea ferată este închisă, în asemenea situaţii, de o barieră. Atunci... *(Vacarm de maşini, motoare gemînd, pufnind, scrîşnind, din cauza deselor ambreieri şi debraieri, claxoane stridente, de diferite tipuri. Într-un tîrziu, acest infern de decibeli începe să scadă în intensitate şi să se depărteze, semn că fluxul stradal s-a normalizat. Dar, după numai cîteva secunde, alt claxon insistent. O voce : „Iar au lăsat bariera. Întoarce !" Zgomot de motor, ce se îndepărtează.)* În staţia noastră de autobuz nu se află, la această oră matinală, decît o singură fiinţă : Eva. Tînără, drăguţă, trup armonios, îmbrăcată şic, evident, din pachet. Vorbeşte la singurul telefon public aflat acolo...

EVA *(urmînd o discuţie începută, se vede, mai demult)* : Vai, Tinel, cît poţi fi de rău, zău aşa ! Doar asta-ţi explic, de-o jumătate de oră... Nu, dragă... Italianul era şi el pe-acolo, aşa... Cum o să fie cu mine ? Nu, sigur că nu. Ştii că habar n-am de italiană. Doar „ceao", „mamma mia" ...A, da ! Şi „Campari". Atît. Cum o să pot purta o conversaţie ?

CRAINICUL : Dintr-o parte, apare un cetăţean între două vîrste, cu o figură anodină, bonomă. Îl vom numi Trecătorul. Cîteva elemente vestimentare sugerează că e ceferist. Într-o mînă, ţine o sacoşă pentru cumpărături, în cealaltă, o fisă, cu care-şi face, cînd şi cînd, de lucru, aruncînd-o în sus, ca şi cum ar juca, de unul singur, „cap sau pajură", şi aşteptînd răbdător ca Eva să termine convorbirea.

TRECĂTORUL : Bună dimineaţa...

EVA : Nu, dragă. Eu te-aşteptam *pe tine*. Sigur. Italianul se oprise, nu ştiu de ce, pe acolo. Ieşise, cred, de la „Lido". Probabil, aştepta şi el pe cineva. Şi, tocmai atunci ai venit tu şi... *(Excedată.)* Cum o să vorbească, dragă, cu mine ? Tu n-auzi că eu... Cum vorbea ? Cu cine vorbea ? *(Pauză.)* Îl priveşte ! Din partea mea... *(Enervată.)* Per diabolo... *(Sesizînd gafa.)* Perdea... *(Găsind.)* Pierdea ! Pierdea şi el vremea. Hai, nu fi rău... *(Alintîndu-se.)* Mi-e dor de tine...

TRECĂTORUL *(ironic)* : Se munceşte aici, se munceşte ! *(Pentru sine.)* Aţi luat-o tare de dimineaţă...

EVA *(imperturbabilă)* : N-am dormit toată noaptea, zău. Ştii că nu pot dormi singură. *(Insinuantă.)* Vreau să vin la tine... Acum !

TRECĂTORUL : Ce v-aş pune eu la muncă...

EVA *(după o pauză)* : Într-o staţie. Trebuie să fie prin Bucureştii Noi, cred. Nu ştiu precis. Cînd am venit, era noapte.

TRECĂTORUL : Ehei, aici e poveste lungă. Ia să merg eu să cumpăr pîine, şi mă-ntorc pe urmă. *(Iese.)*

EVA : Cum să nu ştiu, dragă, unde sînt ? Cum, ce caut ? Am fost la... *(Căutînd febril.)* La... la o colegă... Ţi-am spus. În Bucureştii Noi. Doar nu vrei să-mi încarc memoria cu numele tuturor staţiilor de autobuz din Capitală... Ştii că am avut astenie. Doar de aia m-am retras de la Institut. Azi eram actriţă mare, nu-ţi băteai tu joc de sufletul meu... *(La capătul puterilor.)* Nu ştiu, dragă, nu ştiu cum se numeşte, fir-ar a dracului de staţie ! Stai puţin, să mă uit.

CRAINICUL : Eva lasă receptorul să atîrne de fir, vine pînă la capătul trotuarului şi caută cu privirea tăbliţa indicatoare, care e ascunsă de crengile unui salcîm, plantat chiar lîngă ea. În scenă reintră Trecătorul. Are în sacoşă o pîine. N-o mai vede pe Eva şi se duce întins la telefon. E surprins că receptorul nu e în furcă. Apoi îl vede, îl ridică, îl duce la ureche...

TRECĂTORUL *(la telefon)* : Alo ! Poftim ? Care Eva ? Aici e Adam. Tovarăşul Adam. Pardon !

EVA *(revenind)* : Uf ! *(Trecătorului.)* Permiteţi ?

TRECĂTORUL : Poftiţi... Vreţi să staţi pe bancă ? *(La telefon.)* Alo ! Cum ?

EVA : Domnu' ! Permiteţi ? Eu vorbeam...

TRECĂTORUL : Scuzaţi. *(La telefon.)* Alo ! Vorbeşte frumos, domnule !

EVA *(la telefon)* : Alo ! Tinel ! Dragă, o chestie nemaipomenită. Eu am lăsat receptorul atîrnînd, ca să văd ce staţie e, şi un domn, care tocmai trecea pe aici... Cum ? Da, nostim ! Staţia ? Nu se numeşte în nici un fel, dragă. Scrie „Oprire". Atît. Că, şi tăntălăii ăştia... n-au pic de imaginaţie. Auzi : „Oprire" ! Puteau s-o boteze într-un fel. Demis Roussos, sau Celentano... *(sesizînd gafa)* sau... mă rog. Auzi, tu ! „Oprire" ! *(Pauză.)* Cum, ce am de gînd ? Iau o maşină, care-o fi, pînă-n centru, şi pe urmă vin la tine.

www.ziuaconstanta.ro

(Oftînd.) Cred că două ore. Nu știu ce ți-a venit, să-ți faci garsonieră tocmai în Berceni. Mai bine cumpărai casa aia a verișoară-ti, de la Fierbinți. Oricum, decît în Berceni... Da, sigur... Bine. Pusi. *(Cu voluptate nedisimulată.)* Și eu. De-abia aștept. Spune-mi că mă iubești. *(Alintîndu-se.)* Mai spune-mi o dată... Bine. Și eu. Gata, vin acuma ! Sau, poate, vii tu, cu Trabantul... E lîngă o barieră... Atunci, aștept autobuzul. Pa !

CRAINICUL: Zîmbind mulțumită, Eva așază receptorul în furcă, face cîțiva pași, apoi se așază pe bancă, cască, se întinde. Se ridică iar, încercînd să-și întindă ciorapul. Dintr-o parte, apare Sile. Tipul clasic al șmecherașului de cartier. E îmbrăcat cu un tricou bleu și cu pantaloni gri evazați. Ține într-o mînă un cronometru. Face semn cuiva aflat departe, apoi, cu cealaltă mînă, scoate din buzunar un revolver. Îl ridică și...

(Pocnet sec.)

SILE *(după ce a tras)* : Start !

EVA *(îngrozită)* : A !

SILE : Domnișoară ! Domnișoară, ce s-a-ntîmplat ? V-ați speriat ? Nu, domnișoară, nu trebuie să vă speriați. E un pistol de start, atîta tot. O jucărie...

EVA : Jucărie ?

SILE : Sigur că da. O jucărie.

EVA : Dar face „bum!"

SILE : Face, dar atîta tot. *(Suav.)* Bum ! — și-atît !

EVA *(siderată)* : „Bum ! — și-atît ?"

SILE : Atît. Vreți să v-arăt ?

EVA : Nu, vă rog ! Nu !

SILE : Cum doriți, domnișoară, dar să știți că nu...

(Pașii unui om care aleargă. Gîfîit sacadat. E Bilă, prietenul lui Sile.)

BILĂ *(bîlbîit)* : C-cît ?

SILE : Ce, cît, Bilă ?

BILĂ : T-timpul. C-cît am f-făcut ?

SILE *(cu glas scăzut)* : Dracu' știe ? ! N-am cronometrat...

BILĂ *(revoltat)* : B-bine, mă, m-mă faci să f-fug degeaba un kilom-m-m...

SILE *(retezîndu-i-o)* : Ce vrei, dom'le, dac-a leșinat tipa ?

BILĂ *(curios)* : D-de ce-a l-leșinat ?

SILE : S-a speriat de bufnitură.

BILĂ *(logic)* : O fi-fi s-sensibilă...

SILE : Extrem de sensibilă...

BILĂ : O c-cunoști ?

SILE *(evaziv)* : Oarecum... *(Intrepid.)* Hai să ne prezentăm !

BILĂ *(timid)* : C-crezi că m-m-merită ?

SILE *(expert)* : Cum să nu merite, mă ? Tu nu vezi ce-i acolo ? Hai ! *(Pași șovăielnici.)* Domnișoară, vă cerem scuze pentru incidentul neplăcut de adineauri și vă rugăm să ne permiteți să ne prezentăm.

EVA : Cu plăcere. Eva...

SILE : Sile, antrenor. El este elevul meu, un veritabil campion. Un element cu...

BILĂ *(nu mai are răbdare să asculte prezentarea)* : B-Bilă... Îmi pare b-b-b... Încîntat... *(Răsuflă ușurat.)*

EVA : Sînteți... campion ?

BILĂ *(stînjenit)* : N-nu t-tocmai. E o meta... metaf... metaf...

SILE *(ca să-l scoată din încurcătură)* : E un veritabil campion, domnișoară, nu exagerez. N-are treabă cu nimeni, vă spun eu. Ăsta e un Zatopek. Un Nurmi. Talie mondială ! Păi, știți cît face de-aici pînă la fîntîna lui Gogu Zăpăcitu' ? Cel mult, un minut ! Are stofă, vă spun eu. Am de gînd să-l prezint la Crosul tineretului. O să-l vedeți atunci. Îi rade pe toți, să n-am parte...

EVA *(curioasă)* : Dar, cum l-ați descoperit ? Unde ?

SILE : O, e o poveste întreagă ! Știți, pe strada Fănică Birjarul, lîngă barieră, era, pînă acum cinci-șase luni, un club. Am lucrat o vreme acolo, ca metodist. *(Modest.)* Am un temperament artistic....

EVA *(același joc)* : Și eu, dar degeaba... *(Oftează.)*

SILE : Ce să-i faci ? *(Continuînd povestea.)* Așaa. Și, cum vă spuneam, lucram la club. Bilă terminase liceul, dăduse vreo doi ani la Comerțul exterior — să fim realiști, nu prea are față — mă rog, picase, nu-și găsea nici un rost. Venea aproape zilnic pe la club. Se pricepe la chitară. Do major, sol șapte, chestii. Cîntă bine. Și are un repertoriu drăguț...

EVA : Da ?

BILĂ : D-da. P-pe... P-pe...

SILE *(ca să-l ajute)* : Nu e nevoie să-ți dai cuvîntul.

BILĂ : N-nu. *(Ilustrînd repertoriul.)* „P-Pepito, mi coraçon".

EVA : A ! *(Fredonează.)* „Pepito, mi coraçon"... Foarte drăguț. Mi-aduc aminte de-o seară la „Perla"...

BILĂ : Și-altele... *(Vrea să spună „mai am în repertoriu și alte piese asemănătoare".)*

SILE *(reluînd)* : Așa... Și, cum vă spuneam, într-o seară, la dans, niște derbedei au vrut să-l bată...

EVA : Pe domnul Bilă ?

BILĂ *(explicînd)* : N-nu le p-plăcea rep-pertoriul...

SILE : Din fericire, nici n-au apucat să se-ndrepte spre el, că băiatul și ajunsese la colțul străzii. Ei, bine, mi-am spus, unul cu viteza și reflexele ăstuia nu poate fi decît un mare campion. Peste o săptămînă, începeam antrenamentele.

BILĂ : D-da, că la club — pfuit ! *(Cu sensul „se alesese praful".)*

SILE : Da, clubul se închisese. Aveam acum mai mult timp liber, mă rog... După o pregătire psihologică — în cursul căreia l-am convins că destinul lui este să ajun-

www.ziuaconstanta.ro

gă un mare campion — ne-am apucat de lucru. Am început cu regimul de viață. I-am confiscat țigările, banii de spriț... La început, a mers destul de greu. Se ținea de el o tipă, o coafeză, una, Mirela. I-am spus să-l lase-n pace, n-a prea vrut, am insistat *(în trecere)*, m-am mai ocupat și eu de ea, în timpul liber...

BILĂ : D-de t-trei ori pe s-săptămînă...

SILE : ...și, pînă la urmă, a înțeles. Ne mai trebuiau materiale de practică sportivă. Pistolul de start îl aveam mai de mult. Îl foloseam, pînă atunci, ca obiect de recuzită, la echipa de teatru a clubului. Mai greu a fost cu cronometrul...

BILĂ : N-nu p-puteam p-procura de n-nicăieri.

SILE : Totuși, am găsit, pînă la urmă, o soluție. Am cîntat la o chermeză organizată de asociația sportivă a cartierului și ne-au dat ăia un cronometru.

BILĂ *(dezolat)* : D-da nu m-mergea...

SILE : Într-o zi, ne-am dus pe la stadion. Tocmai se desfășurau niște întreceri de atletism. Feminin. Un tip, dintre organizatori, l-a văzut pe Bilă mai prezentabil și l-a rugat să ducă o foaie la masa arbitrilor. A dus-o...

BILĂ :D-da p-pe masă era un c-cronometru, r-rupere !

SILE : Ăsta !

EVA *(amuzată)* : Va să zică...

BILĂ *(explicîndu-se)* : D-da' l-am l-lăsat p-pe celălalt...

SILE *(filozof)* : Scopul scuză mijloacele !

BILĂ *(indicînd prompt sursa citatului)* : G-Gambetta !

CRAINICUL : În stație apare un bărbat oacheș, scund, cu mustăcioară à la Erol Flynn. Poartă un costum maro, elegant, indicînd o stare de indubitabilă prosperitate. Pe cap, o pălărie à la Malec. În mînă ține o valijoară tip burduf. E ușor grizat.

CIUBOȚICĂ *(auzind ultima replică a lui Bilă)* : Nu ! Asta nu e gambetă. E Malec. Ai auzit de Malec ?

BILĂ *(derutat)* : N-nu...

CIUBOȚICĂ : Păi, vezi ?

BILĂ : D-da, eu n-nu de...

SILE *(important)* : Domnule, nu de pălăria dumitale era vorba. Noi conversam filozofic...

CIUBOȚICĂ *(nostalgic)* : Ehei ! Vasile Conta...

SILE *(alertat)* : Ce-i cu el ?

CIUBOȚICĂ *(„miere")* : Ce să fie ? Nimic...

SILE *(intrigat, devine, brusc, politicos)* : Ați spus „Vasile Conta"...

CIUBOȚICĂ *(amuzat)* : Da, și ce-i cu asta ?

SILE : Vasile Conta e filozof...

CIUBOȚICĂ : Este... Vasile Conta — filozof român, 1845—1882.

SILE : Vă ocupați cu filozofia ?

CIUBOȚICĂ : Într-un fel... Lucrez în vinificație.

SILE : Și, atunci, de unde pînă unde, Vasile Conta ?

CIUBOȚICĂ : Cum, de unde ? De la arbitri...

SILE *(complet derutat)* : Ce arbitri ?

CIUBOȚICĂ : Luați loc ! Și dumneavoastră, vă rog !

BILĂ *(măgulit, dar politicos)* : M-mersi, d-da'...

CIUBOȚICĂ : Vai, domnișoară, scuzați-mă ! Absorbit de discuție, nici nu v-am observat. Iertare ! *(Se apropie de ea, se recomandă.)* Săru' mîna. *(Tocăit.)* Ciuboțică. Vă rog să luați loc alături de noi. Așadar, de unde și pînă unde, Vasile Conta ? Ha, ha, ha ! Păi, eu trec în fiecare săptămînă pe la Federație. Nu e pe strada Vasile Conta ?

EVA : Ce federație ?

CIUBOȚICĂ : De fotbal. Fe-re-fe ! Clar ?

EVA : Nu prea...

CIUBOȚICĂ : Dragii mei, eu sînt responsabil al echipei de fotbal a Depozitului vin-alcool de pe strada Puțul cu apă rece. Poate ați auzit de echipa noastră : „Traminer". Joacă în campionatul „Onoare".

EVA : „Traminer" ?

CIUBOȚICĂ : Exact. Ne-am gîndit mult și intens cum s-o botezăm. „Riesling" — nu mergea. „Sauvignon" — nici atît. „Fetească" — ar fi crezut lumea că e fotbal feminin. „Tămîioasă" — nu cadrează : demoralizează băieții. „Merlot" — iar nu mergea. Așa că i-am zis „Traminer". Sună frumos, galeria strigă „hai, minerii !" Ai alt prestigiu ! Chiar n-ați auzit de echipa noastră ?

SILE : Nu, n-am auzit. Mai sînt și lipsuri...

BILĂ : B-ba, eu am auzit. Av-veți un m-mij-m... half, unul, Oaie...

CIUBOȚICĂ *(încîntat)* : Exact ! Îl cunoașteți pe Oaie ?

BILĂ : L-la un b-bal, m-mi-a dat cu chitara-n c-cap...

CIUBOȚICĂ : Nu se poate ! Oaie are o comportare foarte sportivă. *(Încercînd s-o dreagă.)* Poate, n-a știut cine sînteți...

BILĂ *(conciliant)* : P-poate...

CIUBOȚICĂ *(reluînd)* : Echipa noastră, e drept, se află pe penultimul loc. Dar acest loc este foarte departe de posibilitățile ei reale. Ne mănîncă arbitrii, domnule ! Asta e ! Și; d-aia, cum vă spuneam, eu trec săptămînal prin Vasile Conta, cu contestații, cu memorii... Degeaba ! Și, doar lucrez la o firmă serioasă. Dar avem ghinion...

SILE : E limpede. Și-acum ? Cu ce treburi, pe-aici ?

CIUBOȚICĂ : Tot în probleme... Am aflat că unul, Pigulici, care o să fie tușier la noi, duminică, stă pe-aci, pe undeva. Am vrut să-i arăt omului o atenție. Vedeți ce am aici, în valijoară ? *(Clinchet de sticle.)*

www.ziuaconstanta.ro

Cînd ești atent, mai închide omul ochii la un ofside, mai te ajută cu un penalty, oricum, contează. Dar nu i-am putut afla adresa...

BILĂ : P-Pigulici ?

CIUBOȚICĂ *(cu speranță)* : Îl cunoașteți ?

BILĂ : D-da ! E v-vecin cu m-mine. *(Sec.)* A m-murit aseară.

CIUBOȚICĂ : A murit ? ! Cum așa ?

BILĂ : L-la l-lovit i-iapa...

CIUBOȚICĂ : Ce iapă ?

BILĂ : I-iapa lu' fi-su, b-birjarul. I-a d-dat una-n c-cap și, pfuit ! *(Fluieră.)*

CIUBOȚICĂ : Dumnezeu să-l ierte ! Ce vă spuneam, domnilor ? N-avem noroc, asta e ! *(Clinchet de sticle.)* Să bem un pahar pentru el, săracul ! *(Către Eva.)* Ce preferați, duduie ?

EVA : Mulțumesc, eu nu beau decît Campari...

CIUBOȚICĂ : Campari să fie ! Poftim ! *(Clinchet. Lui Bilă.)* Dumneavoastră, domnule ?

BILĂ *(înghițind în sec)* : Eu n-nu, c-că...

SILE : El e sportiv. Campion.

CIUBOȚICĂ : Ce-are a-face ? Ăsta e vin curat. De protocol. *(Lui Bilă.)* Chiar nu serviți ?

BILĂ : N-nu, m-mulțumesc.

CIUBOȚICĂ : Păcat ! Vinul bun și romantismul fortifică organismul.

BILĂ *(rîde)* : B-bună ! D-dar, eu...

EVA *(pierdută)* : Uluitor ! Îmi permiteți, domnule campion ? *(Concluziv.)* Vai, dar sînteți fortificat la culme.

CIUBOȚICĂ : Dumneavoastră, domnule, iertați-mă, nu știu cum vă numiți...

SILE : Sile.

CIUBOȚICĂ : Dumneavoastră, domnu' Sile, ce doriți să serviți ?

SILE : Un șnaps, orice...

CIUBOȚICĂ : Poate, un coniac Segarcea.

SILE : O.K. ! *(Clinchet. Trage un gît zdravăn. Zgomot adecvat.)* Valabil !

CIUBOȚICĂ : Noroc !

SILE *(curios)* : Dumneavoastră, ce-ați preferat ?

CIUBOȚICĂ : Cum, ce ? Traminer ! *(Evei.)* Nu serviți, domnișoară ?

EVA : Nu pot să beau din sticlă...

CIUBOȚICĂ *(dezolat)* : Regret, pahare n-am...

SILE : Bilă, fugi rapid la bodegă și ia de la Vetuța un pahar. Urgent !

BILĂ : O... O... *(Pauză kilometrică.)* ...K ! *(Pași care se depărtează în fugă.)*

EVA : Aleargă formidabil, băiatul ăsta !

SILE : Ce vă spuneam eu, domnișoară Eva ? Zatopek ! Și are o rezistență ! Poate să alerge așa pînă-n Berceni...

EVA *(amintindu-și de telefon)* : Apropo ! Cu ce se poate ajunge de aici pînă-n Berceni ?

SILE : Cu mașina pînă în centru și...

EVA : Ce mașină ?

SILE : Cum, ce mașină ? O singură mașină trece pe-aici : 714 R barat. Vă lasă la Brătianu...

CIUBOȚICĂ : Ferească Dumnezeu !

SILE : De ce ?

CIUBOȚICĂ : Cum s-o lase la Brătianu, frate ? Ăla e mort de mult. *(Bate în lemnul băncii.)*

SILE *(agasat)* : La Universitate, domnu' Ciuboțică...

CIUBOȚICĂ *(rîde)* : A ! *(Explicativ.)* Acum mi-a picat fisa.

EVA : Apropo, aveți o fisă ?

CIUBOȚICĂ : Regret, n-am.

SILE : Idem.

(Pași care se apropie în fugă. Gîfîitul lui Bilă.)

BILĂ *(Evei)* : P-poftiți, do-domnișoară !

EVA : Vai, ce drăguț sînteți, domnu' Bilă !

BILĂ : M-m-mul... Eh !

EVA *(lui Bilă)* : N-aveți cumva o fisă, domnule Bilă ?

BILĂ : N-nu, d-da' vă fac rost. *(Pași care se depărtează în mare viteză.)*

SILE : Domnișoară...

EVA : Vai, mersi ! Grazie !

CIUBOȚICĂ : Prosit !

EVA : Cin-cin ! *(Zgomot de pahare ciocnite.)* Repetir ! *(Clinchet.)* Mersi ! Grazie ! Vreți să mi-l țineți puțin ?

CRAINICUL : Eva iese din nou pe trotuar, căutîndu-l cu privirea pe Bilă. Acolo se află un bărbat înalt, îmbrăcat sobru și cu o cravată splendidă. Întreaga sa ținută sugerează morgă și „stil". După ce a aruncat o privire scurtă, disprețuitoare, spre cei doi bărbați, care se cinstesc în tăcere, face cîțiva pași timizi spre Eva.

VISALON : Sărut mîinile...

EVA : Ceao !

VISALON : Fiți, vă rog, amabilă. Ce stație e asta ?

EVA *(„amabilă")* : Stația „Oprire".

VISALON : Domnișoară, v-am întrebat serios...

EVA : Și eu v-am răspuns foarte serios. Presupun că știți să citiți. N-aveți decît să vă convingeți singur. Uitați-vă la tăbliță.

VISALON *(grăbit)* : Ce tramvai trece pe aici ?

EVA : Tramvai ?

SILE *(cult)* : Un tramvai numit dorință...

VISALON : Trebuie să treacă vreun tramvai, nu ? *(Logic.)* Altfel, n-ar fi stație...

EVA : Tramvaiul, dacă nu mă-nșel, nu poate merge decît pe linie. Vedeți aici vreo linie ?

SILE *(„spiritual")* : Linia vieții... *(Pauză.)* Sau a norocului.

CIUBOȚICĂ : Bine zici ! Noroc ! *(Bea. Zgomot adecvat.)*

www.ziuaconstanta.ro

VISALON *(trecînd peste ce nu-i convine)*: Tovarăși ! *(Corectîndu-se.)* Pardon. Domnișoară și stimați tovarăși !

SILE *(lui Ciuboțică)*: Vezi ? Am și ajuns stimați...

VISALON *(continuînd)*: Iertați-mi neliniștea și, poate, precipitarea, dar mă aflu într-o situație delicată. *(Emoționat, ca și cum le-ar aduce la cunoștință o catastrofă mondială.)* Mașina mea a rămas în pană. Dar, permiteți-mi să mă recomand : Visalon. Director la B.G.L.D.S. *(A rostit inițialele precipitat : begeledese.)* Peste o oră, am o consfătuire de lucru la întreprindere. Tovarășii mă așteaptă. Cum pot să ajung cît mai repede în centru ?

SILE : Cu mașina...

VISALON : Dar v-am spus că mașina mea...

SILE : Nu cu a dumneavoastră. Cu autobuzul...

VISALON : Cu ce autobuz ?

SILE : Al I.T.B.-ului.

VISALON : Al I.T.B.-ului, al I.T.B.-ului, dar...

SILE : A, vreți să știți cu care anume ? Linia pe care ne aflăm este... *(Pași care se apropie în fugă. Gîfiit.)*

BILĂ *(intrînd)*: A-am g-găsit ! Poftiți fisa !

EVA : A, da ! Mersi ! Ia să-ncerc !

SILE *(reia)*: Linia pe care ne aflăm este...

CIUBOȚICĂ *(preluînd fraza lui Sile)*: Șapte sute paișpe R...

BILĂ *(a sesizat despre ce e vorba)*: B-barat !

VISALON *(care n-are memoria cifrelor)*: Și unde mă duce 512 ăsta ?

SILE : La Brăt... *(Corectîndu-se.)* La Universitate !

VISALON : Perfect ! De-acolo, mai am trei pași... *(S-a mai liniștit.)* Credeți că întîrzie mult autobuzul ?

SILE : Ca de obicei...

VISALON : Ca de obicei ? Ce înseamnă asta ?

SILE : Dumneavoastră, cît așteptați, de obicei, dimineața ? Pe linia dumneavoastră, firește...

VISALON : Eu ? Nu aștept deloc. Vine șoferul și... Probabil, n-ați reținut. Eu am mașină în folosință exclusivă, de la întreprindere. De la B.G.L.D.S.

CIUBOȚICĂ *(tresărind)*: Cum ați spus ? B.G.L.D.S. ?

VISALON *(timorat)*: B.G.L.D.S.

CIUBOȚICĂ *(amenințător)*: B.G.L.D.S., ați spus ?

VISALON *(alb)*: Da... B.G.L...

CIUBOȚICĂ : Adică, Baza generală pentru livrarea dopurilor subțiri ?

VISALON : Exact !

CIUBOȚICĂ *(cu satisfacție mefistofelică)*: În sfîrșit ! *(Decret.)* De aici, nu mai plecați ! Murim, de gît, amîndoi, dar...

VISALON : Tovarășe, dar...

CIUBOȚICĂ : Ce „tovarășe" ? Ce „dar" ? De cînd aștept eu ziua asta ? !...

VISALON : Bine, dar nu înțeleg ! Cu cine am onoarea ?

CIUBOȚICĂ : Ciuboțică. Vă spune ceva numele ăsta ?

VISALON *(după o clipă de gîndire)*: Nu...

CIUBOȚICĂ *(teribil)*: Nu ?

VISALON : Nu.

CIUBOȚICĂ : Ei bine, aflați că eu sînt șeful Depozitului vin-alcool de pe strada Puțul cu apă rece. Și că, din cauza dumneavoastră, anu' ăsta am pierdut și prima, și gratificații, și tot. Bașca plusurile la perisabilități, pe care a trebuit să le dăm la unu' și la altu', ca să facem rost de dopuri subțiri.

VISALON : Regret, dar nu...

CIUBOȚICĂ : Regretați ? De-aia m-am înscris de unsprezece ori — auziți ? — de unsprezece ori, pe lista de audiențe, și nu m-ați primit niciodată ? Regretați !... N-am nevoie de regretele dumneavoastră ! Mie-mi trebuie dopuri ! Eu am plan la export, domnule, și nu pot să le trimit nemților și suedezilor vinu-n damigene, nici să îmbuteliez sticlele cu dopuri de coceni. Pe toți îi serviți, numai pe noi ne ardeți. Cerem 200.000 de bucăți, ne dați 500 de dopuri, ca la chiori ! De ce, domnule ? Ce nu vă place la noi, domnule ? Că Traminer ca al nostru, mai rar...

VISALON : N-am avut ocazia...

CIUBOȚICĂ : Păi, dacă nu m-ați primit niciodată ? ! Ce, eu veneam cu mîinile goale ? Aduceam, acolo, o mostră, un eșantion. Ca să înțelegeți specificul muncii noastre... Al producției...

VISALON *(demn)*: Tovarășu' ! Eu n-am nevoie să înțeleg mai mult. Eu cunosc tot ce trebuie. Și, nu ridicați tonul la mine, că e inutil. Ia te uită, domnule ! Parc-ar fi Yma Sumak !

CIUBOȚICĂ *(inflexibil)*: Uite ce e, tovarășu' ! *(Nu-și amintește numele.)* Tovarășu'...

VISALON : N-are importanță...

CIUBOȚICĂ *(pornit)*: Ba, are ! *(Realizînd.)* Adică, chiar așa, dom'le — ce importanță are ? *(Reluînd.)* Uite ce e, tovarășu', pe mine să nu mă bagi în aceeași oală cu japonezii dumitale, Suki, Sumaki, sau cum dracu' ai zis, și așa mai departe. Ăia au alte treburi, alt sistem. Electronică, chestii... Pe mine mă rezolvi clasic. Dopuri de plută. Limpede ?

VISALON : Aveți repartiție ?

CIUBOȚICĂ : Repartiție ? Hă ! Auzi ! Repartiție ! Păi, dacă aveam repartiție, mă mai milogeam eu de dumneata ? Mergeam direct la Arbitraj. *(Amintindu-și.)* Hii ! Ce dracu' fac eu, acum, cu arbitrii ? Și mașina asta, fir-ar mama ei a dracului, nu mai vine odată ! *(Explicativ.)* Acu' trebuie să mă duc iar pe la colegiu,

www.ziuaconstanta.ro

domnule Sile, să văd care e ălălalt tușier, că, după aia, degeaba ! Ce dracu' o fi cu mașina ?

SILE : Cred că n-au ridicat ăia bariera. Pesemne, fac manevre... *(Și, într-adevăr, se-aude șuier de locomotivă.)*

CIUBOȚICĂ : Fi-le-ar manevrele ale dracu' să le fie ! De manevre stăm noi, acum, cînd...

(Finalul frazei nu se mai aude, din cauza zgomotului făcut de un camion de mare tonaj, care trece fulgerător prin fața stației. Odată cu trecerea, zgomot sec făcut de un obiect de lemn, care a căzut din camion pe caldarîm. Apoi, tăcere.)

BILĂ *(nedumerit)* : M-m, ce-ce a-f-fost asta ?

VISALON : Mister...

SILE : Mister ?

EVA : Mister ? Interesant !

BILĂ : M-mă d-duc eu...

CIUBOȚICĂ *(răvășit)* : Nu ! Ești inconștient ? *(O mașină trece din nou prin fața stației, călcînd cu o roată obiectul de lemn. Acesta cade iarăși, hodorogind, pe caldarîm.)*

EVA : A !

CIUBOȚICĂ : Ai văzut ?

EVA : Bine, dar e o doagă...

CIUBOȚICĂ *(nu-i vine să creadă)* : O doagă ?

SILE : O doagă !

BILĂ : O doa... O doa... Hă, hă, hă ! O d-doagă ! Hă, hă, hă !

VISALON : O doagă ! Extraordinar ! *(Rîde și el.)* Extraordinar !

(Toți rîd, veselia e generală. Rîsul degenerează în criză colectivă. Apoi, tăcere. Pași rari.)

EVA : Ce tot vrea și cetățeanul ăsta ? De azi-dimineață se tot învîrte pe-aici...

CIUBOȚICĂ : Nene, nu bei un pahar cu noi ?

TRECĂTORUL : Nu, mulțumesc. E cald. Și am treabă. Fac revizia liniei. *(Pentru sine.)* De unde-or mai fi apărut și ăștia ? Că, după cît se vede, sînt specimene rare. Mare e grădina lui Dumnezeu, măi frate !

Cortină muzicală.

VISALON : Uitați-vă, tovarăși ! Uitați-vă și dumneavoastră cîte bunuri, cîte valori se irosesc din pricina neglijenței, a incapacității, a lucrului făcut de mîntuială !

CIUBOȚICĂ *(sec)* : De unde știți ?

VISALON *(tresărind)* : Ce să știu ?

CIUBOȚICĂ *(zîmbet)* : Ce-ați spus...

VISALON *(îngrijorat)* : Ce-am spus ?

CIUBOȚICĂ : Neglijență... incapacitate... lucru făcut de mîntuială...

VISALON *(ușurat)* : O ! Se vede cît de colo ! Păi, s-o luăm metodic. Cît e ceasul ? Zece și cinci ? Cred că nu mai ajung în timp util. Oricum, or să se descurce și fără mine. Parcă, ce ? Dacă, doamne ferește, îmi sărea doaga asta-n cap și — gata ? Îmm ? Atunci, ce făceau ? Dacă... *(Huruit de mașină. Călcată de o roată, doaga execută din nou un salt spectaculos și cade iar pe caldarîm, însoțită de hodorogitul de rigoare.)* Poftim ! Vedeți ?

BILĂ *(impresionat)* : B-băi, frate ! D-dacă-ți s-sare drăc-co-venia asta-n cap — pfuit ! *(Fluieră.)* Adio ! Ad-dio de-del p-pasando ! *(Pauză.)* Ad-dio !

EVA *(oftînd nostalgic)* : Modugno...

BILĂ : P-poftim ?

EVA *(explicînd)* : Domenico...

BILĂ *(neînțelegînd)* : Ce-ce d-duminică ?

SILE : Modugno, deșteptule ! Italianu' ! Ăla cu „lontananța".

BILĂ *(edificat)* : A-ha-ha ! D-da ! M-mi-aduc aminte...

EVA *(ca să-l ajute, fredonează)* : „Ad-dio, adiooo..."

BILĂ : Îmm ! E c-clar. S-sol ș-șapte.

SILE : Bă, dar greu îți mai cade fisa !

EVA *(amintindu-și)* : Vai, am uitat ! Trebuie să telefonez ! *(Se duce la telefon ; formează un număr și așteaptă. Pauză. Se vede că numărul nu răspunde. Tăcere.)* Ciudat ! Nu răspunde. Adineauri, era acasă...

VISALON : Domnișoară, iertați-mă că îndrăznesc... N-aveți cumva o fisă în plus ? Aș vrea să telefonez la întreprindere...

EVA : Din păcate, n-o am decît pe asta. De fapt, e un cadou. Dar, știți dumneavoastră, dar din dar se face rai. V-o cedez. *(Explicativ.)* Dacă tot nu-i acasă...

VISALON : Vă mulțumesc ! Vă mulțumesc din adîncul inimii, domnișoară ! Vă rămîn profund îndatorat. Sper să am cîndva posibilitatea să mă revanșez...

EVA *(cochetînd)* : Și eu sper...

VISALON *(încurajat)* : Poftiți cartea mea de vizită. Mă puteți căuta oricînd doriți. De preferință, la telefonul de acasă... La serviciu, știți, e mai dificil...

EVA : Și, n-o să se supere doamna ?

VISALON : A, nu ! Știți, locuim separat. După ce am fost promovat, am observat că nu mai corespunde în totalitate. Se crease o denivelare supărătoare. Și, atunci... *(Precizînd.)* Bineînțeles, fără scandal... Decent... civilizat... sobru. *(Găsind termenul exact.)* Cu ținută cetățenească !

EVA : Înțeleg. Și, ați rupt orice legătură ?

VISALON *(după o pauză)* : Uneori, o mai vizitez. Cînd mi se face dor de chiftele.

www.ziuaconstanta.ro

Chiftelele sînt specialitatea ei, recunosc. În rest... *(Oftează.)* Așa că, mă puteți căuta cînd doriți. Fără complicații. Scuzați-mă, o clipă ! Vreau să dau un telefon. *(Pași.)*

SILE *(lui Ciuboțică, apropo de Visalon)* : Auzi, domnule Ciuboțică, n-ai treabă cu tipu' ! *(Admirativ.)* Vorbire bogată, trombon ultra ! Te-ai prins, ce s-a lansat la fetița ?

CIUBOȚICĂ *(sceptic)* : Vax ! Parcă, ce ? Eu n-am carte de vizită ? *(Concluziv.)* Rahat! *(Mai trage un gît.)* Ce, mama dracului, nu mai vine odată autobuzul ăla ?

BILĂ : D-dau eu o f-fugă pîn-la c-cap de linie. *(Zgomotul binecunoscut al pașilor care se depărtează în mare viteză.)*

VISALON *(la telefon)* : Alo, Tănțica ? Da, eu. Am rămas în pană. Da, da, bine c-au reparat-o... Îi aranjez eu ! S-au strîns tovarășii ? Biliboancă a venit ? Nu ? Ședința se contramandează ! Cum o s-o țin fără Biliboancă ? Ce delegație ? Și, ce, dacă l-am trimis ? Trebuia să vină la ședință ! Spune-i șefului de garaj, mîine, la prima oră, să fie la mine. Prima oră, nu... Ce primă ? Îl dau afară, aia-i fac. Dacă mașina *mea* se defectează, ce-o fi cu celelalte... Da... Nu contează. Mă descurc eu. Nu. Nu, ești liberă. Nu, nu batem nimic. Deseară ? *(Ezită.)* Deseară... Deseară, s-ar putea să am de lucru... Ești liberă. Noroc ! *(Așază receptorul în furcă. Fisa vine înapoi.)* Ia te uită ! A venit fisa înapoi. *(Evei.)* Mi-ați dat-o cu inimă bună, domnișoară. Mulțumesc !

EVA : Păstrați-o ca amintire de la mine. O să vă poarte noroc...

VISALON : Credeți ?

EVA : Sînt convinsă...

VISALON : Atunci... Poate, cîndva, cînd am să mă simt singur, am s-o folosesc ca să vă aud iarăși glasul cristalin. La ce număr de telefon vă pot găsi ?

EVA : N-am telefon. Dar notați-vă adresa mea. Eva Pitpalac. Arionoaiei 798 bis, apartamentul 7. *(Explicînd.)* În curte, în dreapta, cămăruța de după bucătăria de vară. Penultima. Țineți bine minte. Penultima, nu ultima. *(Lirică.)* Ultima, e W.C.-ul...

SILE : Băi, frate, ce căldură a dracului ! Ia să-mi scot eu tricoul. *(Evei.)* Îmi permiteți, domnișoară ?

EVA : Firește *(Apoi, admirativ.)* O ! Ați fost la mare ?

SILE : Nu. La Cocioc.

EVA *(lui Visalon)* : L-ați cunoscut pe domnul Sile ?

VISALON *(rece)* : N-am avut plăcerea...

EVA : Faceți cunoștință.

VISALON : Visalon !

SILE : Sile Timicu.

VISALON *(uluit)* : Sile Dinicu ? Nu se poate...

SILE *(silabisind)* : Ti-mi-cu. Timicu, nu Dinicu.

VISALON *(edificat)* : A ! Da, desigur. Mă miram și eu. Acela... arată altfel...

SILE : Evident...

VISALON : Stați puțin ! Ați spus „Timicu" ?

SILE : Exact.

VISALON : Sînteți cumva rudă cu Pamfil Timicu ?

SILE *(emoționat)* : L-ați cunoscut ?

VISALON : Dacă l-am cunoscut... am fost prieteni intimi, colegi de școală primară. Băteam mingea în groapă, pînă nu ne mai simțeam picioarele. Sînteți rude ?

SILE : Da. E tatăl meu. Din păcate, nu l-am cunoscut. S-a prăpădit prea devreme...

VISALON : Pamfil — tatăl dumitale ! Deci, dumneata ești fiul Corneliei. Vasilică.

SILE : Da. Eu sînt fostul Vasilică. Actualul Sile. Văd că știți toată povestea...

VISALON : Mai încape vorbă ? *(Nostalgic.)* Da, noi am avut o tinerețe zbuciumată, viforoasă. Am fost o generație de sacrificiu... Dumneavoastră, cei tineri, n-aveți problemele noastre...

SILE : Nu. Avem altele.

VISALON *(în altă ordine de idei, bătîndu-l amical pe umăr)* : Și, cu ce te ocupi, dragă Sile ? Unde lucrezi ?

SILE : Deocamdată... Dar sper că...

VISALON *(are o idee)* : Stai ! Te pricepi la mașini ?

SILE : Destul de bine. Am făcut armata la tancuri.

VISALON : Știi să conduci ?

SILE : Da, am fost, într-o vreme, și ajutor de șofer la o autobază.

VISALON : Perfect. De mîine, vii la mine, la B.G.L.D.S. Te angajez șef de garaj. E-n ordine ?

SILE : Mai întrebați ? O.K. !

VISALON : Te aștept...

(Lipăit de pași. Gîfîitul de rigoare. Reintră Bilă.)

BILĂ : N-nu se v-vede nici-o-m-mașină.

SILE : Bariera e pusă ?

BILĂ : P-pusă !

CIUBOȚICĂ *(agitat)*: E clar. S-a ales prafu'! Ajung ăia de la „Avîntul", înaintea mea, la arbitru. *(Zgomot de mașină. Hodorogit de doagă.)* Ptiu, fir-ai tu a dracului de doagă ! *(Către ceilalți.)* Și, nu vine nimeni, dom'le, să se intereseze de ea. Parcă nu s-ar fi pierdut nimic.

VISALON : Ce vă spuneam eu adineauri, domnu' Ciuboțică ? Neglijență. Incapacitate. Lucru făcut de mîntuială.

CIUBOȚICĂ : Neglijență ?

www.ziuaconstanta.ro

VISALON : Evident. S-o luăm metodic. De ce s-a pierdut această doagă ? Unu : sau are un defect de fabricație, ceea ce e mai greu de crezut. Doi : sau camionul din care a căzut a fost încărcat de niște incapabili — ceea ce e mult mai probabil. Sau, trei : camionul a fost încărcat de niște capabili, care, însă, din motive ce-mi scapă, au lucrat de mîntuială. Ceea ce e foarte, foarte probabil ! Așa că, oricare ar fi adevărul, el se încadrează în formula mea : neglijență, incapacitate, lucru de mîntuială. Și, iată că, din acest motiv, se irosesc valori...

CIUBOȚICĂ : Aveți dreptate. Așa e...

SILE : Eu cred că ăștia de la drumuri sînt de vină. Vedeți ceva, acolo ?

VISALON : Ce ?

CIUBOȚICĂ : Ce ?

SILE : O groapă...

EVA : Un hîrtop...

SILE : Exact ! Un hîrtop ! *(Intrebător.)* Ei ? Ce spuneți ?

CIUBOȚICĂ : Eh !

BILĂ : N-nu s-punem nimic...

SILE : Nu te-am întrebat pe tine !

EVA : Ce să spunem ? Un hîrtop, și-atîta tot...

SILE : Nu ! Nu „atîta tot" ! Pentru că, din cauza hîrtopului ăstuia, a căzut doaga. Așa că... *(alt ton)*, iertați-mă, tovarășe director, dar nu pot fi de acord cu dumneavoastră. De unde puteau să știe băieții de la încărcări-descărcări că, undeva, niște gură-cască au îngropat și dezgropat o conductă — care, dealtfel, nici nu era spartă — și că, pe urmă, n-au mai astupat bine strada ? Că au lăsat un hop ! Și hop înseamnă săritură. Și săritura, nu știi niciodată ce efecte are. Aia e !

CIUBOȚICĂ : Să nu zici hop, pîn' n-ai sărit!

VISALON : Ce-i cu asta ?

CIUBOȚICĂ : Nimic... Era o lecție, în cartea de citire, un fel de pildă, o parabolă, care se termina așa, cu cuvintele astea : „să nu zici hop, pîn' n-ai sărit"... „Hop ! — care va să zică, e cuvîntul dracului. Trebuie să fii cu ochii-n patru.

VISALON : Tovarășu' Ciuboțică ! Acolo, „hop" era interjecție. Aici, la noi, e substantiv. Un hop — două hopuri. Neutru. *(Cu emfază.)* Trebuie privită problema în profunzime. Să nu le amestecăm !

CIUBOȚICĂ : Cum neutru, dom'le, cum neutru ? ! Cînd, din cauza hopului ăstuia, stăm acum aici, cu frica-n oase, să nu ne sară doaga-n cap, să ne omoare ! Că, asta e problema ! Și, dumneata, în loc să privești lucrurile în față, mă iei cu interjecția și cu neutrul. Crezi că viața noastră e așa de lungă, că avem o veșnicie de trăit ? Pe dracu' ! Că, dacă e să ne întrebăm serios, omu', ce e omu', dom'le ?

BILĂ *(serios)* : O-omu' ? Omu e s-substantiv!

EVA : Daa ? Grozav ! Ha, ha, ha !

CIUBOȚICĂ *(scos din pepeni)* : Ce v-a apucat ? Încetați !

VISALON *(lui Ciuboțică)* : Calm, domnule Ciuboțică. Să nu ridicăm tonul ! *(Lui Sile.)* Dragă Sile, demonstrația dumitale n-o anulează pe a mea. Tot de neglijență, de incapacitate, de lucru făcut de mîntuială este vorba. Numai că, în loc să fie vinovați încărcătorii, cum presupuneam eu, sînt vinovați cei de la drumuri, cum ai dovedit dumneata. Asta e tot !

(Pe stradă trece altă mașină și, evident, trecerea ei e urmată de hodorogitul doagei.)

CIUBOȚICĂ *(rupînd tăcerea)* : Dom'le, ce chestie ! Să pleci teafăr de la serviciu și să te trezești la Spitalul de urgență, izbit în cap de o doagă idioată, pierdută de niște cretini ! Sau chiar să nu te mai trezești deloc. E nemaipomenit !

SILE : Nu se mai poate. Trebuie măsuri !

CIUBOȚICĂ *(abătut)* : Ce măsuri, dom'le ? Ce măsuri ? Soarta ! Soarta, fir-ar mama ei a dracului, aia e ! Uite, eu, drept să vă spun, cînd am pornit încoace, parcă aveam o presimțire. Și nu m-a lăsat nici acum. Precis că... *(Emoția îl înecă.)* Precis că o să mă izbească drăcia asta în cap. *(E amețit bine. Îi dau lacrimile.)* S-a sfîrșit...

EVA : Ce faceți ? Nu trebuie să vă necăjiți.

CIUBOȚICĂ : Mi-e o milă de mine, domnișoară, nemaipomenită... *(Smiorcăindu-se.)* Ce-o să zică biata Praxi, cînd o afla ?

EVA : Praxi ?

CIUBOȚICĂ : Nevastă-mea. O cheamă Prascovia, dar eu așa o alint : Praxi. Ce-o să zică scumpa de Praxi, cînd o auzi că sînt rănit ? *(Plînge.)*

VISALON *(liniștindu-l)* : Nu vă alarmați ! De ce să anticipăm ? Poate că, totuși...

CIUBOȚICĂ : Nu există, dom'le ! Pe mine, inima nu mă minte niciodată ! Îmi spune mie că se întîmplă ceva nasol. Așa a fost și cînd am pierdut meciul de cupă cu „Atletico"-Tăndărei...

VISALON : Sînteți fotbalist ?

CIUBOȚICĂ : Fost...

SILE : Domnul Ciuboțică este responsabilul echipei de fotbal a Depozitului vin-alcool...

BILĂ : D-de pe s-strada P-Puțu cu apă rece.

VISALON : Aha ! *(Scurtă pauză, pentru reflecție.)* Domnu' Ciuboțică ! Ce-ați zice de-un transfer ?

CIUBOȚICĂ *(încă nedezmeticit)* : Un transfer ? Al cui ? Unde ?

VISALON : Al dumneavoastră. La noi, la B.G.L.D.S.

www.ziuaconstanta.ro

CIUBOȚICĂ : De ce ?

VISALON : Nici nu știți de cînd vrem să punem și noi pe roate o echipă de fotbal ! În unitatea noastră, toți tovarășii sînt foarte pasionați de sportul cu balonul rotund. Ca, dealtfel, întreaga țară, nu ? *(Cu căldură.)* Zău ! Ce ziceți ? Ați fi de acord ?

CIUBOȚICĂ : Da' de ce v-ați gîndit tocmai la mine ?

VISALON : V-am văzut capabil... Pasionat... Întreprinzător... Sensibil... Orice conducător de unitate și-ar dori un asemenea element...

CIUBOȚICĂ *(neîncrezător)* : Vorbiți serios ?

VISALON : Extrem de serios.

CIUBOȚICĂ *(înviorat)* : Știu eu ? Poate că ar fi o soluție...

SILE : Mai ezitați, domnu' Ciuboțică ? ! Nu ezitați ! O să fim colegi de întreprindere. Îl luăm și pe Bilă cu noi. Habar n-aveți ce half extraordinar este Bilă ! Masopoust ! Overath ! Müller !

CIUBOȚICĂ *(sec)* : Ăla e atacant central...

SILE : Tocmai. Bilă e un mijlocaș de atac ! O să vedeți... Nu refuzați oferta !

CIUBOȚICĂ *(nehotărît)* : Dumneavoastră, ce spuneți, domnișoară ?

EVA : Ce să spun ? O propunere nu se refuză niciodată. Din principiu. Pe urmă, poți să te gîndești în liniște.

CIUBOȚICĂ : Aveți dreptate. *(Lui Visalon.)* S-a făcut ! Bateți palma ! Să vedeți ce echipă o să facem ! „Ajax" ! „Arsenal" ! „Bayern" ! „Benfica" ! O să aducem ceva elemente de perspectivă de la „Viscoza", de la „Laromet", de la „Abatorul". Păi, ce, pe amărîții ăștia de la „Traminer", cine i-a promovat, acum doi ani ? Eu. Cu valijoara asta amărîtă. Că jucători — tămîie. Cu cine să faci, dom'le, sport de performanță, la „Traminer" ? ! Cu Oaie, care e un derbedeu și un afemeiat — că domnul Bilă îl cunoaște ? ! Sau cu Papalică ? Sau cu Muică ? Nu ! Gata ! Vin la B.G.L.D.S. *(Către ceilalți.)* Să bem aldămașul ! *(Lui Visalon.)* Ce beți ? Un pahar de Traminer ?

SILE *(gata să-i cedeze lui Visalon sticla)* : Poate, un coniac Segarcea, domnule Visalon...

EVA *(pisicindu-se)* : Sau puțin Campari ?

VISALON : Cred că puțin Campari ar fi foarte indicat... *(Sunetul lichidului turnat în pahar.)* Mulțumesc ! *(Clinchet.)* Noroc ! Și, să fie într-un ceas bun ! *(Beau.)*

EVA : Tovarășe director, știți, mă gîndeam de la început să vă întreb... Un post de secretară, n-aveți ?

VISALON : De secretară ?

EVA : Da... am învățat dactilografia la Universitatea populară. Și, dacă ați fi de acord...

VISALON *(neîncrezător)* : Ați fi amatoare ?

EVA : Teribil de amatoare...

VISALON *(după o clipă de reflecție)* : În fond, cu Tănțica, și-așa nu mă mai înțeleg, de la o vreme... *(Evei.)* Scumpă domnișoară, s-a făcut ! Te angajez !

EVA *(insinuantă)* : N-o să regretați...

VISALON *(idem)* : Sper...

CIUBOȚICĂ : „Trăindo — sperando"... Noroc ! *(Bea.)* Ia să dau un telefon la depozit, să vorbesc cu șeful ! *(Amintindu-și.)* Dar n-am fisă...

VISALON *(Evei)* : Ce spuneți ?

EVA : Dați-i-o ! Caz de forță majoră. Am să vă dau eu alta...

VISALON : Poftim, tovarășu' Ciuboțică. Deși era o amintire de familie... Dar, cînd e vorba de interesele întreprinderii...

CIUBOȚICĂ : Să trăiți, tovarășu' director ! Să trăiți ! *(Formează un număr.)* Alo ! Tovarășu' Vică ? Ciuboțică. N-am rezolvat nimic. Omu' nostru a murit și... De ce ? *(Enervat.)* Cum așa ? Ce preaviz, măi frate ? Ia mai lasă-te de tromboane ! *(Pauză.)* Ba, plec eu ! Mîine, dacă vrei ! Ce, crezi că mă ține ceva la depozitul vostru nenorocit ? Ba sînt foarte treaz. N-am băut nimic. Mă știi pe mine că-mi place băutura ? Da' mi-a ajuns cuțitul la os. *(Pauză.)* Nu mai pot ! Nu mai vreau să suport ! Plec ! Am oferte serioase. Munci de răspundere, nu... Cum ? Da' ce crezi tu, că depozitu' e moșia mă-ti ? Ți s-a urcat șefia la cap ? Auzi, să nu țipi la mine, că am să-ți zic una, de-ai să mă pomenești. Că ai putea să-mi fii copil. Mucosule ! Gata ! Am terminat. Fă ce vrei. *(Închide.)* Ei, comedia dracului ! *(Zgomotul fisei care revine.)* Poftiți fisa, tovarășu' director. Tot la dumneavoastră trage...

VISALON : Se pare că da... *(Lui Ciuboțică, admirativ.)* Mă bucur că întreprinderea noastră se va îmbogăți cu un element dinamic, combativ, care nu ocolește lipsurile, care spune lucrurilor pe nume. Bravo ! Noroc ! *(Clinchet. Beau. Zgomot de mașină, hodorogit de doagă.)*

SILE : Dom'le, doaga asta a început să mă înnebunească ! Avea dreptate Ionesco, pe onoarea mea !

CIUBOȚICĂ : Care Ionescu ?

BILĂ *(explicativ)* : S-scriitorul... *(Pentru că Ciuboțică nu reacționează.)* C-cîntăreața... Pfuit !

CIUBOȚICĂ *(nedumerit)* : Ce cîntăreață ?

BILĂ : *C-cheală !* O piesă... N-am înțeles nimic... D-da' d-dacă nea S-Sile zice... El e artist m-mare... N-n-are treabă...

SILE : Dom'le, Ionesco ăsta le vede, al dracu' ! Viața omului, zice el, e absurdă, măi frate. Omu' e supus la fel de fel de primejdii... Și nu poate face nimic... Și, uite așa, îi intră o frică nelămurită în oase...

www.ziuaconstanta.ro

EVA : Angoasa...

SILE *(uimit)* : De unde știți ?

EVA : De la „Podgoria"... Discutau niște scriitori tineri...

SILE : Da, domnișoară... Asta e. Angoasa. Absurdul !

EVA : Stați ! Acum simt și eu...

SILE : Ce ?

EVA : Angoasa... Mi-e teamă să nu sară porcăria asta de doagă și să-mi rupă ciorapii...

SILE : Într-adevăr, ar fi păcat...

VISALON : Mare păcat... Hopa ! Aia nu e mașina mea ? O fi reparat-o Tase ? *(Trecere vijelioasă de mașină.)* Au ! *(Scrîșnet de frîne, apoi oprire. Liniște.)* M-a nenorocit !

EVA : Vai de mine ! Ce s-a-ntîmplat ?

VISALON : Doaga ! M-a izbit în cap ! Mi-a spart capul !

CIUBOȚICĂ : Ăsta e semn rău.

VISALON *(explicînd)* : Mi s-a părut că zăresc mașina mea. Dar nu era. Mi s-a părut. Fata morgana ! Și, tocmai atunci, a trecut altă mașină și... Absurdul.

CIUBOȚICĂ : Ce vă spuneam eu, tovarășe director ? ! Destinul, fir-ar mama lui a dracului !

EVA : Să vă pansez, cu batista asta.

VISALON : Așa, fără nici un dezinfectant ?

CIUBOȚICĂ : Coniac ! Cel mai bun dezinfectant ! Dați-o-ncoace !

VISALON : Nu ! *(După o secundă de reflecție.)* Las-o pe domnișoara. *(Căutînd o explicație.)* Femeile au mîna mai ușoară...

SILE : Ce mașină era aia care a călcat peste doagă ?

VISALON : Închipuie-ți, dragă Sile : un Trabant. Ironia soartei !

SILE : Un Trabant ?

BILĂ : D-da. A op-rit ac-colo.

EVA : Bine... dar e Trabantul lui Tinel. Da, el e. *(Strigînd.)* Tinel ! Tinel !

VOCEA LUI TINEL : Unde dracu' umbli, zăpăcito, de mă faci să pierd două ceasuri căutîndu-te ?! Că-ți cîrpesc acum vreo două...

EVA *(salvînd aparențele)* : Fii, dragă, civilizat !

VOCEA LUI TINEL : Mișcă !

EVA : Ei, dacă vorbești frumos, e altceva... *(Celorlalți.)* Trebuie să plec. O să ne revedem la întreprindere. Pa ! Ceao !

VOCEA LUI TINEL : Eva !

EVA *(spre Tinel)* : Gata, dragă. Gata ! *(Pentru sine.)* Ce ți-e și cu bărbații ăștia nerăbdători ! *(Către cei din stație.)* Ceao ! *(După cîteva clipe, se aude zgomot de mașină care demarează.)*

Cortină muzicală.

CIUBOȚICĂ *(lui Visalon, compătimitor)* : Ce să-i faci, tovarășe Visalon ?! Destinul !

VISALON *(tace ; formează un număr de telefon)* : Alo ! Tănțica ! Sînt rănit, dragă. Da. Un accident. Cum ? Tocmai s-a terminat ? Ce s-a terminat ? Ce ședință ? Cum așa ? Fără mine ? Cum ? A venit directorul general ? Și... *(Alb.)* Destituit? Pentru lipsuri grave... *(Aproape fără glas.)* Bine... Te caut eu deseară. Da. La revedere. *(Așază telefonul în furcă. Fisa nu mai revine.)*

CIUBOȚICĂ : Presimțirea mea... Pe mine, presimțirile nu mă înșală niciodată.

VISALON : Destituit...

CIUBOȚICĂ : Ce să-i faci ? Destinul ! *(Consolîndu-l.)* Las' că, poate, găsim ceva la noi, la depozit...

VISALON : Ce să găsim ? După ce-ai vorbit cu șeful, ca un inconștient, așa cum ai vorbit ?!

CIUBOȚICĂ : Nu-i nici o nenorocire. E nepotul meu... Se aranjează.

SILE : Nea Ciubotică, da' cu noi cum rămîne ?

CIUBOȚICĂ *(evaziv)* : Să mai analizăm... să mai vedem...

(Huruit de mașină. Vacarm.)

BILĂ : A d-dat d-drumul la b-barieră... *(Lui Sile.)* N-nu reluăm ant-trenamentul?

SILE : Lasă-l dracului de antrenament ! De asta îți arde ție, acum ?

BILĂ : Păi, nu ziceai că...

SILE : Termină, domnule, odată !

CRAINICUL : Coloana de mașini trece. Bărbații marchează, cu gesturi reflexe de apărare, salturile pe care le descrie doaga pe caldarîm. În sfîrșit, liniște. Epuizați de tensiunea nervoasă, cei patru își șterg, cu gesturi obosite, sudoarea de pe frunte și rămîn pironiți locului. Intră Trecătorul, îmbrăcat de serviciu, cu o valijoară C.F.R. în mînă.

TRECĂTORUL *(nedumerit)* : Ce s-a întîmplat ? *(Liniște. Apoi trece o mașină și doaga hodorogește pe caldarîm.)*

CIUBOȚICĂ : Mai întrebi ? Nu vezi ? Doaga!

TRECĂTORUL : A, asta era ?! Stai, c-o arunc peste gard. *(Ia doaga și o aruncă dincolo de gard.)* Du-te, învîrtindu-te ! *(Explicînd.)* Să nu-i sară cuiva în cap... *(Apoi.)* Aici nu mai e stație...

VISALON : Cum, nu mai e ?

TRECĂTORUL : Nu mai e ! S-a desființat de mult, cînd s-a construit bulevardul nou. Unde voiați să ajungeți ?

www.ziuaconstanta.ro

VISALON : În centru.

TRECĂTORUL : În centru ? Păi, așa ? De aici, din fundătura asta ? N-aveți nici o șansă. Aici sînteți, cum zicem noi, la C.F.R., pe linie moartă... Degeaba stați aici... Ca să ajungeți în centru, mergeți dincolo, la fabrică. Pe acolo trece autobuzul spre centru. *(Îndepărtîndu-se.)* Ieșiți în bulevardul nou, cît mai e timp...

Scurtă trecere muzicală.

CIUBOȚICĂ : Va să zică, noi...

SILE : Da...

VISALON : Adică...

CIUBOȚICĂ : Da. *(După o pauză, lui Visalon.)* La ce vă gîndiți ?

VISALON : La doagă. Îți spun drept, parcă-mi lipsește.

CIUBOȚICĂ *(sincer)* : Și mie.

BILĂ : L-la t-toți n-ne lipsește doa... doaga...

CIUBOȚICĂ *(aproape de Trecător, cu ură)*: Cretinul ! Așa se întîmplă, dom'le. Trece cîte unul d-ăștia, insensibili, și, în loc să mediteze la destinul omului, la...

SILE : La angoasă...

CIUBOȚICĂ : Exact, la angoasă, ei se apucă să... Mare păcat !

VISALON : Dobitocul ! Ce nevoie avea el să s-amestece ? Ne-a stricat tot rostul. Și era o discuție atît de interesantă...

BILĂ : U-uit-tați-vă ! M-mașina ! V-vine m-mașina !

VOCEA TRECĂTORULUI *(de departe)* : Nu 'e autobuzul ! E mașina I.C.A.B.-ului. Începe curățenia. La o parte !

(Zgomot regulat de motor nou, care se apropie implacabil. Mixat pe acest zgomot de fond, acordul muzical final.)

Cenaclul Radio-TV

Deschis în primăvara acestui an, Cenaclul de dramaturgie al Radioteleviziunii încearcă să răspundă unei sporite nevoi de clarificare teoretică a specificului genului și își propune să antreneze în jurul Redacției de teatru un larg cerc de colaboratori.

La primele ședințe au participat scriitori, regizori, actori, directori de teatre, critici de artă, printre care Dan Tărchilă, Leonida Teodorescu, Theodor Mănescu, Dan Nasta, I. D. Șerban, Natalia Stancu, Valentin Silvestru, Antoaneta Tănăsescu, Constantin Munteanu, Doru Moțoc, Valeriu Sîrbu și mulți alții.

Schimbul de idei, început în mod fructuos cu discutarea scenariului Viața în diagonală *de Mihai Georgescu, a continuat după audierea comediei* Doaga *de Doru Moțoc.*

Comedie metaforică, în care absurdul existenței parazitare este dezvăluit prin intermediul unor personaje-prototip, Doaga *deschide seria manifestărilor cu public ale teatrului radiofonic. Doru Moțoc s-a instalat cu plăcere într-o zonă de umor românesc autentic, amestec de rîs cu plîns ; el a scris cu vervă o comedie tonică, îndrăzneață, folosind modalități proprii tehnicii radiofonice.*

În lectura actorului Sorin Gheorghiu, nuanțele și efectele de replică (completate și sprijinite sonor prin procedee specifice teatrului radiofonic) au oferit membrilor cenaclului argumente în plus pentru necesitatea existenței unui laborator de creație radiofonică.

Climatul de exigență instaurat de la deschidere s-a manifestat și cu ocazia audierii scenariului de televiziune Vasile și colegii săi *de Aurel Gheorghe Ardeleanu, a cărui excesivă discursivitate a ridicat probleme vechi, dar mereu actuale : corelația dintre fond și formă, coerența acțiunii, motivația caracterologică a reacțiilor personajelor ; de asemenea, cu prilejul dezbaterii consacrate scenariului radiofonic* Adevărul și minciuna *de Corneliu Vadim Tudor ; scris „la mînie gazetărească", după cum mărturisea tînărul autor, textul a preluat clișee și stereotipuri străine de natura talentului lui Corneliu Vadim Tudor, creator al unui interesant teatru poetic.*

Un cenaclu trăiește și prin atmosfera sa. Mai mult, poate, decît dezbaterile care au confirmat reușite, cele care au analizat cu luciditate critică neîmplinirile au contribuit la instituirea unui climat capabil să genereze apariția unor lucrări de valoare, care să îmbogățească repertoriul de teatru difuzat pe calea undelor și a micului ecran.

În septembrie, odată cu redeschiderea lucrărilor Cenaclul (președinte — Virgil Stoenescu, vicepreședinte — Constantin Paraschivescu, secretar — Eugenia Țundrea) va organiza, în cadrul laboratorului de creație, și audierea unor scenarii finite, înregistrate mono sau stereo.

Firește, rosturile acestui laborator sînt legate de formarea unor colaboratori care să-și însușească tehnica specifică a scenariului de radio și televiziune.

Georgeta Răboj

www.ziuaconstanta.ro

Întreprinderea de turism, hoteluri și restaurante București

Invitație în Carpați

Muntele atrage pe toată lumea, indiferent de vîrstă : tinerii îndrăgesc și excursiile de vară, și sporturile de iarnă, iar cei mai în vîrstă pornesc în munți ca să iasă din monotonia și din agitația orașelor, să se relaxeze, găsind calm și seninătate în efortul urcușului. Cine pleacă la munte răspunde unei invitații la neprevăzut și la bucurie.

Întreprinderea de turism, hoteluri și restaurante București a acordat o deosebită atenție drumețiilor în Carpați, în sezonul '78 : numărul trasee lor și durata excursiilor au crescut, a sporit preocuparea pentru deplina lor reușită.

În Apuseni sau în Făgăraș, în Retezat sau oriunde în Carpații Meridionali, în Ceahlău sau în Bucegi — pretutindeni, pe înălțimi, frumusețile naturii, mereu altele, luminează, parcă, înțelesurile vieții.

www.ziuaconstanta.ro

Din programele oferite de filialele de turism bucureştene, să reţinem :

● Pentru o excursie în BUCEGI au fost rezervate şapte zile. Date de plecare : 16. 23 şi 30 iulie ; 6, 13, 20, 27 august ; 3 septembrie ; locul de pornire : gara Sinaia. De la Cota 2000 spre Vîrful Dichiu, Cheile Zănoagei, Culmea Strungii, Muntele Bătrîna, cabana Babele, Vîrful Omul, Brîna Caprelor, cabana Mălăeşti, Vîrful Scara, Pichetul Roşu, Valea Iadului, Predeal. Traseul străbate Bucegii, din Valea Ialomiţei pînă în Valea Prahovei. Poate, asemeni lui D. Almaş, vom prinde „văpaia asfinţitului" care „împroaşcă lumini fantastice peste întreaga privelişte : Strunga pare de fier, Coştila, de aramă, Padina Crucii, de cobalt, Omul, de aur..."

● În MUNŢII APUSENI, datele de plecare sînt : 22 şi 29 iulie ; 5, 12, 19, 26 august ; 2 septembrie. Excursia începe din oraşul Turda şi durează nouă zile. O lume de contraste care pare să ascundă o taină, aşa se înfăţişează cetatea Apusenilor. Vor fi de ajuns cele nouă zile pentru a pătrunde această taină ?

● Pentru măreţia lor unică, MUNŢII FĂGĂRAŞ sînt numiţi, pe drept, Alpii Transilvaniei. Desfăşurîndu-se din defileul Oltului şi pînă în marginea apuseană a Pietrei Craiului, linia de creastă a masivului Făgăraş măsoară aproape 70 de kilometri. Vîrfurile Suru (2282 m.), Ciortea (2426 m.), Negoiul (2535 m.), Vînătoarea lui Buteanu (2505 m.), Podragul (2456 m.) şi Moldoveanul (2543 m.) rămîn pentru totdeauna în amintirea drumeţului. Invitaţiile în acest masiv sînt datate 13, 20, 27 iulie ; 3, 10, 18, 21, 31 august ; 7 şi 14 septembrie. Durata excursiei — zece zile.

● Pentru a cunoaşte CARPAŢII MERIDIONALI — de la Caransebeş la Sibiu — au fost rezervate 15 zile ; plecări, la datele de 17 şi 31 iulie ; 13, 21, 28 august. Vor fi străbătuţi munţii : Mic, Ţarcu, Retezat, Parîng, Lotru. Printre cabanele care vor găzdui turiştii, Gura Zlata, Pietrele, Baleia, Rusu, Obîrşia Lotrului şi Gîtul Berbecului îşi dispută onoarea ospitalităţii.

● În RETEZAT, priveliştea are ceva sălbatic şi fascinant ; uriaşele îngrămădiri de stînci pleşuve, peste care alunecă norii, sînt presărate cu oglinzile strălucitoare ale celor 80 de lacuri : Tăul Agăţat, lacurile Florica, Viorica, Ana, Lia. Sub peretele masivului Pelegii se întinde apa albastră a lacului Bucura ; apoi, se înşiruie Tăul Ghimpelui, Tăul din Brazi, Tăul Galeşului, Tăul Ţapului şi Tăul Adînc. Dar, ca să iubeşti lacurile Retezatului, trebuie să le vezi. Cele opt zile de drumeţie prin acest masiv încep la 16, 23, 30 iulie ; 6, 13, 20, 27 august ; 3 septembrie.

● În locurile unde, spune legenda, ar fi trăit, cîndva, Zamolxes, zeul dacilor, în CEAHLĂU, în cea de-a doua duminică a lui august, mii de oameni îşi dau întîlnire la petrecerea cîmpenească din poiana Durăului, pentru o înfrăţire a omului cu natura. Excursia începe din Staţia C.F.R. Bicaz, la datele de 14, 21, 28 iulie ; 4, 11, 18, 22 august ; 1 şi 8 septembrie. În opt zile, programul ne poartă de la Schitu Durău la Cascada Duruitoarea, cabana Dochia, Poliţa cu Crini, Poiana Maicilor, cabana Izvorul Muntelui, Bicaz, Lacu Roşu, cabana Piatra Singuratică.

„Prin turism ca şi prin muzică, omul se modelează, se transformă, se şlefuieşte cu ajutorul emoţiilor pe care le încearcă, se întăreşte prin asprimile ce le îndură, îşi îmbogăţeşte sufletul cu lumină şi frumuseţi nebănuite". (D. Almaş)

Să răspundem, deci, chemării munţilor !

Prof. V. Ioaniţescu

În fiecare zi, între ora 8,00 şi 20,00, filialele de turism bucureştene din Bd. 1848 nr. 4, Bd. N. Bălcescu nr. 35, Bd. Republicii nr. 68, şi Calea Griviţei nr. 140 ne aşteaptă...

www.ziuaconstanta.ro

„30 de ani de teatru englez“

este titlul interesantului studiu semnat de Patrizia Monaco și Gianni Poli, apărut la Milano. Este o adevărată istorie a teatrului englez din 1945 pînă aproape de zilele noastre. Volumul, prezentat în cadrul colecției „Il timone“ a Editurii Pan, a fost precedat de „30 de ani de teatru francez“ de Ugo Ronfani.

Concursul „Luigi Pirandello“

A III-a ediție a Concursului „Luigi Pirandello“, pentru piese într-un act, organizat la Agrigento, se va încheia la 9 decembrie a.c., cînd se va atribui premiul pentru cea mai bună creație teatrală. Cu acest prilej va avea loc și cel de-al V-lea Congres de studii pirandelliene, cu tema „Luigi Pirandello și teatrul“.

Peter Brook: alergie la reconstituiri

Mult celebrul — dar mult mai stabil și mult mai credincios, decît alții, teatrului pe care îl conduce și în care lucrează — Peter Brook a început, în iulie, la Festivalul de la Saintes, repetițiile publice cu Măsură pentru măsură, *a cărei premieră va avea loc, la 20 octombrie (de observat, precizia cu care se anunță premierele), la teatrul parizian „Bouffes du Nord“. Cu această ocazie, el își amintește că a mai pus în scenă această dramă, la Stratford, exact acum douăzeci și cinci de ani, cu John Gielgud în rolul principal. „Îmi amintesc de fiecare amănunt al unui spectacol, dar aș simți o adevărată alergie să-l reconstitui așa cum a fost. M-am schimbat, s-au schimbat și împrejurările“. Apoi, trecînd de la această simplă constatare, spre adevăruri mai generale : „Trebuie să admitem ideea că o operă dramatică poate să dureze timp de secole. Modul de interpretare este, în schimb, provizoriu, valabil cel mult timp de trei sau patru stagiuni. Credința într-o tradiție a interpretării este o eroare fundamentală. Există, desigur, o tradiție interioară, demnă de stimă, care trebuie urmată ; însă ea se limitează la fidelitatea față de gîndirea autorului. Dar orice tradiție exterioară este dăunătoare : modul de a povesti și de a vizualiza se modifică fără încetare. În această privință, doi factori joacă un rol esențial : epoca și locul reprezentării“.*

Venind din partea acestui papă al regiei contemporane care este Peter Brook, poate că aceste reflecții ar merita oleacă de atenție din partea multor regizori și critici de pretutindeni, deci și de la noi.

Almanahul scenei poloneze

Sub redacția lui K. A. Wysinski, într-un tiraj de 500 de exemplare, a apărut „Almanahul scenei poloneze 1975/76“ editat de Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe din Varșovia. Este al 17-lea volum, important material documentar privind activitatea scenelor profesioniste dramatice, muzicale și de păpuși din Polonia. În afara repertoriului diferitelor ansambluri teatrale, a distribuției, a numărului de reprezentații și a frecvenței acestora, almanahul notează sesiunile științifice, conferințele și congresele, festivalurile și concursurile naționale, turneele în străinătate și activitățile teatrale în alte țări, ale creatorilor polonezi. Un loc important este acordat activității didactice a celor trei institute de învățămînt artistic din Varșovia, Cracovia și Lodz. Ultimul capitol este consacrat autorilor polonezi și străini cu prezența cea mai mare în repertoriu, pieselor cu cea mai mare afluență de public. Almanahul cuprinde și un index de autori ai pieselor dramatice, muzicale și de păpuși.

Noul teatru spaniol

La Madrid (Editura Villar, 1977) a apărut volumul „Nuevo teatro español : una alternativa social“ („Noul teatru spaniol : o alternativă socială“), semnat de Alberto Miralles, profund cunoscător al mișcării teatrale din țara sa. Se apreciază că această lucrare este o inteligentă valorificare a noilor tendințe, contrapunînd curajos noua orientare a autorilor, celei a așa-zișilor autori „realiști“, pe care-i califică drept „omogeniști“ și „exclusiviști“. Volumul este scris cu vădită intenție polemică și va isca, de bună seamă, vii discuții.

„Tramoya“

Un eveniment important al activității teatrale din Mexic îl constituie apariția unei noi reviste de teatru (trimestrială), intitulată „Tramoya“. Revista, al cărei director este prestigiosul dramaturg Emilio Carballido, este editată sub egida Institutului de Teatru și Cinematografie al Universității din Veracruz.

www.ziuaconstanta.ro

„Fetița cu chibrituri" — balet

La Pekin au început, cu un succes deosebit, reprezentațiile unui balet original din punct de vedere coregrafic și muzical, creație a realizatorilor chinezi, după povestirea lui Andersen, Fetița cu chibrituri. *Compozitorii au folosit ca teme cîntece din folclorul scandinav, iar autorii decorurilor și costumelor au studiat pentru spectacol arhitectura daneză din secolul trecut, precum și moda epocii. Dansatorii sînt absolvenți sau elevi ai prestigioasei școli de dans din Pekin.*

Hiperteatralizarea

După recenta montare a Fetei căpitanului (La hija del capitán), *regizorul spaniol Manuel Collado s-a oprit din nou la un text aparținînd marelui scriitor spaniol Ramón del Valle-Inclán. Este vorba de* Las galas del difunto (Galele defunctului), *punere în scenă ce are la bază nuvela dialogată scrisă în 1926. Spectacolul se înscrie în stilul teatrului esperpentic (diviziune a esperpentismului — variantă spaniolă a naturalismului lui Zola —, inventat de Valle-Inclán), caracterizîndu-se prin ceea ce s-a numit „hiperteatralizare", punctată de lungi momente de tăcere. Într-o recentă carte asupra lui Valle-Inclán, Manuel Bermejo consideră că piesa reprezintă un virulent atac împotriva lui Primo de Rivera, dictator spaniol de la începutul secolului nostru.*

Cronica semnată de cunoscutul Fernando Lázaro Carreter (membru al Academiei Regale Spaniole) apreciază regia lui Manuel Collado, scenografia și costumele (Claudio Segovia și Hector Orezzoli), ca și jocul actorilor.

„Unchiul Vanea" la Roma

De un deosebit succes se bucură la Roma Unchiul Vanea *de Cehov, pus în scenă de Giancarlo Sepe, la Teatrul „La Comunita". Textul, adaptat și prescurtat, este foarte bine servit de scenografia semnată de Uberto Bertacca, considerată de presa italiană. drept una dintre cele mai originale din ultimii ani.*

Eschil și Euripide la Siracuza

La cel de-al 25-lea ciclu de spectacole clasice ce a avut loc între 1 și 25 iunie a.c. la Siracusa, au fost prezentate Choeforele *de Eschil și* Elena *de Euripide, aceasta din urmă, încă nejucată pe vreo scenă italiană. În cadrul acestui ciclu, care se desfășoară o dată la doi ani, vor fi organizate și conferințe și dezbateri în legătură cu teatrul clasic.*

Strindberg în interpretarea lui Ingmar Bergman

Cunoscutul regizor de film suedez Ingmar Bergman a pus în scenă, la München, piesa lui Strindberg Fantasmagorie, *într-o nouă concepție regizorală, în care predomină elementele realiste. El a vrut să sublinieze, înainte de toate, monotonia vieții cotidiene, nedreptatea socială și racilele societății burgheze.*

Integrare, cooperare și prezentare

Comitetul organizatoric al Întîlnirii internaționale a teatrului și artei deschise din Wroclaw, al cărui birou de organizare este Centrul teatrului deschis „Kalambur" din Wroclaw, pregătește întîlnirea internațională de artă care se va desfășura între 21 septembrie și 8 octombrie, cu participarea teatrelor, a poeților, pictorilor, muzicienilor, cineaștilor și fotografilor. Manifestarea va avea trei secțiuni: Integrare, Cooperare și Prezentare. Organizatorii prevăd participarea a circa 300 de persoane.

„Acting Therapy"

„Acting Therapy" se intitulează una dintre formele de activitate-stagiu la Institutul „Laboratorium" din Wroclaw. Această activitate este tratată ca un proces deschis al dezvoltării psihofizice generale a omului (nu numai a actorului) și la ea participă numeroși actori din diferite țări. În 1976, în calitate de observatori, au participat cineaști francezi de la societatea de filme „Cinopsis", care au realizat un film cu durata de o oră, înregistrînd pe peliculă formele „Acting Therapy". Filmul poate fi considerat ca o exemplificare a tehnicilor de asimilare a plasticii corporale, a manifestărilor teatrale născute din acțiunile comune spontane ale grupurilor umane. Pelicula va fi prezentată în Polonia și în numeroase centre teatrale din străinătate.

www.ziuaconstanta.ro

Revista revistelor

„Film — színház — muzsika"

Săptămînalul maghiar „Film-szinhaz-muzsika" se adresează, deopotrivă, oamenilor de artă și spectatorilor de teatru și operă, cinefililor, amatorilor de concerte și telespectatorilor. Revista este bogat ilustrată și cuprinde scurte prezentări ale spectacolelor în premieră, relatări despre munca de pregătire a viitoarelor montări, note, reportaje, interviuri cu vedete de teatru și film.

Ultimele trei numere sosite la redacție (24—26/1978) au apărut după încheierea stagiunii. Prilej pentru ample reportaje despre stagiunea estivală, despre reprezentații în aer liber : sînt puse în valoare prin fotografii, vechi clădiri, piețe, monumente de artă care alcătuiesc decorurile naturale ale acestora. Repertoriul este extrem de divers ; astfel, la Gyula se prezintă un spectacol inspirat de balada Soția zidarului Kelemen, *apropiată de motivul baladei lui Manole.*

Rubricile fixe, de real interes pentru cititori (răspunsuri la scrisori adresate redacției, noutăți muzicale, premierele săptămînii, calendarul evenimentelor artistice din țară, știri de pe alte meridiane, recenzii de cărți și reviste de specialitate, programele de radio și televiziune, agenda culturală a Budapestei) își păstrează continuitatea, adaptîndu-se spiritului de destindere al vacanțelor. Marianne Gach realizează o serie de interviuri spirituale, dintre care citățm cele cu actorul Jenö Barcsay și cu András Mihaly, noul director al Operei din Budapesta. De asemenea, sînt prezentate colectivele artistice din străinătate care întreprind, în cursul verii, turnee în diverse localități din Ungaria (printre care Opera-Studio din Moscova).

Nu lipsește, însă, un documentat bilanț al stagiunii încheiate, în cadrul căruia sînt analizate meritele și scăderile unor spectacole importante ale scenelor maghiare.

CRONICĂ INVERSĂ

Treisprezece întrebări

De obicei, cronicile dintr-o revistă teatrală sînt scrise din *unghiul sălii,* după delectarea (sau invers) pe care o produce cronicarului un spectacol.

Spațiul acesta, tipărit, pe care mi l-a acordat cu multă bunăvoință revista „Teatrul", își propune găsirea unui loc de observație și meditație care să se afle dincolo de freamătul sălii, undeva în freamătul *vieții teatrale.* Pentru că, trebuie să recunoaștem, ea există, pompînd mult sînge proaspăt în cultura românească.

Neavînd intenții teoretizante, trec direct la subiect. Iar subiectul de azi este compus din cîteva întrebări care vor sta la baza următoarelor „cronici inverse". Îndrăznesc să fac apel la dumneavoastră, stimați cititori, un apel la colaborare : dacă aveți răspunsuri la aceste întrebări, sînteți rugați să trimiteți scrisorile pe adresa redacției. Opiniilor exprimate, li se va acorda toată considerația cuvenită și vor fi citate cu toată obiectivitatea, chiar dacă nu vor fi conforme cu cele ale subsemnatului. Așa este corect, într-un climat de discuție și de dezbatere.

Închei aici acest A.S. (*Ante scriptum.* Dacă este posibilă existența P.S.-ului, nu cred a face vreo greșeală prin această denumire) și îmi permit să trec la acele întrebări ce mă frămîntă mult și care s-au acumulat în toți acești ani pe care mi i-am petrecut ca observator fără părtinire al vieții teatrale.

Așadar :

● **Unde sînt fostele speranțe,** actori și regizori, care au strălucit, la un moment dat, pe firmamentul teatral, dispărînd apoi în neantul unor roluri și montări oarecare ? N-au avut, oare, destul izvor de lumină ? Le-a fost cumva stinsă această lumină, de către alții ?

● **Își cunosc bine teatrele publicul ?** S-au făcut încercări sociologice de a da o definiție acestui public, și definiții care să meargă dincolo de biletul cumpărat ?

● **Cine îi pregătește pe „oamenii din culise" ?**

● **Ce este asistența de regie ?** Un loc pe schemă ? Un mijloc de a învăța ? Al cui asistent este asistentul ?

● **Cum se explică longevitatea „fenomenului" Piatra Neamț,** în ce constă „secretul" acelor energii care fac ca acest teatru să ocupe, de-atîția ani, un loc de frunte în cultura teatrală românească ?

● **„Noi venim, voi plecați, ei privesc",** aceasta ar fi, într-o definiție insolită, turneul. Dar cum se desfășoară turneele, sînt ele totdeauna o re-premieră ?

● **Ce a adus ecranul (mare ori mic) teatrului ?** Știm că teatrul românesc a dat cinematografiei și televiziunii pe Măria-Sa Actorul. Dar viceversa ?

Acestea au fost întrebările. Grele, ușoare, dar întrebări. De obicei, nu întrebările sînt grele, răspunsurile sînt greu de dat.

Așteptăm cu plăcere și cu emoție scrisorile cu răspunsurile de la care vom porni viitoarele „cronici inverse".

Alexandru Stark

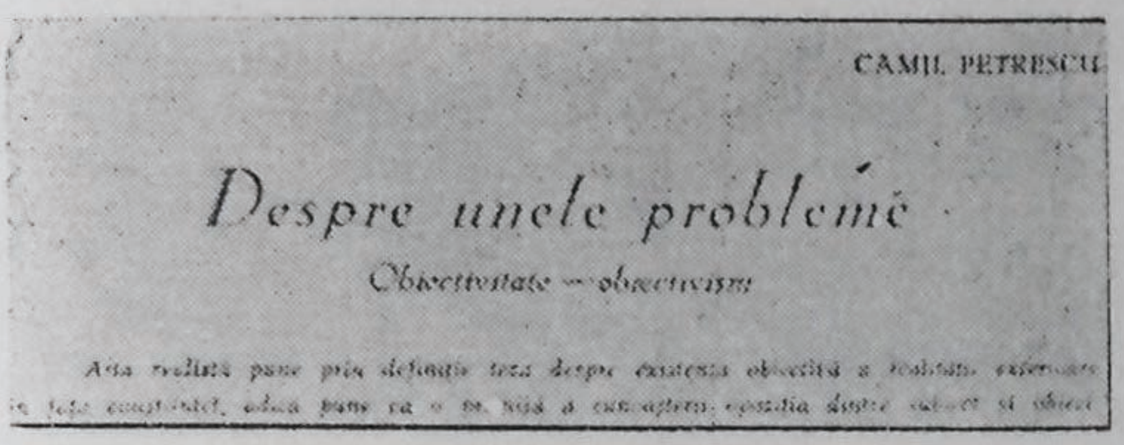
www.ziuaconstanta.ro

Începînd din acest număr, inaugurăm o rubrică dedicată istoriei propriei noastre reviste. Este un sondaj în paginile primelor numere tipărite, un apel la documente prețioase, o încercare de a readuce în actualitate idei, fapte, personalități confirmate de judecata imparțială a timpului. Intenția noastră nu are un substrat sentimental, ci pornește din preocuparea de a oferi activității publicistice de azi punctul de sprijin ferm al valorii perene, de a utiliza creator un tezaur : memoria.

Am ales, din primul număr al revistei (aprilie 1956), cîteva extrase dintr-un articol semnat de **Camil Petrescu**, *în acea perioadă, statornic colaborator al revistei.*

RETROSPECTIVĂ

1

CAMIL PETRESCU

Despre unele probleme

Obiectivitate — obiectivism

Ața realitate pune prin definiție ideea despre existența obiectivă a realului exterior

(...) Obiectivitatea este necesară încă și acolo, unde mulți uită de ea și se împotmolesc fără soluție, în actul de judecată, de apreciere, în judecata de valoare pur și simplu. Înainte de a condamna sau de a lăuda, e necesar să cunoști cu adevărat obiectul judecății ca obiect. Este neapărat necesar ca, înainte de a osîndi, să faci sforțarea de a cunoaște obiectiv, altfel osînda nu e întemeiată și, la fel, nici lauda. De aici, greșeala unor scriitori care-și laudă ori își condamnă personajele înainte de a le fi înfățișat obiectiv (nu obiectivist, după cum se va vedea mai jos), întovărășindu-le tot timpul de osanale ori de insulte și amenințări. (...) Înseamnă oare cele de mai sus că realismul poate fi altfel decît critic în ambele accepții ale cuvîntului, adică de refuz ori de adeziune ? În nici un caz... Artistul are obligația de pătrundere a realului, comandamente morale și sociale, fără care opera lui rămîne simplu naturalism obiectivist. (...)

(...) Astfel, obiectivitatea apare ca o izbîndă, uneori după multă trudă, a oglinzii conștiință și sincer vorbind această izbîndă se întîlnește destul de rar, în genere numai la marii artiști, căci (împotriva credinței comune), de obicei conștiința chiar cînd se dorește obiectivă împrumută imaginilor reflectate propriile ei defecte de construcție, care astfel se traduc prin strîmbături, atribuite îndeobște, în mod nejustificat, unei realități ce nu e cu nimic vinovată aci. Oglinda strîmbă vede strîmb, anume după felul strîmbătății ei, adică după felul subiectivității ei. (...)

(...) În general lauda sau osînda se justifică prin înseși faptele înfățișate și supuse judecății, care trebuie să vorbească direct, ele însele, mai bine decît orice calificare subiectivă ; de altfel, dacă aceste fapte au fost înfățișate just și cu toată complexitatea dimensiunilor, o concluzie anume, finală, devine de prisos. În asemenea cazuri, atitudinea autorului apare evidentă, nemediată și lipsită de echivoc. (...) În artă, creatorul nu trebuie să-și arate inutil, pe acest parcurs, nici simpatia și nici repulsia. Firește că în practica vieții de toate zilele se întîlnesc cazuri cînd modelul personajului se demască singur („ca un erou de melodramă"), dar în cazul acesta, e vorba de personaje care nu prezintă dificultăți de categorie, sînt evidente pentru toată lumea, deci demascarea e aproape inutilă, căci se demască singure și e de prisos să li se mai dedice o operă de artă, unde, în orice caz, nu se cere geniu autorului, și chiar dacă el pretinde că are, nu i se poate recunoaște acest lucru. Acolo unde însă meandrele faptelor sînt cu deosebire întortochiate, unde primejdiile sînt ascunse, unde aparențele sînt înșelătoare, oglinda conștiinței trebuie să fie de cel mai pur cristal, înzestrată astfel ca să înregistreze asemenea radarului chiar în întuneric și să fie în același timp aptă să se orienteze spontan. (...)

(...) Este interesant și precar cum se realizează un personaj pretins „viu" de către un autor obiectivist. Tot ceea ce ar fi trebuit să exprime o viziune și o cunoaștere reală, este înlocuit cu șabloane, cu poncife uscate care se înșiruie în frază ca mînătărcile pe sfoară. (...) La fel de iscusit și automat va fi construit cadrul și va fi arătată succesiunea evenimentelor... Găsești într-o asemenea operă toate aspectele vieții, dar de dedesubt sună dezolarea nimicului. (...)

Camil Petrescu, „Despre unele probleme : Obiectivitate-obiectivism", „Teatrul", nr. 1, 1956, pp. 6—11.

www.ziuaconstanta.ro

■ TEODOR MAZILU

Ce s-a întîmplat în realitate, ce s-a întîmplat în amintire

Cînd vor apărea aceste rînduri, Campionatul mondial de fotbal, căruia i-am dedicat atîtea nopți albe, va fi devenit o amintire ; sufletele noastre au ceva din nostalgia plajelor mării, în septembrie ; vacanța s-a sfîrșit ; ședințele, unele, utile, altele, inutile, încep să strălucească la orizont. Adio, nopți albe ! Adio, loviturile lui Passarella ! Și, pînă la Mondialul de la Madrid mai sînt patru ani...

Arta, ca și sportul, dă omului și o bucurie egoistă, el vrea s-o devore în liniște, nu vrea să mai știe de nimic. Îmi amintesc că o femeie, altfel delicată, sensibilă, aprig culturală, s-a supărat pe mine fiindcă i-am dat — criminală imprudență — un telefon, sîmbătă seara, tocmai cînd vestitul Mannix se hîrjonea cu bandiții. „Asta e oră la care se dă telefon ? Nu știi că e Mannix *?" De atunci, n-a vrut să mă mai vadă. Dar, cum natura e obsedată de echilibru, femeia cu pricina a primit aceeași pedeapsă aspră cînd a încercat să reînnoade amiciția noastră, tocmai — eroare apocaliptică ?... naivitate deșănțată ? — în timpul finalei dintre Argentina și Olanda. I-am închis telefonul, fără să am măcar răbdarea unei impoliteți.*

Aproape o lună de zile, ne-am organizat timpul liber în raport cu transmisiunile Televiziunii, cursul vieții se conforma celui al Campionatului mondial : „ne vedem la meciul Brazilia—Argentina", „ne revedem, dacă sîntem sănătoși, la semifinală" ; întrebări dintre cele mai diverse : „ce-ți mai face soția ?", „ți-ai reparat televizorul ?" etc., etc. curgeau cu nemiluita. Finala, mai ales, căpătase amploarea unui revelion ; invitații, autoinvitații : „Nu vrei să vezi finala la noi ?", „Pot să vin la tine să văd finala ? Sînt singur, mi-e urît s-o văd singur, e neplăcut să te înfurii sau să te bucuri de unul singur". Femeile priveau partidele din punctul lor de vedere : „Vai, doamne, ce frumoși sînt italienii". Menotti fascina prin eleganță și tragism, o spectatoare îl comparase chiar cu lord Byron. Am impresia că fotbalul e un sport care aparține mai mult spectatorilor decît jucătorilor.

În mod paradoxal — după trecerea timpului — Campionatul mondial, eliberat de fluierături și crampoane, de lovituri în bară și arbitraje, uneori inexacte, devine, în amintirea noastră, mai artistic, mai poetic. Timpul transformă orice activitate umană făcută cu pasiune într-o virtuală sursă de inspirație artistică. Lui Kempes — declarat, pe bună dreptate, cel mai bun jucător al turneului —, i-am iertat că mai și faulta, din cînd în cînd, și i-am acordat, în amintirea noastră, dimensiunea unei statui. Am să uit, poate, frumosul gol al lui Bertoni, dar n-am să uit cum antrenorul Menotti își lepădase expresia de poet tragic și enigmatic și-și îmbrățișa jucătorii, care, cucerind finala, plîngeau de fericire. Carnavalurile s-au dezlănțuit cu furie și antrenorul Menotti a devenit idolul Argentinei, încărcat de triumfuri ca un împărat roman. Dar, ce s-ar fi întîmplat cu Menotti, dacă ar fi pierdut această bătălie ? Nici nu vreau să mă gîndesc... Ar fi trebuit să fugă undeva departe și să trăiască într-o colibă. Entuziasmul victoriei mă ajutase să înțeleg și amploarea unei eventuale înfrîngeri.

Vom uita pînă și loviturile de pedeapsă ratate, vom uita, poate, și grija paternă cu care unii arbitri țineau de mînuță jucătorii argentinieni, îndreptîndu-i spre careul advers, de parcă erau niște copii care uitaseră drumul spre grădiniță, dar n-o să uităm lipsa de umor a unui spectator mexican, care s-a sinucis fiindcă echipa lui favorită pierduse partida. O înfrîngere în fotbal nu merită sacrificiul suprem ; tragicul, fără consimțămîntul nostru, s-a preschimbat în ridicol. N-am să uit nici propunerea unor spectatori brazilieni, care, înfuriați pe arbitrul scoțian care a anulat un gol înscris în ultimul minut, au cerut suspendarea acestuia pe o mie de ani. Și, să facă această glumă la adresa unor scoțieni, celebri pentru spiritul lor de economie... Ceea ce, în timpul desfășurării, părea o luptă acerbă, nemiloasă, a devenit, în amintire, un basm cu desene animate.

www.ziuaconstanta.ro

I. N. : „Rampa“ acum 50 de ani . . . . . p. 42

SCAUNUL
comedie în două părți
de
TUDOR POPESCU
. . . p. 43

ALECU POPOVICI : Zilele teatrului pentru copii . . . p. 66

ÎNVĂȚĂMÎNTUL TEATRAL — PROMOȚIA '78

Cronica producțiilor de diplomă la I.A.T.C. „I. L. Caragiale“ — semnează PAUL CORNEL CHITIC, CONSTANTIN RADU-MARIA, FLORIN TORNEA . . p. 67
VALERIA DUCEA : Rezultat : 29 + 2 . . . . . p. 71
VIRGIL MUNTEANU : Institutul de teatru „Szentgyörgyi Istvan“ — Promisiuni și certitudini . . . . . p. 74

CARTEA DE TEATRU

MIHAELA TONITZA-IORDACHE : „Privitor ca la teatru“ de Ion Cocora (vol. II) . . . . . p. 77

DOAGA
comedie radiofonică
de
DORU MOȚOC
. . . p. 78

GEORGETA RĂBOJ : Cenaclul Radio-TV . . . . . p. 80
* * * Meridiane . . . . . p. 92
* * * Revista revistelor . . . . . p. 94

CRONICĂ INVERSĂ

ALEXANDRU STARK : Treisprezece întrebări . . . . p. 94
* * * Retrospectivă (1) . . . . . p. 95

SPECTACOLUL SPORTIV

TEODOR MAZILU : Ce s-a întîmplat în realitate, ce s-a întîmplat în amintire . . . . . p. 96

Foto : Ileana Muncaciu
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Str. Constantin Mille nr. 5—7
Tel : 14.35.88 și 14.35.58

www.ziuaconstanta.ro

TEATRUL DRAMATIC BACOVIA BACĂU

Stagiunea 1978 — 1979. Premiera a IV-a.

CUM VĂ PLACE

Comedie de WILLIAM SHAKESPEARE

în românește de Virgil Teodorescu

Distribuția

(în ordinea indicată de autor)

Ducele surghiunit . . .	NICOLAE TUȚĂ
Frederic Uzurpatorul . .	
Amiens	ROMEO MUȘEȚEANU
Charles	
Jacques Melancolicul . .	MIRCEA CREȚU
Le Beau	FLORIN BLĂNĂRESCU
Oliver	DUMITRU LAZĂR—FULGA
Orlando	LIVIUS RUS
Adam	CONSTANTIN CONSTANTIN / CONSTANTIN MANEA
Tocilă	GEORGE SERBINA
Corin	GHEORGHE GHEORGHIU
Silvius	SICĂ STĂNESCU
Rosalind	ANCA ALECSANDRA
Celia	MONA BORDEIANU—FULGA
Phebe	DOINA DELEANU
Audrey	LIGIA DUMITRESCU

Regia artistică :
CRISTIAN PEPINO

Decoruri :
DAN JITIANU

Muzica :
NICU ALIFANTIS

Costume :
PETRU SĂNDULESCU

Pictură și butaforie : Silviu Rogojinschi

Regia tehnică : Mihai Lungu

Sufler : Chiraca Chiriac

SPECTACOLUL SE JOACĂ CU O SINGURĂ PAUZĂ

Colaboratori tehnici : Elena Vrînceanu (peruci-machiaj), Fr. Jurjea — V. Dobraniș (lumini), Eugenia Loghin — Traian Loghin (sonorizare), D. Dobraniș — Profira Iacob (croitorie), V. Vraciu — Gh. Popescu (tîmplărie), N. Pînzaru — P. Pușcă (șefi mașiniști) M. Asofiei, Em. Vernica (cabine), Mircea Asofiei — M. Florea (recuzită), Ion Munteanu (mecanică), E. Nederi (tapițerie).

Șef producție : I. COBZARU

www.ziuaconstanta.ro